

~~Spetsiaal-fond~~

Klassivõitlus

Fr. B. Krotzwilli otm.
Eneli 157 Nõukik
Rahmakogu

PE 1487

~~Eneli 157 Nõukik
Rahmakogu~~
1933

No 155-156

Mai - Juuni
1933

«Külvoaja» kirjastus

SISUKORD

Lhk.

Valgest Eestist:

1. EKP seisukorrast ja ülesannetest. *L. Loring* 1
2. Eesti sotside enesepaljastamine. *E. Alas* 14
3. EKP ülesannetest töös töötava talurahva hulgas (järgneb).
J. Reesen 20

Teistelt kodanlistelt maadelt:

4. Käesoleva seisukorra kohta Saksamaal. (KITK resolutsioon). 39
5. II internatsionaali kriis. *V. Kuorin* 43
6. Sõdade ja revolutsioonide teise vooru eel. *H. Pöögelmann* 43
7. Peajooni üleilmsest kapitalistlike majanduse kriisist (järgneb). *J. Reesen* 59
8. Meie ülesanded töös töötava talurahva hulgas. *V. Kolarov* 71
9. Kommunistilise Noorsoo Internatsionaali TK detsembrileenum 1932. a. 79

Marksismi-leninismi teooria küsimusi:

10. Marksistlik-leninlik riigiteooria. *S. Allermann*. 85

KLASSIVÕITLUS

155-156

Mai - Juuni

Riigiraamatukogu

1933

№.....

L. Looring

EKP seisukorrast ja ülesannetest

1. Organisatsioonilise kriisi põhjustest*

Tähtsamaks sõlmpunktiks Eestimaa kommunistlikele parteile viimastest aastatest on see otsus, mida Kominterni poliitsekretariaat 1930. a. meie partei kohta vastu võttis. Selles otsuses konstateeris Komintern, et meie partei organisatsioonilist kriisi üle elas. Kominterni poliitsekretariaadi otsuse teostamise alusel on meie partei viimase ajajärgu jooksul oma töös terve rea saavutusi omandanud ning organisatsiooni kõvendanud ja laiendanud, mille tõttu enam organisatsioonilisest kriisist ei saa rääkida selles mõttes, nagu meie rääkisime 1930. a., missuguse ajajärgu kohta käis Kominterni poliitsekretariaadi otsus. Kuid meie partei ei ole organisatsioonilisest kriisist praeguseks silmapilguks veel lõpulikult üle jõudnud, kuigi juba kõik eeldused on loodud sellest ülesaamiseks ning partei sellest juba kõige lähema ajajärgu jooksul üle saab. Kuid väga tähtis on siiski kogu meie aktiivi jaoks nende põhjuste selgitamine ja arvestamine, mis viis partei organisatsioonilise kriisini, sest nende põhjuste täielik tundmine ei ole mitte ükski tähtis meie partei ajaloo jaoks, vaid eeskätt tänapäeva tegeliku võitluse jaoks, sest need asjaolud, mis viisid meie partei organisatsioonilise kriisini, ei ole mitte juhuslikud, vaid järgnevad terve reast klassilistest, majanduslistest ja poliitilistest nihkumistest ja muudatustest, mis Eestimaal sündinud.

Missugused olid need *üldised põhjused*, mida meie partei õigel ajal õieti ei arvestanud ja mis sellepärast meie partelle raskusi tõid? Neid põhjusti on kolm.

*) Käesolev kirjatükk on kokkuvõtte aruannetest, mis tehtud märtsis käesoleval aastal Eesti töölisklassi ajaloo uurimise ringis ja Lääne töörahva komm. ülikooli eesti sektori koosolekul.

Esiteks, terve rida nihkumisi töölisklassi ridades, mis sündinud eesti kodanluse „majanduspoliitika“, kodanlis-demokraatlike revolutsiooni (maaküsimuses), üldise kasvava kapitalismi kriisi ja 1. dets. ülestõusu kaotuse tagajärjel.

Teiseks, pööre kodanluse ja sotsiaaldemokraatia taktikas võitluses kommunistlike liikumise vastu ning uute võitlusmeetodite (massilise provokatsiooni) tarvitusele võtmine revolutsioonilise tööliikumise lõhkumiseks.

Kolmandaks, sotsiaaldemokraatia mõju kasvamine Eestis pärast 1. detsembri ülestõusu kaotust, osalise stabilisatsiooni ajajärgul.

Äsume nende küsimuste üksikasjalisele vaatlemisele.

1. *Rida nihkumisi töölisklassi ridades, mis sündinud eesti kodanluse majanduspoliitika, kodanlis-demokraatlike revolutsiooni (maaküsimuses), üldise kasvava kapitalismi kriisi ja 1. dets. ülestõusu kaotuse tagajärjel.*

Millest on need nihkumised tingitud, mis on nende nihkumiste põhjused?

Pärastsõjaaegse kapitalistlike kriisi esimese ajajärgu jooksul muutus Eestimaa *tööstuslik-agraarmaast agraartööstuslikuks maaks*, kusjuures rasketööstus täielikult hävines.

Sellesama ajajärgu jooksul muutus Eestimaa põllumajandus kodanlis-demokraatlike revolutsiooni ja kodanlise maareformi läbiviimise tagajärjel *kapitalistlik-poolfeodaalsest suurmajapidamise maast väikevalmistusega põllumajanduslikuks maaks*.

Need on kaks põhifakti, mida kõigepealt arvestada tuleb ja millest terve rida suureulatuslisi nihkumisi ja muudatusi järgneb.

Eestimaa muutumine *tööstuslik-agraarmaast agraar-tööstuslikuks maaks* tõi kaasa terve rea nihkumisi *tööstuse iseloomus*. Esiteks, rasketööstus hävines täielikult.

Suured laevaehituse tehased, suured masinaehituse tehased, vagunehituse tehas „Dvigatel“ muudeti kas väikesteks remonditöökojakesteks, ehk müüdi nende sissead vanarauana maha. Teiseks, järele jäänud on peaaesjalikult kergetööstus teks-puu-, paberi-, toidu- ja maitseainete-, kiu-, jne tööstuse näol. Kolmandaks, suurte ettevõtete arv on vähenenud. Kui enim oli Eestis ettevõtteid, kus töötas enam kui 10.000 töölisi (Kreenholm), kuna metallitööstuse ettevõtetes töötas keskmiselt 3000—5000 töölisi, siis praegu võib ettevõtteid, kus töötab üle 1000 töölise, paari sõrme peal üles lugeda. Kui enim loeti suurettevõtteks neid ettevõtteid, kus töötas üle 50 töölise, siis praegu loetakse niisugusteks ettevõteteks neid, kus töötab üle 20 töölise. Niisuguste suurettevõtete arv on kriisi tagajärjel viimaste aastate jooksul 300 pealt 240 peale langenud. Neljandaks, väike- ja kesktööstuse ettevõtete arv on kasvanud, kuid see fakt räägib sellest, et nüüd tööstus palju rohkem laiali pillatud on, kui ta seda enim oli, mil Eestis oli tegemist tugevasti kontsentreeritud suurtööstusega. Viiendaks, tekstiil- ja toidumaitseainete tööstus on kõige selle juures omandanud kõrge erikaalu. Tekstiilitööstuse osa on Eestis praegu kõige suurem, kuna toidumaitseainete tööstus on kasvanud 1913. aastaga võrreldes 4 korda.

Niisuguseks kujunes tööstuse iseloom Eestis pärast sõjaaegse kapitalistliku kriisi esimese ajajärgu jooksul. Osalise stabiliseerimise ajajärk ei muutnud seda seisukorda ära, vaid *süvendas* Eestimaa väikekoodanlist iseloomu.

Ülevalpool nimetatud nihkumistest tööstuse iseloomus järgnebki terve *rida nihkumisi töölisklassis*. Kuna rasketööstus Eestis täielikult hävines, siis pilluti täielikult laiali ka rasketööstuse proletariaat, kes oli sunnitud tõd otsima kergetööstusest, väikestest töökodadest, muutuma põllutööliseks, ehitustööliseks jne või jälle emigreerus suurel hulgal N. Liitu. Eriliselt tuleb ära märkida just suurearvulise metallitööstuse proletariaadi laialipildumist. Metallitööstuses töötas 1913. a. 16.700 töölisi, 1917. a. isegi 22.500 töölisi, sellest arvest Vene-Balti tehases 7500 töölisi, Böckeris 3500, Portus 6000 jne. Selle juures tuleb arvesse võtta, et arvestatud olid ainult need suurettevõtted, kus töötas üle 50 töölise, kui arvestamise alla oleks võetud ka need ettevõtted, kus töötas üle 20 töölise, siis oleks üldine metallitööstuse töölise arv märksa suurem olnud. 1930. aastal oli

metallitööstuses (ettevõtted, kus 20 ja rohkem töölisi) järel veel ainult 4021 töölisi. Tähendab, üle 18 tuhande metallitöölise on laiali peksetud. Selle juures tuleb arvesse võtta, et nendest 4021 töölisest töötasid suurem osa igasugustes töökojakestes (pleki-, vase- jne töökojad), kuna suuremal arvul töötab metalliste ainult raudtee tehastes ja sõjaväe arsenaalid. Edasi tuleb ära märkida kergetööstuse proletariaadi erikaalu määratusuurt kasvu, nimelt tekstiil-, toidumaitseainete, paberi-, puu- jne tööstuse töölise näol. Tööstuse iseloomus sündinud nihkumiste tagajärjel ei ole töölisklass enam nii suurel määral kontsentreeritud, nagu enne, vaid ta on tükeldatud väikesteks üksusteks, tuhandete töölise asemel töötavad nüüd ettevõtetes sadad töölised, sadade asemel kümned. Keska- ja väiketööstuse erikaalu suurenemise tagajärjel on suurenenud muidugi ka väikeste ettevõtete proletariaadi erikaal töölisklassis. Tekstiil- ja toidumaitseainete tööstuse erikaalu suurenemise tagajärjel on kasvanud ka nais- (ja ka noor-) proletariaadi erikaal töölisklassis. Kõikide nende nihkumiste tagajärjel, kontsentreeritud suurtööstuse proletariaadi tükeldamise tagajärjel jne on suurenenud väikekoodanliste oluste rühmine proletariaadi peale. Suur kiht palgatöölisi (umbes 50.000) töötab igasuguste majateenijatena, koristajatena jne, olles üksikult laiali pillatud otsekohe- selt väikekoodanliste mõjude alla. 10.000 raudteelase hulgas on ka väga palju niisuguseid töölisi, kes on seotud oma väikese majapidamise (tükikene maad, lehm jne) külge. Kõik need asjaolud suurendavad väikekoodanliste olu te mõjude rühmist proletariaadi peale. ^{s d}

Kapitalistlik-poolfeodaalse uurmaapidamise tükeldamisest järgneb ka terve *rida nihkumisi maatööliskonnas*. Esiteks, suurte kapitalistlik-poolfeodaalsete mõisate tööliskonna laialipildumine. Teatavasti oli enim Eestis mõisaid, kus töötasid 100, 200 ja rohkem töölisi. Selle tõttu kujutas maatööliskond enesest kontsentreeritud töölise kogu. Nüüd on see seisukord tuntavalt muutunud. Mõisaid ja mõisatali suurtaalusid on järel jäänud üle kolme saja. Kuid need ei koonda ligilähedaltki niisuurat maatöölise kogu. Ümber aasta töötavaid maatöölisi on järel jäänud umbes 20.000. Kaks korda rohkem töölisi töötab hooajati. Maatööliskond on tükeldatud väikesteks grupikesteks, kes üksikult ehk väikese grupikesena töötavad hallparunite ja jõukate talupoegade juures. Teiseks, osa endiseid maatöölisi on muudetud

maalapiga poolproletaarlasteks. Nimelt sai see osa maatöölisi (umbes kolmandik osa endistest alalistest mõisatöölilistest) tükeldatavatest mõisatest maalapikesi n. n. käsitöökohtade, mõisatöölise kohtade jne näol lühikeseajalisele rendile. Kolmandaks, suuremaulatusliku tööstuslike arenemise puudusel ei lähe väikekodanliste kihtide hävinemine mitte niivõrd proletariseerimise, kui pauperiseerimise, purunemise ja vaeseksjäämise teel, kuigi maal, maa kontsentreerimise tõttu külakurnajate kätte, proletariseerimise protsess silmapaistev on.

Vastavalt neile nihkumistele töölisklassi ridades, on sündinud muidugi ka terve rida *nihkumisi töölisklassi eelväe* ridades. Vastavalt rasketööstuse ja üldse metallitööstuse töölise erikaalu vähenemisele töölisklassis, on nende erikaal vähenenud ka töölisklassi eelväes, kommunistlikus parteis. Sellel asjaolul on muidugi väga suur tähtsus ning seda tuleb arvestada. Metallitöölised olid ja on kõige revolutsioonilisem töölisklassi osa. 1905. a., 1917. a. jne etendasid metallistid revolutsioonilistes võitlustes Eestis väga suurt osa. Sellel töölise osal on kõige suuremad revolutsioonilised traditsioonid. Selle töölise osa seas olid kõige klassiteadlikumad töölised. Et õieti seada komm. partei tööd Eestis, on vaja selle töölise osa erikaalu vähenemist töölisklassis ja tema eelväes arvestada. Selle tagajärjel, et 1917. a. ettevõtete evakueerimise jne tõttu vanu töölise kaadreid Eestist lahkus, et tuhanded kõige paremad töölised saksa okupatsiooni eel punakaardiga Eestimaalt lahkusid, et hiljem klassisõja päevil samuti tuhanded proletaarlased punase sõjaväe ridadesse astusid, klassisõja päevil võitlustes väerinna seljataga kodanluse vastu võideldes maha lasti, türmides istuvad, emigratsiooni on aetud jne, on tuntavalt langenud vanade revolutsioonilisest võitlusest läbi käinud proletaarsete kaadrite erikaal töölisklassi eelväes. See on samuti asjaolu, mida partei töö korraldamisel arvesse tuleb võtta ning millest terve rida järeldusi tuleb teha. Edasi on ülevaadinimetatud nihkumiste tagajärjel töölisklassis suurenenud töölisklassi eelväes nais- (ka noor-) proletariaadi erikaal, on kasvanud väiksema tööstaashiga töölise erikaal. Ja lõpuks, selle tagajärjel, et on tugevnenud väikekodanliste olluste rõhumine proletariaadi peale, on muidugi suurenenud ka väikekodanliste olluste rõhumine proletariaadi eelväe peale, on suurenenud väikekodanliste olluste tung töölisklassi eelväe, kommunistliku partei

ridadesse. On selge, et kõiki neid asjaolusid tuleb arvestada kommunistliku partei ülesannete kindlaks määramisel. On selge, et neist nihkumistest ei saa mööda minna, vaid neid tuleb arvestada.

Neist nihkumistest töölisklassis täevad oportunistid paremalt ja „pahemalt“ poolt *oportunistlike järeldusi*. Need oportunistlikud järeldused seisavad selles, et kaotatakse väljavaated revolutsioonilise liikumise võimalustesse ja jõududesse, et revolutsioonilise liikumise jõudusid alla hinnatakse, et kaotatakse usk töölisklassi jõusse. Niisuguseid oportunistlike vaateid on meie partei viimasel ajal järjekindlalt paljastanud.

Võttes arvesse nihkumisi töölisklassis ja tema eelväes, võttes arvesse nihkumisi töölisklassi liitlaste ridades, läheb partei välja sellest seisukohast, et vastavalt uutele tingimustele korraldada oma tööd. Olukorras, kus meil tegemist on vanade, võitlusest läbi käinud, suurte revolutsioonilise võitluse kogemustega töölise hulgaga, tuleb partei tööd ja töötamise meetodeid ühtemoodi korraldada. Olukorras, kus meil tegemist töölise hulgaga, kellel niisuguseid kogemusi pole, tuleb parteil oma tööd ja töötamise meetodeid teistviisi korraldada. Sellest seisukohast on tarvilik nihkumiste ja muudatuste arvestamine töölisklassis ja tema eelväes.

Tegelikult on eesti töölisklassil, vaatamata kõikide raskuste peale, revolutsioonilise võitluse jätkamiseks, kõvendamiseks ja töölisklassi võiduks kodanluse üle kõik võimalused, jõud ja väljavaated olemas. See on ainukene järeldus, mida partei seisukorra hindamisest teha võib. Kuid selle küsimuse juurde tuleme meie allpool pikemalt tagasi.

Neist nihkumistest, mis eesti kodanluse „majanduspoliitika“ ja kapitalistlike kriisi tagajärjel töölisklassis sündinud on, järgneb kahtlemata terve *rida täiendavaid raskusi partei töös*. Milles need täiendavad raskused seisavad? Nad seisavad selles, et nende nihkumiste ja muudatuste tagajärjel töölisklassis ja väikekodanliste olluste rõhumise suurenemise tagajärjel, oportunistlike kõikumiste hädaoht partei üksikutes lülides suurem on. Raskem on teostada enamist juhtimist parteis. Raskem on teostada partei juhtimist töölisklassi ja töötavate hulkade üle. Raskem on korraldada parteilist organiseerimistööd. Võimalused suurte vabrikute ja tehaste organisatsioonide loomiseks on piiratud, sest et neid suuri vabrikuid ja tehaseid ainult piiratud arvul on. Partei or-

ganisatsioonid on rohkem lajalipillatud olekus, sest et see alus, töolisteklass, kelle keskel partei tööd teeb, väikestesse ettevõtetesse laiali on pillatud. Raskem on korraldada konspiratsiooni jne. Niisugused täiendavad raskused järgnevad parteile ülevalnimetatud nihkumistest töolisteklassis. Neid täiendavaid raskusi on vaja arvestada, et neid ära võtta. Need täiendavad raskused on äravõidetavad.

Need täiendavad raskused ei ole ega saa olla ülepääsemata takistuseks revolutsioonilisele liikumisele. Neid täiendavaid raskusi on võimalik ära võtta terve rea *täiendavate abinõudega*, erilise valveloleku ja juhtimise konkretiseerimise ja kõvendamise abil. Neist täiendavatest raskustest on võimalik üle saada siis, kui meie kõvendame enamlist juhtimist, kui meie konkretiseerime seda juhtimist, kui meie kõvendame enamlist valvelolekut oportunistlike kõikumiste hädaohu vastu partei üksikutes lülides, kui meie kõvendame ideoloogilist selgitustööd ning revolutsioonilise liikumise ülesannete äranäitamist.

Läheme teise küsimuse üksikasjalikule vaatlemisele.

2. Põre kodanluse ja sotsiaaldemokraatia taktikas võitluses kommunistlike liikumise vastu ning uute võitlusmeetodite (massilise provokatsiooni) tarvitusele võtmine revolutsioonilise töolisteliikumise lõhkumiseks.

See põre kodanluse ja sotsiaaldemokraatia taktikas ning uute võitlusmeetodite tarvitusele võtmine töolisteliikumise lõhkumiseks sündis ajajärgul pärast 1. dets. ülestõusu. Ära nähes et seniste meetoditega (hulgaline terror, vangistamised, pikaajalised sunnitööle mõistmised, mahalaskmised kohtuotsusel ja ilma kohtuta jne) üksi revolutsioonilist liikumist lõhkuda ja hävitada võimalik ei ole, mille tõenduseks oli eesti töolisteklassi kangelaslik väljaastumine 1. detsembril, hakkas kodanlus ja sotsiaaldemokraatia otsima teistsuguseid abinõusid ja meetodeid. Kuid ei ole niisugust nõiarohtu, millega võimalik oleks hävitada revolutsioonilist töolisteliikumist ja tema peaaju — kommunistlik parteid, sest et töolisteklass on see klass, kelle päralt on tulevik ja sellepärast pole liikumist, mida kannab see klass, ühegi abinõuga võimalik hävitada. Sellepärast pööras eesti kodanlus ja sotsiaaldemokraatlikud juhid vana äraproovitud abinõu — provokatsiooni poole. võttes seda tarvitusele mõnede „täiendustega“. Provokatsiooni abil katsus omal ajal rahvusvaheline kodanlus marksismi ja esimest Internatsionaali hävi-

tada, kui ta teda süüdistas Chicago teatri põletamises ning igasugustes muudes väljamõeldud jõledustes. Provokatsiooni abil katsus vene tsaar ennast revolutsiooni eest päästa. Provokatsiooni abil tahavad nüüd saksa fashistid marksismi hävitada. Miks siis mitte eesti kodanlusel ja sotsfashistlikkudel juhtidel provokatsiooni tarvitada!

Mis oli nendes provokatsioonimeetodites, mida kodanlus ja sots.-dem. juhid pärast 1. dets. tarvitusele võtsid, uut eelmise ajajärguga võrreldes? Uut oli neis meetodites see, et kodanlus ja sotsiaaldemokraatia katsusid provokatsiooni tarvitada *massilises ulatuses*. Kodanlus ja sotsiaaldemokraatia asusid erilise provokaatorite võrgu loomisele vabrikutesse, tehastesse, küladesse, ettevõtetesse, asutustesse, ametiühisustesse ja muudesse töölisteorganisatsioonidesse. See selgub täielikult andmetest, mis komm. partei kätte sattunud, see selgub mitmesuguste paljastatud provokaatorite ülestunnistustest, see selgub paljastatud provokaatoritest, see selgub neist teadaannetest, mida legaalses ajakirjanduses avaldanud tegelased, kellele ettepanekuid on tehtud provokaatoriteks hakata. Ennem niisuguses massilises ulatuses kodanlusel erilist provokaatorite võrku ei olnud.

Uus provokatsiooni *ülesannetes ja iseloomus* on see, et kodanlus ja sotsiaaldemokraatia katsusid selle erilise provokaatorite võrgu abil legaalses töliste organisatsioonides, ametiühisustes, tööliste kultuurilistes, majanduslikes ja poliitilistes organisatsioonides, pahempoolsetes nimekirjades valimistel, legaalses ajakirjanduses *erilist provokatsiooni poliitikat* läbi viia. Selle erilise provokaatorite võrgu abil katsus kodanlus ja sotsiaaldemokraatia mitte üksi sisse tungida kommunistlisesse liikumisesse, vaid ka üksikuid nõrgemaid parteiorganisatsioone mõjutada. Selle erilise provokaatorite võrgu abil katsus kodanlus luua üldist provokatsiooni-õhkkonda, vastastikku kahtlustamist, ideoloogilist mädanemist ja lagunemist. Üksikute endiste tegelaste allavandumine türmides ja katsed poliitiliste vangide seas ideoloogilist lagunemist ning allavandumise meeoleolusid tekitada (1926—28. a.) on selle provokatsioonipoliitika tagajärg. Katsed üksikuid nahahoidjaid ja äraandjaid, nagu näiteks Teppichi, oma huvides ära kasutada, on abinõu, kuidas kodanlus seda provokatsiooni-õhkkonda püüab luua. Selsamal eesmärgil kasutas kodanlus ja sotsiaaldemokraatia provokatsiooni-õhkkonna loomiseks ja ideoloogilise lagunemise tekitam-

miseks EKP vastaseid fraktsioonilisi gruppe ja vastasrindasid, nagu näiteks trotskistlik Salmi-Raeksoni-Tukini-Tuuliku-Valjase jne gruppi, kes ühe oma esitaja — Miina Hendriksoni kaudu otsekohe kaitsepolitsei tööriistaks muutus, partei tegelase sm. Leineri ära andis ja üldist lagunemise ja provokatsiooniõhkkonda katsus luua. Samal eesmärgil kasutas kodanlus ja sotsiaaldemokraatia ära kontrevolutsioonilist rahvusdemokratismi, kes älati siis, kui kaitsepolitsei organiseeris EKP vastu järjekorralist provokatsioonilist sõjakäiku, omalt poolt kõige suuremat fraktsioonilist lõhkumistööd algasid (1926-27-28. a.). Äraandja Teppich oli, nagu nüüd selgub, poliitiliselt kahepaikne, kes võttis osa trotskistlike Salmi opositsiooni ja kontrevolutsiooniliste rahvusdemokraatide salajastest põrandaalustest koosolekutest, olles selle juures vormaliselt partei liiknaga nõus, et seega mitte üle parda saada heidetud.

Massiline provokatsioon seadis enesele seega kaks *peaesmärki*:

a) Võtta pahempoolsed tööliste organisatsioonid oma mõju alla, haarata nende organisatsioonide juhtimine oma kätte, juhtida neid organisatsioonide poliitsei- või subatvopoliitika seisukohalt, kiskuda seega revolutsiooniline liikumine kommunistlike partei mõju ja juhtimise alt ära, omada seega täielikku ülevaadet kogu revolutsioonilisest liikumisest, hoida arvel kõik need jõud, mis kodanlusele ja sotsiaalfaschismile hädaohtlikud, muuta seega kogu legalne revolutsiooniline liikumine kodanlusele ja sotsiaalfaschismile hädaohutuks ning mängida temaga oma tahtmise järele, likvideerida kogu liikumist kodanlusele hädaohtlikkudel silmapilkudel (töötavate hulkade rahulolematuse järsk kasv, sõja algamine N. Liidu vastu jne).

b) Katsuda oma mõju all olevate pahempoolsete organisatsioonide kaudu tungida meie partei põrandaalustesse organisatsioonidesse, võtta sel teel arvele kommunistlike partei liikmeid ja tegelasi ning neid aegajalt vangistada, reast välja lüüa ja maha lasta, et seega järjekindlalt ja süstemaatiliselt revolutsioonilise liikumise kõvenemist takistada.

Endine provokatsioonipoliitika seadis omale ülesandeks peaaesjalikult üksikute revolutsioonäärde, üksikute kommunistlike juhtivate tegelaste, üksikute põrandaaluse kommunistlike partei organisatsioonide kinnipüüdmise, paljastamise ja hävitamise.

Nüüdne, faschistlike diktatuuri ja nõukogudevastase sõja ettevalmistamise ajajärgu provokatsioonipoliitika seab omale

eesmärgiks revolutsioonilist liikumist oma mõju alla haarata, seda liikumist ära lõhkuda ja rappa juhtida ja mis kõige tähtsam — katsuda teda kommunistlike partei mõju ja juhtimise alt ära kiskuda.

Endine provokatsioonipoliitika katsustöölisteorganisatsioonide harilikult lõhkuda terroristlike, „äärmiselt pahempoolsete“ avantüristlike sammude propageerimisega ning nendele sammudele tõukamisega.

Nüüdne provokatsioonipoliitika katsustöölisteliikumist lõhkuda ja rappa ajada kõikide ja igasuguste kommunistlike (enamuse) vastaste „ideoloogiate“ abil, kusjuures provokatsiooni ideoloogiliseks peaarvaks on sotsiaalfaschismi ideoloogiline arsenaal, samuti aga ka trotskismi, kontrevolutsioonilise rahvusdemokratismi ja igasuguse oportunistliku arsenaali.

Enne kujutati harilikult provokaatorit ette „äärmise radikalistina“, „terroristina“ ja „pahempoolsena“.

Nüüd võib provokaator samal määral esineda äärmise oportunistina, virisejana, et midagi võimalik teha ei ole, kontrevolutsioonilise rahvusdemokratismi, trotskismi jne jutlustajana. Äraandja Teppichi argumentid on laenatud kontrevolutsiooniliste rahvusdemokraatide ideoloogilisest arsenaalst. See asjaolu provokatsioonipoliitika muutumises viis mõnegi seltsimehe eksiteele, kes arvasid, et „provokaator ei esine kunagi oportunistina“.

Ka provokaatorite *värbeerimise meetodites* on, võrreldes endisega, rida uusi võtteid. Enne katsus kaitsepolitsei omale provokaatoreid leida üksikute äraandjate seast, katsus poetada oma üksikuid agentisid organisatsioonidesse. Ka nüüd katsub kaitsepolitsei üksikuid provokaatoreid selkohastes koolides välja kasvatada ning neid siis maskeeritult tööliste organisatsioonidesse poetada. Kuid peaarv on pandud selle peale, et värbeerida provokaatoreid töölisteliikumise tegelaste seast. Igat tegelast, kes liikumises välja paistma hakkab, ähvardab hädaoht, et kaitsepolitsei teda oma juurde hakkab tassima ning et tepanekuid tegema provokaatoriks hakkamise kohta. Kui tegelane ei võta ettepanekut esimesel korral vastu, siis korratakse seda mitmed korrad. Kuid mitte ükski silma paistma hakkav tegelane ei katsuta ära värbeerida, vaid ka organisatsioonide lihtliikmeid, kusjuures eesmärgiks seatakse see, et niisugusest lihtliikmest teha juhtivat tegelast. Keda võimalik ei ole ära värbeerida, seda katsutakse organisatsioonide ees kahtluse alla saata.

Lahutamata osaks kogu selles provokatsioonisüsteemis on *provokatsiooni-õhkkonna* loomise katsed kodanlise ja sotsiaaldemokraatlise ajakirjanduse kaudu. Sellel eesmärgil on kaitsepolitsei vabritseerinud igasuguseid provokatsioonilisi kirjutusi. Mõni aasta tagasi kirjutati mingisugusest põrandaaluste keldrist, kus kommunistid oma tegelasi, kes mingisuguse kahtluse alla sattunud, tapvat. Kirjeldati kohutavaid pilte neist tapmistest, muidugi selle eesmärgiga, et vähemteadlikku töölisi ära hirmutada ja komm. parteid tema silmis mingisuguse „mõrtsukate bandena“ kujutada. Kõiki neid provokatsioone ja jõeldusi, mida kaitsepolitsei juba aastate viisi korrutanud, kordab nüüd tuhat esimest korda uuesti äraandja Voldemar Teppich, endine „Kommunisti“ trükkiladu ja korrektor, keda aga kodanline ja sotsiaalfaschistiline ajakirjandus nüüd suure põrandaaluse tegelasena katsub kujutada.

Missugusel määral läks kodanlusele ja sotsiaalfaschismil korda provokatsiooni abil revolutsioonilist töolisteliikumist ja komm. parteid lõhkuda?

Selle tagajärjel, et meie partei õigel ajal kodanluse ja sotsiaalfaschismi manöövril läbi ei suutnud näha, läks kodanlusele korda ajajärgul 1928—31. a. mõnesid legaalseid organisatsioone ideoloogiliselt ja organisatsiooniliselt provokatsiooni abil oma mõju alla kiskuda, neid lagunemise, mädanemise ja allavandumise sõiduvette juhtida; samuti ka tervet rida komm. partei organisatsioone lõhkuda. Eesti tööliste parteis muutis kodanlus Abramsonid, Grimpelid, Pesurid, Martinsonid, Kaaverid, Käärid, Kirikalid jne oma käsikuteks. Samuti läks tal korda poetada oma käsikuid ametiühisustesse, parlamendi pahempoolsetesse fraksioonidesse, tööliste legaalsesse ajakirjandusse, N. Liitu saadetavatesse delegatsioonidesse jne. Nende organisatsioonide kaudu oli aga võimalik sisse tungida ka üksikutesse komm. partei organisatsioonidesse.

Kuid see läks kodanlusele ja sotsiaalfaschismil ainult sellepärast korda, et meie partei ideoloogiline valvelolek sellel ajajärgul küllalt kõrgel tasapinnal ei olnud, et partei üksikutes lülides provokatsiooni hädaohtu oportunistiliselt alla hinnati, et puudus järjekindel võitlus provokatsiooni kui süsteemi vastu. Ainult sel tingimusel läks kodanlusele ja sotsiaalfaschismil korda hulgalise provokatsiooni abil revolutsioonilisele liikumisele kahju teha. Ja sellepärast on selge, et niisuguste provokatsioonimeetodite tarvitusele võtmine, nagu

tarvitas eesti kodanlus, ei tähenda ülepeaemata raskusi revolutsioonilisele liikumisele, vaid neid raskusi, mida kodanlus ja sotsiaalfaschism töolisteliikumise ette katsub veeretada, on võimalik ära võita ja purustada.

Meie partei viimaseaja tegevus on näidanud, et partei suudab kodanluse provokaatorite võrku paljastada ja puruks lüüa. Vaja on ainult kõrgel tasapinnal seisvat enamlist valvelolekut. Vaja on töötamise ja konspiratsiooni meetodeid alaliselt muuta ja täiendada.

3. Kolmas faktor, mida meie partei õigel ajal läbi näha ei suutnud, millest õigel ajal õigeid järeldusi ei teinud ning mis sellepärast tekkinud raskuste üheks tähtsamaks põhjuseks oli, on *sotsiaaldemokraatia mõju kasvamine Eestis pärast 1. detsembri ülestõusu kaotust, osalise stabilisatsiooni ajajärgul*.

Kuni 1924. aastani ei suutnud sotsiaaldemokraatia (vähemlus) kuigi tuntaval määral töolisteklassi ridadesse tungida. Alates juba 1905. aastast, esines enamlus ainukesena domineeriva ja juhtiva jõuna töolisteklassis. 1917. a. revolutsioonides esines Eestimaa enamline organisatsioon, kui ainukene eesti töolisteklassi hulgaline organisatsioon, kui ainukene eesti töolisteklassi juht. Eestimaa enamline organisatsioon oli nõukogudevõimu teostaja ja juhtija Eestis. Ja alles töolisteklassi ajutise kaotuse tagajärjel klassisõjas, suutis sotsiaaldemokraatiaüksikutesse vähemteadlikkusesse töolisteklassi osadesse tungida, nagu näiteks teatava osa maatöölise sekka, linna poolproletaarlaste hulka jne. Kuid nagu näitas Eestimaa ametiühisuste esimene kongress, läks töolisteklassi enamus ka sel ajajärgul enamlaste parteiga ühes. Sedasama näitab ka töolisteliikumine pärast klassisõja lõppu Eestis (teine ametiühisuste kongress, töolistevanemate valimised, enamlaste mõju ametiühisustes, riigikogu ja linnavolikogude valimiste tagajärjed jne). Nii kestis see kuni 1. detsembri ülestõusu kaotuseni.

1. detsembri kaotus pidi sel alal tingimata mõningaid nihkumisi kaasa tooma ning *soodsamaid võimalusi looma sotsiaaldemokraatia mõju kasvamiseks*.

Milles seisid sotsiaaldemokraatia mõju kasvamise põhjused sellel ajajärgul?

Esiteks, 1. detsembri ülestõusu kaotus, mis teatava osa vähemteadlikke töölisi, kes kaotasid revolutsiooni-väljavaated, tõukas sotsiaaldemokraatia ridadesse.

Teiseks, osalise stabilisatsiooni ajajärgul teatav majanduslik tõus, mida sotsiaalde-

mokraatlikud juhid selleks võisid kasutada, et vähemteadlikke töölisi petta väidetega, et kapitalism on kriisidest üle pääsenud, et kapitalistlike majanduse tõusu ja demokraatia kaudu läheb tee sotsialismile, et kapitalistlike majanduse tõus saavat võimaldama töölisklassi seisukorra paranemist, et ka majanduselus hakkab maksma demokraatia („majandusdemokraatia“), mis kindlustavat töölise osavõtmist majanduselu juhtimisest demokraatlistel alustel.

Kolmandaks, valge terror pärast 1. dets. ülestõusu, komm. partei ja revolutsiooniliste tööliseorganisatsioonide alaline rüüstamine, mis tähendas tegelikult politsei ja riigivõimu abiandmist sotsiaaldemokraatiale selleks, et ta võiks kindlustada oma seisukohta tööliselihikumises.

Neljandaks, väikekodanliste olluste rõhumise kõvenemine töölisklassi peale eelpool nimetatud nihkumiste tagajärjel Eestimaa majanduses ja töölisklassis, mis teatavates töölisklassi osades väikekodanlisi kõikumisi suurendas.

Viiendaks, kommunistlike partei organisatsiooniline nõrkus, puudulik ideoloogiline võitlus sotsiaalfaschismi vastu, sotsiaalfaschismi mõju allahindamine.

Seda sotsiaaldemokraatia mõju kasvamist pärast 1. detsembri ülestõusu kaotust, osalise stabilisatsiooni ajajärgul iseloomustab rida faktisid. Seda iseloomustab sotsiaaldemokraatlike häälte arvu kasv riigikogu valimistel 1926. ja 1929. a. (1932. a. vähenes). Nimelt läks sotsiaaldemokraatidel korda neil valimistel terves reas linnades oma häälte arvu osaliselt töölise arvel suurendada, samuti ka maal. Seda sotsiaaldemokraatia mõju kasvamist iseloomustab reformistlike ametiühisuslike liikumise loomine ja teatava hulgalise baasi loomine sellele liikumisele. Kuni 1924. a. ei olnud sotsidel tegelikult ühtegi tööstustöölise ametiühisust. Nende mõju all oli ainult riigi- ja omavalitsusteenijate ning raudtee ametnikkude ja meistrite ametiühisused. Kuni 1921. a. oli nende mõju all ka maatöölise liit, kuid see vabanes väga kiiresti sotside mõjust. Alles pärast 1. dets. ülestõusu läks sotsidel korda tervet rida ametiühisusi luua ning nendesse ametiühisustesse üle paari tuhande töölise koguda. See reformistlike ametiühisuste loomine sündis ametiühisuslike liikumise lõhestamise ning paralleelsete ametiühisuste loomise teel sotsiste juhtide poolt. Neid ametiühisusi on hoidnud ja katsus sotsiaalfaschistline juhtimine sel teel oma käes hoida, et ta on teinud neist ametiühisus-

test sektid, et neisse ametiühisustesse ei võeta vastu pahempoolseid töölisi, et neist heidetakse pahempoolseid töölisi välja või toimetatakse koguni politsei kätte. Küllalt iseloomulikud on selle kohta viimased sündmused Merimeeste Liidus, kus sotslised juhid ettepaneku tegid pahempoolseid töölisi liidust välja heita, aga kui see korda ei läinud, sest merimeeste enamus oli selle vastu, siis lasti neid pahempoolseid töölisi kinni võtta. Sotsiaaldemokraatia mõju kasvamist näitab ka sotsiaaldemokraatlike partei arvuline kasv, organisatsiooni võrgu suurenemine ja üksikute abiorganisatsioonide loomine (noorte liit, töölisspordi liit, võimlusrühmad jne). Sotsiaaldemokraatlike partei liikmeskond seisab peaaegjalikult igasugustest väikekodanlastest ollustest koos, nagu parteitshinovnikutest, sotslistest tshinovnikutest riigi- ja omavalitsuste asutustes, kooliõpetajatest, väikestest spekulantidest jne. Kuid selle kõrval on terves reas partei organisatsioonides ka töölisi ja eriti maatöölisi. Ja need töölised ongi, kes nüüd, töölisklassi pahempoolse mineku tagajärjel, sotsdem. parteisse lagunemist toovad. Kuni 1926. aastani puudus sotsdem. parteil abiorganisatsioon noorsoo liidu näol. Olid üksikud katsed niisugust abiorganisatsiooni luua, aga need katsed läksid täielikult nurja. Sotsliste juhtide poolt loodud noorsoo organisatsioonid tulid revolutsioonilise liikumise ridadesse üle. Töölisspordi organisatsioonil on sotslised juhid seni samuti pahempoolsete olluste väljaheitmise ja nende organisatsioonide lõhkimise abil oma mõju all hoidnud. Sotsiaaldemokraatia mõju kasvamist ülevalnimetatud ajajärgul näitab, lõpuks, ka tema ideoloogilise mõju suurenemine üksikute tööliskihitide peale, mis väljendus selles, et üksikud pahempoolsed organisatsioonid sotsiaaldemokraatlike kallakuga vigu tegid ehk sotsdem. mõju alla sattusid. Niisuguseid sotsiaaldemokraatlike kallakuga vigu tegid pahempoolsed ametiühisused, kuna Eesti Töölise Partei niivõrd sotsiaaldemokraatlike mõjude all oli, et ta tegelikult sotsdem. „pahempoolse“ tiiva poliitikat teostas.

Kui rääkida sotsiaaldemokraatia mõju kasvust Eestis, siis tuleb seda piirata 1. dets. ülestõusule järgneva osalise stabiliseerumise ajajärguga. Nüüd, kapitalistlike kriisi ja osalise stabilisatsiooni lõpu ajajärgul on seisukord muutunud. Nüüd ei saa enam rääkida sotsdem. mõju edaspidisest kasvust, vaid võib konstateerida lagunemise algust sotsiaaldemokraatia ridades.

Kriisi süvenemine, kapitali pealetungimise ja fashismi kasv näitavad sots.-dem. töölistele, et sotsiaalfaschistlike juhtide poliitika kõikides küsimustes põhjani valelik ja äraandlik oli. On selge, et sots.-dem. töölisel sellest vastavaid järeldusi tegema hakkavad. Ning seda järelduste tegemist näeme selles, et sots.-dem. töölisel astuvad pahempoolse liikumise ridade.

Niisugused on tähtsamad *majanduslised, sotsiaal-klassilised ja poliitilised* nihkumised, mis Eestimaal viimase ajajärgu jooksul, alates Eesti „iseseisvusest“, sündinud. On selge, et neist nihkumistest meie parteile terve rida järeldusi järgneb.

Missuguseid järeldusi meie partei neist nihkumistest oleks pidanud tegema?

a) Arvestades neid nihkumisi, mis sündinud tööliklassis, seisib partei ülesanne selles, et *otsustavalt kõvendada võitlust väikekodanlike mõjude vastu tööliklassis, parteis ja tööliste organisatsioonides*, sest et töölisteklass ülevõlmetatud nihkumiste tagajärjel palju suuremal määral väikekodanlikest ollustest piiratud oli, palju suuremal määral väikekodanlike mõjutamiste hädaohest ümbritsetud oli, kust need mõjud ka parteisse võisid tungida.

b) Arvestades neid nihkumisi, mis sündinud töölisteklassis, seisib partei ülesanne selles, et *otsustavalt kõvendada ideoloogilist kasvatustööd parteis ja töölisteklassis*, sest et ülevõlmetatud nihkumiste tagajärjel suurenes töölisteklassis ja seega ka parteis nende tööliste erikaal, kes suurtest revolutsioonilistest võitlustest läbi ei olnud käinud, kelle tööstaash väiksem, suurenes töölisteklassis ja seega ka parteis kerge- ja väiketööstuse ettevõtete tööliste erikaal, suurtööstuse pikast koolist läbi käimata tööliste erikaal.

c) Arvestades neid nihkumisi, mis sündinud töölisteklassis, seisib partei ülesanne selles, et *muuta ja parandada kaadrite väljavahetust ja kasvatamist, et kõvendada kaadrite enamlist järelduste poliitilises võitluses partei ja Kominterni liini eest*, sest et väikekodanlike ja oportunistlike mõjude suurenemise tagajärjel töölisteklassi üksikutes osades ja seega ka partei üksikutes osades, tekkis eriline tarvidus ideoloogiliselt ja poliitiliselt tugivate enamliste kaadrite järele, kes väikekodanlike mõjudele järele ei annaks, revolutsiooni väljavaateid Eestis silmist ei kaotaks, kodanlusele alla ei vannuks, vaid enamlike järjekindlusega nende hädaohtude vastu võitleks ja liikumist edasi viiks. Teppichi asi on selle

kohta iseloomustavaks näiteks. Seda närust äraandjat iseloomustab poliitiline kahepaiksus, täieline kinnisus, oma vaadete varjamine partei eest, vaikimine kõikide ja igasuguste siseparteiliste küsimuste puhul. Poliitiline võitlus partei ja Kominterni liini eest on see abinõu, mis aitab kaadrisid enamlistelt järele proovida.

d) Arvestades pööret kodanluse ja sotsiaalfaschismi taktikas võitluses kommunistlike liikumise vastu, seisib partei ülesanne selles, et *üles näidata kõige suuremat valvelolekut, otsustav pööre teha võitluses provokatsiooni vastu, kõiki töötamise ja konspiratsiooni meetodeid ümber korraldades*, sest et kodanlus võitis tarvitusele niisugused provokatsioonimeetodid, mille paljastamine ja paraliseerimine võimalik erilise valveloleku ning töötamise ja konspiratsiooni meetodite ümberkorraldamise teel.

e) Arvestades sotsiaaldemokraatia mõju kasvamist osalise stabilisatsiooni ajajärgul, seisib partei ülesanne selles, et *otsustavalt kõvendada võitlust sotsiaalfaschismi, eriti tema „pahempoolse“ tüüpi ja „pahempoolsete“ manöövrivate vastu*, sotsiaaldemokraatlike mõjude ja kallakute vastu töölisteklassis, töölisteorganisatsioonides ja üksikute kommunistide tegevuses.

Ülevõlmetatud majanduslike, sotsiaal-klassiliste ja poliitiliste nihkumiste ning partei ees seisvate uute ülesannete mitte küllalt õigeajaline arvestamine, või puudulik ja poolik arvestamine, tõi meie parteile rea raskusi, mis väljendusid organisatsioonilises kriisis, nagu oma otsuses ära märgib Kominterni poliitsekretariaat.

See organisatsiooniline kriis väljendus Kominterni poliitsekretariaadi hindamise järele partei lahusolekus hulkadest, aktiivsuse puudumises parteis, partei liikmete arvulises vähenemises, sidemete kaotamises kohtadega, partei otsekoheselt juhtimisel korraldatavate tööliste väljaastumiste puudumises, mitmete poliitiliste hoogtööde kokkulangemises 1929. a., paljude endiste seltsimeeste lagunemises türmides.

Partei ees seisvate uute ülesannete mitteamestamise põhjuseks oli see parempoolne oportunistlik poliitika, mida põrandaalune keskkohal sel ajajärgul teostas, ning mis selles seisib, et põrandaalune keskkohal puudulikult võitles sotsiaalfaschistide ja nende mõju vastu, et ta puudulikult võitles ET Parteis ja pahempoolsetes ametiühisustes mõjul olevate pahempoolsete sotsiaalfaschistide vastu, et ta esitas 1929. aastal parlamendi valimistel

sisuliselt sotslise valmisplatvormi, et ta andis hoogtööde läbiviimise tegelikult üle Eesti Töölise Parteile ja pahempoolsetele ametiühisustele; edasi väljendus see parempoolne kallak mõnede seltsimeeste likvideerimiskalduvuses, kalduvuses illegaalset parteid likvideerida ja kogu parteilist tööd legaalsesse, „pahempoolse“ sotslise iseloomuga Eesti Töölise Partesse üle viia ning, lõpuks, legaalses organisatsioonides töötavate üksikute kommunistide ühtekasvamises praktilises töös sotsidega ning sisuliselt sotslise poliitika läbiviimises nende kommunistide poolt.

Neid küsimusi on juba „Klassivõitluses“ ja partei kirjanduses pikemalt käsitatud, sellepärast ei peata me nende küsimuste juures üksikasjalikumalt.

2. EKP seisukorrast pärast Kominterni poliitsekretariaadi otsust

Kominterni poliitsekretariaadi 1930. a. otsusest järgnes meie parteile terve rida ülesandeid. Kuidas on partei neid ülesandeid täitnud? Missugune on partei seisukord pärast Kominterni poliitsekretariaadi otsust?

Pidades võitlust Kominterni poliitsekretariaadi otsuse elluviimise, selle otsuse õige mõistmise, sellest otsusest järgnevate õigete järelduste eest, igasuguste oportunistlike katsete vastu seda otsust moonutada, on EKP saavutanud rea tagajärgi.

Kominterni poliitsekretariaadi otsusest järgnes meie parteile ülesanne: *teha otsustav pööre kogu partei töös* niisugusest vaatepunktist, et likvideerida organisatsioonilist kriisi, likvideerida partei mahajäämist revolutsioonilise liikumise tempost, kindlustada partei võitlusvõime tõstmist ja aktiivsuse kasvu parteis, kindlustada partei juhtivat osa kõikides töölisklassi majanduslikes ja poliitilistes võitlustes, kindlustada partei juhtivat osa kõikides legaalses pahempoolsetes organisatsioonides, korraldada ümber pörandaluse organisatsiooni töötamise meetodid, konspiratsiooni meetodid, sidemepidamise meetodid üksikute organisatsioonide eneste ja üksikute organisatsioonide ning keskkoha vahel, tungida organisatsiooniliselt eriti nende tööliste sekka, kes revolutsioonilisest liikumisest kõrval seisnud, tõsta iga üksiku partei liikme aktiivsust, isetegevust, enesealgatust, kõvendada ja laiendada partei keskmisi juhtivaid lülisid jne.

Missuguseid tagajärgi on partei viimase aja jooksul sel alal saanud?

Organisatsiooniline kriis ei ole veel lõpulikult kõrvaldatud. Pööre ei ole veel lõpulikult läbi viidud. Selle eest on vaja võidelda. Kuid juba on loodud *kõik eeldused* organisatsioonilise kriisi kiireks likvideerimiseks ja pööre lõpulikuks teostamiseks. See on suure tähtsusega fakt. Partei võitlusvõime on kasvanud. Aktiivsus parteis on kasvanud. Partei reageerib kiiremini kõikide sündmuste peale. Parteis on enamline selgus tema ees seisvate ülesannete kohta. 1931. a. veebruaripleenumi, keskkomitee viimaste koosolekute otsused, partei dokumendid kõikide tähtsamate küsimuste kohta on selle tõenduseks. Komm. partei on Kominterni pleenumite ja tema poliitsekretariaadi otsuste alusel välja töötanud revolutsioonilise liini oma tööks. EKP märtsimanifest (1932.), EKP taktika riigikogu valimistel 1932. a., EKP taktika ametiühisustes, võitluses provokatsiooniga, EKP avalik kiri kõikidele partei liikmetele, ühise väerinna taktika jne on selle tõenduseks. Revolutsioonilise liini väljatöötamine ja võitlus selle liini eest on tõstnud partei autoriteeti kõige laiemates tööliste hulkades, autoriteeti, mida oportunistid oma poliitikaga tumestada katsusid. Partei on tuntavalt ümber korraldanud kõik oma-töötamise meetodid, kõvendanud keskmisi juhtivaid lülisid jne. Kuid see on muidugi alles algus. Oma avalikus kirjas kõikidele partei liikmetele, juhtis keskkomitee kogu partei tähelepanu sellele, et vaja on aktiivsust veelgi kõrgemale tasapinnale tõsta, et eriti on vaja tõsta iga üksiku partei liikme aktiivsust, isetegevust ja enesealgatust. On olemas paljudgi partei liikmeid, kes on kaotanud parteiga ajajooksul sidemed. Vaja on, et need seltsimehed asuksid kõige aktiivsemalt tööle, ära ootamata kuni partei nendega sideme loob, vaid otsides ka omalt poolt võimalusi parteiga sideme loomiseks. Küsimuste ja probleemide arutamine, mis revolutsioonilise liikumise ees Eestis seisavad, on elavamaks muutunud. Kuid siin on vaja veelgi suuremat aktiivsust. See on eelduseks, et kindlustada partei juhtivat osa kõikides töölisklassi majanduslikes ja poliitilistes võitlustes.

Kominterni poliitsekretariaadi otsusest järgnes meie parteile ülesanne: *viia lõpuni parempoolse kallaku kui peahädaohu paljastamine*, isoleerida parempoolsed oportunistid ideoloogiliselt ja organisatsiooniliselt, kõrvaldada parempoolsed oportunistid juhtivatelt kohtadelt parteis, tõsta kogu partei ja töölisklassi valvelolekut võitluses parempoolse kallaku vastu, samuti ka

igasuguste teiste oportunistlike kõikumiste ja opositsioonide, nagu kontrrevolutsioonilise rahvusdemokratiismi, trotskismi „pahempoolsuse“ vastu.

Partei on selle ülesande täitnud. Ta on parempoolsed oportunistid, kes kannavad peavastutust nende raskuste ees, mis meie parteile möödunud ajajärgul tekkisid, ideoloogiliselt ja organisatsiooniliselt paljastanud, isoleerinud ja kõrvaldanud. Kontrrevolutsioonilise rahvusdemokratiismi paljastamine on uuele kõrgemale alusele pandud. Kuid need saavutused ei saa olla küllaldased. Väikekodanliste mõjude suurenemise tagajärjel eesti töolisteklassis, suureneb ka igasuguste oportunistlike kõikumiste hädadoht. Tarvis on erilisel valvel olla. Tarvis on kõige suuremat valvelolekut.

Kõvendades võitlust parempoolse ja „pahempoolse“ oportunistliku vastu, seisab partei ülesanne selles, et *eriliselt süvendada enamlist selgitustööd* revolutsioonilise võitluse väljavaadete, proletaarse revolutsiooni kandvate jõudude ning proletaarse revolutsiooni võidu võimaluste ja väljavaadete kohta Eestis, juhtides otsustavaid löökisid nende vastu, kes kaotanud usu töolisteklassi jõusse ja revolutsiooni väljavaadetes Eestis.

Võitluses igasuguste oportunistlike kõikumiste vastu, oli vaja see ülesanne erilise lülina välja eraldada. Selles võitluses on partei juba teatavaid tagajärgi saavutanud, paljastades selle uskumatuse konkreetseid kandjaid ja nende ideoloogiat. Kuid sel alal seisavad ees veel suuremad ülesanded. Väljavaadete puudumine on see, mis süvendab oportunistlike kõikumisi, süvendab usupuudust töolisteklassi jõusse ja allavandumise meeleolusid. Kogu kodanluse ühine väerind, alates kaitsepoltseist, fashistidest, sotsiaalfaschistlikest juhtidest, Teppichi taolistest provokaatoritest ning lõppedes rahvusdemokraatide ja oportunistidega, pingutab kogu jõudu, et töolisteklassilt ja töötavate hulkadelt võtta väljavaateid revolutsiooni võimalustesse ja võidusse.

Värbeerides tööliste seast omale provokaatoreid, katsub kaitsepoltsei neid töölisti mõjutada sellega, et ta räägib, et revolutsioonist midagi välja ei tule, et sel puuduvad väljavaated, et töolisteklass kunagi võidule ei pääse ja et sellepärast provokaatoritel midagi karta ei ole. Äraandja Teppich katsub samuti kaitsepoltseist saada hõbeseklite eest töölisti „Päevalehe“ veeritudel avaldatavate lamedate ning äraandja vaimlisele tasapinnale vastavate anekdootide abil uskuma panna, et Eestis revolüt-

sioonil väljavaateid pole. Temaga kõrvuti röögivad sellest sotsiaalfaschistlike juhid. Pangadirektor Jans jutlustab:

„Meie olude juures/võib veel vähem juttu olla sotsiaalsest revolutsioonist, kui Saksamaal, liati veel vägivallega. Saksamaal on püsinud seni tugev suurmaapidamine. See loob nagu lootusi marksistlikuks pöördvõimaluseks. Meil on sellegi lootusele maareformiga kriips kindlasti peale tõmmatud. Maareformiga on meil võrdlemisi tugevaks kasvanud demokraatlik ollus ja sellega tuleb väga arvestada.“ („Vaba Maa“, 24. märtsil 1933. a.)

Sotsiaalfaschistide eel punuvad kontrrevolutsioonilised rahvusdemokraadid ja oportunistid. Rahvusdemokraadid räägivad, et Eestis pole revolutsioon välise abita, ilma proletaarse revolutsioonideta Londonis ja Berliinis, võimalik. Sedasama, mis räägib sotsiline pangadirektor Jans, rääkis mõni aeg varem üks pisikene oportunistiline grupikene, eesotsas ühe end. EKP tegelasega, kes bibliograafilise instituudi maski all EKP poliitilist liini... arvustada katsus. See grupikene arvas oma vaimusünnitustes samuti, nagu Janski, et kodanline maareform Eestis on olnud nii „lai ja sügav“, et ta muutis Eesti küla keskmikukülaks, muutis maatöölise „sotsiaal-klassiliselt“ ümber (tähendab maatööline ei ole enam maatööline), likvideeris külas revolutsiooni kandejõud!

Tumestada revolutsioonilise võitluse väljavaateid ja revolutsiooni võiduvõimalusi Eestis, see on praegu pealiin, mille sihis kodanlus, sotsiaalfaschism ja igasugune oportunist teeb ideoloogilist kontrrevolutsioonilist tööd revolutsiooni vastu praegusel ajajärgul. Ning sellepärast on vaja eriti purustada nende argumentatsioon just selles küsimuses.

Eesti töolisteklassil on kõik jõud ja võimalused revolutsioonilise võitluse jätkamiseks ja kõvendamiseks, eesti töolisteklassil on kõik võimalused, jõud ja väljavaated kodanluse kukutamiseks ja proletariaadi diktatuuri maksmapanemiseks. See on põhiseade, mida tuleb viia iga tööliste, maatöölise, poolproletaarlase, linna- ja külakehviiku teadvuseni.

Need jõud ja võimalused seisavad selles, et Eestis on olemas töolisteklass, kes kõikide vintsutamiste peale vaatamata, omab suuri revolutsioonilisi kogemusi ning on küllalt kontsentreeritud. Kõiki palgatöölisi (tööstus, raudteed, merimehed, maatöölised, metsatöölised, majateenijad jne) on Eestis ligi viiendik kogu rahva arvust. Kuid töolisteklassil Eestis on väga

tugevad liitlased, linna ja küla poolproletaarlased, linna ja küla kehvikud. Palgatöölised ühes poolproletaarlastega ja kehvikutega moodustavad määratu enamuse kogu rahva arvust. Revolutsiooni jõud ja võimalused Eestis seisavad selles, et eesti töölisteklassil on olemas määratute kogemustega kommunistlik partei, partei, mis võrsunud enamluse ideoloogilise ja organisatsioonilise juhtimise all, partei, mis oli osakene suurest rahvusvahelisest Lenini parteist, partei, mis on läbi käinud neljast revolutsioonist (1905. a., 1917. a. veebruar ja oktoober, 1924. a.), kodusõjast, tsariaegsest ja „iseseisvuse“ aegsest põrandaalusest elust, partei, mis vankumatult seisnud eesti töölisteklassi ja kõikide rõhutute eesotsas. Ja kuigi eesti kodanlus ja sotsiaalfaschism on kõikide abinõudega katsunud hävitada EKP kaadreid, on meie parteil määratusuured kaadrid. Mis sellest, et suur osa neist kaadritest maalt välja on kihutatud. Mis sellest, et suur osa neist kaadritest praegu otsekohe võitlusest osa ei saa võtta. Kuid need kaadrid on olemas. On olemas sadasid ja tuhandeid enamlasi, vanu proletaarlasid, kes võtnud osa mitmest revolutsioonist Eestis, kes võidelnud kodusõja väerindadel, põranda all, kes kasvatatud marksismi-leninismi vaimus. On olemas sadasid ja tuhandeid eesti proletaarlasid, kes oma revolutsiooniliste kogemuste, marksistlik-leninistilise teoreetilise kasvatusel tagajärjel on valmis iga silmapilk võitlema oma kodanluse kukutamise eest, on iga silmapilk valmis andma eesti töölisteklassile, sadasid ja tuhandeid revolutsioonilise võitluse organiseerijaid, proletariaadi diktatuuri juhtijaid Nõukogude Eestis, tööstuse, majanduse, kultuuritöö organiseerijaid ja juhtijaid. Ei ole kogu eesti kodanlusel ja sotsiaalfaschistidel kokku niisuguseid ennast-salgavaid organisatooreid, juhtisid ja tege-lasi, mida võib eesti töölisteklass välja panna!

Ja siin tõusebki küsimus üles, *mille poolest siis eesti kodanlus nii tugev on, et eesti töölisteklass temast võitu ei saa?* Kust võetakse see, et eesti kodanlus on tugev, aga töölisteklass on nõrk? Millele see on põhjendatud? Missugustele jõududele? Missugustele argumentidele? Kui hakata seda küsimust juurdlema, siis selgub, et eesti kodanluse „tugevus“ on valmis luuletatud kodanluse enese, sotsiaalfaschistide ja nende agentide — kontrevolutsiooniliste rahvusdemokraatide, parempoolsete oportunistide ja trotskistide peades. Milles siis tõeliselt seisab see eesti

kodanluse „eriline tugevus“, niisugune tugevus, millest eesti töölisteklass ühes oma rohkearvuliste liitlastega võitu ei saa? Kas selles, et eesti kapitalistid tsariiriigilt pärandatud tööstuse ettevõtteid käima ei suutnud panna, vaid need vanarauamaha müüsid? Kas selles, et eesti kapitalistid ilma väliskapitali abita tekstiil-, puu-, põlevkivitööstust üldse jalule poleks saanud? Või selles, et tsariarjast pärandatud tekstiiltööstusest ainult 35—40 protsenti järele on jäänud? Või ehk selles, et alalist palgalist tööjõudu tarvitavaid „kapitaliste“ ühes külakurnajatega on Eestis umbes 30.000 (Statistikabüroo väljaanne: „Eesti 1920.—30“)? Muidugi kapitalistide arvuline suurus ei ütle iseenesest midagi, küsimus seisab nende tööstuslikes, rahanduslikes jne mõjus, tugevuses ja võimus. Kuid just tööstuslike, rahanduslike jne mõju, tugevuse ja võimu poolest ei saagi neid 30 tuhandet kapitalisti (ühes külakurnajatega) „erilisse seisukorda“ asetada, mis talle „erilise tugevuse“ annab, niisuguse tugevuse, millest eesti töölisteklass ühes oma rohkearvuliste liitlastega võitu ei saa. Kuid võib olla, on eesti kodanlusel niisugused poliitilised ja sõjalised organisatsioonid, niisugused juhtide kaadrid, millele töölisteklass ühes oma liitlastega alla jääb? Võtame kodanluse ja sotsiaaldemokraatide parteid. Kodanlised parteid ei ole suutnud tungida organisatsiooniliselt töölisteklassi. Sotsiaaldemokraatial läks see ainult osaliselt korda, kuna ühes kriisi teravnemisega ja töölisteklassi pahemale poole minekuga tema seisukohad tööliste ridades kiiresti kõikumale löövad. Kuigi kodanlised ja sots.-dem. parteid on suutnud osaliselt tungida poolproletaarlaste ja kehvikute ridadesse, on komm. parteil palju suuremad võimalused nende hulkade võitmiseks. Aga kodanluse sõjariistusorganisatsioon — kaitseliit? Kas see ei ole suutnud organisatsiooniliselt tungida tööliste, maatööliste, poolproletaarlaste ja kehvikute sekka. See organisatsioon on muidugi kodanluse jaoks tähtis sõjaline organisatsioon, aga see organisatsioon on isoleeritud organisatsioon, mis peab võitlema rahva määratu enamuse vastu ning moodustab enesest ainult väikese saarekese rahva määratu enamuse keskel. Aga kodanluse sõjavägi? See sõjavägi seisab koos töölisteklassi, poolproletaarlaste ja kehvikute ning keskmikkude poegadest. Selle sõjaväe määratusuurt enamust on võimalik võita proletaarse revolutsiooni poole, see sõjavägi võib pöörata ja pöörab oma tikud kodanluse vastu.

See ei tähenda muidugi, et Eesti oleks „tühi kott“, et ta iseenesest, ilma visa võitluseta, ilma suurte jõupingutusteta, ilma revolutsioonita kokku variseks, nagu mõned arvavad. Kuid igaüks, kes räägib, et töolisteklass ei suuda kodanlust kukutada, see hindab kodanluse jõudu üle, see katsub anda kodanlusele mingisugust „erilist tugevust“, millega võrreldes töolisteklass nõrk ja jõuetu on, millest töolisteklass võitu ei saa. Just selle pihta on vaja lüüa ning näidata, et kodanlusel niisugust „erilist tugevust“ ei ole, millest töolisteklass võitu ei saaks.

Ning lõpuks küsimus: *kuhu poole liiguvad klassid, kelle kasuks kujunevad jõudude vahekorrad?* Jõudude vahekorrad kujunevad töolisteklassi kasuks. Eesti kodanlus lubas töolisteklassile tööd ja leiba ning ulualust. Tegelikult on saanud töolisteklass tööpuudust, nälga, türmi ja tina. Kas ei näita see töolistele, et töö ja leiva küsimus tuleb neil lahendada kodanluse kukutamise ja proletaarse revolutsiooni maksmapanemise kaudu?! Eesti kodanlus lubas maatöolistele, maatameestele, poolproletaarlastele ja kehvikutele ning keskmikkudele tasuta maad ja vabadust. Tegelikult said maad kindralid, ohvitserid, hallparunite pojad, optandid, kuna maatöölised ainult raasukesi said, suur enamus maatöolistest, maatameestest, kehvikutest ja keskmikkudest aga kõigest ilma jäi, hallparunitele orjadeks on sunnitud hakkama, tööpuuduse all kannatama, kõrgeid maksusid maksuma. Kas ei näita see maatöolistele, saunikutele, kehvadele asunikkudele, kehvikutele ja keskmikkudele, et maa eest on vaja alles võitlust pidada, et maaküsimust võib lahendada tööliste ja talurahva valitsus?! Pettuse ja valega kihutas kodanlus töölisi, maatöölisi, kehvikuid ja keskmikke nõukogudevõimu vastu sõtta. Kodanlus võitis selles sõjas omale vabaduse töörahva üle valitsemiseks, töörahvas sai sellest sõjast omale ained ahelad, mis endistest ahelatest kergemad ei ole. Kas ei näita see töörahvahulkadele, et järgmises sõjas kodanluse ja töolisteklassi vahel ei tule temal enam nende ahelate eest sõdida, vaid tulevad need ahelad oma kaelast maha visata?! Kriis rõhub enenenägemata jõuga kogu töörahvast. Kellel täna on väikene majakene, vürtspood jne, see võib homme juba nälgiijate ja abiotsijate laagris olla. Kellel täna on kehviku majapidamine, see võib juba homme nälgiiva tööta maatöolisega ja kerjusega ühte teed käia. Kellel täna on keskmiku majapidamine,

see võib homme juba kehviku näljast leiba süüa. Sadasid ja tuhandeid linna- ja külakehvikuid paiskab kriis näljaste ja töötute hulka. Sadasid ja tuhandeid keskmikke paiskab kriis kehvikute sekka. Ainult Nõukogude Liidus on asi teisiti. Ühismajapidamiste tagajärjel on kõik ar-tellidesse astunud kehvikud juba keskmiku tasapinnani tõusnud. Järgmine aste on: teha kõik kollektiivmajapidamiste liikmed jõukaks. Niisugune on perspektiiv, mida kehvikutele ja keskmikkudele pakub nõukogudevõim!

Mis järgneb kõikidest ülevalpool toodud faktidest ja argumentidest? Valetavad need, kes räägivad, et eesti töolisteklassil ei ole jõudusid ja võimalusi oma kodanluse kukutamiseks. Töolisteklassil on need jõud ja võimalused. Valetavad need, kes räägivad, et eesti kodanlus on nii tugev, et töolisteklass teda oma jõuga kukutada ei jõua. Eesti kodanlusel puudub niisugune tugevus, millest töolisteklass võitu ei saa. Valetavad need, kes räägivad, et klassid liiguvad kodanlusele kasulikult, et jõudude vahekorrad kujunevad kodanluse kasuks. Klassid liiguvad kodanlusele kahjulikult, jõudude vahekorrad kujunevad töolisteklassi kasuks. See on vaja teatavaks teha igale töölisel ja talupojale.

Kominterni poliitsekretariaadi otsusest järgnes meie parteile ülesanne: *viia läbi otsustav võitlus sotsiaaldemokraatlike kude kallakutega ja oportunistlike kõikumistega ning provokatsiooniga pahempoolsetes ametiühisustes ja teistes legaalsetes töölisteorganisatsioonides*, kihutada nende organisatsioonide eesotsast minema „pahempoolsed“ sotsiaalfaschistid, oportunistid, avantüristid ja provokaatorid, kindlustada nendes organisatsioonides revolutsioonilist juhtimist, muuta nad hulgalis- teks töolisteklassi võitlusorganisatsioonideks, viia nende töö-raskuspunkt ettevõtetesse ja töötatööliste hulka, teha otsustav pööre töös reformistlikes ametiühisustes.

Selles võitluses õige revolutsioonilise liini eest on partei tuntavaid tagajärgi saanud. Partei on paljastanud kodanluse ja sotsiaalfaschismi provokatsiooni plaanid. Partei on paljastanud kümned provokaatorid, kes olid tunginud töolisteor- ganisatsioonidesse, et seda seestpoolt lõhkuda. Selle võitluse alusel on tõus- nud kogu töolisteklassi valvelolek. Töö- lised hakkavad ikka suuremal hulgal ko- danluse provokatsiooni plaanidest aru saama. Töölised hakkavad aru saama,

missuguste nurjatute võtetega kodanlus ja sotsiaalfaschism töolisteklassi võitlust maha tahavad suruda. Töolistes kasvab arusaamine, et ainult õigete revolutsiooniliste seisukohtade alusel võideldes, võib töolisteklass võitust ja oma vabanemist saavutada. Töolisteliikumises on sündinud kindel nihkumine tõusu sihis.

Erilise tähtsa ülesandena seisab ja seisab meie parteies võitluse kõvendamine sotsiaalfaschismi vastu, töötamine reformistlikes ametiühisustes, sotsiaaldemokraatlike ja reformistlike tööliste võitmine ühise väerinna taktika abil.

Kui sotsiaaldemokraatia mõju pärast 1. dets. ülestõusu kaotust, osalise stabiliseerimise ajajärgul kasvas, siis nüüd, uuesolukorras, kriisi teravnemise ja kapitalistlike stabilisatsiooni lõpu tingimustes hakkab sots.-dem. mõju purunema. Kõik sotsiaaldemokraatia teoreetilised valed on tegeliku elu poolt purustatud. Stabilisatsiooni ajajärgul rääkis sotsiaaldemokraatia, et kapitalism on pääsenud üle kõikidest kriisidest, et kapitalism läheb püsivalt tõusu sihis, et on alganud „organiseeritud kapitalismi“ ajajärk. Nad rääkisid töölistele, et kapitalistlike majanduse tõusu alusel on võimalik parandada tööliste palkasid, eluolu tingimusi jne. Nad rääkisid, et ka majanduselus hakkab maksmata demokraatia, „majandusdemokraatia“, et töölisel tömmataks demokraatlikel alustel tööstuse juhtimisest ja korraldamisest osa võtma. Aga mis sündis tegelikult? Tegelikult tuli ennenägemata kriis. Tegelikult põlnud mingist „organiseeritud kapitalismist“ juttugi. Tegelikult on töolisteklass ennenägemata nälga ja viletsusse sattunud. Iga tööline näeb nüüd, et sotsiaaldemokraatlikud juhid petsid töörahvast. Edasi, sotsiaaldemokraadid rääkisid, et sotsialismi on võimalik jõuda rahulikul demokraatlikul teel, enamuse võitmise kaudu parlamendis. Nad rääkisid, et sotsialistlikud saadikud saavad järkjärgult parlamendis enamuse võitma, saavad koalitsioonivalitsuses enamuse ning niiviisi on võimalik demokraatlikel teel sotsialismi jõuda, kapitalismi sotsialismi kasvatada. Aga mis sündis tegelikult? Tegelikult sündis see, mille peale nüüd vastuse andis Saksamaa ja rida teisi maid. Tegelikult tuli niiviisi välja, et demokraatia kaudu ei jõutud mitte sotsialismini, vaid faschistlike diktatuurini. Demokraatia viis faschismini. Iga tööline näeb nüüd, et sots.-dem. juhid petsid neid, kui nad lubasid neid demokraatia kaudu sotsialismini viia.

On selge, et kõik need asjaolud sotsiaaldemokraatlike tööliste seas suure rahulolematuse oma juhtide vastu esile kutsuvad. Rida

sotsiaaldemokraatlike tööliste on juba aktiivselt pahempoolsest liikumisest osa võtmata hakanud.

Sots.-dem. partei organisatsioonis hakkab lagunemine maad võtma. Rida reformistlike ametiühisuste organisatsioonid on pahemale poole läinud.

Selles olukorras katsub sotsiaaldemokraatia veel enam „pahempoolsusega“ manööverdada. Tal on selleks erilised „pahempoolsete“ sõnakõlksutajate kaadrid (Mihkel Martnad, Andreesenid jt.). Töolistes kasvab tung ühise väerinna järele, seda tungi katsumad need sõnakõlksutajad oma huvides kinni pidada, rääkides, et nemad ka ühise väerinna poolt olevat, kuna kommunistid ühist väerinda sellega takistavat ja lõhkuvat, et nad sots.-dem. juhte paljastavad ja arvustavad. Tegelikult on ainult kommunistlik partei töörahva ühist väerinda organiseerinud kapitali ja faschismi pealetungimise vastu võitlemiseks.

EKP ülesanne seisab selles, et ühist väerinda organiseerida ja korraldada kõige laemas ulatuses. Tehes sots.-dem. parteile aegajalt ettepanekuid ühise väerinna loomiseks nendes küsimustes, mis kõige teravamalt puudutavad töörahva igapäevaseid huvisid, paljastab EKP sots.-dem. juhtisid hulkadees ning näitab neile hulkadele, kas sots.-dem. juhid tahavad tõeliselt ühises väerinnas võidelda kodanluse ja faschismi pealetungimise vastu, või jätkavad nad kokkuleppe- ja koostööpoliitikat kodanlusega. Partei peab halastamatult paljastama ja häbiposti nälutama ühise väerinna lõhkujaid ja saboteerijaid — sotsiaaldemokraatlike juhte. Partei peab kõige tihedamat sidet looma sots.-dem. töolistega, nendega õlg-õla kõrval kapitali ja faschismi pealetungimise vastu võideldes. See revolutsiooniliste ja sotsiaaldemokraatlike tööliste ühine võitlus saab ikka enam ja enam purustama kodanluse sotsiaalset peatuge — sotsiaalfaschismi. Aga see on eelduseks töolisteklassi võidule kodanluse üle.

Tähtsaks saavutuseks partei töös tuleb lugeda ka seda, et partei on teinud *tuntava pöörde revolutsioonilise liikumise ideoloogiliste ja teoreetiliste küsimuste käsitamise alal*. Tähtsamaks lüliks sel alal on revolutsioonilise võitluse üksikute mineviku vigade, partei üksikute mineviku vigade selgitamine ja analüüsimine ja selle najal revolutsioonilise liikumise ees seisvate uute ülesannete selgitamine ning väljavaadete näitamine. Kuid ka siin on tegemist muidugi alles algusega. Seda tööd tuleb tõsta ja süvendada. Sm. Sta-

lini kiri „enamuse ajaloo mõningatest küsimustest“ olgu meile sel alal eeskujuks.

Kõiki neid asjaolusid arvesse võttes võib konstateerida partei töös terve rida nihkumisi selle töö tõstmises, parandamises ja kindlustamises. Selle tagajärjeks on üldine partei võitlusvõime kasvamine, aktiivsuse kasvamine, partei mõju ja autori-teedi kasvamine laiaades töörahvahulkades, kes näevad, et kommunistlik partei on ainukene partei, kes võitleb nende hulkade seisukorra parandamise eest, on ainukene partei, kes ühelegi raskusele ahta ei vanna, on ainukene partei, kes võitleb kodanluse kukutamise ja proletariaadi diktatuuri maksmapanemise eest.

Konstateerides neid edusamme, ei tule ühtlasi silmi kinni pigistada puuduste ja nõrkuste peale, mis olemas on. Vaja on veel enam tõsta kogu partei ja iga üksiku partei liikme aktiivsust, enesealgatust ja isefegevust. Vaja on tõsta iga üksiku partei liikme poliitiliste teadmiste tasapinda, et iga partei liige võiks olla enamlike juhiks tööliste ja kehvikute seas. Vaja on parandada kaadrite väljavalikut ja kasvatamist. Vaja veel paremaid ja tagajärjerrikkamaid meetodeid leida partei sidumiseks kõige laiemate tööliste hulkadega, tungida veel kindlamini nende tööliste sekka, kes seni revolutsioonilisest liikumisest kõrval seisnud. Vaja veel kindlamini valvel seista igasuguse provokatsiooni sissetungimise vastu, veel enam kõvendada võitlust provokatsiooni vastu. Vaja valvel seista selle eest, et alaliselt ja süstemaatiliselt muuta ning ümber korraldada kõiki töötamise, konspiratsiooni jne meetodeid, et seega

partei organisatsiooni kaitsta igasuguste vaenlase sissetungimise hädaohtude vastu ning seega kindlustada veel enam partei võitlusvõimet. Vaja kõvendada võitlust igasuguste oportunistlike kõikumiste vastu, eeskätt parempoolse kallaku, kui peahädaohu, rahvusdemokratismi, trotskismi ning igasuguse leplikkuse vastu. Vaja võidelda revolutsioonilise liikumise tempost mahaäämiste hädaohu vastu.

Tuginedes oma senistele saavutustele, võideldes alaliselt partei töö tõstmise eest, seistes alaliselt valvel, juhtides hulkade revolutsioonilist võitlust igal pool, ka kõige pisemates võitlustes, võib partei teostada selle põhiülesande, mida K I T K 12. pleenum pani kõikide kapitalistlike maade komm. parteide ette: valmistada tööliste-klass ja eksploateeritavad hulgad majandulise ja poliitilise võitluse käigus eelseisvateks võitlusteks võimu eest, proletariaadi diktatuuri eest.

Objektiivsed tingimused selle ülesande teostamiseks muutuvad ikka soodsamaks. Kapitalistiline stabilisatsioon on Eestis, nagu kogu kapitalistlikes ilmaski, lõpule jõudnud. Töölisklass läheb pahemale poole. Töötavate hulkade rahulolematuse kasvab. Vaja on näidata neile hulkadele teed kapitalistlikest põrgust väljapääsemiseks. Vaja on juhtida nende hulkade võitlust iga sammu peal. Kommunistlikust parteist, tema oskusest lõpuni teostada marksistlik-leninistlik liini, oleneb töölisklassi võit kodanluse üle. Vaja on osata seda ülesannet täita, mida ajalugu on pannud töölisklassi kommunistlike eelväe peale.

E. Alas

Eesti sotside enesepaljastamine

Eestimaa Kommunistliku Partei ettepanekule luua ühist väerinda võitluseks kahe kõige põlevama töölisklassi nõudmise eest vastas Eesti Sotsialistlik Töölisklassi Partei „Rahva Sõnas“ nr. 76 Karl Freibergi sule läbi. See vastus on väärt, et kõige laiemad töölisklassid seda tundma õpiks. See vastus on kõige hiilgavam sotside enesepaljastus. Nii avameelselt pole see tööliste äraandjate partei ennast enam tükil ajal ise paljastanud. Ja asjaolu, et selle enesepaljastuse apostlik on Karl Freiberg, see endine iseseisvate sotsialistide „paratamata paratamatuse“

apostel*), ning praegune „pahempoolne“ sotsialist, heidab vaid valgust sellele, kui palju on väärt sotside „pahempoolsed“ sõnakõlksud töörahva ühisest väerinnast ning võitlusest töörahva huvide eest.

*) 1921. aastal tegid iseseisvad sotsialistid sõnu revolutsioonist, kinnitasid, et nemad valmis on Kominterni astuma, samal ajal aga kujutas üks nende liidriteid Karl Freiberg proletaarset revolutsiooni, kui „paratamata paratamatust“, mis ise paratamata tuleb, ilma et töölistel seda teha pruugiks. Isesotsid olid tüübilised pahempoolsed sotsid. Nad ühinesidki varsti sotside parteiga ja nende endised liidrid on praegu sotside parteis kõige jõhkramad töölisklassi äraandjad.

Oma artiklit algab ja lõpetab Freiberg valega. Valega ja laimuga on läbi põimitud kogu see paarisajarealine artiklikene. Vale ja laimu suitsukatte taha peidavadki sotsid peaküsimuse, millele nad vastuse andmata jätvavad, s.o. kas loevad nad tarvilikuks pidada tõelist tööliste võitlust nende kahe konkreetse tööliste nõudmise eest, mida kommunistlik partei oma üleskutses esitas. Ja sellega annavad sotsid teiselt poolt ka vastuse sellele. Vastus on üks: mingit tööliste võitlust sotsid ei taha, ei mõtlegi korraldada. Nad jäävad truuks oma osale: *võidelda ühises väerinnas kodanlusega töölisteklassi vastu.*

Mida esitas kommunistlik partei? Oma üleskutses märtsikuul seadis kommunistlik partei ühise väerinna tingimisenä üles ühise tegeliku võitluse korraldamise kahe nõudmise eest:

1 . . . alustada kõige laiaulatuslikumat, hulkadele tuginevat võitlust sõjaseaduse ja n.n. kaitseseisukorra ära kaotamise eest. Seda nõudmist põhjendas EKP sellega, et sõjaseadus on sihitud töölisteklassi ja töötavate hulkade vastu. Sõjaseaduse alusel sulub valitsus tööliste organisatsioonide, ajakirjanduse, vangistab töölisi ning kasutab seda seadust kapitali ja fashismi pealetungimise vastu võitleva töölisteliikumise mahasurumiseks.

2 . . . alustada viibimata hulgalist võitlust selle eest, et kõikidele töötutele ilma igasuguse vahe tegemata, ühekordset toetust 25 krooni suuruses ja riiklikkudest viljatagavaradest töötute komiteede järelevalve all maksuta leiba antaks ja et kõik töötud tööpuuduse ja haiguse vastu ettevõtjate, riigi ja omavalitsuse kulul ära kinnitatakse. Sellejuures pani EKP ette võtta kinnituseaduse aluseks ESTP ja ET Keskliidu poolt esitatud „tööpuuduse vastu kindlustamise eelnõu“ tingimisel, et see eelnõu töötute ja tööliste konverentsidel ja koosolekutel lõpulikult välja töötataks.

Võitlusevormideks pani EKP ette töölistehulkade koosolekud, miitingud, meelevaldused, streigid jne. Luua vabrikutes, ettevõtetes, küldes jne tööliste tegevuskomiteed, kes võitlust juhiks ja korraldaks. Mingit muud tingimist EKP ühise väerinna asjas ei esitanud, kui seda, et nad tõepoolest asuks tegeliku võitluse korraldamisele nende nõudmistele eest. Ta ei nõudnud sotsialistidelt, et nad omaks võtaksid kommunistide platvormi. Seega kaob igasugune alus ütlemiseks, nagu oleks kommunistid oma ettepanekuga ühise väerinna asjus mingit manöövrit

teinud ja nagu näeks nemad ühises väerinnas ainult oma platvormide läbiviimist.

Mida teeb aga sotsialistide partei?

Ta asub mõnitama kommunistide ettepanekut sellega, et püüab kujutada seda mingi manöövrina. „Faschistliku liikumise laine määratu tõus on sundinud isegi kommuniste jälle moka otsastki juttu tegema „kogu töörahva ühisrindest“ pealetungiva kodanluse vastu ja — kummaline küll — „demokraatia kaitseks“, kirjutab K. F. Vale! Kahekordne vale!

Esimene vale seisab selles, nagu poleks kommunistid varem töörahva ühise väerinnaga tegemist teinud ja nagu hakkaksid nad alles nüüd sellest „moka otsast juttu tegema“.

Kommunistid on alati võidelnud töörahva ühise väerinna eest tegelikult võitluseks kodanluse vastu. Kommunistid on alati korraldanud töölisteklassi võitlust ühises väerinnas töölisteklassi põlevamate päevahuvide eest. Ajajärgul 1921—1924. olid kommunistid need, kes laiad töörahvahulgad koondasid ühisesse võitluseväerinda. 32.000 eesti organiseeritud töölist võitlesid sel ajal EKP juhtimisel ühises väerinnas kodanluse jõhkra kurnamise ja kurnamiskorra vastu. Ja just sellega, et sotsialistid ja tolleaegsed iseisvad sotsialistid (K. Freiberg kaasa arvatud) siis töörahva ühise väerinna vastu ja ühises väerinnas kodanlusega võitlesid, isoleerisid nad endid töölistehulkadest. See on ajalooline tõsiasi. Seda ümber lükata ei lähe korda ühelgi sotsil, ka Karl Freibergil mitte.

Ja pärast 1924. aastat kuni tänapäevani on kommunistid alati korraldanud võitlust töörahva ühise väerinna eest. Pahempoolsed töölistes pole kunagi ühtegi sotsialistlikku töölist oma ametiühisustest välja heitnud, nad on alati kutsunud sotsialistlike töölisi ühisele võitlusele töölisteklassi põlevamate päevanõudmistele eest, nad on korraldanud seda ühist võitlust kõige jõhkrama ja verisema tagakiusamise all, mida kodanlus sotsialistide toetusel ja kaasabil nende vastu on tarvitanud. Sotsialistlik partei aga oma kokkuleppe poliitika kodanlusega, kodanluse toetamisega ning otsekohese terrori tarvitamisega pahempoolsete tööliste esitajate kallal on seda ühist väerinda kogu aeg lõhkunud. Sotsialistide süü on see, et töölisteklass kaheks vaenulikuks leeriks on lõhestatud ja seega tema võitlusejõud nõrgestatud. Peale selle on sotsialistlik partei kogu aja ajanud ametiühisustes nende killusta-

mise ja lõhkumise poliitikat. Samal ajal kui pahempoolsed tööliselised ühtegi töölist-sotsialisti välja pole heitnud, heidavad sotsialistid terveid ametiühinguid välja, loovad paralleelühisusi neis tööstusharudes, kus juba ühisused olemas jne.

Ja tõepoolest — K. Freibergil (ning sotsialistide parteil) pole oma väite tõenduseks selle üle, et kommunistid (mitte ükski Eestis, vaid rahvusvaheliselt) „töölisklassi ühtlust viieteistkümnene aasta jooksul olevat lõhkunud“, muud ette tuua, kui seda, et kommunistid sotsialistide vastu olevat võidelnud ja neid sõimanud. Jah, kommunistid on alati arvustanud sotsialistide juhtide tegevust, on neid tihtipeale kibedate sõnadega sõimanud. Kuid mille eest? Kas selle eest, et nemad töörahva ühise väerinna, või üldse töölisteklassi huvide eest võitlesid? Ei. Kommunistid on sotsialistide juhtisid arvustanud ja saavad seda ka edaspidi tegema selle eest, et nemad töölisteklassi huviseid ära on annud, et nemad oma kodanlusega kokkuleppepoliitikaga ning töölistehulkade petmisega töölisteklassi kodanlusele kätte on aidanud mängida, temal töölisteklassi kurnamist toimida on aidanud. Kas on vaja hakata tõendama, kuidas sotsid seda on teinud. Eks ole sotsialistid need, kes ühes kodanlusega klassisõjas töölisteklassi vastu sõdisid, lubades demokraatlike vabariigi kaudu töölisti ilma revolutsioonita sotsialismile viia. Nüüd, kus igale töölistele selge on, et mingit sotsialismi demokraatia toonud ei ole, kus selles demokraatias, mis muud midagi pole kui kodanluse diktatuuri üks vormidest, välja kasvab alasti fashistiline diktatuur (jällegi sotsialistide äraandmise kaasabil), on sotsidki sunnitud manööverdama ja rääkima: „Demokraatia ei kannaks eneses huvide ühesarnasuse ilmet, vaid ühe klassi valitsust teise üle.“ Kas pole sotside juhid need, kes kogu aja valitsuses olles ja selle poliitikat toetades on kodanlusele aidanud läbi viia kõik nende pealetungiaktid töölisteklassile (palkade alandamine, töötajate halvendamine, kriisimaksud jne)? Kas pole sotside juhid need, kes kogu aja töölisti demokraatia nimel on tagasi hoida püüdnud revolutsioonilisest võitlusest, neile õpetanud, et kokkuleppe teel kodanlusega saavat töölisteklassi oma seisukorda parandada? Mis see on, kui mitte töölisteklassi huvide äraandmine. Ja just selle eest on kommunistlik partei sotsialistide juhte arvustanud, samal ajal igal ajal ja igal juhul sotsialistlike töölistega ühist väerinda

võitluseks kodanluse vastu korraldades ja organiseerides.

Ühist väerinda, mida sotsialistide juhid nüüd, kus töölistehulkades olemas suur tung ühise väerinna järele võitluseks fashismi jõhkra pealetungi, nälja ja viletsuste vastu, millele sotsialistide juhtide poolt kõrgelt kiidetud demokraatia viinud, kujutavad sellaseks, et see kõigepealt tähendama pidada kodurahu kommunistide ja sotsialistide juhtide vahel. Sotsialistide juhtidel pole tarvis ühist võitluseväerinda, vaid neil on tarvis seda, et kommunistid neid ei arvustaks ega nende äraandlikke tegusid hulkade ees ei paljastaks. Meile, kommunistidele, on töörahva ühine väerind kõigepealt tegelik võitluseväerind kodanluse vastu konkreetsete, põlevamate töölisteklassi nõudmistega. Selles küsimuses on kommunistid alati valmis olnud ühist väerinda tegema igauhuga, kes tegelikult töölisteklassi nõudmistega eest võidelda tahavad. Ainult sellaselt võib ja peab teostuma töölisteklassi ühine väerind. Kuid igauhe vastu, kes seda ühist väerinda lõhub, kes võitlust saboteerib, seda takistab ehk ära annab, korraldab kompartei kõrge halastamatumat võitlust, nagu iga aus tööline kunagi korraldab streigimurdjate vastu. Sotsialistide juhid tahavad aga seda, et kommunistid juba neile ette annaksid töötuse vaikida nende streigimurdmise aktidest — ühise väerinna nimel! Seda kommunistid teha ei või, sest see oleks töölisteklassi äraandmine. Sellepärast andiski kommunistlik partei oma üleskutses sotsialistide juhtidele lubaduse ainult ühise võitluse ajaks loobuda sotsialistide arvustamisest, kuid mitte rohkem. Kommunistlik partei ei võinud ja ei või arvustamata jätta võitluse lõhkujaid ja saboteerijaid, millistena sotsialistide juhid seni on esinenud ja mille muutuseks mitte mingit tagatist pole. Nüüd on sotsialistid oma vastusega tõendanud, kuivõrd õigus oli kommunistidel selles küsimuses. Sotsialistid ei taha, ei mõtlegi asuda töölisteklassi võitluse korraldamisele. Neile, ja ainult neile oli ühise väerinna küsimus ainult manööver, hulkade petmine. Kui see mitte nii poleks, siis oleksid sotsialistid selle asemel, et mööda hiilida küsimuse tuumast, vähemalt rääkinudki peaküsimusest kommunistide poolt esitatud nõudmistest ja tingimistest. Sellest ei julge rääkida sotsialistide juhid, sest siis näeb iga vähemteadlikki tööline, kes on töölisteklassi ühisrinde lõhkuja, kes tegelik võitleja selle eest.

K. Freibergi ja sotsialistide juhtide *teine vale* seisab selles, nagu oleks EKP ettepaneku sisu selles seisnud, et võidelda demokraatia eest (missuguse demokraatia?). K. F. nii kirjutabki — „ja kummaline küll — demokraatia kaitseks“! Pole raske aru saada, missugust demokraatiat mõtleb see kodanluse agent. Tema mõtleb selle demokraatia all mitte töölisklassi demokraatiat, vaid kodanlist demokraatiat, s. o. Eesti kodanlist vabariiki. Siin on kaks kelmust. Esiteks võltsida kommunistide ettepanekuid, et töölistele näidata, nagu oleks EKP muutnud oma seisukohti Eesti kodanlise diktatuuri riigi vastu ja seega töölisi eksiteele viia ning oma äraandlikkust õigustada. Teiseks ära kasutada juhust, et jällegi veel kord kodanlist demokraatiat fashismile vastu seada, töölistele seletada, nagu oleks kodanline demokraatia võrreldes fashismiga „vähem pahe“ ja sellepärast tuleb töölistel selle demokraatia valvel seista, kodanlusega kokkulepet teha. Kommunistlik partei ei või kutsuda töölisi võitlema selle kodanlise demokraatia kaitseks, kes kogu aja töölisklassi kurnamist on korraldanud, kelle juures revolutsioonilised tööliste organisatsioonid metslooma moodi tagakiusatavad on, kes töölisklassi esitajaid küll nurga tagant salaja, küll igasuguste kaagikohtu otsuste järele poonud ja maha lasknud, türmidesse toppinud ja kägistanud on ja seda veel suurema innuga edasi teeb, kes ainuüksi kodanluse huvide valvel on seisnud, töölisklassi huvide vastu, ja kellest orgaaniliselt välja kasvab (suurelt osalt juba välja kasvanud ongi) alasti fashistlik diktatuur, mille ettevalmistamiseks see kodanline demokraatia kõik võimalused ära kasutab. Töölisklassil ei ole vähematki põhjust niisuguse demokraatia kaitseks võidelda, võidelda tuleb ainult selle demokraatia vastu, tõelise töölisklassi demokraatia, tööraha valitsuse eest. See, mida meie, kommunistid, esitame, pole mitte kodanlise demokraatia, vaid töölisklassi organisatsioonide, tema ajakirjanduse, tema tegelaste jne kaitsmine kodanlise jõhkra terrori vastu. Selleks panime meie sotsialistilisele parteile ja ETKeskliidule ette ühist võitluseväerinda korraldada (vaata punkt esimene meie nõudmistest). Selle aga vaikib K. F. oma artiklis täielikult maha. Seega püüab ta sulipoisilikult töölisi eksiteele viia ning oma äraandlikkust õigustada ning kinni katta.

Sotside *kolmas vale* seisab Saksamaa fashismi küsimuse kujutamises. K. F. kir-

jutab: „Ei ole kahtlust, et kommunistide nurjatu lõhkumisetöö ja valimata sõim sotsialistide vastu on nii mitmelgi maal ometi suutnud tunduvalt nõrgestada töölisklassi võitlus- ja vastupanuvõimet ning aidanud teda mängida fashistliku määratuse kätte... Rabavamaks näiteks sellel alal on midugi Saksamaa... Vaevalt küll oleksid Hitleri banded kunagi kasvanud nii tugevaks ja vaevalt neil kunagi oleks läinud korda Saksamaad oma kuritegelise diktatuuri alla suruda, kui saksa kommunistid oleksid loobunud oma vennatapvast sõjast sotsialistide vastu ja asunud nendega *õigel ajal* (meie *allakriipsutus*) ühistrindesse demokraatia kaitseks...“

Ei seda valet alasti koorida, tuleb natuke vaadelda Saksamaa töölisklassi võitluse mõningaid sündmusi. Sotsiaaldemokraadid, kes 1918. aastal proletaarset revolutsiooni veresse uputada aitasid, töölisklassi revolutsioonilisi tegelasi tappes ning kodanlust võimule upitades, seisid kogu aja selle kodanlise demokraatia valvel, võttes osa kodanlistest valitsustest ja teostades kodanluse poliitikat. Nemad kuulutasid töölisklassile, et kodanline demokraatia viib neid sotsialismile. Nemad, olles kodanlistes valitsustes ning kodanluse riigiparaatides, aitasid sellel hävitada töölisklassi revolutsioonilisi võitluseorganisatsioone, laiali ajada ja ära veristada töölisklassi meeleavaldusi (punase väerinna organisatsiooni laialiajamine, sots. Zörgiebeli poolt korraldatud laskmine 1. mai meeleavalduse peale ja hulga tööliste tapmine), nemad nõrgendasid seega töölisklassi võitlusevõimet, kuna aga fashistlised organisatsioonid vabalt tegutseda ning töölisklassi veristada lasti. Mingisugusest sotsialismist aga ei olnud juttugi. Kui aga kodanlusel majanduskriisi ning töölisklassile jõhkrama pealetungimise korraldamise tõttu järsumat poliitikat vaja oli, heideti sotsiaaldemokraadid Saksamaal valitsusest välja. Kas asusid sotsialistid nüüd kodanluse vastu võitlusele? Ei. Nemad asusid kaitsema Brüningi valitsust revolutsiooniliste tööliste vastu, kuulutades selle „vähemaks paheks“, kui Hitleri fashism, mis siis tulevat, kui töölisklass Brüningi valitsust ei toetavat.

Kui fashistlised organisatsioonid küllalt tugevaks olid saanud ning töölisklassi revolutsioonilised organisatsioonid laiali aetud ja veristatud olid, asus võimule Papeni ja Schleicheri valitsus. See oli juba fashistiline valitsus erilisel kujul. Mida tegi nüüd saksa sotsiaaldemokraatia?

Kas asus ta nüüd selle faschistlise valitsuse vastu otsustavat võitlust korraldama? Ei, ta kuulutas ka selle valitsuse „vähemaks paheks“, kui Hitleri faschism ning asus seda toetama. Ta jatkas ka siis oma „vähema pahe“ teooriat, kui von Papen ja Schleicher 1932. a. 20. juulil sotsiaaldemokraatlise Preisi valitsuse laiali ajasid. Juba siis tegi Saksamaa kommunistlik partei sotsiaaldemokraatidele ettepaneku ühist väerinda luua ja ühiselt poliitilist üldstreiki välja kuulutada. Sotsiaaldemokraatiline partei lükkas kommunistide ettepaneku tagasi ning kutsus töölist rahule (kas oli see ettepanek õigel ajal, härra K. F.?). Von Papani ja pärast seda von Schleicheri valitsuse ajal korraldas Hitler oma faschistlike bandede kallaletunge revolutsioonilistele töölistele ning pani nad valmis võimuvõtmiseks. Sotsiaaldemokraadid aga rääkisid töölistele, et Hindenburg (Saksa president, monarhist) on demokraatia tugi, tema ei lase kunagi Hitleri võimule. Hitler tuli võimule ja hakkas teostama oma „kuritegelist diktatuuri“, kuid mida tegid sotsiaaldemokraadid? Kommunistlik partei pani 1933. a. 30. jaanuaril uuesti sotsiaaldemokraatidele ette ühist väerinda moodustada faschismi vastu. Sotsiaaldemokraadid kuulutasid selle ettepaneku provokatsiooniks ja kutsusid jällegi töölist rahule ja korrale. Niiviisi aitasid sotsiaaldemokraadid kogu oma poliitikaga Hitleri banded võimule, nemad lõhkusid töölisteklassi ühise väerinna ja andsid saksa töölisteklassi faschismile ära. Kui Hitleri banded kõige jõledama provokatsioonil abil kõik töölisteklassi organisatsioonid purustasid, kõik viimasedki õigusejäänused riisusid ning metsikut terrori, tapmist ja vägistamist korraldasid mitte üks kommunistlikkude tööliste, vaid ka sotsiaaldemokraatlike tööliste kallal, siis vandusid sotsiaaldemokraatlikud juhud täielikult faschistidele alla. Sotsiaaldemokraatlike partei esimees Wels astus välja II Internatsionaali täidesaatekomiteest. . . sellepärast, et see, et oma äraandlikkust kinni katta manööverdamise mõttes, sunnitud oli vastu võtma käredate resolutsiooni faschismi vastu Saksamaal. Niiviisi andsid saksa sotsiaaldemokraatia juhud täielikult ära need hulgad, kes tema järel läksid ning astusid faschismi toetajate leeri. Sellane oli saksa sotsiaaldemokraatia „võitlus“ faschismi vastu. Saraselt korraldas ta „ühist väerinda“ võitluseks. Kommunistlik partei aga, kelle vastu esimeses järjekorras sihitud on Hitleri röövbandede hoobid, hoiab vääramata kõrgel

revolutsioonilist võitluselippu ning korraldab sügavalt põranda alt töölisteklassi võitluseridu faschismi vastu, proletaarsete revolutsiooni eest. Tema organiseerib edasi töörahva ühist võitluseväerinda. Ja kahtlemata, need miljonid sotsiaaldemokraatide juhtide mõju all olevad proletaarlaste, kes nüüd selgesti näevad, millele viis nende juhtide äraandlikkus, „vähema pahe“ jutlus, koonduvad ühisesse väerinda kommunistlikkude töölistega. Sotsiaaldemokraatia häbistav krahh, faschismi pukileupitamine aitab seda protsessi, mis käimas, kiirendada.

Karl Freibergi ja sotside *neljas vale*, millega nad oma ühisest väerinnast äraütlemist püüavad õigustada, seisab selles, et vaadake... „kommunistlikku liikumist Eestis pole ju olemas“, — ja edasi: „ega siis ometi tule „ühisrinnet“ teha Kroosidega, Laesidega, Maikailodega ja Tannenbaumidega, kes ise üksteist süüdistavad kaitsepolitsei teenistuses olemisega“. Ja siit järeldus — ühist väerinda kommunistidega teha ei saa, sest neid pole olemas. Siin ei aja K. F. mingit oma väljamõeldud juttu. Seda juttu, et kommunism Eestis likvideeritud, oleme kuulnud juba viisteistkümmend aastat kaitsepolitsei ametlikkudest ja poolametlikkudest teadetest igakord, kui tal korda läks ühte ehk teist kommunistliku partei tegelast tabada ehk kui ta korraldas järjekordse tööliste organisatsioonide rüüstamise. Kuid ikka ja ikka jälle tuli nuhkidel, sotsidel ja kõgu sellel kambal uuesti tegemist teha kommunistliku liikumisega ja selle „likvideerimisega“. Selles on seisnudki ju vabariigi „elupikune edumõte“. Kuid kui kommunistlikku liikumist, kui selle liikumise juhti, kommunistlikku parteid Eestis ei ole, milleks siis kõik need sõjaseadused, kaagikohtud, ikka ja ikka jälle lavastatavad kommunistide protsessid, surmanuhtlused, nuigatagant mahalaskmised jne. Piiritagant juhitud? „Generalisšimus Anvelt“ piiritaga? Aga milleks siis see kodanliste lehtede kisa kommunistliku liikumise tõusust, kommunistide kihutustööst jne... Või pole K. F. lugenud, mis „Vaba Maa“ alles neil päevil kirjutas?

„Perest perre juhatakse Venemaalt saabunud kirju, milledes roosilistes värvides kujutatakse sealse tööliste ja põllumehe elu. Alevikkudes ja teistes rahvarikkamatel kohtades on tekkinud kommunistlikud põrandaalused rakukesed, kes nähtavasti oma ülesandeid täidavad hea eduga. Maal kehvema rahva hulgas kuulduv juba sagedasti üteldud jõukamate kohta: „kodanlised

vereimejad". Lapualased ja kaikamehed oma hoolimatu kihutustööga aina soodustavad kommunistide põrandaalust tegevust." („Vaba Maa“ nr, 91, 20. aprillil 1933. a.) Sarnaseid kirjutusi võib viimasel ajal kõikidest kodanlistest iehtedest Eestis lugeda, eriti käivad nad piirimaade kohta. Nähtavasti see asi ikka üsna hull on, ega siis muidu kodanlised lehed nii palju lärmi lööks. Samal ajal teeb aga juudas Freiberg saladusliku näo ja ütleb — kommunistlikku liikumist Eestis ei ole ja seepärast pole meil kellegagi ühist väerinda teha.

Kuid mitte see pole peaasi sotside jõhkra vale juures. Peaasi seisab selles, et K. F. oma sõnade kinnituseks provokaatoreid, keda kaitsepolitsei sotside kaastabil töölisteliikumist lõhkuma, seda seestpoolt õhku laskma saatis, ehtsateks kommunistideks kuulutab. (Sealjuures teeb K. F. uue provokatsioonil ja paneb kompartei poolt paljastatud provokaatoritega ühte ritta neid, keda kompartei provokaatoritena paljastanud ei ole.) Kuid just sellega satub ta õige libedale pinnale. Esiteks ei märkagi ta ise, kuidas ta sellejuures oma väite kommunistliku liikumise puudumise üle ümber lükkab. Sest iga tööline teab, et need inimesejätsed, keda Freiberg kommunistideks tembeldab (Laes, Maikallo, Tannebaum), kommunistliku partei poolt provokaatoriteks on kuulutatud ja just kommunistliku partei kutse peale kihutasid töölised nad oma organisatsioonidest kui kärnkonnad minema. Millest see tunnistust annab, kas kommunistliku liikumise mõju nõrkusest või tugevusest? Teiselt poolt on ju sotsialistlik partei suure hulga provokaatoreid kahel käel oma ridadesse vastu võtnud. Kõik need Pesurid, Martinsonid, Muna-Heinlaidid jne jätkavad suure eduga oma provokaatorlikku tegevust tööliste klassi vastu sotsialistliku partei liikmekaart taskus. Või tahab K. F. seda tõsiasja ümber lükata? Ja mis siin imestada, sest kaitsepolitsei on ju selle demokraatlike riigi aparati, mille sotsialistid löid ning tema teenistuses olemine ei võigi ühe tõsise sotsialistide ninamehe meelest häbiasi olla, vastupidi, see on temale auasi. Niiviisi, härra Freiberg, lendavad vaenlase pihta sihitud nooled mõnikord oma pihta tagasi. Jah, „kommunistlike meeleoludega töölised“ ei usalda Laeseid ja Tannebaume sellepärast, et nad provokaatorid on, et kom-

munistlik partei nad paljastanud on. Kuid samuti ei usalda nad sotsialistlikku parteid (Freiberg tahab näidata — et usaldavad), sest selle partei juhid on Laeside ja Tannebaumide isad. Viimased on nende loodud. Sest selle partei juhid annavad iga sammu peal tööliste klassi huvisid ära, sest selle partei juhid hirvitavad tööliste õiglaste nõudmistele üle.

Iga aus — mitte ükski kommunistlik, vaid ka sotsialistliku meeleoluga tööline seab paratamatalt pärast sotsialistide juhtide väljaastumist ühise väerinna kohta enda ette küsimuse: aga mis oli siis kommunistide ettepanekus paha? Nõudmised, mis kommunistlik partei ühise võitluse aluseks seadis, on ju kogu tööliste klassi põlevamad, edasilükkamatud nõudmised. Neid nõudmisi, nagu kogemused näitavad, ei saa tööliste klass teostada teisiti, kui kogu jõudude ühise tugeva võitluse kaudu. Miks ei lausu sotsialistide juhid sõnagi neist nõudmistest, miks ei anna nad vastust küsimusele, kas tahavad nad nende nõudmistele eest võidelda? Ja sotsialistlikud töölised mõtleavad raskeid mõtteid. Nende usk juhtidesse lööb paratamatult kõikumata. Ei aita siin mingisugused „pahempoolsed“ manöövrivad ja sõnakõlksud, sest nälg ja viletsus süveneb iga päevaga, kodanluse pealetung läheb ikka jõhkramaks, kodanlus sirutab oma kulliküüned kõigi tööliste klassi õiguste järele. Ainult tööliste klassi ühise energilise võitlusega saab tagasi lüüa kodanluse ja fashismi pealetungi. Sellest ühisest väerinnast ja võitlusest ütlevad sotsialistide juhid lahti, jatkates oma töölisteridade lõhkumise ja äraandmise tööd. Tööliste klass ei saa lahti ütelda võitlusest oma huvide eest. Tööliste klass võitleb edasi. Klassiteadlikud töölised peavad suurema energiaga jätkama töölise võitluse korraldamist nende kõige põlevamate päevaküsimuste eest, kõige laiemal ühisel väerinnal. Klassiteadlikud töölised peavad iga konkreetse võitluseküsimuse juures pöörama ikka uuesti ja uuesti kohalike sotsialistlike töölisklasside poole ettepanekuga korraldada ühisel väerinnal võitlust. Nad peavad selle võitluse eesotsas seisma ja endaga kaasa tõmbama võitlusesse sotsialistlike töölisi, kõiki töölisi, nende ilmavaadete peale vaatamata. Tööräva ühine võitluseväerind peab saama ja saab teostatud. Seda nõuavad töölise klassihuvid.

Joh. Reesen

Eestimaa Kommunistliku Partei ülesanded töös maa- tööraha hulgas

I. Uus olukord ja sotsiaal-klassilisi nihkumisi eesti külas

Viimase aastakümne kestel, pärast maailmasõda ja Oktoobrirevolutsiooni — Eesti härrasriigi „iseseisvuse“ ajajärgul, on Eesti majanduses maad leidnud terve rida suuri ja kaugeleulatava tähtsusega struktuurseid muutusi. Need struktuursete nihkumised muutsid põhjalikult Eestimaa majanduslikku iseloomu ja leidsid vastupeegeldusi ka valmistuslistes ja neile vastavates klasside vahetõrgetes.

Neist muudatustest on agraarvahetõrgetes kõige tähtsamad feodalismi jäänuvate likvideerimine, mõisnikkude suurmaaomanduse võõrandamine ja võõrandatud mõisamaade tükeldamine.

Enne maareformi oli Eestis mõisnikkude maaomandust 2.428.000 hektarit ehk 58% kogu maapinnast, talurahva maaomandust aga 1.761.000 hektarit ehk 42%. Mõisamaadest oli talurahvale väikemaaomandamisena välja renditud 557.015 hektarit ehk 22,9%. Seega oli enne maareformi suurmajapidamiste kasutada 44,6% kogu maapinnast, väikemajapidamiste kasutada aga 55,4%.

Mõisnikkude suurmajapidamised kujutasid endist tol ajal kapitalistlikul alusel töötavaid ettevõtteid, kus kohati veel kurnis tugevad feodalismi jäänuvused olid alal hoidunud. Nende majapidamiste kasutada ei olnud mitte ainult õige suur osa kogu maapinnast, vaid ühtlasi ka kõige paremad põllu-, heina-, karja- ja metsamaad. Mõisnikkude ainuõigus suurema osa maa kohta, suur maapuudus ja maanälg talurahva hulgas, võimaldas mõisnikkudel aastakümnete kestel kõige jõhkramalt kurnata kümneid tuhandeid maatameeste hulki ja neile orjastavaid teoorjuse-, rendi- ning töötingimusi peale suruda ja hiljem ühenduses talurahva priikslaskmisega talurahvalt ärayõetud maid neile kõrgete ostumaksude eest pärisomanduseks müüa. Neil poolpärisorjuse- ja kapitalistliku kurnamise süsteemi alustel muutusid need majapidamised ikka enam ja enam kapitalistlikkudeks suurpõllumajanduslisteks ettevõteteks Eestis. Enne maareformi oli Eestis 1248 mõisat, millest 116 mõisniku käes oli üle poole (51,6%) kogu aadeli suurmaaomandusest. Kõigi nende mõisnikkude mõisad

olid suuremad kui 4.000 tiinu, seal hulgas oli isegi 18 mõisnikul keskmiselt mõisa kohta maad — 14.600 tiinu, kuna nende kätte koondatud maa moodustas enam kui ühe kuuendiku (17,1%) kogu aadeli suurmaaomandusest.

Aadeli suurmajapidamistes töötasid aasta läbi 21.600 mõisatöölise perekonda, peale selle suve- ning päevatöölised, kuna mõisa ääremaadel asus 23.023 renditalu või n. n. kandi-ehk teoorjuse kohta, mis mõisatele ka terve aasta kestel odavat tööjõudu vastavate rendilepingute alustel pidid kindlustama. Määratuseur osa neid endistel mõisamaadel asuvaid rendimajapidamisi on ka härrasriigi ajal, maareformi teostamisest hoolimata, alal hoidunud (20.117 majapidamist), kuna ligi 3 tuhat majapidamist nende maade ümberkorraldamisel juurelõigete näol on ära likvideeritud ja teiste majapidamiste külge liidetud, osalt ühenduses maade pärisomanduseks müümisega ostutalude rühma üle läinud. Neid end. mõisamaade renditalusid nimetatakse nüüd riigirenditaludeks, sest et nad maa-seaduse alusel nüüd nende kasutada oleva maa eest Eesti härrasriigile renti maksavad. Neis riigi (end. mõisa) renditaludes elas 1929. a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmetel 91.744 inimest, millest oli alaliselt töötajaid — 52.441 inimest. Enne sõda ja Oktoobrirevolutsiooni oli mõisatöölise arv kahtlemata palju suurem, kui maareformi teostamise eel, sest maailmasõja ajal vähenes tuntavalt ka mõisatöölise hulk. Kui sellele arvule ligi lisada 21.600 mõisatöölise (moonakate) alaliselt mõisas töölkäijad perekonnaliikmed, siis oli enne maareformi mõisatöölise ja mõisatööraha alaline töövägi kaugelt üle 100.000 töötajaga. Tõsi, rendi- või kandikoha majapidamised ei olnud mitte kõik puhttöölise majapidamised, vaid peamiselt poolproletaarlaste ja väikerentnikkude majapidamised, kuna keskmikkude ja suuremate rentnikkude erikaal võrdlemisi väikene oli. Nende alaliste mõisatöölise ja mõisatööraha sotsiaalne klassiline koosseis oli ligikaudu järgmine: mõisatöölisi — 54%, poolproletaarlaste ja väikerentnikke — 24%, keskmikke rentnikke — 15% ja jõukamaid ehk suurrentnikke — 7%.

Need tööraha hulgas, mõisatöölisega eesotsas kujutasid enesest suurt revolutsioonilist jõudu Eestis ja olid enne maare-

formi üksi omaette, kui ka koos ühes teiste maatöörahma kurnatute ja kehvade kihtidega (hallparunite sulased, saunikud, popsnikud, väikerentnikud, kehvad kalurid, käsitöölised, maalapi- ja väikemaomanikud jt.) suureks revolutsiooniliseks jõuks maal.

Maareformi teostamise tagajärjel said mõisatööliste hulgas suuremalt osalt laiali pillatud, ja mõisad kui maaproletariaadi peamised koonduspunktid seega purustatud, kuigi mitte täielikult hävitatud, sest osa mõisatöölisest, kes maad said, kokku 11.000 perekonda*), muutsid ainult osalt oma sotsiaal-klassilist iseloomu, saades palgatöölisest maalapiga proletaarlasteks ehk poolproletaarlasteks, sest et nad ainult osalt end ja oma perekonda oma maalapist elatavad, kuna suurema osa eluhoiu vahendeid nad kõrvalt on sunnitud teenima. See on eesti hallparunite popside teine väljaanne võõrandatud mõisamaadel. Selle sammuga pidas eesti tõusikkodanlus silmas mitte mõisatöölise varustamist maaga, vaid uue maakodanluse — jõukate asunikude ja mõisasüdame omanikkude varustamist maa külge kinnitatud odava tööjõuga. See end. mõisatöölise osa on seega endiselt kurnatav maatöörahma kiht, kellel ühised huvid linnaproletariaadiga ja oma klassivendadega hallparunite sulastega, popsidega, väikerentnikkudega jne, keda kodanlus ka kurnab. Suurem osa endistest mõisatöölisest olid aga sunnitud mõisatest lahkuma ja enestele tööd otsima kas metsatöölisena, aasta-, suve-, kuu- või päevatöölisena hallparunite juures, või ehitustöölisena uutest asundustaludes, alevites ja linnades ehk mõnedel muudel tööaladel.

Maaseaduse alusel said mõisnikkude maad võõrandatud ja maasaajatele ära jaotatud. Maa anti maasaajatele kasutada rendilepingute alusel. Tekkis võrdlemisi rohkearvuline riigi- ja asundustalude rendimajapidamisterühm, kes suuremalt osalt kõik eesti tõusikkodanluse võimuvallitsusest ärrippuvad on, kes neile võrdlemisi suuri laenusid riigikassast välja jagas inventari ostmiseks, ehitustööde ja maaparandustööde tegemiseks jne. Rendivahekorrad said nüüd põllumajanduses talurahva kurnamise üheks põhivahendiks ja peaaegu mõõduandvateks agraarvahekorrademaal. Kui enne maareformi oli Eestis mõisamaadel 23.023 rendi- ja kandikohta ja ostutalumaadel 9.500 renditalu- ja popsikohta,

siis moodustas see sel ajal 33,6% talumajapidamiste üldarvust. Nüüd ühenduses maareformi teostamisega on hulk uusi asundustalusid ja eluaseme kohti juurde loodud, mis nüüd (ilma alla 1 ha väikemajapidamisteta) 44,7% talumajapidamiste üldarvust välja teeb. Sellel asjaolul on suur tähtsus, sest rendimaks on üks mõjuvaid talurahva kurnamise vahendeid maaomanikkude ja härrasriigi poolt¹⁾. Rentnikud moodustasid 1929. a. 42,4% maaelanikkude üldarvust ja maksid endiste mõisamaade kasutamise eest riigile renti 3—4 miljoni krooni ja ostutalu maade kasutamise eest hallparunitele 2 miljoni krooni, seega kokku 5—6 miljoni krooni, mis ligi kaks-kolm korda kõrgem oli kui kogu talurahva tulumaksu summa, mida viimase paari aasta kestel eriti jõukatele hallparunitele õige tuntavalt on alandatud.

Rahvusdemokraadid Jakob Palvadrega eesotsas ei arvesta maareformi ja selle teostamise tagajärge eesti külas. Kui nad talurahva kihinemist või agraarvahekordi käsitavad, siis on see neil alaliselt muutmatu suurus. Seega mätsivad nad kinni kõik need majanduslikud ja sotsiaal-klassilised nihkumised, mis Eestis maareformi teostamise tagajärjel maad on leidnud. Nad ei arvesta sellega, mida on uut Eesti külas tsariaegse eesti külaga võrreldes.

Ühes kontrevolutsiooniliste rahvusdemokraatidega ei näe neid nihkumisi ka parempoolsed oportunistid, kes käsitavad eesti kodanlist maareformi ja selle tagajärge sotsiaalfaschistide seisukohalt ning kes seega on sotsiaalfaschismi agentuuriks meie parteis.

Nad ei näe seda tõsiasja, et maareformi teostamise tagajärjel on Eestimaa muutunud suurpõllumajanduslikust maast väikepõllumajanduse maaks, kus kõrvuti kehva ja kesktalurahva väikekaubavalmistusliste majapidamistega on võrdlemisi suur erikaal külakurnajate — kulakute ehk n. n. hallparunite kapitalistlikkul majapidamistel. Nad ei saa aru ka sellest tõsiasjast, et maareform on vormilt väikekodanlik, kuid sisult kulaklik.

Selle tõenduseks on sm. H. Saksa retsens minu raamatukese kohta — „Talurahva klassiline kihinemine Eestis ja rahvusdemokratism“, kus ta kirjutab, et

„1920. a. kodanliku maareformi tagajärjel muutus Eestimaa suurpõllumajanduslikust maast pisi- ja väikepõlluma-

*) Seal hulgas osa end. mõisa ametnikke, valitsejaid, kubjaid jne.

¹⁾ Viimase paari-kolme aasta kestel on hulk asunduse- ja riigi- (end. mõisa-) renditalusid nimepidi eromanduseks müüdnud. Kui palju nimelt ei ole teada.

janduslikuks maaks ning talurahvas ja tema töötavad kihid, kuigi nad kodanluse ja sotsiaaljuudaste poolt olid segadusse viidud, said siiski mõisnikkude maad kodanluse käest.“ (Minu sõrendus — J. R.)

Selles retsensis kriipsutab sm. H. Saks eriti alla, et see olevat peamine poliitiline järeldus maareformi teostamisest Eestis.

Et see mitte juhuslik oletus ei ole, vaid kindel sm. H. Saks oportunistlik seisukoht, mida ta minu raamatukeses toodud seadetele vastu seab, näitab ka järgmine väljavõte tema „retsensist“, kus ta kirjutab ja kinnitab, et

„Tõepoolest, maareformi tagajärjel said peaaegu kõik suured ja suurimad mõisad ära tükeldatud, 42% kogu maast, mis varemalt olid suurte mõisate all, läksid väikekaubavalmistajate kätte, mis ei võinud enesega mitte kaasa tuua kõige sügavamaid nii hulgalisi kui ka omaduslisi muudatusi kogu küla ja maa majanduses, kõikides tema klassilistes kihutustes.“ (Meie sõrendus — J. R.)

Neist kahest väljavõttest on näha, et maareformi teostamise tagajärjel said „talurahvas ja tema töötavad kihid... mõisnikkude maad kodanluse käest“ ja mitte vähem kui „42% kogu maast, mis varemalt oli suurte mõisate all“ ja et see maa „läks väikekaubavalmistajate kätte“.

Ei ole tarvis pikka seletust tõendamiseks, et seesugused seaded viivad eesti sotsiaalfaschistide poolt väljatöötatud ning tõusikkodanluse poolt teostatud maare-

formi õigustamisele (talurahva töötavad kihid said kodanluse käest mõisnikkude maad — ning mätsivad kinni maareformi sotsiaal-klassiise iseloomu, tema kulaklise sisu.

Oportunistid sm. H. Saksaga eesotsas ei taha ega suuda sellest tõsiasiast aru saada, et maareform on ainult vormilt väikekodanlik, sisult aga täitsa kulaklik-kapitalistlik. Kinnitades seda, et töötavad talurahvakihid said 42% kogu maast oma kasutada, see tähendab, et kõik mõisnikkudele võõrandatud maad läksid töötavate talurahva kihtide kätte, see tähendab, et maareform muutis põhjalikult endiste mõisatöölise, pool-proletaarlaste, popside, väikemaapidajate kui töötavate talurahvakihide iseloomu, nagu seda sm. H. Saks minu raamatu äärele on märkinud, see tähendab, et sm. Saks asub ühes sotsidega ja endiste tööerakondlastega Juhan Vilmsiga eesotsas elujõuliste väikekohtade loomise õigustamisele, kes maareformi kogemuste põhjal soovivad isegi hallparunite suurtalusid ära tükeldada¹⁾, et maal rohkem rahvast ära elada võiks, sest nende seletuse järele on väikepõllupidamine suurtõllupidamisest kasulikum.

Neil seadetele ei ole midagi ühist tõelikkude elufaktidega, maareformi tõeliku iseloomuga.

✗ Selle tõenduseks toome tabeli, mis koostatud on eesti tõusikkodanluse ajalehete materjalide põhjal, mis iseloomustab mõisnikkude maade tükeldamise protsessi, maareformi väikekodanlist vormi ja tema kulaklist sisu:

Talude rühm pidades-oleva põllumajandusliku maa suuruse järele	1923. aasta		1929. aasta			
	Talude arv	% talude üldarvust	Talude arv	% talude üldarvust	Neil oli maad ha	% maa üldalast
Kuni 1 ha .	1.755	6,5	6.180	13,4	2.848	0,5
1—5 ha . . .			6.135	13,3	20.658	3,3
5—10 ha . .	1.464	5,4	7.662	16,6	55.722	8,8
Üle 10 ha .	23.729	88,1	26.202	56,7	549.411	87,4
Kokku . .	26.948	100,0	46.179	100,0	628.639	100,0

Oma raamatukeses „Talurahva klassiline kihinemine Eestis ja rahvusdemokratism“ tegin ma selle tabeli kohta järgmised järeldused:

„See tabel on mitmeti huvitav ja õpetlik. Ta paljastab kõigepealt kodanlise maareformi tõsist palet. Ta kinnitab,

et kodanlus on juurde loonud rohkest uusi pisi- ja väikemajapidamisi (kuni 10 ha), mille arv tõusis 3219 pealt 1923. a., mis siis uute asundustalude

¹⁾ Juhan Vilms — „Kas edendada väiketalusid? Meie põllumajanduslike edenemise suun“. Vaata „Vaba Maa“.

üldarvust 11,9% välja tegi, 19.977 peale 1929. a., mis nüüd uute asundustalude üldarvust juba 43,3% välja teeb.

Kuid need 20.000 majapidamist said aga kokku ainult 79.228 hektarit maad, mis keskmiselt ühe talu kohta 4 hektarit välja teeb. Härrasriigi põllutöömister on korduvalt avalikult seletanud, et endistest mõisatöölistest (21.600 perekonnast) on maad saanud 11.000 perekonda, kokku 98.000 ha. Seega on pooled end. mõisatööliste perekonnad maatajätud, kuna maad anti jõukatele talurahvakihtidele — hallparunite pojukestele ja väimeestele, jõukamatele keskmikkudele jne, kellel võimalused olid maad võtta (oma inventar, loomad, raha jne). Sel tõsiasi ajal on määratusuur poliitiline tähtsus. Ka tabelis toodud andmed kõnelevad sellest, et ligikaudu pool (43,3%) uutest asunduskohtadest, mille suurus on alla 10 ha, said ainult 12,6% kogu võõrandatud ja väljaantud suurmaaomandusest oma kasutada, kuna rõhuv enamik sellest maast (87,4%) läks külakurnajate, jõuka ning keskmiktalurahva kätte. Siit järgneb, et maareform, olles vormilt väikekoodanlik, on sisult puht kulaklik. See ei võinud mõju avaldamata jätta ka talurahva kihinemisele ja klassijõudude liikumisele ning kapitalistlikkude valmistusjõudude edenemisele eesti põllumajanduses.“ (lhk. 63—65.)

Kuid sellest iseloomustusest on üksi vähe, et saada selget ülevaadet uuest olukorrast eesti külas pärast maareformi ja neist sotsiaal-klassilistest nihkumistest, mis muutunud valmistuslistest vahekordadest tingitud on. Meie märkisime juba eelpool ära neid põhivalmistusliste vahetõrgete muutusi, mis mõisnikkude suurmaaomanduse võõrandamise ja võõrandatud mõisamaade tükeldamise tagajärjel tekkisid. Need vahekorrad olid kõigepealt väikevalmistuslikud vahekorrad rendimajapidamiste tingimustes. Riigistatud maade üldsumma tõuseb 2.346.000 hektarini, millest kuulub metsade peavalitsuse alla 1.142.000 ha ehk 48%, endiste mõisa rendimajapidamiste maid 540.700 ha ehk 23% ja asumisele määratud maafond — 663.700 ha ehk 28,3%¹⁾.

Enne maareformi (15.X 1919. a.) oli Eestis 1.761.000 hektarit maad talurahva või ostutalude omanduseks, millest oli põllu-

ja aiamaad — 549,8 tuh. ha, heinamaad — 573,4 tuh. ha, ja karjamaad — 435,2 tuh. ha, kokku põllumajanduslikku maad 1.558,4 tuh. ha¹⁾. 1925. a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmetel oli ostutaludes ühes nende renditaludega põldu — 567,2 tuh. ha, heinamaad — 524,5 tuh. ha ja karjamaad — 471,2 tuh. ha, kokku põllumajanduslikku maad 1562,9 tuh. ha, kuna 1929. a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmetel oli sama talude maadel põldu — 577,9 tuh. ha, heinamaad — 535,2 tuh. ha ja karjamaad — 443,7 tuh. ha, kokku põllumajanduslikku maad — 1556,8 tuh. ha. ✓

Need andmed tõendavad, et võrreldes 1919. a. andmetega pole ostutalude põllumajanduslik maaomandus viimase kümne aasta kestel peaaegu sugugi muutunud. Ka ostutalude metsade pindala pole pea sugugi muutunud: 1919. a. oli neil metsa 98,5 tuh. hektarit, 1929. a. — 99,5 tuh. ha. Muidugi ei kinnita see, et ostutalude maaomanduses pole mitte mingisuguseid sisetisi liikumisi või nihkumisi olnud. Kuid sellest allpool.

Hoopis teistsugune on pilt riigistatud maadel. Kogu suurmaaomandusest — 2.428.000 hektarist oli põllumajanduslikku maad 1158,5 tuh. ha, metsa — 748,5 tuh. ha, ülejäänud muu maa. Põllumajanduslikust maast oli 1919. a. põldu — 410,6 tuh. ha, heinamaad — 451,2 tuh. ha ja karjamaad — 296,7 tuh. ha. 1929. a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmetel oli riigi (end. mõisa) renditalude põllumajanduslikku maad — 382,0 tuh. ha, asundustaludel — 478,6 tuh. ha ja palgamaadel 41,3 tuh. ha, kokku 901,9 tuh. ha. Seega ei ole veel kõik ennemaareformi aegne põllumajanduslik maa väikemaapidamiseks tükeldatud, sest ennemaareformi aegse suurmaaomanduse põllumajandusliku maa üldsumma 1158,5 tuh. ha ja riigi (end. mõisa) renditalude, asundustalude ja palgamaade kasutada oleva põllumajandusliku maa üldsumma 901,9 tuh. ha, vahe teeb välja 256,6 tuh. hektarit, millest osa langeb võõrandamata jäänud suurmaaomandusele (kogu võõrandamata jäänud suurmaaomandus teeb välja 84.000 ha, põllumajanduslik maa muidugi vähem), siia hulka tuleb arvata ka kirikutele tagasi antud maad, riigimõisate ja endiste omanikkude, asutiste ja seltside kasutada olevad maad. *Seega on Eestis senini veel 256,6 tuh. ha ehk 23,1% või üks viiendik endiste suurmaja-*

¹⁾ „Eesti Põllumajanduse. Statistiline Album“, lhk. 8. Riigi Statbüroo, Tallinn, 1928.

1) Sealsamas.

pidamiste põllumajanduslikku maad tükeldamata¹⁾.

Nendest võrdlustest järgneb ka, et 2651,9 tuh. ha põllumajanduslikust maast, langeb ostutaludele 1452,0 tuh. ha ehk 54,7%, asundustaludele — 478,6 tuh. ha ehk 18,0%, riigi (end. mõisa) renditaludele — 382,0

Tabelist selgub, et 1929. a. põllumajanduslike andmete kokkuvõtete põhjal olid arvuliselt Eestis pisi- ja väikemajapida-

tuh. ha ehk 14,3%, muudele taludele — 181,2 tuh. ha ehk 7,0% jne.

Kuid need üldised andmed ei kõnele meile veel midagi sellest, missugused on majanduslikud ja neile vastavad sotsiaalklassilised niikumised eesti külas. Et selle kohta vastust saada toome tabeli, mis iseloomustab maa jagunemist pärast maareformi talurahva sotsiaalklassiliste rühmituste alusel.

Talumajapidamiste arvu liikumine ja maajagunemine 1925—1929. aastani kõikides Eesti taludes

Talude rühm pidada-oleva põllu- majandusliku maa suuruse järgi	Talude arv		% üldarvust		Talude maa		% üldarvust	
	1925. a.	1929. a.	1925.a.	1929.a.	1925. a.	1929. a.	1925.a.	1929.a.
Kuni 10 hektarini (kehvikud) . .	41.303	95.600 ²⁾	32,6	52,0	247.123	295.783 ²⁾	8,0	9,6
10—30 hektarini (keskmikud) . .	55.522	59.212	43,9	32,2	1.199.404	1.272.485	39,6	41,1
Üle 30 hektari (ku- lakud)	29.736	29.089	23,5	15,8	1.622.394	1.532.010	52,4	49,3
Kokku . . .	126.561	183.901	100,0	100,0	3.068.922	3.100.248	100,0	100,0

mised mõõduandvad, moodustades 52% talumajapidamiste üldarvust, kuid nende majapidamiste kasutada oli kõigest 9,6% kogu maast.

Tabelist selgub ka, et samal ajal suur- talud üle 30 ha, moodustades 15,8% kogu talumajapidamistest ning kujutades enesest peamiselt jõukaid ja külakurnajate hallparunite majapidamisi, on koondanud oma kätte ligi poole (49,3%) kogu maast. Nende majapidamiste hulka kuulusid ka tükeldamata mõisad. Mõisamaade tükeldamisega 1925—1929. aastate kestel on ka seletatav selle rühma kasutada oleva maa erikaalu langemine 52,4%-lt 49,3%-le.

Tabelist on ka näha, et kakskorda rohkearvulisem kesktalurahva rühm on koondanud oma kätte 41,1% kogu maast. Siit järgneb, nagu meie ka eelpool märkisime, et Eestis on väikepõllupidajate maa, kus kõrvuti kesktalurahva väikekaubavalmistajate majapidamistega on eriti kõrge

erikaal ka külakurnajate kulaklistel-kapitalistlikkudel majapidamistel. Siit järgneb ka see tõsiasi, et maareform, olles vormilt väikekodanlik, on sisult kulaklik, sest ta tõstis küll arvult pisi- ja väikemajapidamiste erikaalu (52% kogu talumajapidamiste üldarvust), kuid liendas tegelikult (sisult) jõukate keskmikkude ja kulakliste majapidamiste majanduslikku baasi ja erikaalu kogu põllumajanduses. Seda kinnitab ka see tõsiasi, et enne maareformi oli kogu talurahva maaomandust ainult 42%, nüüd pärast maareformi teostamist on aga ainult üksipäini suurtalude kasutada kogu maast, — 49,3%, põllu- ja alamaast — 47,1% ja heina- ning karjamaast 52,8%. Siia hulka ei ole arvatud need jõukad keskmikud talumajapidamiste rühmast 20—30 ha, mis asuvad endistel mõisamaadel, linnade läheduses ja kujutavad enestest kõrgekaubalikkusega põllumajanduslike ettevõtteid, kus intensiivse majapidamise tõttu kaubanduslik-kapitalistlik tendents mõõduandev on. Neis taludes tarvitatakse ka kaunis rohkesti võõrast tööjõudu, mis neid vormilt väike- ja kesktalunikke muudab sisult kapitalistlikkudeks ettevõteteks. Sellest talurahva kihist kas-

¹⁾ Viimase paari kolme aasta kestel on rida mõisaid ära jaotatud, mis tükeldamata endiste suurmaapidamiste erikaalu tuntavalt vähendab.

²⁾ Ühes pisimajapidamistega alla 1 ha.

vab maal kapitalism ja kapitalismi tõusu ajajärgul on tema valdav enamus kulakliku-kapitalistliku majanduse loomulikuks jatkuks väikemajapidamiste hulgas, kus kapitali kuhinemine maad leiab, mis kapitalismi arenemise paratamata seadus on. Niisuguseid vormilt (maa-ala järgi) keskmisi majapidamisi — sisult aga kulaklik-kapitalistlikke majapidamisi on

kaunis rohkesti asundustalude hulgas, kus põllu- ja aiamaa kasutamise suhe on 42,3% kogu maast 35,6% vastu kõikides talumajapidamistes ja 32,8% vastu ostutalumajapidamistes.

Sedasama tõendab ka kariloomade ja põllutööriistade jagunemine talude suurusrühmade vahel.

Kariloomade ja põllutööriistade jagunemine talude suurusrühmade vahel
1925—1929. a.

Talude rühm pidada-oleva põllumajandusliku maa järgi	Aastad	% talumajapidamiste üldarvust	% loomade üldarvust			% põllutööriistade ja masinate üldarvust				
			Tööhobused	Lehmi	Sigu	Käivimasinaid	Viljanõutjaid	Rohunõutjaid	Hobuse rehi	Viljapeksusinaid
Kuni 10 ha (kehvikud)	1925	32,6	14,7	14,3	15,2	2,0	1,1	1,5	1,5	3,4
	1929	52,0 ¹⁾	14,7	13,6	14,5	1,2	1,2	1,7	1,2	3,0
10—30 ha (keskmikud)	1925	43,9	43,7	42,1	42,3	25,1	26,3	32,3	37,6	32,8
	1929	32,2	45,9	44,5	43,6	29,5	29,8	39,9	30,5	36,1
Üle 30 ha (kulakud)	1925	23,5	41,6	43,5	43,2	73,0	72,8	66,3	60,9	63,9
	1929	15,8	39,4	41,9	41,9	68,9	68,9	58,4	68,2	55,0

Tabelist on näha, et suurem osa kariloomi ja põllutööriistu on koondunud jõukate keskmikkude majapidamistesse. Ent see asjaolu, et kariloomade, põllutööriistade ja masinate erikaal kesktalurahva majapidamistes suureneb, kulakute majapidamistes aga langeb, ei tähenda mitte seda, et kulakute majapidamised tagurpidi lähevad ja keskmikkude majapidamised edenevad. Vastupidi, võlgu ostedud masinad keskmikkude majapidamiste kehvemates kihtides ei kõnele veel nende majapidamise seisukorra paranemisest, sest et keerulised masinad ja põllutööriistad maa vähesuse tõttu siin end ära ei tasu ja neile nüüd eriti kriisi ajajärgul ühenduses põllumajanduse saaduste hindade langemistega koormaks ou muutunud. Kariloomade, põllutööriistade ja masinate võrdlemisi kiirem juurdekasv kesktalurahva majapidamistes on seletatav sellega, et kesktalurahva majapidamiste arenemine läks jõukamate keskmikkude majapidamiste kasvamise ja uute asundustalude juurdeloomise ja edenemise arvel.

Lehmade arvu kasvamisest 1925—1929. a. kestel põllumajanduslike üleskirjutuste

kokkuvõtete põhjal iseloomustab järgmine tabel (vaata lhk. 26):

Tabelist on näha, et lehmade arv on suurenenud 343.197 pea pealt 1925. a. kuni 395.181 peani 1929. a. ehk 15,1% võrd. See suurenemine on läinud peamiselt jõukate keskmikkude ja kulakute-hallparunite suurtalude lehmade arvu suurenemise tagajärjel. Lehmade arvu üldisest juurdekasvust — 51.984 peast langeb kulakute majapidamistele 16.261 pead ehk 31,3%, jõukamate keskmikkude arvele 15.110 pead ehk 30%. Nagu tabelist näha, leidis lehmade üldine juurdekasv maad kõikides talurahva majapidamiste rühmades. Kõige suurem juurdekasv tuli ilmsiks 10—20 ha taludes, mis seletatav peamiselt uute talumajapidamiste juurdeloomisega, milliste arv selle aja kestel neis talumajapidamiste rühmades kasvas 51.445 pealt 1925. a. kuni 56.577 peale 1929. a., ehk 10% võrd. Pealegi kuuluvad osa selle talumajapidamiste rühma majapidamisi kõigepealt intensiivsemates põllumajanduslike raioonides niisuguste keskmikkude majapidamiste hulka, kus kapitalismi tõusu ajajärgul leiab maad teatav kapitali kuhinemine, majapidamise jõukuse kasv, mis nüüd ühenduses maareformi teostamisega ja Eestimaa

¹⁾ Ühes pistmajapidamisega alla 1 ha.

„daniseerimisega“ kapitalismi stabiliseerumise ajajärgul lehmade arvu kasvamisest ilmsiks tuli.

Veel huvitavamalt pilti pakub lehmade arvu juurdekasv suhteliselt ühe talu kohta. Tabelist on näha, et samal ajal kui pisi- ja väikemajapidamistes lehmade arv ühe talu kohta ühel tasemel püsib, kasvab lehmade arv majapidamistes 10—20 ha ühe talundi kohta 7,9% võrd, taludes 20—30 ha aga koguni — 16,3% võrd ja taludes üle 30 ha — 7,1% võrd. Siit järgneb, et eesti rahvamajanduse kõige tähtsama ala — karjanduse — arenemine läheb jõukate keskmikkude ja kulakliste - kapitalistlike majapidamiste arenemise alusel, et Eestis kapitalismi arenemine sünnib samuti kui teistelgi maadel reeglipäraselt suurvalmis-

tuse arenemise alusel väikevalmistuse arvel. Kapitalistlike valmistuslike vahetõrgete edenemise ulatust iseloomustab kõige selgemalt palgatöölised põllutöölised hulkade olemasolu ja palgatöölised tarvitamine eesti põllumajanduses. Meie märksime eelpool juba seda tõsiasja, et mõisate tükeldamisega sai suurem osa end. mõisatöölisi laiali pillatud, kuna teine osa, keelele kodanlus mõisate maast maad andis, said seega maa külge koidetud ja muutusid maalapiga proletarlasteks, sest et see maalapp neile äraelamist ei suuda kindlustada ja suurem osa endistest mõisatöölised, kes maad said, on sunnitud kõrvalteenistusest enesele ja oma perekonnale ülespidamist hankima. Need maa külge koidetud endised mõisatöölised moodustavad

Lehmade arvu liikumine 1925.—1929. a.

Talude rühm pidada-oleva põllumajandusliku maa järgi	1925. aasta		1929. aasta		Lehmade juurekasv	Lehmade juurekasv ühe talu kohta %
	Lehmade arv	Ühe talu kohta lehmi	Lehmade arv	Ühe talu kohta lehmi		
Kuni 5 hektarini	20.311	0,9	21.319	0,9	104,9	100,0
5—10 „	28.984	1,5	32.625	1,5	112,4	100,0
10—20 „	72.216	2,3	88.180	2,5	122,1	107,9
20—30 „	72.216	3,1	87.326	3,6	107,1	116,3
Üle 30 hektari	149.470	8,5	165.731	9,1	110,8	107,1
Kokku	343.197	4,2	395.181	4,3	115,1	102,3

enesest nüüd asundustalude jõukatele kesktalurahva ja kulakliste hallparunite kihtidele odavat tööjõudu, samuti nagu seda popsidki ostutalude ääremaalid enesest päriskoohaomanikkude moodustavad. Maad saanud endised mõisatöölised on seega n.n. uus popside kiht uute asundustalude hallparunite hulkadele.

Ent maareformi teostamise tagajärjel pole põllutöölised arv viimaste aastate kestel Eestis vähenenud, vaid isegi suurenenud. Üldrahvalugemise andmetega võrreldes on põllutöölised arv kasvanud 77.405 inim. pealt 1922. a. kuni 82.204 peale 1929. a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmetel, ehk 6,2% võrd¹⁾. Peale selle on hulk maatöölisi maalt linnadesse asunud ehk maalt välja rännanud. 1923—1929. a. kestel on maalt linnadesse asunud 40.000 inimest, mille tagajärjel linnarahva arv suurenes

12,5%. 1925. a. oli linnadesse asunud 2.672 inim. 1.142 inim. ehk 42% põllutöölisi. Kui kõigest sellest hoolimata maaproletariaadi arv suurenes, siis kinnitab see seda tõsiasja, et kapitalistliku edendamise tagajärjel Eesti põllumajanduses maad leiab kehvi- ja kesktalurahva vaesustumise ja proletariseerumise protsess.

Lenin kirjutas raamatus „Kapitalismi arenemine Venemaal“, et:

„Suurem osa jõukaid talumajapidamisi kasutavad palgatööjõudu ühes ehk teises vormis. Jõuka talurahva olemise paratamata eelduseks on sulaste ja päviliste hulkade tekkimine.“ (Lenini sõrendus. J. R.)¹⁾

Ka eesti jõuka talurahva — kulakluse — ehk hallparunite olemise paratamata eelduseks on sulaste ja päviliste hulkade tekkimine, milline protsess ei ole aga kaugeltki ühtlane üksikutes maakondades

1) 1929. a. põllumajanduslikul üleskirjutusel, nagu kodanlus ise on sunnitud tunnistama, on põllutöölised arvestamine puudulik olnud.

1) Lenin, k. k. III köide, II väljaanne, lhk. 72.

ja üksikutes valdades. Järjekult pole kapitalismi arenemise tase eesti maakondades ja valdades kaugeltki ühetasane.

Kominterni II kongressi poolt vastuvõetud põhilauseses maaküsimuse kohta, mis on Lenini kirjutatud, kinnitatakse, et

„Maatöölise koondamine, kuhu kuuluvad ka metsatöölised, mõisakäsitöölised jt. ja nende organiseerimine teistest maaelanikkude gruppidest iseseisvatesse organisatsioonidesse (poliitilised, sõjaväelised, ametiühisuslised, ühistegelised, hariduslised jt. organisatsioonid), elav propaganda ja agitatsioon selle kihi ridades ja selle kihi võitmine nõukogudevõimu ja proletariaadi diktatuuri poole — see on kõigi maade kommunistlike parteide põhiülesanne“¹⁾. (Minu sõndus. J. R.).

Et seda ülesannet teostada, peab Eesti maa Kommunistlik Partei kõigepealt selle ülesande teostamise vajadusest aru saama, peab selle ülesande teostamiseks oma jõud niiviisi koondama ja asetama, et edukalt teha elavat propagandat ja agitatsiooni selle kihi ridades. Selleks on aga tarvis kõigepealt tunda maaproletariaadi ja maatööraha kehva kihilte põhikulka peamisi asumise raioone. Kontr-

revolutsioonilik on niisugune arvamine, et Eestis kuigi rohkearvulist maaproletariaati ei ole, et „talupojad aga masinaid tarvituselevõttes surusid sulased taludest täiesti välja ja tegid tööd oma perekonnaga“, nagu seda kirjutab Jakob Palvadre oma artiklis „Eesti töörahvas Venemaal“. Faktid tõendavad hoopis vastupidist, et maaproletariaat on Eestis praegu kõige rohkearvulisem proletariaadi kiht. Meie partei ülesanne seisab siin selles, et maaproletariaadi klassiteadvust kasvatada, klassivõitlust maal arendada ja seda hulgalist proletariaadi kihti meie partei ümber koondada.

Et selle ülesande teostamist kergendada, vaatame üksikasjalikumalt maaproletariaadi asumise põhiraioone. See võimaldab parteil, esiteks, oma tööd neisse raioonidesse koondada, kus kõige rohkearvulisem maaproletariaat, ja, teiseks, kus kõige kõrgem taluraha kehva kihilte erikaal on. See ei ole mitte ainult tarvilik, vaid ka hädavajalik meie tööstusproletariaadi aktiivi orienteerimiseks töös maatööraha hulka des, hooldamise küsimuse edukaks teostamiseks, maa- ja linnatöölise vaheliste sidemete kindlustamiseks ja klassivõitluse arendamiseks maal.

Taluraha sotsiaal-klassiliste rühmade maakondline läbilõige 1929. a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmetel

Maakonnad	Talude arv ²⁾	Talude arv % rühmade järgi			Talude rahva arv ³⁾			Palgalisi	100 töötaja perekonna liikme kohta palgalisi	100 alaliselt töötaja perekonna liikme kohta palgalisi
		Kuni 10 ha	10—30 ha	Üle 30 ha	Üldse	Sellest talundi perekonna liikmeid				
						Alaliselt töötajaid	Ajutiselt töötajaid			
Viljandi . . .	14.381	49,8	29,2	21,0	50.529	26.037	3.516	9.662	32,7	37,1
Valga	8.226	67,0	21,5	11,5	20.248	10.460	1.622	3.789	31,4	36,2
Tartu	29.467	64,4	25,6	10,0	96.787	48.506	7.708	17.251	30,7	35,6
Pärnu	17.832	56,2	26,0	17,8	55.119	28.916	3.345	8.783	27,2	30,4
Järva	11.347	44,5	38,1	17,4	38.185	20.395	2.575	5.136	22,4	25,2
Harju	21.486	48,6	30,7	20,7	69.790	37.547	4.033	8.924	21,5	23,8
Võru	15.889	50,0	44,7	5,3	63.871	34.698	4.425	8.211	21,0	23,7
Viru	25.165	56,9	35,4	7,7	83.939	46.968	4.881	10.021	19,3	21,3
Lääne	15.579	28,4	46,0	25,6	60.793	34.099	2.829	5.056	13,7	14,8
Saare	12.184	38,9	38,9	22,2	46.120	24.828	2.920	3.515	12,7	14,2
Petseri . . .	11.283	71,6	25,4	3,0	55.793	31.843	2.829	1.856	5,2	5,8
Kokku . . .	183.901	52,0	32,2	15,8	641.168	344.297	41.693	82.204	21,2	23,9

¹⁾ Vaata „Kommunistliku Internatsionaali resolutsioonid ja põhikirj“. Vastuvõetud Kommunistliku Internatsionaali II kongressil 17. juulist 7. augustini 1920. a. Tõlkinud H. P. EKP KK kirjastus, nr. 48, lhk. 62.

²⁾ Ühes pisimajapidamisega valdades, alevites ja linnades alla 1 ha.

³⁾ Ilma pisimajapidamiseta alla 1 ha.

Tabelist on näha, et ka Eestis on jõuka talurahva olemise paratamata eelduseks sulaste ja päviliste hulkade tekkimine. Neis maakondades, kus palgaliste protsent kõrge, nagu Viljandi, Valga, Tartu ja Pärnu maakondades, on vastavalt suurem ka talumajapidamiste hulgas jõukate talumajapidamiste protsent (üle 30 ha), kuna neis maakondades — Petseri, Võru ja Viru maakondades on vastavalt madalam ka jõukate talumajapidamiste erikaal. Läänemaa ja Saaremaa kohta on maksavad ka need järeldused, kuid siin ei väljenda talumajapidamiste rühmitus pidadaoleva põllumajandusliku maa järgi vastavalt teiste maakondadega nii selgelt seda vahekorda, sest et võsa ja kadastik, mida siin rohkesti ja mis karjamaa hulka kuulub, tõstab seega põllumajandusliku maa suurust ja suurendab suuremate talude rühmade erikaalu. Kuid see ei tee neid talumajapidamisi iseenesest veel kulaklisteks - kapitalistlisteks majapidamisteks. Kahtlemata on ka neis maakondades see rühm talumajapidamisi (üle 30 ha põllumajandusliku maaga) jõukaid suurtalusid, millest osa langeb kesktalurahva majapidamiste hulka, kuna teine osa, nähtavasti suurem osa, kuulub kulakliste - kapitalistliste majapidamiste hulka. Eesti kodanlikud majandusteadlased nimetavad neid Läänemaa ja Saaremaa talumajapidamisi naturaalseks majapidamisteks, see on niisugusteks majapidamisteks, kes suurema osa oma tarbeid ise oma majapidamistes valmistatud saadustega rahuldavad. Kuid see ei takista, nagu tabelist näha, neid majapidamisi palgalist tööjõudu tarvitamast. Mõned eesti tõusikkodanluse „majandusteadlased“ seavad neid Läänemaa ja Saaremaa „kriisikindlaid“ talusid teistele kõrgekaubaliste vahekordadega maakondadele eeskujuks.

Tabelist on näha, et Eestis on iga viies töötaja talumajapidamistes (21,3—23,9%) palgaline põllutööline. Üksikutes maakondades on palgaliste erikaal veel kõrgemgi, näiteks Viljandimaal, kus iga 100 töötaja talupidaja perekonnaliikme kohta tuleb palgalisi 32,7 inimest, iga alaliselt töötaja talupidaja perekonnaliikme kohta aga 37,1 palgalist, mis tõendab, et Viljandimaal seega iga neljas töötaja on palgatööline. Valgamaal on need arvud vastavalt 31,2 ja 36,2, Tartumaal 30,7 ja 35,6 ja Pärnumaal 27,0 ja 30,4. Teistes maakondades on palgatööliste erikaal tuntavamalt madalam, näiteks Petserimaal 5,2 ja 5,8, Saaremaal 12,7 ja 14,2 ja Läänemaal 13,7 ja 14,8. Siit järgneb, et Lõuna-

Eesti maakondades, peale Petseri ja Võru maakondade, on kapitalistlikud valmistuslikud vahekorrad õige kaugele arenenud, sest siin on tekkinud rohkearvuline sulaste ja päviliste kiht, moodustades üldiselt ühe kolmandiku töötajatest talupidaja perekonna liikmete arvust. Seda tõendab ka jõukate kulakliste-kapitalistlike majapidamiste suur erikaal neis maakondades.

Eriti teravalt paistab see silma maakondade valdade läbilõikes. Peatume üksikasjalikult selle küsimuse juures, sest see ei võimalda meile mitte ainult kõrgelt arenenud kapitalistlike valmistuslike vahekordadega valdade väljaeraldamist, vaid ühtlasi ka maaproletariaadi põhikihi — põllutööliste — asumise põhiraioone välja selgitada, millel eriti suur tähtsus on meie partei töö korraldamisel maatõrahva hulkades.

Maaproletariaadi koonduskohad Eestis maakondliste ja valdade läbilõigete järgi 1929. a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmetel

I. Viljandi maakond

Maakonnas on ühes linnade ja alevitega (pisimajapidamised alla 1 ha kaasa arvatud) kokku 14.738 majapidamist, millest on kuni 10 ha talundeid — 49,8%, 10—30 ha 29,2% ja üle 30 ha — 21,0% Ligi pooled, täpsemalt — 49,9% talundite üldarvust moodustavad renditalud. Põllutööliste tarvitamise poolest seisab Viljandimaa Eestis esimesel kohal. Siin tuleb iga 100 töötaja talupoja perekonna liikme kohta 32,7 palgalist põllutöölist. Kuid palgaliste tarvitamine ei ole maakonnas kaugeltki ühtlane. On rida valdasid, kus palgaliste tarvitamise erikaal ületab tuntavalt maakondlise keskmise, kuna teistes valdades laskub ta kaugele alla maakondlisest keskmisest tasemest.

Palgaliste tarvitamise kõrge taseme ja kapitalistlike vahekordade kõrge arenemise poolest seisavad maakonnas esimesel kohal järgmised vallad (vaata tabel lhk. 29):

Tabelist on näha, et palgaliste tarvitamise poolest seisavad maakonnas esimesel kohal linna ümbruskonna vallad, kus kapitalistlikud valmistuslikud vahekorrad on kõrgelt edenenu. Esimesel kohal seisab Viiratsi vald, kus iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta tuleb 73,5 palgalist, temale järgneb Pärei vald 57,7 palgalisega, siis Aidu — 54,4, Vana-Võidu

54,1, Õisu — 51,1, Pärsti — 50,9, Viljandi vald — 50,3, Särgvere — 49,7, Heimtali — 46,1, Uue-Võidu — 43,7, Holstre — 40,1 jne. Kuid kõrvuti nende valdadega on rida valdasid, kus palgaliste tarvitamine võrdlemisi madal on nagu: Rutikvere, kus iga 100 töötaja talupoja perekonna liikme kohta tuleb 16,6 palgalist. Soosaare — 17,2, Lustivere — 19,5, Vastsemõisa — 23,1, Imavere — 23,2, Kõo — 25,5 palgalist jne.

Talundite rühmitus pidadaoleva põllumajandusliku maa suuruse järgi on toodud ilma pisimajapidamisteta alla 1 ha, milliste arv on maakonna valdades, alevites ja linnades kokku 3.843 üksust ehk 26,6% talumajapidamiste üldarvust. Sellest arvust langeb maakonna peale 1.745 pisimajapidamist, Mustla alevile — 357 ja Viljandi linna peale 1440 majapidamist, millest suur osa valdades ja alevites on palgalistide maalapiga majapidamised, linnades

Vallad	Talude arv ¹⁾	Talude arv % rühmade järgi			Talude rahva arv			Palgalisi	100 töötaja perekonna liikme kohta palgalisi	100 alaliselt töötaja perekonna liikme kohta palgalisi
		1—10 ha	10—30 ha	Üle 30 ha	Üldse	Sellest				
						Alaliselt töötajaid	Ajuliselt töötajaid			
Vilratsi . . .	35	8,6	11,4	80,0	238	97	20	86	73,5	88,7
Päri	66	34,8	37,9	27,3	319	126	42	97	57,7	77,0
Aidu	168	29,8	32,7	37,5	884	397	88	216	54,4	66,5
Võidu-Vana	158	22,2	35,4	42,4	857	394	74	253	54,1	64,2
Õisu	142	25,4	40,1	34,5	761	317	106	216	51,1	68,1
Pärsti	91	18,7	43,9	37,4	526	148	29	141	50,9	56,9
Viljandi . . .	294	21,1	37,4	41,5	1645	798	101	450	50,3	56,7
Sürgavere . .	270	21,5	49,3	29,2	1776	827	101	461	49,7	55,7
Heimtali . . .	160	21,9	50,0	28,1	870	454	54	234	46,1	51,5
Võidu-Uue . .	258	27,2	36,0	36,8	1308	628	81	310	43,7	49,4
Holstre	369	38,8	34,4	26,8	1752	866	162	412	40,1	47,6
Kaarli	186	38,7	39,8	21,5	880	456	31	194	39,8	42,5
Suure-Kõpu .	341	32,0	30,8	37,2	1766	808	291	381	37,8	47,2
Pajusi	344	16,0	56,4	27,6	1751	845	38	334	37,8	39,5
Kurista	174	21,3	29,3	49,4	924	479	21	196	39,2	40,9
Kärstna	165	38,2	39,3	22,4	802	386	56	164	37,1	42,5
Puiatu	134	44,0	30,6	25,4	592	191	55	128	37,0	44,0
Uusna	78	17,9	48,7	33,4	384	202	39	89	36,9	44,1
Olustvere . . .	364	25,3	39,8	34,9	1383	1006	126	405	35,8	40,3
Tarvastu	587	28,8	44,6	26,6	2715	1397	165	544	34,8	38,9

aga majade juures asuvad aiamaad. Nende majapidamiste arvestamata on õige tuntavalt moonutatud talude liigitus suurusrühmade piirides, kusjuures selle tagajärjel eriti on vähendatud pisi- ja väikemajapidamiste erikaal (1—10 ha), kuna keskmiste (10—30 ha) ja suurtalude (üle 30 ha) erikaal vastavalt suurendatud on. See märkus käib ka teiste järgnevate maakondade valdade kohta. Seda puudust pole meil kuidagi võimalik valdade läbilõikes kõrvaldada, sest pisimajapidamiste arv alla 1 ha on ainult valdade, alevite ja linnade üldiste kokkuvõtete näol olemas. Pisimajapidamiste arvestamine maa-

konna ulatuses tõstis üldises maakonna kokkuvõttes (ühes alevite ja linnadega) talude erikaalu suurusrühmas kuni 10 ha 31,0%-lt kuni 49,8% peale. Siit järgneb, et kõikides ülaltoodud valdades on pisi- ja väikemajapidamiste erikaal keskmiselt 18,8% kõrgem, kui see tabelis on toodud. Tegelikult on aga see vaherkord hoopis, teistsugune, ühedes valdades veidi kõrgem. teistes sellest keskmisest veidi madalam. Kuid ka nende andmete järgi on maakonnas rida valdasid, kus pisi- ja väikemajapidajate erikaal võrdlemisi kõrge on, näiteks Vana - Tänasilmas 52%, Puiatus 44%, Riidajas, 42,3%, Taeveres 42%, Uue Suislepis — 41,5%, Vana-Suislepis 39,6%,

¹⁾ Ilma pisimajapidamisteta alla 1 ha.

Holstres—38,80%, Kaarlis—38,70%, Kärstnas—38,20% jne.

Kõigi nende andmete varal võime kinnitada, et põllutöölised, poolproletaarlased ühes väikemaapidajatega moodustavad Viljandimaal rõhuva enamuse maaelanikkude üldarvust ja kujutavad enesest suurt jõudu, mida linnaproletariaadi kommunistlik eelvägi oma poole võitma peab.

2. Valga maakond

Maakonnas on ühes alevite ja linnadega (pisimajapidamised alla 1 ha kaasa arvatud) kokku 8.226 talundit, millest alla 10 ha põllumajandusliku maaga majapidamisi on 67%, 10—30 ha — 21,5% ja üle 30 ha —

11,5%. Suurem osa taludest (ilma alla 1 ha pisimajapidamisteta), täpselt 61,9% on renditalud. Palgatöölise tarvitamise poolest seisab Valga maakond teisel kohal Eestis. Siin tuleb iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta 31,4 palgatöölise. Palgatööjõu tarvitamine on maakonnas kaunis ebaühtlane. On terve rida valdasid, kus palgaliste erikaal ületab tuntavalt maakondlise keskmise (Leebiku — 51,0, Sangaste — 45,1, Holdre — 41,5, Helme — 40,0, Patküla — 38,0 jne), kuna osa valdades laskub ta kaugele alla keskmise taseme (Taheva — 16,1, Kuigatsi — 22,8, Lõve — 23,8, Laanemetsa — 23,9 jne).

Palgaliste tarvitamise kõrge taseme ja kapitalistlikkude vahetõrgete poolest on maakonnas esimesel kohal järgmised vallad:

Vallad	Talude arv	Talude arv % rühmade järgi			Talude rahva arv			Palgalisi	100 töötaja perekonna liikme kohta palgalisi	100 alaliselt töötaja perekonna liikme kohta palgalisi
		1—10 ha	10—30 ha	Üle 30 ha	Üldse	Sellest				
						Aialiselt töötajaid	Ajutiselt töötajaid			
Leebiku . . .	86	31,1	47,1	21,8	448	225	22	126	51,0	56,0
Sangaste . . .	484	32,8	33,7	33,5	2660	1256	230	670	45,1	53,3
Holdre . . .	91	25,3	46,1	28,6	417	185	20	85	41,5	45,9
Helme . . .	200	26,0	49,0	25,0	907	444	48	197	40,0	44,4
Patküla . . .	134	39,6	37,3	23,1	668	317	49	139	38,0	43,8
Kaagjärve . .	229	30,6	49,3	20,1	1136	607	68	249	36,4	40,5
Keeni . . .	127	48,8	22,8	28,4	639	318	50	132	35,4	41,5

Maakonnas on rohkesti pisimajapidamisi alla 1 ha — 4080 üksust, mis 50% talude üldarvust välja teeb. Nende majapidamiste arvestamisel tõuseb kuni 10 ha talude rühma erikaal 34,1% pealt kuni 67%, seega 22,9% võrd. Ülaltoodud andmed valdade läbilõikes on ilma alla 1 ha pisimajapidamisteta. Seega peaks pisi- ja väikemajapidamiste erikaal talundite rühmas kuni 10 ha tuntavalt kõrgem olema kui see tabelis on ära märgitud. Kuid ka nende andmete järgi on maakonnas rida valdasid, kus väikemajapidamiste erikaal kaunis kõrge on, näiteks Keenis — 48,8%, Lõues — 43,6%, Patkülal — 39,6%, Kuigatsis — 38,3% jne.

Kokkuvõttes võime kinnitada, et Valga maakonnas on pisi- ja väikemajapidamiste erikaal palju kõrgem kui Viljandimaal. Põllutöölised, pisi- ja väikemajapidajad moodustavad ka siin rõhuva enamuse maaelanikkude üldarvust, mis soodsaid eeldusi

pakub partei töö arendamiseks maatööraha hulgas.

3. Tartu maakond

Tartumaal on ühes alevite ja linnadega (pisimajapidamised alla 1 ha kaasa arvatud) kokku 29.467 talumajapidamist, millest alla 10 ha majapidamisi on 64,4%, 10—30 ha — 25,6% ja üle 30 ha — 10,0%. Suurem osa (52,2%) talusid (ilma alla 1 ha) on rendimajapidamised. Palgatöölise tarvitamise poolest seisab Tartumaa kolmandal kohal. Iga 100 töötaja taluperekonna liikme kohta tuleb siin 30,7 palgalist. (vaata tabel lhk. 31):

Peale nende kõrge tasemega palgatöölisega valdade on rida valdasid, mis oma madala palgaliste tarvitamise taseme poolest teistest järsult eralduvad: Peipsiäärne vald, kus iga 100 töötaja taluperekonna liikme kohta tuleb 0,8 palgalist, Kasepää — 1,2, Lohusuu — 1,9, Avinurme — 8,2,

Meeksi — 11,7, Vastse-Otepää — 13,0, Laius-Tähkvere — 16,7, Aakre — 19,0, Ranna — 20,5, Laiuse — 21,0 palgalist jne.

Maakonnas on 10.141 pisimajapidamist alla 1 ha, mis 52,9% maakonna talude üldarvust välja teeb. Nende majapidamiste arvestamisel tõuseb kuni 10 ha talude rühma erikaal 39,6% pealt kuni 64,4% peale ehk 24,8% võrd.

Kui vaadelda pisi- ja väikemajapidamisi kuni 10 ha (ilma alla 1 ha taludeta), siis paistavad eriti silma järgmised vallad, kus nende majapidamiste erikaal võrdlemisi kõrge on. Peipsiääre — 99,8% talude üldarvust, Kasepää — 93,8, Kastre-Võnnu — 64,4%, Lohusuu — 66,9%, Meeksi —

59,9%, Pangodi — 52,2%, Meeri — 47,1%, Ranna — 44,1%, Hellenurme — 43,5%, Kirepi — 43,5, Vana-Kuuste — 43,5% jne.

Peale selle on tähelepanu väärivaks kehvikute ja põllutöölise koonduskohaks Mustvee alev, kus 498 pisi- ja väikemajapidamist asub, mis omas rõhuvas enamuses kujutavad enesest maalapiga põllutöölisi.

Kokkuvõttes võime kinnitada, et Tartumaal on pisi- ja väikemajapidamiste ehk kehvtalurahva erikaal õige kõrge, kes ühes põllutöölisega moodustavad suure enamuse maaelanikkude üldarvust. Sel asjaolul on suur tähtsus meie partei töö korraldamise alal maatõerahva hulkades.

Palgaliste tarvitamise poolest seisavad esimesel kohal järgmised vallad:

Vallad	Talude arv	Talude arv % rühmade järgi			Talude rahva arv			100 töötaja perekonna liikme kohta palgalisi	100 alaliselt töötaja perekonna liikme kohta palgalisi	
		1—10 ha	10—30 ha	Üle 30 ha	Üldse	Sellest				Palgalist
						Alaliselt töötajaid	Ajutiselt töötajaid			
Varbuse...	40	15,0	37,5	47,5	251	49	15	96	92,3	107,9
Luunja...	194	35,0	32,5	32,5	1269	478	77	490	88,3	102,5
Tähtvere...	215	21,4	34,4	44,2	1374	442	152	525	86,9	116,1
Kirepi...	85	43,5	34,1	22,4	504	188	51	166	69,5	88,3
Vana-Kuuste	352	34,4	46,3	19,3	1968	801	142	539	57,2	67,3
Uderna...	94	26,6	47,9	25,5	452	197	53	127	50,8	64,5
Raadi...	340	38,8	34,4	26,8	1823	814	164	45	50,6	60,8
Haaslava...	288	40,6	30,6	28,8	1512	709	99	394	48,8	55,6
Ropka...	237	31,6	50,2	18,2	1255	817	89	292	48,2	56,5
Jõgeva...	236	37,8	36,9	25,3	1791	454	64	440	47,9	51,5
Härjanurme	162	21,0	38,9	40,1	903	398	82	225	46,9	56,5
Aru...	151	37,1	32,5	30,4	813	413	37	210	46,7	50,8
Kambja...	293	34,8	37,9	27,3	1537	640	190	341	41,1	53,5
Kaarepera...	278	24,8	36,3	38,9	1659	798	62	369	43,5	48,0
Konguta...	225	36,4	40,5	23,1	1201	798	62	207	43,5	48,0
Vesneri...	144	18,0	40,3	41,7	840	419	67	209	43,0	49,9
Rõngu...	265	33,2	39,6	27,2	1333	668	80	312	41,7	46,7
Luke...	153	28,1	47,7	24,2	768	400	34	177	40,8	44,3
Rannu...	294	27,2	40,1	32,7	1418	746	17	308	40,4	41,3
Saadjärve...	203	31,5	36,5	32,0	1032	491	61	222	40,2	45,2
Kavastu...	381	26,0	47,0	27,0	2084	993	138	451	39,9	45,4
Mäkisa...	329	34,9	35,9	29,2	1703	908	32	349	37,1	38,5
Vara...	240	26,3	52,5	21,2	1288	666	64	258	35,3	38,7
Vana-Kuuste	225	43,5	26,3	30,2	1345	747	51	276	34,6	37,0
Valguta...	188	21,3	49,5	29,2	988	497	75	195	34,0	39,1
Alatskivi...	396	37,9	44,4	17,7	2005	1004	64	391	33,8	35,7

4. Pärnu maakond

Pärnu maakonnas on ühes linnade ja alevitega (pisimajapidamised alla 1 ha kaasa arvatud) kokku 17.832 talu, millest on majapidamisi alla 10 hektari — 56,2%, 10—30 ha — 26,0% ja üle

30 ha — 17,8%. Renditalusid on siin tuntavalt vähem, kui Viljandi-, Valga- ja Tartumaal ja nad moodustavad 44,2% (ilma alla 1 ha majapidamisteta) talude üldarvust. Palgaliste tarvitamise poolest seisab Pärnumaa 4 kohal peale Viljandi-

Valga- ja Tartumaa. Siin tuleb iga 100 töötaja taluperekonna liikme kohta 27,2 palgalist. Kuid palgaliste tarvitamine

on ka Pärnumaa valdades ebaühtlane. Järgmine tabel iseloomustab valdu, kus palgaliste tarvitamine kõige kõrgem on:

Vallad	Talude arv	Talude arv % rühmade järgi			Talude rahva arv					
		1—10 ha	10—30 ha	Üle 30 ha	Üldse	Sellest		Palgalisi	100 töötaja perekonna liikme kohta palgalisi	100 alaliselt töötaja perekonna liikme kohta palgalisi
						Alaliselt töötajaid	Ajutiselt töötajaid			
Abja	308	22,4	30,8	46,8	1797	797	76	712	92,1	102,2
Vana-Kariste	285	36,5	34,0	29,5	1487	629	44	452	67,2	71,9
Pöögle	84	9,5	56,0	34,5	549	228	39	178	66,7	78,1
Penuja	101	28,7	37,6	33,7	529	225	31	163	63,7	72,4
Talli	211	25,6	37,0	36,5	1279	516	94	335	54,9	64,9
Laatre	146	30,8	37,7	31,5	731	380	37	202	48,4	53,2
Jäärja	172	35,5	37,8	37,8	990	431	78	245	48,1	56,8
Uue-Kariste	169	37,4	39,1	25,4	767	411	35	212	47,5	51,6
Karksi	340	31,2	37,0	31,2	1653	780	85	391	45,1	50,1
Pornuse	171	28,7	38,6	32,7	870	490	26	222	43,0	45,3
Voltveti	285	34,0	38,6	27,4	1461	680	94	367	47,4	54,0
Polli	237	37,1	40,1	22,8	1241	625	66	288	41,7	46,1
Sauga	287	21,3	45,6	33,1	1549	798	64	289	33,5	36,2

Tabelist on näha, et palgatöölise tarvitamise poolest seisab Pärnumaal üle Eesti tuntud kulakline Abja vald eesotsas, kus iga 100 töötaja perekonna liikme kohta tuleb talumajapidamistes keskmiselt 92,1 palgalist, temale järgneb Vana-Kariste — 67,2, Pöögle — 66,7, Penuja — 63,7, Talli — 54,9, Laatre — 48,4, Jäärja — 48,1, Uue-Kariste — 47,5, Karksi — 45,1, Pornuse — 43,0 palgalisega jne. Ent kõrvuti nende kõrge tasemega palgaliste tarvitajate valdadega leidub terve rida valdasid, kus palgalisi võrdlemisi vähe tarvitatakse. Niisuguste valdade hulka kuuluvad: Kihnu, kus iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta tuleb kõigest — 3,1 palgalist, Jõõpres — 6,8, Sellistes — 8,3, Kaismas — 10,0, Kaelastes — 10,3, Häademestel — 11,5, Völlas — 12, Koongas — 13,4, Orajõel — 13,8, Vees — 14,0 jne.

Maakonnas on rohkesti ka pisimajapidamisi alla 1 ha — 6514 talundit, mis 36,6% talundite üldarvust välja teeb ja mis ühes talunditega kuni 10 ha tõstab tuntavalt selle talundi rühma erikaalu 30,9% pealt kuni 56,2% peale ehk 25,3% võrd.

Valdade läbilõigete järele (ilma alla 1 ha majapidamisteta) on pisi- ja väikemajapidamiste erikaal kõige kõrgem järgmistes valdades: Kihnus — 77,7%, Häademestel — 55,1%, Tahkurannas — 51,7, Relus — 42,6%, Laatres — 42,3%, Orajõel — 40,7%, Ulu-Surjus — 37,9%, Jõõpres — 37,9, Polli — 37,1% jne.

Peale selle on Pärnumaal kolm suurt alevit, kus rohkesti pisimajapidamisi asub, kelle pidajad peamiselt end palgatööst elatavad nagu Kilingi-Nõmmes — 256 majapidamist, Mõisakülas — 233 ja Sindis — 470 majapidamist.

Kokkuvõttes tuleb alla kriipsutada, et Pärnumaal, samuti nagu Viljandi-Valga- ja Tartumaal on soodsad tingimused meie partei tööks maatööraha hulkades, sest ka siin moodustavad suuremas osas valdades põllutöölised ühes metsatöölisega, pisi- ja väikemajapidajatega maaelanikkude enamuse, kes partei leninistliku poliitika juures meie parteid võitluses kurnajate vastu kindlasti saavad toetama.

5. Järva maakond

Järva maakonnas on ühes linnade ja alevitega koos (pisimajapidamised alla 1 ha kaasa arvatud) kokku 11,347 talu, millest on majapidamisi kuni 10 ha — 44,5%, 10—30 ha — 38,1% ja üle 30 ha — 17,4%. Suurem osa taludest (ilma alla 1 ha pisimajapidamisteta) on renditalud (54,4%). Palgaliste tarvitamine on siin aga tuntavalt madalam, kui seda nägime Viljandi-, Valga-, Tartu- ja Pärnumaal. Iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta tuleb siin keskmiselt 22,4 palgalist maakonna kohta. Kuid palgatööjõu tarvitamine ei ole ka Järva maakonna valdades ühetasane. Kõige kõrgema tasemega palgaliste tarvitamise poolest on järgmised vallad:

Vallad	Talude arv	Talude arv % rühmade järgi			Talude rahva arv				100 töötaja perekonna liikme kohta palgalisi	100 alaliselt töötaja perekonna liikme kohta palgalisi
		1—10 ha	10—30 ha	Üle 30 ha	Üldse	Sellest		Palgalisi		
						Alaliselt töötajaid	Ajutiselt töötajaid			
Einmanni . .	256	14,5	57,0	28,5	1286	627	57	219	32,0	34,9
Ambla . . .	567	20,1	57,6	20,3	2599	1379	206	453	28,6	32,8
Särevere . .	491	16,9	51,1	32,0	2355	1311	90	391	28,3	30,3
Käru	280	20,7	38,6	40,7	1263	713	59	215	27,8	30,2
Nõmmküla .	450	23,1	62,5	14,4	2078	1058	209	328	25,9	31,0
Kapu	164	18,3	63,4	18,3	817	398	90	113	23,4	28,8
Albu	628	17,8	53,8	28,4	3065	1678	151	413	22,6	24,6

Nagu tabelist näha küünib ainult Einmanni vald oma palgatööjõu kasutamise taseme poolest Viljandi maakonna keskmisele tasemele, kuna kõik teised vallad, kus kõige rohkem palgalisi tarvitatakse, sellest keskmisest tuntavalt madalamal seisavad. Siit järgneb, et kapitalistlikud valmistuslikud vahekorrad Järvamaal tuntavalt madalamal tasemel seisavad, kui Viljandi-, Valga- või Tartumaal. Kõige kõrgema tasemega peale Einmanni valla, kus iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta tuleb 32,0 palgalist, on veel näiteks Ambla — 28,6, Särevere — 28,3, Käru — 27,8, Nõmmküla, — 25,9, Kapu — 23,4, Albu — 22,6 palgalisega jne. Ent nende valdade kõrval leidub Järvamaal rida teisi valdasid, kus palgaliste tarvitamise tasem tuntavalt madalam on, nagu näiteks Vahastul, kus iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta tuleb 13,5 palgalist, Esnas — 18,7, Kuksemal — 19,4, Kirnas — 19,7, Vainjärvel — 19,7, Koigis — 20,2 palgalist jne. Palgatööliste tarvitamist Järvamaal jälgides paistab kõigepealt silma enam-vähem ühtlane palgatööliste tarvitamine valdades, kuna siin pole nii järske kõikumisi kõrgete ja madalate palgaliste tarvitajate valdade vahel nagu seda nägime, näit. Tartu ja Pärnumaal.

Maakonnas ühes linnadega on 3149 pisimajapidamist alla 1 ha, mis talude üldarvust 27,6% välja teeb ning majapidamiste erikaalu 1—10 ha, 23,5% pealt 44,5% peale ehk 21,0% võrd tõstab.

Pisi- ja väikemajapidamiste erikaalu poolest (ilma alla 1 ha majapidamisteta) seisavad teistest kõrgemal järgmised vallad: Esna — 33,5 Kuksemaa — 32,0, Koigi — 30,5, Liigvalla — 27,2.

Peale selle on Järvamaa linnades kaunis rohkesti pisimajapidamisi alla 1 ha: Tapal

— 496 majapidamist, Paides — 597 ja Türil — 583, millest suurem osa on kehvikute majapidamisi, kes end peamiselt palgatööst elatavad.

Kokkuvõttes peab ära märkima, et üle poole (53%) majapidamisi on keskmised talumajapidamised, kus töötatakse oma perekonna tööjõuga. Palgaliste tarvitamine on Järvamaal kõrge ja madala palgaliste tarvitajate maakondade tasemega võrreldes ka keskmine, kuna pisi- ja väikemaapidajate erikaal on ka teistest maakondadest tuntavalt madalam. Kuid kokkuvõttes moodustavad ka Järvamaal maatöölised, koos pisi- ja väikemaapidajatega maaelanikkude enamuse ja loovad seega ka siin kõik eeldused kompartei edukaks töötamiseks maatööraha hulkades.

6. Harju maakond

Harju maakonnas on ühes linnadega ja alevitega koos (pisimaapidamised alla 1 ha kaasa arvatud) kokku — 21.486 talu, millest on majapidamisi kuni 10 ha 48,6%, 10—30 ha — 30,7% ja üle 10 ha 20,7%. Suur osa taludest on ka siin renditalud (43,8%, eriti asundustalusid, kuna renditalud ostutalude maadel siin võrdlemisi vähe on (335 talu). Palgatööliste tarvitamise poolest kuulub Harju maakond ka keskmiste hulka, kus iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta tuleb keskmiselt 21,5^a palgalist (vaata järgmine tabel).

Tabelist on näha, et palgaliste kõige kõrgem tase Harjumaal on Kurna vallas, kus iga 100 töötaja talupoja perekonna liikme kohta tuleb 37,7 palgalist, siis Harku — 33,4, Nehatu — 31,8, Kaiu — 31,1, Kuimetsa — 29,6, Saku — 28,0, Juuru — 27,0, Kohila 26,6, Triigi — 26,5, Rapla — 26,4, jne. Kuid kõrvuti nende valda-

dega leidub rida teisi valdu, kus iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta tuleb ainult 3,5 palgalist, Kõnnus — 9,4, Kolgas — 13,4, Viimsis — 13,4, Riisiperes — 13,6, Kadasool — 14,2, Laiusel 14,3, Kabalas — 15,9 jne.

Maakonnas on ühes linnade ja alevitega koos pisimajapidamisi alla 1 ha — 6618 üksust, mis talude üldarvust 30,7% välja teeb ja pisi- ning väikemajapidamiste erikaalu rühmas kuni 10 ha 25,9% pealt kuni 48,6% peale ehk 22,7% võrd tõstab.

Pisi- ja väikemajapidamiste erikaalu poolest on maakonnas esimesel kohal järgmised vallad (ilma alla 1 ha majapidamisteta): Naissaare — 100%, Pranglisaar — 98,8%, Viimsi vald — 74,3%, Kõnnu — 45,8%, Nehatu — 40,7%, Kolga — 39,1%, Jõe- lehtme — 37,9%, Kadasoo — 37,8%, jne.

Pealeselle on Harjumaa linnades hulk pisimajapidamisi alla 1 ha: Tallinnas — 2075, Nõmmel — 613 ja Baltiskis — 105 majapidamist.

Kokkuvõttes võime ka Harjumaa kohta kinnitada, et ka siin põllutöölised ühes pisi- ja väikemajapidamistega suurema osa maaelanikkude arvust moodustavad. Kuid siin on aga kõrvuti ka kesktalurahva erikaal kaunis kõrge, mis ühes põllutöölise ja kehvade talurahva kihtide võitmise küsimustega EKP poole peab tarvilist tähelepanu leidma, et kesktalurahva erapooletuks tegemise poliitikat edukalt teostada ja lõpule viia. Seesuguse poliitika teostamiseks on ka siin kõik eeldused olemas, kui partei oma tööd maal kõvendab ja talurahva töötavate hulkade eest võitlust peab.

Palgaliste tarvitamise poolest seisavad esimesel kohal järgmised vallad:

Vallad	Talude arv	Talude arv % rühmade järgi			Talude rahva arv			100 töötaja perekonna liikme kohta palgalist	100 alaliselt töötaja perekonna liikme kohta palgalist	
		1—10 ha	10—30 ha	Üle 30 ha	Üldse	Sellest				Palgalisi
						Alaliselt töötajaid	Ajutiselt töötajaid			
Kurna	238	26,1	39,0	34,9	1206	649	80	275	37,7	42,4
Harku	481	35,1	50,5	14,4	2286	1209	114	442	33,4	36,6
Nehatu	449	40,7	45,7	13,6	2115	1017	113	366	31,8	36,0
Kaitu	236	19,1	39,5	41,1	1187	609	78	214	31,1	35,1
Kuimetsa	171	12,9	45,0	42,1	852	435	52	144	29,6	33,1
Saku	80	18,7	40,0	41,3	370	205	35	68	28,0	33,2
Juuru	552	27,9	46,7	25,4	2519	1351	121	386	27,0	29,4
Kohila	452	25,0	50,7	24,3	2112	1075	122	319	26,6	29,7
Triigi	503	18,3	48,3	33,4	2475	1295	145	382	26,5	29,5
Rapla	753	20,3	49,7	30,0	3731	1295	132	551	26,4	28,8
Peningi	421	23,0	48,0	29,0	2017	1048	99	302	26,3	28,1
Anija	265	20,2	43,0	26,8	1271	641	126	201	26,2	31,0

7. Võru maakond

Maakonnas on ühes linnade ja alevitega koos (pisimajapidamised alla 1 ha kaasa arvatud) kokku 15.889 talu, millest on majapidamisi kuni 10 ha — 50,0%, 10—30 ha — 44,7% ja üle 30 ha — 5,3%. Renditalude erikaal on võrdlemisi madalam kui teistes maakondades, kuid seisab siiski enam-vähem üleriiklisel tasemel (45,4%). Palgaliste tarvitamise poolest seisab Võrumaa Harjumaast veel madalamal tasemel. Siin tuleb iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta keskmiselt 21,0 palgalist. Ent palgaliste tarvitamine pole ka siin ühtlane (vaata järgmine tabel lhk. 35).

Kui vaadelda pisi- ja väikemajapidamiste põhiraioone, siis eralduvad teiste

hulgast eriti oma kõrge taseme poolest järgmised vallad (ilma alla 1 ha pisimajapidamisteta): Karilatsi — 58%, Koioala — 54%, Kasaritsa — 50,8%, Lasva — 48,1%, Võru vald — 48,1%, Mõniste — 45,9%, Krabi — 44,6%, Uue-Antsla — 42,3%, Tsooru — 40,5% talundite üldarvust jne.

Tabelist on näha, et kõige kõrgema taseme vald palgatöölise tarvitamise poolest on Vana-Antsla, kus iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta tuleb 38,2 palgalist. Seega küünib Võrumaa oma kõige kõrgema palgaliste tarvitaja valla taseme poolest ainult Viljandimaa keskmisele tasemele, kuna terve rida teistes valdades palgaliste tasem palju madalam

Palgaliste tarvitamise poolest kõige kõrgema tasemega on järgmised vallad:

Vallad	Talude arv	Talude arv % rühmade järgi			Talude rahva arv				100 töötaja pere- konna liikme kohta palgalist	100 alaliselt töötaja perekonna liikme kohta palgalist
		1—10 ha	10—36 ha	Üle 80 ha	Üldse	Sellest		Palgalist		
						Alaliselt töötajaid	Ajutiselt töötajaid			
Vana-Antsia	519	35,3	34,7	30,0	2726	1322	160	566	38,2	42,8
Uue-Antsia	298	42,3	35,9	21,8	1566	831	77	317	34,9	38,1
Toolamaa	168	32,1	52,4	15,5	871	412	94	158	31,2	38,4
Linnamäe	159	20,2	45,3	14,5	776	401	40	131	29,7	32,7
Kioma	139	34,5	52,5	13,1	680	360	39	118	29,6	32,8
Koiola	496	54,8	25,3	9,9	2543	1280	198	429	29,0	33,5
Kõlluste	240	31,2	46,3	22,5	1304	665	116	226	28,9	34,0
Vana-Roosa	240	31,7	52,9	15,4	1193	616	90	193	28,1	31,3
Räpitu	562	36,3	48,0	15,7	2795	1565	152	473	27,5	30,2
Lasva	181	48,1	43,7	18,2	862	476	8	125	25,8	26,3
Pendi	192	37,0	43,0	19,8	1020	552	54	155	25,7	28,1
Aleksandri	455	36,3	49,4	14,3	2287	1133	219	341	25,2	30,1
Tsooru	356	40,5	44,1	15,4	1630	861	119	245	25,0	28,5

on: Uue-Antsias — 34,9, Toolamaal — 31,2, Linnamäel — 29,7, Kiomaal — 29,6, Koiolal — 29,0, Kõllistel — 28,9, Vana-Roosal — 28,1, Räpinas — 27,5 palgalist jne. Kuid kõrvuti nende võrdlemisi kaudis kõrge tasemega palgaliste tarvitajate valdadega on ka rida valdasid, kus palgaliste tarvitamine õige madal on, näiteks: Haanja — 8,3, Misso — 11,8, Kasaritsa — 12,5, Karilatsi — 12,8, Nursi — 13,8, Timo — 14,5, Vana-Laitsna — 14,7 palgalist jne.

Maakonnas on ühes linnade ja alevitega koos 2999 pisimajapidamist alla 1 ha, mis 18,8% talundite üldarvust välja teeb

ja pisi- ja väikemajapidamiste erikaalu 38,4% pealt kuni 44,7% peale ehk 6,3% võrd tõstab. See on tuntavalt vähem kui eelpool käsitatud maakondades.

Kokkuvõttes selgub, et ka Võru maakonnas üle poole maaelanikkude üldarvust moodustavad palgalised ja pisi- ning väikemajapidajad. Keskmikkude erikaal on ka siin võrdlemisi kõrge (47,4%), mis kõrvuti maatöölise ja talurahva kehvade kihtide hulgas töötamise küsimusega ka keskmiku erapooletuks tegemise poliitika siin tungivalt päevakorda tõstab. Teisiti ei ole mõeldav leninistliku talurahvapoliitika teostamine.

Palgaliste kõrge taseme poolest seisavad esimesel kohal järgmised vallad:

Vallad	Talude arv	Talude arv % rühmade järgi			Talude rahva arv				100 töötaja pere- konna liikme kohta palgalist	100 alaliselt töötaja perekonna liikme kohta palgalist
		1—10 ha	10—30 ha	Üle 30 ha	Üldse	Sellest		Palgalist		
						Alaliselt töötajaid	Ajutiselt töötajaid			
Voka	270	21,5	58,9	19,6	1336	720	99	279	35,4	38,8
Illuka	320	15,3	63,8	20,9	1663	942	51	296	29,9	31,6
Kohtla	233	27,9	40,8	31,3	1224	616	37	190	29,4	31,1
Vao	803	33,4	50,6	16,0	3688	1942	255	625	28,4	32,2
Vaivara	335	19,7	70,4	9,9	1594	804	186	277	28,0	34,5
Auvere-Joala	311	27,6	51,8	20,6	1465	820	86	242	26,7	29,5
Küti	492	18,2	67,3	14,6	2414	1310	141	379	26,0	28,9
Tudulinna	282	10,6	40,1	49,3	1621	858	116	250	25,7	29,2
Peetri	343	24,2	74,1	11,7	1513	827	76	229	25,3	27,6

8. Viru maakond

Maakonnas on ühes linnade ja alevitega koos (pisimajapidamised alla 1 ha kaasa arvatud) kokku 25.165 talu, millest on majapidamisi kuni 10 ha 56,9%, 10—30 ha — 35,4% ja üle 30 ha — 7,7%. Renditalude erikaal on võrdlemisi kõrge — 50,4% talude üldarvust, kuid need renditalud kuuluvad peamiselt riigi (endiste mõisa) renditalunde ja asundustalude hulka, sest renditalusid ostutalude maadel on võrdlemisi vähe (367 talu). Palgaliste tarvitamise poolest seisab Virumaa Võrumaaga ühesugusel tasemel. Siin tuleb iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta keskmiselt 21,3 palgalist (vaata tabel lhk. 35, all).

Nagu tabelist näha tuleb Voka vallas iga 100 töötaja perekonna liikme kohta 35,4 palgalist, Illukal — 29,9, Kohtlas — 29,4, Vaos — 28,4, Vaivaras — 28,0 Auvere-Joalas — 26,7, Kütis — 26,0, Tudulinna 25,7 palgalist jne. Kuid kõrvuti nende valdadega leidub siin ka rida valdasid, kus palgaliste tarvitamine järsult langeb nagu Vasknarvas, kus ainult 3,2 palgalist iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta tuleb, edasi Skarjatinas — 4,5, Narva vallas — 6,9, Veneveres — 11,6, Paasveres — 12,3, Avanduses — 12,6, Kosel — 13,4 palgalist jne.

Maakonnas on ühes linnade ja alevitega koos 7052 pisimajapidamist alla 1 ha, mis pisi- ja väikemajapidamiste erikaalu rühmas 1—10 ha tõstab 33,8% pealt kuni 56,9% peale ehk 23,1% võrd. Pisi- ja väikemajapidamiste kõrge erikaalu poolest erinevad järgmised vallad (ilma alla 1 ha pisimajapidamisteta): Narva vallas — 70,6%, Vasknarvas — 70,2%

Skarjatinas — 61,7%, Kunda-Mallas — 46,9%, Järve vallas — 44,3%, Püssi v. — 43,7%, Erra v. — 43,3%, Ragavere v. — 42,9%, Kose v. — 42,0% jne. Peale selle on maakonnas veel 3045 pisimajapidamist alla 1 ha, Jõhvi alevis — 296, Kunda alevis — 500, Narva-Jõesuus — 252; Narva linnas — 1996 ja Rakveres — 963 majapidamist, millest suurem osa kuuluvad ka palgaliste ja kehvade kihtide majapidamiste hulka.

Kokkuvõttes võime kinnitada, et Viru maakonnas on õige rohkearvuline kehvtalurahva kiht, kes ühes põllutöölisest moodustavad ka siin rõhuva enamuse rahva üldarvust. Kuid maakonnas on ka rohkesti kesktalurahvast ja rentnike. Kompartei võib ka siin hea eduga oma tööd maatööraha hulkades korraldada, kui ta leninliselt talurahvapoliitikat ajab ja oma mineviku vigu Eesti Tööraha Kommuuna ajajärgust talurahvahulkadele ära seletada oskab.

9. Lääne maakond

Maakonnas ühes linna ja alevitega on (pisimajapidamised alla 1 ha kaasa arvatud) kokku 15.579 talu, millest on majapidamisi kuni 10 ha — 28,4%, 10—30 ha — 46,0% ja üle 30 ha 25,5%. Rendimajapidamisi on maakonnas — 6364 talu, mis 48% talude üldarvust (ilma alla 1 ha) välja teeb. Palgaliste tarvitamise poolest jääb Läänemaa kõigist eelpool kirjeldatud maakondadest õige tuntavalt maha. Siin tuleb iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta kõigest keskmiselt 13,7 palgatöölist.

Palgaliste kõrge taseme poolest erinevad järgmised vallad:

Vallad	Talude arv	Talude arv % rühmade järgi			Talude rahva arv					
		1—10 ha	10—30 ha	Üle 30 ha	Üldse	S e l l e s t		Palgalisi	100 töötaja perekonna liikme kohta palgalisi	100 alaliselt töötaja perekonna liikme kohta palgalisi
						Alaliselt töötajaid	Ajutiselt töötajaid			
Luiste	211	8,5	46,9	44,6	1001	490	96	148	25,6	30,2
Kirbla	469	14,3	55,0	30,7	2039	1158	67	298	24,3	25,7
Lihula	457	18,6	47,3	34,1	2085	1195	83	310	24,3	25,9
Vigala	584	21,2	47,1	31,7	2559	1459	109	362	23,1	24,8

Tabelist on näha, et kõige kõrgem palgaliste tarvitamise tasem on Luiste vallas, kus iga 100 töötaja perekonna liikme kohta tuleb 25,6 palgalist, sellele järgneb Kірbla — 24,3 palgalisega, siis Lihula — 24,3, Vigala — 23,1 palgalisega jne. Kuid kõrvuti nende võrdlemisi kõrge palgaliste tarvitamise tasemega valdadega leidub rida valdasid, kus palgaliste tarvitamine õige madal on, nagu Vormsi vald, kus iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta tuleb kõigest 3,1 palgalist, Kõrgesaare — 4,0, Võnnu — 6,8, Suuremõisa — 8,3, Emmaste — 9,1, Rikholdi — 9,3, Käina — 9,6, Sinalepa — 9,7, Oru — 9,9, Pahlivere — 10,6, Veltsa — 10,7 palgalist jne.

Maakonnas on ühes linna ja alevitega kokku 2264 pisi- ja väikemajapidamist, mis koos teiste väikemajapidamistega pisi- ja väikemajapidamiste erikaalu maakonnas 16,3% pealt kuni 28,4% peale ehk 12,1% võrd tõstab. Pisi- ja väikemajapidamiste kõrge erikaalu poolest erinevad järgmised vallad (ilma alla 1 ha majapidamisteta): Vormsi vald — 33,8%, Rikholdi — 25,3%, Emmaste — 23,5%, Sutlepa — 23,0%, Sinalepa — 22,2% jne.

See võrdlemisi madal palgatöölise erikaal ja ühtlasi ka pisi- ja väikemajapidamiste erikaal kuni 10 ha on tüübiline Läänemaa talumajapidamistele, mis oma maaalalt on suuremad teiste maakondade taludest. Kuid oma majapidamise iseloomult on need majapidamised peamiselt perekonna tööjõule rajatud väike- ja kesk-

talurahva majapidamised, sest maa suurühmade liigitise alusel ei saa siin otustada talumajapidamiste jõukuse üle, sest et siin talude põllumajandusliku maa hulka rohkesti karjamaad — lepastikku ja kadastikku — kuulub, mis vähe tulutoovad maad on ja seega Läänemaa talupoja jõukuse kasvamisele kuigi suurel määral kaasa ei aita. Teisiti ei saa kuidagi seletada palgatöölise madalat erikaalu Läänemaal. Kokkuvõttes võime kinnitada, et Läänemaa talupoeg kujutab enesest peamiselt väike- ja kesktalurahvast. Palgatöölise, kui ka jõuka-kulaklise talurahva erikaal on siin tuntavalt madalam kui teistes Eesti maakondades. Kompartei ülesanne seisab selles, et neid iseäraldusi arvestades oma tööd maakonnas kohastada vastavalt talurahva põhihulkade huvidele, mis sugugi ei tähenda põllutöölise ja talurahva kehvade kihtide huvide taha-plainile jätmist.

10. Saare maakond

Saaremaal on ühes linna ja alevitega (pisimajapidamised alla 1 ha kaasa arvatud) kokku 12.184 talu, millest on majapidamisi kuni 10 ha — 38,9%, 10–30 ha — 38,9% ja üle 30 ha — 22,2%. Rendimajapidamiste erikaal on maakonnas 42,7% talude üldarvust, ilma alla 1 ha majapidamisteta. Palgaliste erikaalu poolest on ta Läänemaaga ühesugusel tasemel: iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta tuleb siin 12,7 palgalist.

Palgaliste taseme poolest seisavad esimesel kohal järgmised vallad:

Vallad	Talude arv	Talude arv % rühmade järgi			Talude rahva arv					
		1–10 ha	10–30 ha	Üle 30 ha	Üldse	Sellest		Palgalisi	100 töötaja perekonna liikme kohta palgalisi	100 alaliselt töötaja perekonna liikme kohta palgalisi
						Alaliselt töötajaid	Ajuliselt töötajaid			
Pihla	729	17,0	53,4	29,6	3463	1922	127	392	19,1	20,4
Laimjal	446	22,4	46,6	30,7	1834	1019	98	193	17,3	18,9
Suure-Kaarma	598	23,1	51,8	25,1	2690	1580	50	263	16,1	16,7
Kogula	803	25,5	43,4	31,1	3370	1808	171	314	15,9	17,4
Kärila	650	8,5	54,8	36,7	2937	1548	159	265	15,5	17,1
Uuemõisa	632	35,1	44,0	20,1	2553	1506	95	243	15,2	16,1

Nagu tabelist näha on Saaremaal palgatöölise tarvitamine võrdlemisi madal: Pihlas — 19,1 palgalist iga 100 töötaja talu-

pidaja perekonna liikme kohta, Laimjal — 17,3, Suure-Kaarmas — 16,1, Kogulas — 15,9, Kärilas — 15,5, Uuemõisas — 15,2

jne. Kõrvuti nende võrdlemisi kõrgema tasemega palgatöoliste tarvitajate valdadega on niisuguseid valdasid, kus palgatöoliste tarvitamine palju madalam, nagu näiteks Ruhnus — 1,7, Hellamaal — 5,1, Suure-Muhul — 6,2, Lämmadal — 8,6, Kihelkonnas — 8,7, Abrokas — 9,7 palgalist jne.

Maakonnas on ühes linnaga kokku 2021 pismajapidamist, mis pisi- ja väikemajapidamiste erikaalu kuni 10 ha majapidamiste rühmas tõstab 26,3% pealt kuni 38,9% peale ehk 12,6% võrd. Pisi- ja väikemajapidamiste kõrge erikaalu poolest erinevad järgmised vallad: Torgu — 45,9%, Hellamaa — 41,2%, Abroka — 37,5%, Uuemõisa — 35,9%, Leisi — 33,7% jne.

Võrdlemisi madal palgaliste, samuti ka pisi- ja väikemajapidajate erikaal on tüübiline Saaremaale, kus ühest küljest kapitalistlikud vahekorrad ja küla differentseerumine vähem edenenud on kui näit. Lõuna-Eestis, teisest küljest ei tähenda aga Saaremaa suuremad talud veel iseenesest majapidamise jõukust, sest siin on rohkesti liivandikke ja kadastikke, mis mingit vilja ei kanna ja isegi karjamaaks ei kõlba, kuid mis talu suurust siiski niipalju suurendab, et ta oma maapinna suuruse poolest järgmisse suurusrühma üle läheb. See muidugi ei tähenda, et igal pool ja kõikides rühmades niisugune ülespoole nihkumine aset leiab.

Kõige selle tagajärjel on suurem osa Saaremaa taludest mitte suurtalud, nagu seda nende suurus maapinna järgi näitab, vaid väikesed ja keskmised talud, mis võrdlamisi kehvalt elavad. Kuid ka siin on oma maaproletariaat (3.515 palgalist) ja oma kulaklik talurahva kurnajatekiht olemas (nõndanim. „puumaamehed“), kes Saaremaa popse ja kehvikuid ning põllutöölisi kurnab. Viimased talurahvakihid moodustavad ka Saaremaal maaelanikkude enamuse, kes kurnajate, ikkete ja vaesusest vabaneda tahavad. Sellepärast on ka Saaremaal soodne pind töötamiseks talurahva hulkades, mida meie partei ära kasutama peab.

11. Petseri maakond

Petserimaal on ühes linnaga (pismajapidamised alla 1 ha kaasa arvatud) kokku — 11.283 talu, millest on majapidamisi kuni 10 ha — 71,6%, 10—30 ha — 25,4% ja üle 30 ha — 3,0%. Rendivahekorrad on Petserimaal võrdlemisi vähe arenenud. Siin on ainult 177 renditalu, millest kõigest 62 on asundustalusid ja 56 riigi (end. mõisa) renditalusid. Palgaliste tarvitamise poolest seisab ta viimase kohal kogu Eestis. Siin tuleb iga 100 töötaja talupidaja perekonna liikme kohta keskmiselt ainult 5,2 palgalist.

Palgaliste kõrgema taseme poolest seisavad esimesel kohal järgmised vallad:

Vallad	Talude arv	Talude arv %, rühmade järgi			Talude rahva arv				100 töötaja perekonna liikme kohta palgalisi	100 alaliselt töötaja perekonna liikme kohta palgalisi
		1—10 ha	10—30 ha	Üle 30 ha	Üldse	Sellest		Palgalisi		
						Alaliselt töötajaid	Ajutselt töötajaid			
Rootovo ..	826	53,2	39,7	7,1	4719	2455	260	383	14,1	15,6
Laura	573	48,0	47,3	4,7	3102	1666	380	232	11,3	13,9
Merimäe ..	938	49,5	45,3	5,2	5018	2774	572	318	9,5	11,5
Petseri . . .	1183	71,2	26,5	2,3	6412	3498	630	266	6,4	7,6

Nagu tabelist näha on kõige kõrgem palgaliste tarvitamise tase Rootovo vallas, kus iga saja töötaja talupidaja perekonna liikme kohta tuleb 14,1 palgalist, mis madalam on kui näiteks Viljandimaal kõige madalama tasemega palgaliste tarvitaja Ruitkvere vald (16,6 palgalist). Teistes valdades on Petserimaal veel vähem palga-

lisi — Lauras — 11,3, Merimäel — 9,5, Kuljes — 0,1, Irboskas — 1,2, Satserinas — 1,8, Järvesuus — 2,8, Sennos — 2,9.

Pisi- ja väikemajapidamiste erikaal on siin kõrgem kui teistes maakondades: Kuljes 94,1%, Irboskas — 81,8, Sennos — 79,5, Satserinas — 78,7%, Petseri v. — 71,2% jne. Petserimaa on tüübiline pisi- ja väike-

maapidajate ehk kehvikute maakond Eestis, sest kehvikud moodustavad siin üksipäini rõhuva rahvaenamuse maakonnas. Põllutööliste ja kulakute erikaal on siin tuntuvalt madalam kui teistes maakondades. Partei ülesanne seisab selles, et nende kehvikute seisukorda tundma õppida, nende elulisi huvisid oma kulakluse ja eesti rahvuskodanluse kurnamise ja rõhumise eest kaitsta ja neid kompartei juhtimise alla tõmmata.

* * *

Kõik need andmed põllutööliste maakondlistest ja valdade järgi asetumisest on väga huvitavad ja õpetlikud. Nad näitavad selgelt, kuid võrd üleriiklikud keskmised arvud võltsivad tegelikku olukorda, mätsivad kinni äärmused — kõrge ja madala taseme palgaliste tarvitajatega maakondade ja valdade iseäraldused, samuti ka kõrge ja madala kehvikute erikaaluga valdade iseäraldused.

Siin on huvitav veel peale palgaliste tarvitamise taseme ära märkida ka põllutööliste põhihulkade koondumise ja asetumise raioone üksikute valdade järgi. Selleks otstarbeks jagame meie vallad kolme rühma: I-sse rühma kuuluvad need vallad, kus on enam kui 500 põllutöölist; II rühma vallad kus on 400—500 põllutöölist ja III rühma vallad, kus on 300—400 põllutöölist. Vallad, kus on vähem kui 300 põllutöölist, meie praegu arvesse ei võta, sest see viiks suurema osa valdade lihtsalt üleslugemisele.

Esimesse rühma kuuluvad järgmised vallad: Abja — 712 põllutöölisega, Sangaste — 670, Vao — 625, Vana-Antsla — 566, Rapla — 551, Tarvastu — 544, Vana-Kuuste — 539, Tähtvere — 525, Tori — 502 töölisega.

Teise rühma kuuluvad: Raadi vald — 495 töölisega. Luunja — 490, Torma — 487, Rāpina — 473, Taevere — 466, Sārgavere — 461, Ahja — 460, Keila — 457, Ambla — 453, Vana-Kariste — 452, Jõgeva — 440, Kavastu — 451, Viljandi vald — 450, Pala — 449, Vainjärve — 444, Harku — 442, Vana-Vāndra — 441, Uue Kuuste — 435, Koiola — 429, Karula — (Valga) — 425, Vana-Põltsamaa — 417, Holstre — 412, Alba — 413, Rae — 408, Olustvere — 405, Vastseliina — 402.

Kolmandas rühmas on järgmised vallad: Kudina — 397 põllutöölist, Mäetaguse — 396, Haaslava — 394, Pihlta — 392, Särevere — 391, Karksi — 391, Alatskivi — 391, Kōo — 388, Rootovo — 383, Suure-Kōpu — 381, Trlgi — 380, Kūti — 379, Salla — 373, Kastre-Võnnu — 371, Voltveti — 367, Nehatu — 366, Juuru — 386, Vigala — 362, Kaarepera — 369, Elistvere — 362, Kabala — 361, Māksa — 349, Uue-Vāndra — 347, Kuigatsi — 344, Aleksandri — 341, Kambja — 341, Uudla — 342, Esna — 340, Meeri — 340, Jõhvi — 337, Talli — 335, Pajusi — 334, Pūssi — 331, Nõmmküla — 328, Rakvere — 325, Vōisiku — 322, Kohila — 319, Merimāe — 318, Sootaga — 317, Uue-Antsla — 317, Taali — 317, Krūdneri — 317, Rōugu — 312, Kogula — 314, Lihula — 310, Uue-Vōidu — 310, Rannu — 308, Laiuse — 303, Vastsemōisa — 303, Penningi — 302.

Kõigist neist andmetest selgub, et Eestis on võrdlemisi rohkearvuline põllutööliste ja kehvtalurahva kiht, kellel mõõduandvalt suur erikaal on maaelanikkude hulgas. Sellel on suur poliitiline tähtsus klassivõitluse edendamises maal.

(Järgneb.)

Käesoleva seisukorra kohta Saksamaal

Kommunistliku Internatsionaali täidesaatekomitee presiidiumi resolutsioon sm. Heckert'i aruande kohta

Sm. Heckerti aruande seisukorra kohta Saksamaal ära kuulunud, konstateerib Kommunistliku Internatsionaali täidesaatekomitee presiidium, et poliitiline liin ja organisatsiooniline poliitika, mida Saksamaa kompartei Keskkomitee sm. Thälmanniga eesotsas läbi viis nii enne hitlerlikku riigipööret kui selle pöörde silmapilgul, oli täiesti õige.

Majandusliku ja poliitilise seisukorra erakordse teravnemise tingimustes Saksamaal,

kuul, kui ühelt poolt kompartei muutub tööliklassi määratuks jõuks ja kiirelt valmib revolutsiooniline kriis, kui teiselt poolt valitsevate klasside endi vahel tulid avalikuks sügavad vastuolud ja kui fashistlik diktatuur Papeni ja Schleicheri valitsuse näol ei suutnud enam pidurdada kommunismi kasvu ega leida mingisugust väljapääsuteed ikka enam teravnevast majanduslikust kriisist, andis Saksamaa kodanlus avaliku fashistliku diktatuuri teostamise fashist Hitleri ja ta „rahvussotsialistliku“ partei kätte.

Hitleri võit ja „rahvussotsialistide“ võimud

jaluleseadmine said võimalikuks järgmises olukorras.

Saksamaa sotsiaaldemokraatia, kelle järgi läks proletariaadi enamus 1918. a. novembri-revolutsioonis, lõhestas töölisklassi ja selle asemel, et revolutsiooni edasi viia proletariseeritud diktatuuri ja sotsialismi maksmapanevaks, mis oleks olnud proletariseeritud partei kohuseks, **purustas ta kodanluse ja keisri kindralitega liidus olles revolutsiooniliste hulkade ülestõusu ning pani Saksamaa töölisklassi sügavale lõhenemisele aluse.** Kodanlusega koostöö ja „väiksema pahe“ taktika lipu all, kodanlusega liidus olles jatkas sotsiaaldemokraatia kogu II internatsionaali heakskiidu all seda revolutsioonilise liikumise vastu sihitud julma survepoliitikat ja töölisklassi lõhestamise liini kuni viimaste päevadeni. Tema sulges **Punaste frondisõdurite liidu, keelas revolutsioonilised töölisteorganisatsioonid, keelas tööliste demonstratsioonid ja laskis nende peale tuld anda, ajas majanduslikke ja poliitilisi streike nurja, mida korraldati kapitalismi ja fashismi pealetungi vastu, ning toetas kontrevolutsioonilise kodanluse võimu.**

Sotsiaaldemokraatia koondas oma müüdavate bürokratlike juhtide kätte massiliste tööliste organisatsioonide juhtivuse. Ta heitis neist välja revolutsioonilist töölisi ja omale alluvate keskendatud töölisteorganisatsioonide võrguga lämmatas tööliskulkade algatuse, õõnestas nende võitlusvõimet võitluses kapitali ja fashismi vastu ja takistas otsustava vastuhoobi andmist fashistliku diktatuuri pealetungile ning fashistlike bandede terrorile. See revolutsiooniliste hulkade vastase võitluse, kodanlusega koostöö ja reaktsiooni toetamise poliitika vähema pahe taktika ettekaändel oli ja on praegu kõgu II internatsionaali ja Amsterdami internatsionaali põhitud, alates 1914. aastast kuni käesoleva ajani.

Imperialismi tingimustes, olles pealegi maal, mis imperialistlikus sõjas võidetud, ja mille kapitalismi oli kapitalistliku süsteemi üldine kriis sügavalt vapustanud, võis Veimari „demokraatlik“ kodanline vabariik olla ainult kui kodanluse reaktsiooniline diktatuur. Töölistekaitse seadused, kinnitus ja demokraatlikud õigused, mida kodanlus oli sunnitud revolutsiooniaastatel töölistele andma, võeti sotsiaaldemokraatidest, tsentrumi parteist ja „demokraatidest“ koosneva Veimari koalitsioonivalitsuse poolt vähehaaval tagasi. Sammammult ja alaliselt tehtud järelanded reaktsioonile, põhiseadusepunktide üksteise järel

äramuutmine, tööliste võitude vähehaavaline hävitamine, terve riigiparaadi sammammuline fashiseerimine rüüstas nii suurel määral Veimari koalitsiooni ja Veimari vabariiki, et viimased kaotasid laialiste hulkade silmis igasuguse tõsise väärtuse.

Versaillesüsteem riisus Saksamaa paljaks ning painutas saksa töötavad hulgad väljakannatamatu kurnamise alla mitte ainult oma maa, vaid ka välismaa kapitali poolt, millele saksa valitsus pidi maksma suuri reparatsioonisumme. **Versaille surve, mida oma kodanlus mitmekordset suurendas, surus proletariaadi eiatistateme ennenägemata madalale ning viis talurahva ja linna väikekodanluse riisuga se kehvemisele, et talurahvas ja linna väikekodanlus hakkasid ikka enam oma ideaaliks pidama eelsõjaaegset Saksamaad, kus ei olnud veel kapitalismi üldkriisi ning praegust hulkade viletsust.**

Sellepärast on arusaadav, et kõige tugevama majanduskriisi tagajärjel, mis välise rahvusliku Versailles surve veel raskemaks tegi ning ühenduses sellega, et proletariaat osutus sotsiaaldemokraatia süü läbi lõhestatuks ja tähendab, mitte küllalt tugevaks selleks, et linna väikekodanluse ja talurahva hulki enda järele tõmmata, — ei võinud saksa marurahvuse plahvatus tulemata jääda, mis kodanluse poliitilist seisukorda tuntavalt kõvendas ja kõige demagoogilisema rahvusliku partei, see on „rahvussotsialistide“ partei pealispinnale tõi.

Kommunistlikud töölistes organiseerisid ja jatkasid kapitali ja fashismi pealetungi vastast võitlust. Nemad toetasid ka kõige väiksemat väljaastet, mida sotsiaaldemokraatlikud töölistes kapitali vastu ette võtsid, ükskõik kus või mil viisil. Kommunistlikud töölistes, püüdes juba ammu enne fashismi võitu töölisklassi revolutsioonilist ühtsust üles ehitada, soovitasid sotsiaaldemokraatlikele töölistele ja nende partei allorganisatsioonidele luua ühisväerinda võitluseks kodanluse ja ta toapoiste — fashistide vastu. Kuid sotsiaaldemokraatlikud töölistes, kes saksa töölisklassi enamuse endaga kaasa viisid, olid seotud revolutsioonilise ühisväerinda vastu töötava sotsiaaldemokraatliku juhatuskonnaga ning kuulusid seega reaktsioonilisesse ühisväerinda kodanlusega. Igale kommunistide ühisväerinda loomise ettepanekule vastasid sotsiaaldemokraadid eitavalt ning lõhkusid töölisklassi võitlust. Sel ajal kui kommunistid võitlesid töölisklassi revolutsioonilise ühisväerinda eest

kodanluse ja fashismi vastu, püüdis sotsiaaldemokraatia, vastupidiselt, tõugata tööliisi reaktioonilisse ühiskondliku kodanlusega — kommunistide ja kommunistlikkude tööliste vastu, rüüstates ja taga kiusates kommunistlikke organisatsioone igal pool ja igal ajal, kus tal aga selleks vähegi võimalust oli.

Teostades oma võitlusliini tööliklassi revolutsioonilise ühisrindede eest sotsiaaldemokraatia ja kodanluse ühisrindede vastu, kutsus kommunistlik partei, kui Saksamaa proletariaadi ainus revolutsiooniline juht, hoolimata sotsiaaldemokraatia streigimurdmisest kodanluse kasuks, 20. juulil 1932. aastal tööliklassi üldisele poliitstreigile. See oli aeg, kui fashistid preisi sotsiaaldemokraatliku valitsuse laiali ajasid. Kommunistlik partei kutsus Saksamaa proletariaadi üldstreigile 30. jaan. 1933. a., kui Hitler Saksamaal võimule tuli ning pani sotsiaaldemokraatlikule parteile ette korraldada üldstreigi läbiviimiseks ühiskondlikku ametiühisust. Proletariaadi võitluse arenemine kodanluse ja fashismi vastu ning üldstreik oleksid kaasa aidanud, et kõhklevad töötavad elemendid talupoegade ja linna väikekodanlaste hulgast oleksid proletariaadi järele läinud. Sotsiaaldemokraatia aga, jätkates oma endist poliitikat ning tuginedes edasikestvatele koostööle kodanlusega, sidus hulkade algatusvõimet oma keskendatud organisatsioonidega, kõige esimeses järjekorras reformistlikkude ametiühisustega, ning takistas sellega organisatsioonide üldstreigi organiseerimist. Ta katkestas selle töö ja julgustas fashistide edaspidist pealetungi proletariaadi vastu. Selle tagajärjel jäi Saksamaa proletariaadi revolutsioonilise tiiva eelvägi — kommunistlik partei — ilma tööliklassi enamuse toetusest.

Niisugustel tingimustel jäi proletariaat seisukorda, kus ta tõepoolest ei suutnud organiseerida kiiret ja otsustavat vastulööki riigiparaadile, millisesse tõmmati proletariaadivastase võitluse eesmärgil fashistliku kodanluse võitlusorganisatsioonid, lõõkrühmad, „Teraskiiver“ ja riigi kaitsevägi. Kodanlus võis ilma tõsise vastupanuta riiklikku võimu fashistidele üle anda, kes tööliklassi vastu provokatsiooni, verise terrori ja poliitilise banditismi abinõudega välja astusid.

Analüüsesid proletariaadi võiduka ülestõusu tingimusi, kirjutas Lenin järgmist:

„Otsustavat võitlust võib siis täiesti valminuks pidada, kui „kõik melle vae-

nulised. klassijõud on küllaldaselt segi paisatud, kui nad on küllaldaselt määralt üksteisega sõjajalal, kui nad on küllaldaselt end nõrgestanud üle jõu käiva võitlusega“, kui „kõik kõikuvad, vankuvad ebakindlad vahepealsed ollused, s.o. väikekodanlus, väikekodanline demokraatia on end, kodanlusest erinevalt, rahva ees küllaldaselt määralt paljastanud, küllaldaselt määralt oma praktilise pankrotiga häbiväärsesse seisukorda sattunud“, kui proletariaadi ridades on alanud ja käib võimsalt massiline meeoleolütõus kõige otsustavamate, kõige julgemate revolutsiooniliste väljaastumiste toetamise kasuks kodanluse vastu, — vaadake, siis on revolutsioon küpsenud, vaadake, siis on võit meie, kui meie kõik ülaltoodud tingimused õieti välja oleme arvestanud, kui me silmapilgu õieti valinud, siis on meie võit kindlustatud.“

Iseäraldus, mis hitlerliku riigipöörde silmapilgu seisukorda iseloomustab, seisab selles, et need võiduka ülestõusu tingimused ei jõudnud selleks ajaks veel küpsaks saada ja olid alles iduseisukorras.

Mis puutub proletariaadi eelväesse — kommunistlikku parteisse — siis ei tahtnud ta asuda avantürismi teele ja ei võinud midugi oma sammudega seda puuduvat asjaolu asendada.

„Ainult eelväega, — räägib Lenin, — ei saa võita. Paisata ainult eelvägi otsustavasse võitlusesse, seni kui veel terve klass, kui laialdased massid pole veel võtnud kas eelväe otsekohese toetuse seisukoha, või vähemalt asunud ta vastu heatahtlikule erapooletusele... see poleks mitte ainult rumalus, vaid ka kuritegu.“

Sarnane oli olukord, mis paratamatuks tegi tööliklassi taganemise ja kontrrevolutsioonilise fashistide partei Saksamaal võidule viis.

Niimoodi on fashistliku diktatuuri võimuletulek Saksamaal — lõpuliku arvestuse juures, selle koostööpoliitika tagajärg, mida sotsiaaldemokraatia teostas kodanlusega kogu Veimari vabariigi kestvuse ajal. Sotsiaaldemokraatia on mitmele korrale kuulutanud, et tal pole midagi selle vastu kui Hitler „konstitutsiooni teel“ võimule tuleb. Juba 2. veebruaril, pärast Hitleri võimuletulekut kirjutas „Vorwärts“, et ilma sotsiaaldemokraatiata poleks niisugune inimene kui Hitler võinud riigikantsleriks saada. Sedasama kordas ka Wels 23. märtsil oma riigipäeva-deklaratsioonis, öeldes, et sotsiaaldemokraatial on „rah-

vussotsialistliku“ valitsuse ees suured teened, sest ainult sotsiaaldemokraatia poliitika tagajärjel võis Hitler võimule pääseda. Meie ei räägi siin Leipart'ist, Loebest ja teistest sotsiaaldemokraatia juhtidest, kes täielikult toetavad fashiste. Kommunistidel oli õigus, kui nad hakkasid sotsiaaldemokraate sotsiaalfaschistideks nimetama.

Faschistlik diktatuur, tuginedes rahvussotsialistide ja „Teraskiivri“ relvastatud bandedele, alates kodusõda tööliklassi vastu, hävitades kõik proletariaadi õigused, hävitab ühes sellega ka sotsiaaldemokraatia selle teooria, et valimiste teel olevat võimalik parlamentlikku enamust kätte võita ja ilma revolutsioonita — rahulikult sotsialismisse areneda. Ta hävitab sotsiaaldemokraatliku teooria kodanlusega koostöö ja „vähema pahe“ poliitika kohta, ning hävitab laialistes tööliismassides kõik demokraatlikud illusioonid. Ta näitab, et riik pole mitte mingisugune klassidest kõrgem pealisehitis, vaid kodanluse diktatuuri tööriist, et praegune riigivõim on löökrühmlaste, „Teraskiivri“, politsei- ja ohvitserkonna relvastatud bandede võim, kes valitseb kodanluse ja mõisnikkude nimel. Tööliklass veenidub tegelikus elus, et kommunistidel oli õigus, kui nad paljude aastate jooksul võitlesid demokraatlikkude illusioonide, sotsiaaldemokraatia „väiksema pahe“ poliitika ja kodanlusega koostöö vastu.

Jõhker Hitleri faschistlik diktatuur, alates ühes sellega kodusõda, ei suuda praegusaegsel Saksamaal lahendada ühtegi poliitilist ega majanduslikku küsimust. Hulkade kehvus ja viletsus kasvab iga päevaga. Tööstuse seisukord halveneb, sest valitsuse avantüristlik poliitika võib ainult kiirendada niihästi sise- kui ka välisurgude kokkukuivamist. Ei ole ega võigi olla mingisuguseid tõsiseid väljavaateid tööpuuduse lahendamiseks. Pole ka mingisugust võimalust anda tööd ja teenistust kõigile rahvussotsialistide poolehoidjatele. Tööle paigutatud rahvussotsialistide eest vallandatakse teised töölised. Moratooriumi pikendamine kuni oktoobrikuuni ja põllumajanduslikkude ainete sisseveo kontingeerimine välismaadelt võivad ainult lühikest aega rahuldada väikest jõukate talupoegade kihti, kuid ei või seisma panna puuduse, viletsuse ja laialdaste talurahvahulkade rahulolematuse kasvu. Demagoogiliste väljaastetega universaal-magasinate ja juutide kapitali vastu ei lähe korda puudustkannatavat väikeko-

danlust toetada, kelle seisukord endisel halveneb ühes proletariaadi ostujõu lan gemisega, mis omakorda siseturgu järjekitsendab.

See tibatilluke abi, mida puudustkannatajatele anti leiva ja rasva näol, oli ainult valimiste-eelseks armuanniks. Töötatöölistele äbiraha tõstmine 2 marga võrd kuni võetakse hiljem raskeneva majandusliku olukorra mõjul tingimata tagasi. On selge, et Hitler viib Saksamaa paratamatult majanduslikule katastroofile.

Rahvussotsialistlik liikumine kasvas esimeses järjekorras rahvuslikuks ja marxi rahvuslikuks liikumiseks, mida juhtisid keisririigi ohvitserid ja ametnikud; ta kasvab väikekodanliste ja osaliselt talupoegade hulkade liikumiseks Versaille vastu. Hitleri kahekuune võimulolek — see on marxi rahvuslik pragim proletaarne internatsionalismi ja „üleilmse enamuse“ vastu, — s. o. eranditult kõigi vahekordade teravaks ajamise poliitika kõigi riikidega. Vähe sellest, et niisugune poliitika Saksamaad ei kõvenda, vaid veel enam — nõrgendab ja isoleerib teda. Valitsuse katseid niisugustes tingimustes oma autoriteeti tõsta, Versaille rahulepingut rikkuda ja kas või Austria oma külge liitmiseks, saavutada välispoliitilisi edusamme, et sel teel hulkades, kelle häda ta ei suuda peh mendada, oma autoriteeti tõsta, — niisugused katsed toovad ainult kaasa rahvusvahelise seisukorra edaspidise teravnemise ja sõjalise hädaoahu määratu kasvu. Iga uue päevaga peab Hitleri valitsus paratamatult ikka enam seda pettust avalikkuse ette tooma, mille ohvriks langesid need hulgad, kes Hitleri järgi läksid. Iga uus päev peab ikka selgemalt näitama, et Hitler viib Saksamaa katastroofile.

Praegune vaikus pärast faschismi võitu on ajutine nähe. Revolutsiooniline tõus Saksamaal kasvab paratamatult, hoolimata faschistlikust terrorist. Hulkade vastulöökk faschismile ei või kõvenemata jääda. Avaliku faschistliku diktatuuri maksmapanek, mis purustas kõik demokraatlikud illusioonid hulkades ja vabastas hulgad sotsiaaldemokraatia mõju alt, kiirendab Saksamaa arengutempot proletaarne revolutsiooni suunas.

Kommunistide ülesandeks peab olema selgitustöö hulkades, et Hitleri valitsus viib riigi paratamatult katastroofile. Nüüd peab energilisemalt kui kunagi varem hulkade hoiatama, et töörahva ainuke abinõu katastroofi ärahoidmiseks on proletaarne revolutsioon ja proletariaadi diktatuur. On

vaja võidelda selle eest, et proletariseid jõudusid ühte liita ning luua sotsiaaldemokraatlikkude ja kommunistlikkude tööliste ühisväerind — võitluses klassivaenlasega. Vaja on kõvendada parteid ja kindlustada proletariaadi massilisi organisatsioone, hulki ette valmistades otsustavatele revolutsioonilistele võitlustele, kapitalismi kaotamisele, fashistliku dikta-

tuuri kukutamisele ja purustamisele sõjariistus ülestõusu teel:

* * *

Kõigest ülaltoodust välja minnes kiidab Kommunistliku Internatsionaali täidesaatekomitee presiidium Saksamaa Kommunistliku Partei keskkomitee poolt ülesmääritud praktilise tegevusprogrammi heaks.

V. Knorin

II internatsionaali kriis

Sõjaeelne „II internatsionaal“ tegi oma osa kasulikkude eeltööd proletarsete hulkade esialgse organiseerimise alal kõige julmima kapitalistliku orjuse ja kapitalistliku jõudsa tõusu pikal „rahulikul“ ajajärgul XIX sajandi viimasel veerandil ja XX sajandi algul“ (*Lenin*). Ta hukkus 1914. a. oportunisti tõttu, mille ideeliseks aluseks oli klasside koostöö kaitse, sotsialistliku revolutsiooni ideest ja võitluse revolutsioonilistest meetoditest lahtiütlemine, kohanemine kodanlasele rahvuslusele, rahvuslikkuse või isamaaliste piiride ajaloolise kadumise iseloomu unustamine, kodanlike legaalsuse ebajumalaks muutumine: lahtiütlemine klassilisest vaatepunktist ja klassivõitlusest „lajade rahvahulkade“ (loe: väikekodanluse) eemalvalgumise kartusel“ (*Lenin*).

Sõjaeelne II internatsionaali varem teostatud loodi *Kommunistlik Internatsionaal*, I internatsionaali ajalooline järeltulija ja II internatsionaali paremate traditsioonide pärijana. Ta võttis endale ülesandeks „organiseerida proletariaadi jõud revolutsiooniliseks pealetungiks kapitalistlikkudele valitsustele kodusõjaks kõigi maade kodanluse vastu poliitilise võimu ja sotsialismi võidu eest“ (*Lenin*).

Kui aga ilmasõda lõppes, kui Versailles rahu tehti, kui sotsiaaldemokraatia kätega Kesk-Euroopa proletarne revolutsioon maha suruti, kui ühest küljest algas kapitalistlik stabilisatsioon, teisest küljest kõvenes ja tugevenes NSVL, siis otsustasid sotsiaaldemokraatlikud parteid, kes varem igaüks oma kodanluse pool võidelnud, üksteisele oma sõjapatud andeks anda ja oma rahvusvaheline ühendus jalule seada. See pärastõõne II internatsionaal, mis lõpulikult alles 1924. a. Hamburgis välja kujunes, oli sotsiaaldemokraatlikkude parteide ühendus, kes viis koostöö kodanlusega kuni reaktsioonilistest valitsustest osavõtni, kodanlasele rahvuslikkusele kohanemise aga kuni sõja organiseerimiseni

oma kodanluse võistlejate vastu ja proletariaadi klassivõitlusest lahtiütlemise — kuni revolutsioonilise töölisteliikumise sõjalis-poliitilise mahasurumiseni ja proletariaadi diktatuuri maa — NSVL vastase interventsiooni organiseerimiseni.

Kontrevolutsiooni eelvaes

Pealesõjaegse II internatsionaali poliitika sisu oli järgmine:

Esiteks, oma rahvusvahelise poliitika aluseks ei seadnud ta revolutsioonilist-proletarset internatsionalismi, vaid enamlaste vastase võitluse ja kapitalistlikkude riikide koostöö Rahvasteliidus, tema rahvusvahelises tööbüroos, sõjariistade vähendamise konverentsil. Jatkates oma kodanluse toetamise poliitikat imperialistlikus kodusõjas, asus ta täielikult Versailles süsteemi kaitsemisele, muutes kõduneva kapitalismi tähtsamaks relvaks tema võitluses NSVL ehitatava sotsialismi vastu.

Teiseks, oma sisepoliitika aluseks pani ta töölisteliikumise lõhestamise, organiseerides revolutsioonilise töölisteliikumise mahasurumist ja võitlust NSVL revolutsioneeriva mõju vastu töötavatele hulkadele ning levitades tööliklassi hulgas illusioone, et kapitalism võivat areneda vapustateta ja sõdadeta, et praegune riik olevat rahvariiik, et kapitalism muutuvat organiseeritud kapitalismiks, et imperialismi ja proletarsete revolutsioonide ajajärgu poliitiline „demokraatia“ olevat rahulikult sotsialismi kasvamise tee.

Kolmandaks jättis ta oma programmi mõningad marksistlikud seaded alale, neid moonutades ja mõttetuks tehes, et nende valemarsistlikkude sõnakõlksude abil kohaneda töölisteliikumise marksistlikkudele traditsioonidele ja vanu töölisteorganisatsioonide oma bürookraatide käes hoida, muutes neid töölistehulkade algatuse kinnipidamise ja kapitalismi toetamise abinõuks.

Saksa sotsiaaldemokraatia oli II internatsionaali kõige tähtsam, juhtiv partei.

Oma kätega novembrirevolutsiooni lämmatanud, andis saksa sotsiaaldemokraatia teooriat ja taktikat kogu rahvusvahelisele sotsiaaldemokraatiale. Sotsiaaldemokraatlik Preisimaa oli II internatsionaali kindlus, maailma sotsiaaldemokraatia aluspõhi ja katsevälj, millel näidati, kuidas on võimalik rahulikult sotsialismisse kasvada, „demokraatlikult“ sotsialismile jõuda, mis hulga kergem olewat kui „aasialik“ enamlaste tee. Kuid sel katseväljal ei võrsunud sotsialism, vaid fashism. See tähendab kogu rahvusvahelise sotsiaaldemokraatia, kogu ta taktika, kõigi ta teooriate lüüasaamist, tema aluspõhja ja toe kaotaminekut.

Praegune sotsiaaldemokraatia kriis areneb rööbastikku üldise kapitalismi kriisiga, maailma majandusekriisiga ja kapitalistlikkude riikide vaheliste vastuolude kasvuga. Tema põhiasmed määras arenemisekäik Saksamaal.

Selle kriisi *esimene aste* algas peale siis, kui kasvav vastupidisus majanduslikust ilmakriisist haaratud kõduneva kapitalismi ja kriisivaba sotsialismi ehitava maa vahel hulkade ette erilise selgusega üles tõusis, kui proletariaadi diktatuuri vankumatus NSVLi lüüdis ja Veimari vabariigi kindlusetus (1931. a.) päevaselegeks sai.

Selle kriisi *teine aste* tuli avalikuks 1932. a. teisel poolel, kui von Papanil 20. juulil korda läks sotsiaaldemokraatlikku preisi valitsust vähemagi vastupanuta laiali saata ja kõigi maade laiad töölishulgad nägid, kuidas sotsiaaldemokraatlikud teooriad „demokraatiast“ kui sotsialismile jõudmise teest pankrotti jäid.

Sotsiaaldemokraatia kriis jõudis kolmandale astmele, kui Saksamaa sotsiaaldemokraatia 30. jaanuaril ja 28. veebruaril 1933. a. loobus võitlusest Hitleri võimuletuleku vastu, eriti kui ta 24. märtsil Welsi suu läbi teatas, et ta toetab Hitleri poliitilist programmi ja kõigepealt tema välispoliitilist programmi.

See tõi II internatsionaalis lõhenemise päevakorrale, mis selles väljendus, et Wels II internatsionaali büroost välja astus ja ka saksa sotsiaaldemokraatlik partei sellest internatsionaalist faktiliselt välja astus. Saksa sotsiaaldemokraatia tappis iseene moraalselt ja poliitiliselt, võitlusest fashismi vastu lahti öeldes ja talle alla vandudes.

Kodanlise „isamaa“ huvide kaitsel

Kuid sotsiaaldemokraatlikkudele parteidele, kes oma saatuse kuni surmani kodanlusega sidunud, ei ole ega saa olla teist teed, kui edaspidinegi koostöö ko-

danlusega ja oma kodanliste isamaade kaitsmine, sellest hoolimata missugusel kujul neis kodanluse diktatuur maksma on. Mida järsum on fashismi pealetung seda kiiremalt heidab üksikute maade sotsiaaldemokraatia oma endised radikaalsed sõnakõlksud kõrvale, valmistudes fashistlikule diktatuurile allavandumisele, iseenda surmale. Fashismile allavandumine ja sõjale ettevalmistumine — see on sotsiaaldemokraatia ülalpidamise põhijoon.

„Sotsiaaldemokraatia on, — nagu Rosa Luxemburg 1914. a. sügisel ütles, mi saksa sotsiaaldemokraatia keeldus sõjavastest võitlusest ja Hohenzollernite poolt üle läks, — muutunud haisevaks raipeks.“ „Ajalugu ei tunne alatumat äraandmist kui saksa ametiühisuste juhtide äraandmine.“ Nii kõneles ta saksa kompartei asutamise kongressil. Kuid ajalugu näitas, et on võimalikud veel alatamad äraandmised. Nüüd on ring lõpuni käidud. II internatsionaali üürike elu jõuab oma kuulsuse tule lõpule. „Sotsialistlik tööliste internatsionaal,“ nagu II internatsionaali ametlikult nimetatakse — on oma olemasolu ku rahvusvaheline organisatsioon tegelikult lõpetanud.

* * *

Kui praeguse olukorra kogu omapära sus seisab selles, et sellest ajast peale, mil Saksamaa muutus kõige metsikuma reaktsiooni, terrori, sõjaliste avantüüride ja tööliisklassi tagakiusamise maaks, arendav tema imperialistlikud vastased sõjaeeltööd, pealetungid tööliisklassile ja oma riigiaparaadi fashiseerimist „demokraatliku“ lipu all. Preisi reaktsiooni vastu võitlemise lipu all teostub praegu reaktsiooni pealetung ja fashismi kasv *kogu Euroopas*. „Demokraatia“ kaitsmise lipu all koondub praegu Tsheho-Slovakkia, Belgia, Prantsusmaa sotsiaaldemokraatia *reaktsiooni ühisväerinda kodanlusega* võitluse revolutsioonilise töölisteliikumise vastu, Versaille „rahu“ kaitsmiseks, uute imperialistlikkude sõdade ja NSVL vastase interventsiooni ettevalmistuseks.

Olles sunnitud saksa sotsiaaldemokraatia taktikat arvustama, püüab rahvusvaheline sotsiaaldemokraatia teda esitada erilise, ainult Saksamaale omase taktikana ja süüdi selle taktika osaliste vigade eest veeretada tema juhtide argtuse ning lõpuks kompartei peale. Sellega püüab ta hulki petta, päästa oma ideoloogia riismeid, päästa oma ühisväerinda kodanlusega. Kuid neile tähendab see juba „olla või mitte olla“, sellepärast loovad nad kontrre-

volutsioonilukorra teooria, mis peab edaspidiseid äraandmisi õigustama. Kõik see tuletab selgesti meelde imperialistliku ilma-sõja eelset olukorda, mil iga sotsiaaldemokraatlik partei asus oma kodanluse poole, oma isamaa kaitsele.

Miks on prantsuse, belgia, tshehi ja poola sotsiaaldemokraatia Saksamaa sotsiaaldemokraatiaga kõige teravam as opositsioonis.?

Sellepärast, et Saksamaa sotsiaaldemokraatia üleminek fashismi leeri ja saksa fashismi võit seab küsimuse üles Versailles süsteemi muutmise ja imperialistlikust sõjast Euroopas, s.t. sõjast nende sotsiaaldemokraatiate „isamaade“ vastu.

Neil Euroopa kapitalistlikudel maadel, kes huvitatud Versailles süsteemi alalhoiust, astub sotsiaaldemokraatia välja oma saksa seltsimeeste vastu, koondudes oma rahvuslikku ühiväerinda võitluseks fashistliku terrori ja fashistlikkude sõjaliste avantüüride vastu, oma „demokraatia“ eest.

Sõjaväerindade loomise protsess hävitab sotsiaaldemokraatia kui rahvusvahelise organisatsiooni, lõhestab II internatsionaali kildudeks. Praegu, enne sõja algust teostatub jällegi see, mis sündis üheksateistkümmend aastat tagasi, sõja ajal.

„Sakslaste ja kommunistide vastu“

Kuid 1933. a. erineb 1914. aastast sellepoolest, et proletariaadil on nüüd kogemused imperialistlikust sõjast, võidurikast revolutsioonist N. Liidus ja kaotatud revolutsioonist Saksamaal. Samuti erineb 1933. a. 1914. aastast ka sellepoolest, et kõigil maadel on olemas juba oma välja-kujunenud kommunistlikud parteid, kes kuigi veel alles töölisklassi vähemust oma järele viivad, kuid kes sotsiaaldemokraatia allavanduvale streigimurdvale taktikale revolutsioonilise klassivõitluse taktika vastu seavad.

Vahe seisab veel selles, et päevakorral on üldkriisi eriline teravnemine, mida 1914. a. polnud olemas ja mis algas sõja ajal; vahe seisab selles, et kapitalism on sügavalt vapustatud ja proletarise revolutsiooni paratamatus ja vajadus on saanud päevaselgeks. Vahe seisab veel selles, et Saksamaa areng töötavatele hulkadele näitas, et demokraatia ei ole tee, mis viib sotsialismile. Seepärast, vastupidi 1914. aastale kutsus saksa sotsiaaldemokraatia avalik allavandamine sotsiaaldemokraatlikudes töölisklassides ägeda rahulolematuse

ja vihatormi välja. See rahulolematuse väljendus hulkade liikumises ühiväerinnast, mis oleks proletariaadile annud *määratu, äravõitmatu* jõu, kui teda oleks revolutsiooniliselt juhitud. Sotsiaaldemokraatlikkude tööliste tung kommunistlikkude töölistega ühinemisele sundis II internatsionaali, kes oli juba kommunistliku arvustuse vastu *kaitse* seisukorda asunud, manöövreid tegema ja kuulutama, et tema pole kunagi ühiväerinnast kommunistidega lahti öelnud, et ta on nõus ühiväerinda looma otsekoheste läbirääkimiste teel kahe internatsionaali vahel.

Kui aga Kommunistlik Internatsionaal kõigile oma sektsioonidele ettepaneku tegi pöörduda vastavate sotsiaaldemokraatlikkude parteide poole ettepanekuga ühiväerinda luua võitluseks konkreetsete nõudmistega alusel, mis igale töölistele arusaadavad, siis peale inglise iseseisva tööliste partei, kes praegu juba II internatsionaalist välja astunud, kõik teised II internatsionaali parteid ühtsust kodanlusega, alal hoides, *keeldusid kommunistide ettepanekut vastu võtmast*, kaitstes oma reaktsioonilist ühiväerinda kodanlusega. Peale seda II internatsionaali sektsioonide selget lahtiütlemist revolutsioonilisest ühiväerinnast *om mottet* veel pöörduda nende poole uute ettepanekutega. Nüüd on igapäev selge, et töölisklassi revolutsioonilist ühiväerinda, nagu kommunistid alati on seletanud, on võimalik luua vaid *altpoolt ja ainult altpoolt*, hulkade revolutsioonilise võitluse organiseerimise teel. On selge, et pole ainustki teist jõudu, kes oleks suuteline ja tahaks töölisklassi võitlust organiseerida, peale kommunistlikkude parteide. Kui töölisklassi jõud veel liig väike on selleks, et fashistidele otsustavat vastulööki anda, kui töölisklass peab ikka veel osalisi kaotusi kannatama, siis langeb siin süü just nende sotsiaaldemokraatlikkude tööliste peale, kes veel pole sotsiaaldemokraatia äraandmisest aru saanud, kes veel sotsiaaldemokraatlikkude organisatsioonide ridades seisavad, kes töölisklassi revolutsioonilist algatusvõimet kütkest hoiavad. Sotsiaaldemokraatia oma koostööd kodanlusega jatkates *püüab ka edaspidi rahvusvahelise kodanluse rühmitustega ühtevõisi lõhet töölisklassis alal hoida*.

Millest siin jutt on, seda lobisevad tshehi sotsiaaldemokraadid provintsialse lihtlaba-susega välja.

„Meie soov on, et Zürichi täidesaatekomitee avalikult ja selgelt teataks, et ta ühelgi tingimusel ei alusta läbirääkimisi Moskva

Internatsionaaliga demokraatia kaitseks, sest et see oleks naeruväärt algatus, ja et ta ütleks isand Welsile, et saksa sotsiaaldemokraatia oma suhtumisega. Zürichile ja Hitlerile rahvusvahelisest solidaarsusest eemale läheb. Sellele vastavalt, kuidas Zürichis täidesaatekomitee suhtub neile Tsheho-Slovakkia terve töolisteliikumise põhinoetele, otsustame meie küsimuse *endi suhtumisest* Internatsionaalile“ („Nova Daba,“ 1. apr. 1933. a.)

Järjekult nõuab tshehi sotsiaaldemokraatia otsustavust kahes küsimuses — *kommunistide vastu ja sulaste vastu*. See on see liin, mis tsheho-slovakkia kodanlusele tarvilik, et tööliklassile otsustavalt peale tungida ja ententelist liini välispoliitika alal teostada.

Kuigi tsheho-slovakkia sotsiaaldemokraadid on provintsiaalsed, kuid nad pole ükski. Enam diplomaatiliselt, kuid siult samati väljendab oma seisukohta prantsuse sotsiaaldemokraatia liider Leon Blume oma artiklis „Tööliklassi ühtsuse üle“ („Populaire“, 11. märtsil 1933. a.).

Saksa sotsiaaldemokraatia on peale faschismile allavandumist faktiliselt surnud. Kaks kuud enne riigipäevahoone süütamist rahvussotsialistide poolt ja avaliku faschistliku diktatuuri algust Saksamaal näitas ta endast õige vähe elumärke. Faschistidel läks korda Welse, Leiparteid, Stampfereid ja Loebesid oma poole tõmmata, kuid neil ei ole veel läinud ega lähegi korda sotsiaaldemokraatlikke töölisi oma poole saada. Neil läks korda saavutada ametiühisuste juhtide toetust, kuid nad ei võitnud ametiühisusi. Nende sammude sihiks, mis nad sotsiaaldemokraatia vastu ette võtsid, oli *tungida otseteed töölishulkadesse*, võtta reformistlikud ametiühisused oma kätte. Faschistid ei keeldunud ega keeldu sotsiaaldemokraatide kasutamisest. Ainult kommunistide ennatsalgav võitlus tööliklassi enamuse võitmise eest likvideerib sotsiaaldemokraatia. Saksamaal on ainult üks partei, kes ühendab töölishulki võitluseks faschismi vastu, see on faschistidest tagakiusatud, ennatsalgav kangelaslik saksa kommunistlik partei, Saksamaa enamlaste partei.

Sisemise lagunemise tähe all

Kuid faschismi võit Saksamaal ja saksa sotsiaaldemokraatia lagunemine ajab ühtlasi võitluse kõigis sotsiaaldemokraatlikkudes parteides teravaks.

Töölisaristokraatiat asumaade ülikasudega

ära ostnud, püüab imperialistlik kodanlus nüüd sotsiaaldemokraatlikke juhte eriti agaralt oma juurde tõmmata, neid täielikult oma poole „võita“. Kui proletaarsete revolutsioonide esimene voor andis kodanlusele Pilsudski ja Mussolini, siis on ta nüüd omale saanud juba Macdonaldi, Snowdeni, Thomase, Boncourri, Brauni, Severingi. Selleks oli vaja õige vähe. Vandervelde tunneb oma II Internatsionaali. Ta ütleb:

„Ligi kolmkümmend aastat tagasi, peale dokkerite üldstreigi panid nemad (konservaatorid) John Burnsi väljapaistvat kaju tähele, kes ütles, et kunagi ei tõsta vabariiklane oma jalga kuninga õue. Esimese ametliku vastuvõtu juhul saatis Inglise kuningas oma rätsepä tema juurde mõotu võtma. Inglise aristokraatia uputas vaese John Burnsi õige kähku, nagu kärbse magusasse siirupisse. Ja nüüd alustati uuesti peale Inglise aristokraatial, eriti naisaristokraatial on niisugune külgetõmbejõud, mille vastu eriti töölisel ei suuda külmavereliseks jääda. Arvestatakse, näiteks, kaevandustöölise, eriti ta naise hingeeluga, keda laboristlik valitsus määrab Schoti asekuningaks ja asekuningannaks ja kelle kleidisaba hoiavad kaks hertsoginna. Muidugi, kui asi puutub enam mõjuvatesse isikutesse, saavutatakse sama eesmärki teiste abinõudega. Kuid ma imestaksin väga, kui mu vana sõbra Ramsay Macdonaldi poleks võitnud see peenike seltskond, kes teda tänapäev ümbritseb, teda uskuma pannes, et ainuüksi tema võib kuningriiki päästa, et ainuüksi tema võib Inglismaa päästjaks saada“ („L'Europe Nouvelle“, 24. XII 1932. a.).

Selleks, et sotsiaaldemokraatlikku juhti ära osta, pole tõepoolest palju tarvis. Kodanlusele pole ükski *Macdonaldid* vajalikud, enam on talle vajalikumad *Hendersonid* ja *Blume'id*, kes trullit teevad tema tööd. Kuid seda näevad ikka selgemini sotsiaaldemokraatlikud töölisel. Seepärast on praegu kaks protsessi käimas.

Ühest küljest kiireneb sotsiaaldemokraatia nende olluste faschiseerumine, kes kodanlusega enam kokku on kasvanud. Teisest küljest algab proletaarsete hulkade

ärkamine, kes seni pimespidi järgnesid sotsiaaldemokraatiale ja nüüd nõuavad ühiseväerinda kommunistidega ja klassivõitlust kapitali ja fashismi pealetungi vastu. Selle sisemise vastuolu tähe all mõõdusid sotsiaaldemokraatlike parteide kõik viimase aja kongressid. Kõigil neil kongressidel kuuldus paljude delegaatide suust sõna — „lõhenemine“. Prantsuse sotsiaaldemokraatia kongress Avignonis, mis partei juhatuse poolt selleks kokku kutsutud oli, et lahendada äärmiselt teravnenud vastuolusid partei keskkomitee ja parlamendifraktsiooni, *Renaudel'i ja Blume'i* vahel, ei likvideerinud neid vastuolusid. Vastupidi, need vastuolud, mis sugugi põhimõttelise iseloomuga ei olnud, teravnesid veel enam. Ühtlasi paljastas kongress Renaudeli ja Blume'i vastase uue radikaalse opositsiooni olemasolu. Schveitsi sotsiaaldemokraatia kongress, kes pidi mobiliseerima parteid Genfi „pahempoolse“ rühma vastu, tegi uue radikaalse rühma avalikuks, eesotsas Zürichi organisatsiooni sekretäri *Volteriga*, kes teatas, et „paremad revolutsioonilised töölised on kommunistliku partei ridades“, et „iga kommunist on revolutsioonilise võitluse mootor“, et kui temal tuleks valida saksa sotsiaaldemokraatia ja vene enamlaste taktika vahel, siis ta ilma ühegi kõhklemiseta valiks enamlaste taktika. Austria sotsiaaldemokraatia konverents, kes pidi parteid *Otto Baueri* „pahempoolsetelt“ teooriatelt pöörama *Danebergi* „mõistlikule“ kursile, leidis, et kõik kõnelejad kritiseerivad juhatust pahemalt poolt. Kõigis sotsiaaldemokraatlike parteides on tekkinud radikaalne tiib, kes pooldab üldstreiki, kui võitlusvahendit kapitali, fashismi ja reaktsiooni pealetungi vastu. Mitmes sots.-dem. parteis tekkisid teatavad rühmitused, kes isegi ei karda enam sõna kodusõda välja öelda. Ja samal ajal kui, näiteks, Grimm püüab vanast schveitsi sotsiaaldemokraatia programmist *proletariaadi diktatuuri* küsimust välja heita, seavad radikaalsed tööliserühmad selle küsimuse paljudes sotsiaaldemokraatlike parteides uuesti üles.

Ühiseväerinnas fashismi ja sotsiaaldemokraatia vastu!

Sotsiaaldemokraatlike liideritel läheb maa jalge all palavaks. Hulgad pöörduvad *ühiseväerinna* poole kommunistidega, nad nõuavad *revolutsioonilist klassipoliitikat*, nad astuvad, väljaspool ja vastu oma juhtide tahet, sotsiaaldemokraatliku klasside koostöötamisepoliitika vastu välja. *Austrias* teostuvad opositsioonilised sotsiaaldemokraatlikud konverentsid, *Schveitsis* nõuavad töölised ühiseid esimese mai meeleavaldusi, *Prantsusmaal* — sõjavastaseid komiteesid, *Tsheho-Slovakkias* — ühiseid väljaastumisi saksa fashistide vastu, *Inglismaal* otsustab iseseisvate kongress kommunistidega kaasa töötada.

Ja sellele ühiseväerinnale altpoolt tahtis sotsiaaldemokraatia „mittekallaletungipakti“ vastu seada, ühtsuse eest võitlevate tööliskade nõudmiste eest kõrvale hiilides. Pole teist teed töölisklassi ühtsuseks, kui *otsustava ja halastamatu võitluse tee sotsiaaldemokraatia vastu*, kes aitab kodanlusel rüüstata töölisklassi ja hävitada tema organisatsioone. Seda teed lähevad tööliskad. Revolutsioonilise ühtsuse hüüdsõnade all võitluseks demonstreerivad täna miljonid kogu ilmas.

Sotsiaaldemokraatia kriis peegeldab kogu rahvusvahelise seisukorra äärmist teravnemist. Ta näitab, et fashismi võit Saksa maal on suhteline ja üürrike võit. Ta kiirendab proletariaadi võidu ühe tähtsama eelduse — töölisklassi ühtsuse loomist.

Ja selles tööliskade revolutsioonilise väerinna kindlustamise töös on Nõukogude Liidu osa praegu suurem kui kunagi varem. Sotsialismi võit meie maal on vägevam mootor revolutsioonilise ühiseväerinna loomiseks. NSVL edusammud pööravad tööliskade kommunistide poole. Nad pööravad tingimata kogu ilma pahu-pidi ja vabastavad töölisklassi.

(Lühendatult „Pravdast“, nr. 120, 1933.)

H. Pöögelmann

Sõdade ja revolutsioonide uue vooru ees

„Kui suur on hädaoht, et imperialistlik sõda laiadele rahvahulkadele ootamatult kaela võib tulla.“

Kuusinen, K. I. XII pleenumil.

Versailles pärandus

„Versailles (loe: Versaj) leping on nende võitjate riikide kapitalistidele ja imperialistidele kõige suuremaks hoobiks, mis nad endile anda võisid.“

LENIN.

Versailles rahuleping, millega eelmine imperialistlik ilmasõda lõppes ja mis „igaveseks ajaks“ uued piirisambad riikide vahele pidi püstitama, nagu seletasid liitriikide häälekandjad, ja jäädava rahu maa peale tooma, nagu kodanluse taldu lakkudes jutlustasid maailma sotsiaalsed, — ei täitnud tõelikult ei ühte ega teist ülesannet; vastupidi, —

„Selle sõja tulemusena on meil kõigi kapitalistlikkude vastuolude teravnemine mõõnatult suurenenud.“ (Lenin.)

Ja samal ajal kui

„... rida Teise ja Pool-kolmat-Internatsionaali kangelasi (Wilsoni) „14 punkti“ poole paluvad ja Wilsoni poliitika „juurtest“ isegi väga „tarku“ raamatuid kirjutavad, lootes, et Wilson „sotsiaalse rahu“ päästab, kurnajad kurnatavatega lepivad, sotsiaalsed reformid teostab“, — samal ajal „tõi sõda kõigi kapitalistlikkude vastuolude kuulmatu teravnemise.“ (Lenin, K.I. 2. kongressi aruan-des.)

Kui kodanluse kõlksud jäädavatest piiripostidest ja sotsiaaljuudaste veel petlikumad kõlksud sotsiaalsest rahust kõrvale heita, siis jääb meile Versailles lepingust — ta alasti kujus — järele võitnud liitriikide imperialistide katse sellega, et

„korruga mitte vähem kui miljard ja veerand elaniku asumaade surve, metsliku kapitalismi kurnamise alla heidetakse“ (Lenin) —

imperialistliku ilmasõjaga esiletulnud kapitalismi-kriisi maha suruda. Selleks sõlmiti võitnud riikide vahel rida omavahelisi lepinguid — nõrgematele kaasvõitlejatele, nagu näiteks Itaalia, sunniti need lepingud lihtsalt kaela — millega liitriikide kapitalistid lootsid endie „jäädavalt“ kindlustada võidetud riikide, eestkätt Saksamaa, ja seesuguste poolasumaade, nagu Hiinamaa jt., piiritu kurnamise, ja Rahvasteliidu „igaveses rahu organisatsiooni“ sildi taga neilt maadelt sedavõrd rohket saaki välja pumbata, mis mitte ainult kõik liitriikide võlad

ja laenuid poleks katnud, vaid ka nende maade majandusliku õitsengu kindlustanud ja jäädvustanud.

Nende Versailles süsteemi omavahe-liste lepingutega „määrati kindlaks prantsuse imperialismi ülemvõim Euroopas, Inglismaa ülemvõim lähedas Idas ja mere- ja anti Jaapanile määratud soodustused Kauges Idas, selkombel ette valmistades ta võitlust ülemvõimu pärast Kauges Idas“. (K. Radek, aruan-des Komm. Int. 4. kongressil.)

Peale selle sügava vastuolu — käputäis riike, mille rahvaarv vaevalt veerand miljardi, vägistas ja kurnas miljard ja veerandilist maakera elanikkude hulka — millele näitas Lenin oma aruan-des Komm. Int. 2. kongressil, ja mis paratamata pidi uute kokkupõrgete allikaks saama, ei arvestanud võitnud liitriikide imperialistlikud jõivid veel rea teiste vastuoludega, mis nende lepingutele algusest peale omased, nende sisemises loomus olemas olid, nagu: kapitalistlikkude riikide ebaühtlane areng, mida Lenin oma imperialismi-teoorias valgustab ja mis täna paigale pandud piiripostide asendi homme juba ebasoodsaks teeb ja ülehommene nende postide ümberpaigutamist nõuab. Teiseks see asjaolu, et saagijagamisel vaesekslapseks jäetud riigid mitte alati selle osaga leppida ei taha. Kolmandaks ei arvestatud vahekordadega, mis pidid tekkima liitriikide omavahelistest võlakohustustest, mis olid tekkinud sõjalaenudest ja määratutesse summadesse tõusid, nagu näitavad järgnevad arvud (v. Radeki aruanne Komm. Int. 4. kongressil):

Võlgnevad:	Võlasumma (ühes protsendi- dega kuni 31. dets. 1921. a.):	Ühendriikidele (mln. dollar.)	Inglismaale (mln. nlstrl.)	Prantsusmaale (mln. frank.)
Belgia	390,4	9,0	1684,0	
Tsheho-Slovakkia	68,4	2,0	574,0	
Prantsusmaa	3308,7	584,0	—	—
Suur-Britania	4675,5	—	—	—
Itaalia	1850,3	503,0	49,0	—
Venemaa	211,2	655,0	5939,0	—
Rumeenia	26,0	2,2	1181,0	—
Serbia	29,5	—	1795,0	—
Poolamaa	—	3,9	1056,0	—
Greekamaa, Portugaalia, Armeenia, Kuuba jt	23,1	107,8	903,0	—
Kokku:	10583,1	1866,9	13181,0	

Kui siia tol ajal veel „reguleerimata“ võlad ja nende protsendid juurde arvata, siis saame kogusummas võlga: Ameerika Ühendriikidele 11.322,3 mln. doll., Inglismaale 2017,5 mln. sterlingnaela ja Prantsusmaale 13,2 miljardi franka, kusjuures Inglismaa oma võlasumma (mis ta teistele võlgneb) oli 1023,65 mln. stringnl. ja Prantsusmaa võlasumma 5770 mln. doll. (ehk umb. 30 miljardi franka).

Nagu neist kokkuvõtetest selgub, oli ainult Am. Ühendriikide kapital rahvusvahelises ulatuses puhta — ja suure — ülejäägiga sõjast välja tulnud, oli tegelikult seega kõige võidurikkam liitlane. Inglismaal oli paberil tuntav ülejääk, tegelikult aga olenes see ülejääk sellest, kuidas Inglismaa oma laenu ja võlad teistelt riikidelt (kätte sai, kuna Prantsusmaa ka sel puhul, kui ta oma laenu teistelt tervelt kätte oleks saanud, ikkagi määratu puudujäägiga pidi rehkendama. See sundis võidetud maadelt suuri tasusumme nõudma, ja sellepärast läkski nende halastamatu rõõvimine lahti, peamiselt küll Saksamaa rõõvimine, kellelt võeti ära kõik ta asumaad, kõik ta kaubalaevastik, kõik ta välismaile paigutatud kapitalid, pealeselle 83% ta rauatagavaradest, kolmas osa söekaevandusi ja 15% vilja, ja sinna juurde veel määratu summa rahas ning kaupades; selle summa määras liitriikide esindajate nõupidamine 1921. a. kevadel Londonis — 132 miljardi kuldmarginale, millest esialgu iga aasta 2—6 miljardi tuli välja maksta.

See lõi uue määratu keerdsõlme ja vastuolude keerise Versailles süsteemis, sest juba esimeste maksude järele oli selge, et nimetatud maksusumma Saksamaal üle jõu käib; Inglise pank, kelle poole Saksamaa 1922. a. laenu saamiseks pööras, seletas avalikult ja ametlikult, et Saksamaa antud tingimustes — maksuvõimetu on. Saksamaa laostumine aga tähendas üleilmse majanduse laostumist; seletas ju Lloyd George liitlaste konverentsil 1922. a. jaanuaris otsekohe, et Inglismaa Saksamaa laostumist lubada ei või, sest Saksamaa on inglise kaupadele tähtsamaks turuks. Tuli paratamata Saksamaa maksukoormat „revideerima“ hakata. See ülesanne usaldati pankuritekomitee kätte, kes pärast Genua konverentsi Morgani enese juhatusel kokku astus. Pankuritekomitee otsus oli: Saksamaa ei saa oma rahaasjadega enne joonde, kui ta maksusumma selmääral on alandatud, et see enam üle jõu ei käi.

Nii oli väljapääsmatu keerdsõlm sündinud: Ühendriigid nõuavad Prantsusmaalt, Inglismaalt ja teistelt võlga kätte; need

viimased peavad aga ise teistelt saama, ja kõigepealt Saksamaalt; Saksamaa on aga võimetu selmääral maksta, kuidas seda rõõvikud liitriigid vajaksid. Sellest keerdsõlmest oli ja on üksainus tee väljapääsmiseks, — tee, millele tähendas tuntud Ühendriikide ajakirjanik Fr. Simonds juba sel ajal:

„Küsimus sellest, kas Inglismaa oskab ja suudab Ameerika Ühendriike niikaugele viia, et need oma laenu tühistavad, — see küsimus on kogu rahvusvahelise seisukorra põhiküsimus.“ („Times“.)

Me näeme, et juba kohe Versailles rahulepingu järel sõjavõlgade küsimus teravalt päevakorraks kerkis ja et juba siis selgesti aru saadi, et seda küsimust ainult nende võlgade mahakustutamise lahendamiseks saab, kusjuures „väikekodanlikud rahujutlustajad“ nagu inglise majanduseteadlane Keynes jt. selle lahendamise teostamist Ühendriikide „suuremeelsuse“ poolt ootasid. Kuid Lenin tähendas juba 1920. a. oma eespool nimetatud aruandes:

„Selles asjas lähevad meie vaated Keynesi ja teiste väikekodanlike rahujutlustajate omadest lahku. Meie arvame, et võlgade tühistamiseks neil midagi muud oodata ja mingisuguses teises suunas töötada tuleb, aga mitte härrade kapitalistide „suuremeelsuse“ peale lootmise suunas.“

Nii oli imperialistlik sõda „ka võitnud maadel võimatu seisukorra loonud“ (Lenin). Kõige suurem ja põhisem vastuolu aga, mis imperialistliku sõja rüppest — kuigi mitte Versailles lepingust — oli välja kasvanud ja mis kapitalismi üldkriisi põhitalaks kujunes, oli *Venemaa Oktoobrirevolutsioon*, mis kuuendiku maakera pinnast kõigi ta määratute turuvõimaluste ja maapäuerikkustega kapitalistlikust majandusest välja kiskus ning seega kaks üksteisest isoleerimult ja arenemissuunalt lahkumisevat, üksteisele vastukäivat maailma lõi. Küll ei olnud Versailles kokkadel aimugi, kuidas Nõukogude riigi majandus võiks edasi areneda, kuid nad olid kindlasti teadlikud sellest, et selle võimu edasikestmine kapitalistliku ilma majandust varinguga ähvardab; nad lootsid aga seda hädaohtu nõukogudevõimu kägistamisega kõrvaldada ja *ehitasid sellepärasi Versailles süsteemi — kapitalistliku Venemaa pinnale*, mis selle süsteemi sepitsejate meele juba teatud laikudena ühe ja teise suurrõõviku mõjupiirkonda oli ahmatud. Kuna see kavatsus aga nurjus, sest et

punavägi kõik imperialistide intervent-siooni-pealetungid ja tsaarikindralite sõja-käigud verise peaga tagasi löi, siis langes seegi alustala — loodetud kapitalistlik Venemaa, kui suurröövikute kurnamise ja surve ohver — Versailles süsteemist välja. See tähendas aga algusest peale Versailles süsteemi pankrotti ja samati sellele süsteemile ehitatud kapitalismikriisi-lahendamise pankrotti. Niisugustel eeldustel ja tingimustel pidi Versailles süsteem ise uute, veel raskemate, keerdsõlmede ja kokkupõrgete lähtekohaks muutuma ja muutuski.

Majandusekriis ja kapitalistlikkude vastuolude teravnemine

„Meie oleme Versailles süsteemi kokkuvarisemise algul.“

Manuilski, K. I. XII pleenumil.

Hoolimata kõigest loetletud sügavaist vastuoludest, mis Versailles süsteemile omased olid algusest peale, kujunes see maailma uuesti ümberjaotus, see piirivaiade ümbertõstmine, mis sündis Versailles süsteemi alusel sõlmitud lepingutega, aluspinnaks, millel kapitalismi püsivustamine (stabilisatsioon) — olgugi ainult ajutiseks, ainult osaliselt — võimalikuks sai. Kui pikade arutlemiste järele viimaks Saksamaa Hiinamaa, asu- ja poolasumaade riisumise kohta kuidagi oli kokku lepitud; kui isegi liitlaste endi omavaheliste võlgade asjus mingisugune pikaajaline tasumisplaan oli välja töötatud; kui Dawesi ja hiljem Youngi „plaanide“ järele Saksamaa majandus välislaenu karkudel uuesti oli üles turgutatud ja jälle röövimissoodsaks tehtud; kui interventsiiooni kokkuvarisemise järele isegi kapitalistliku ilma ja Nõukogude Venemaa vahel teatud „tasakaal“ (Lenin) oli jalule seatud, — tuli teatud rahunemine rahvusvahelistes vahekordades, ja kapitalistlik majandus hakkas ennast uuesti kohendama. Algas tööstuse tõus, et rahuldada sõja ja revolutsioonide esimese voo vältel tühenenud turgusid ja kasutada asumaid; suurenesid valmistavad jõud; kindlunesid rahakursid ja kujunes jälle uuesti ühine üleilmne rahandusesüsteem, nagu üleilmne kaubaturgki. Tööstuse tõusuga ja kapitalide väljaveoga, mis jälle uut hoogu sai, suurenes ka väliskaubandus, hoolimata vaheajal üleskerkinud tollimüüridest. Mõne lühikese aastaga tõusis maailma majandus kõigil tähtsamatel aladel tuntavalt üle sõjaeelse taseme, olgugi, et üksikutes haredes ja üksikutel maadel see tõus üldisest hoost tunduvalt maha jäi ja edasi raskustes viireles.

Kogu kapitalistlik maailm ja sellega võidu II Internatsionaali juhtiv ringkond, kõik sotsiaaljuudaste teoreetikud kikkasid hõisates, et sõjajäreline kriis olevat võidetud, kapitalism olevat uude arenemise järku jõudnud, „organiseeritud kapitalist“, mis plaanikindla majandusekorraldusega edaspidi suutvat kriisidest hoiduda, kõnelesid isegi mõned kommunistlikud majandusteadlased (Buharin). Reklaamijanused poliitikud nii kodanluse kui sotsjuudaste ridadest hullustasid töörahvahulkasid lakkamatu „õitsenguga“ (Hooveri „prosperity“ Ühendriikides). Sotsiaaljuudased löid selles olukorras oma „tööstuslise rahu“, „majanduslise demokraatia“ jt. seesugused klassivahede mahasalgamise ja töörahva kapitalistidele lõpulikult orjaksmüütamise „teooriad“.

Kuid kõik need järeldused ja tuletused tehti ilma kapitalismi arenemise sisemiste seaduste arvestamata. Kes tahtis selle „õitsengu“-hullustuses kuulda või teada Lenini teooriat imperialismi ebaühtlase arenemise üle! Ja ometi oli just see arenemise seadus, mis lühikese „õitse“ aja järele kapitalistliku maailma selle tõsiasja ette seadis, et muutunud olukord tungivalt Versailles süsteemi alusel püstiseatud piiripostide uuesti ümberpaigutamist nõuab.

Pöörases võistluses, mis sõjajärelisele kriisile ajutise ja osalise stabiliseerumise ajajärgus järgnes, kasvas ühe kapitalistliku riigi majandus — tööstus, kaubandus, kapitalide väljavedu jne — palju kiiremini kui teisel maal. Nõndanimetatud ratsionaliseerimisprotsess, millega iga kapitalistlik maa oma valmistust ja teisi majanduseharusid teistega võidu tõsta püüdis, põhjustas terve rea uusi vastuolusid nii sees- kui välispool. Peagi selgus, et kapitalivõimsamad ja ratsionaliseerimises kaugemale ette jõudnud maad oma valmistusega, oma kapitalidega enam nendesse piiridesse ei mahtunud, mis Versailles süsteemis neile olid ette määratud. Piiride laienemine võis aga ainult teiste riikide kulul, teiste riikide mõjupiirkondadesse tungimise teel sündida.

Peavastuolu aga, mida see hullupöörane üksteise võidu ratsionaliseerimine määratusti süvendas ja mis kiiresti kriisile viis, oli kapitalistliku majanduse põhivastuolu: ühiskondlik valmistus ja eraomanduslik saaduste omandamine; teiste sõnadega — kuna valmistusprotsess ikka rohkem ja rohkem ühiskondlikku iseloomu omandab, läheb valmistuse saadus eraomanduslike korra alusel väikse ettevõtjate kildkonna kapitalistide kätte. Ja kuna ratsionalisee-

rimise üheks põhimomendiks oli ja on saaduste valmistamishinna võimalikult allasurumine, mis teise pool seda tähendab, et töölised teatud töö eest järjesti vähem tasu saavad, imperialistliku korra monopolide juures aga monopolikaupade hinnad kunstlikult kõrgel hoitakse, siis jääb laiadel töörahvahulkadel, sellest hoolimata, et tarbeaineid ikka suuremal hulgal valmistatakse, ostujõud järjesti vähemaks, ning üldkogus kasvab järjesti suuremaks vahe valmistatud kaubahulga ja tarvitajate ostujõu vahel. Kaubad jäävad ladudesse seisma, kauplused ei suuda vabrikutele arveid tasuda, samati vabrikud pankadele, ettevõtetel on sunniti oma tegevust piirama, see toob endistele töötute hulkadele, kes ratsionaliseerimise tagajärjel juba uulitsale olid sattunud, uusi töötutekarju juurde, turu ostujõud väheneb edasi, ja — kriis on käes.

Ühelt majandusealalt teise, ühest riigist ja ilmajaost teise levides on see kriis vähem kui nelja aastaga kogu kapitalistliku ilma oma küüsi haaranud. Eesrinna samunud maade tööstus on hulgaliselt aastakümnete võrd tagasi langenud, paiguti sinna, kust ta möödunud sajandi 60-datel ja 70-datel aastatel hakkas ilmaturule tungima. See on madalam tasem kui kunagi endiste kriiside aegu, olgugi, et siis valmistuse tasapind kriisi algul märksa madalam oli kui praeguse kriisi eel. Metallurgia-tööstus Am. Ühendriikides, näit., oli käesoleva aasta alguseks 90% võrd halvatud, s. o. töötas ainult veel 10%-lise koormatusega. Seesugust tagasiminekut ei ole ükski endine kriisiajajärk ligikaudseltki näinud.

Samati üldiseks nagu tööstusekriis on kujunenud ka kriis põllumajanduses, kus samati kõik maad ja põllumajanduse harud selle all kannatavad. Tagavarad, mis aastaks või koguni kauemaks turu tarvidusi võivad rahuldada, suruvad uute saaduste valmistamisel, uute lõikustega, uute saakidega hindu ikka järjesti madalamaks. Ei ole pääsenud sellest saatusest ka karjasaaduste hinnad, mis teistest kauemini vastu pidasid. Ka need on ilmaturgudel, suurte tagavarade kokkukuhjumise tagajärjel, määratusti langenud. See sunnib ka siin valmistusekulude kokkutõmbamisele: vähendatakse tööpalka, kitsendatakse jõutoitide ja kunstväetise tarvitamist, jäetakse isegi osa põldusid harimata. Lõpuks hävitatakse suurel hulgal valmissaadusi.

Kõik see on rahvusvahelise kaubavahtuse, hinna järele, enam kui poole sellest kõrgusest alla viinud, kus see enne

kriisi algust (1928/29. a.) seisis. Kaubandusele rahvusvahelistel turgudel teeb iseäranis raskeid, mõnikord hoopis ülepea matuid takistusi see sisemine kaitsepoliitika, millest kõik riigid kriisi vältel on kinni haaranud, et oma sisemist, kodust valmistust kuidagi välise võistluse, väljastpoolt madalate „pillamis-“ ehk dumpinguhindadega sisseveetavate kaupade vastu üleval hoida. Seesugust dumpingupoliitikat (välismaile alla oma valmistusehinna müümist) ajavad aga kõik kapitalistlikud maad, et siseturu ostjate kulul — seespool hoitakse hinnad kõrgete sisseveotollide varjul või koguni sisseveo monopolide abil võimalikult kõrgel — valmistust kuidagi edasi jätkata. Tuletame meelde meil Eestis rukkimonopoli, mille varjul viljahinnad, ilmaturu hindadega võrreldes, ligi kolmekordseks tõsteti; või sisseveotolle riide- ja nahakaupade peale, mis võimaluse andis siseturul nende kaupade hinda kuni 50% võrd tõsta, muidugi siseturu tarvitaja arvel, kelle sissetulek, s. o. ostujõud, palkade mahakiskumise tagajärjel, õige tugevasti on langenud. See dumpingupoliitika sundis aga riikisid oma piire ühel või teisel määral sulgema, esialgu kõrgete tollidega, kui aga sellest veel vähe oli, siis kontingentidega (igale sissevedavale riigile määrati ainult teatud hulk kaupa, mis temalt sisse lastakse), litsentsidega (iseäralikud sisseveoload), monopolidega jne. See hävitas tegelikult selle ühise üleilmse kaubaturu, mis stabilisatsioon ajajärgul oli uuesti jalule seatud, katkestas ühel või teisel määral sidemed üksikute maade majanduseelu vahelt.

Sellele kapitalistliku maailmamajanduse ühtsuse katkestamisele ja lõhkumisele mõjus tugevasti kaasa ka laenuasjanduse ja rahanduse kriis. Tööstuse laostumise ja kaubanduse langemise kaasas käis ka panganduse kriis sisemaal: hoiusummade pankadest väljavõtmine, pankade pankrotid; riigi sissetulekute vähenemine ja riikide pankrotid. Suured kapitalirikkad maad, mis harilikult kapitale teistele maadele välja vedasid (laenusid andsid), on sellest tegevusest peaaegu täiesti loobunud; vastupidi, väljasolevaid, iseäranis lühiajalisi laene on hakatud kiires korras tagasi nõudma, mis teiste maade rahandust veel enam segamini paisata aitas. Kõige selle juures tuleb veel rahakursi langemine peaaegu kõigil kapitalistlikudel maadel; kuigi siin seal nimepidi veel raha kindlal kullaalusel seisab (nagu näit. Eestiski), siis on tegelikult enamasti see nimeline väärtus ainult

vari, tõelikult on ainult mõni üksik maa siamaani oma kursi kindlust hoida jõudnud. Kõige selle tagajärjel on katkenud ka maailmamajanduse rahandusline ühtsus. Hulk riikisid on oma laenudele moratoriumi (maksmise edasilükkamise) välja kuulutanud; rida riike ei maksa ei riiklisi laene ega nende protsente, ei ka kaubanduslisi ja eralaenusid (mitmed Lõuna-Ameerika riigid). Langenud või langetatud rahakursiga maad kasutavad odavat rahakurssi — jällegi töörahva elutaseme allasurumise arvel — selleks, et oma odavate kaupadega välisurgudel võistelda. Ka Am. Ühendriikide dollari kursi langetamise üheks põhjuseks oli püüe inglise madalaväärtusega kursi, s. o. inglise madalahinnaliste kaupadega võistelda, kuna Inglise valitsus Ühendriikide kapitalistide nõuet inglise rahakurssi uuesti kulla alusele viia, vastu ei võtnud.

Vähem kui neli aastat majanduslist kriisi on seega kõik stabilisatsiooni ajajärgu saavutused kapitalistliku majanduse uuesti ülesehitamise ja edasiehitamise alal purustanud ja hävitanud, on kapitalistliku majanduse ühtsuse lõhkunud kõigil majandusealadel, on üksikuid riike sundinud endid kõrgete tollimüüridega ja teiste kaitsetõketega teistest eraldama. Samal ajal aga on see areng kapitalistlikke suurriike kõige väega sundinud teiste riikide mõjualadele tungima, endid sinna laiutama, et oma kurnamisalasid laiendada ja sel teel kriisist väljapääsu otsida. See tähendab: kriisi areng on rahvusvahelisi vastuolusid järjesti teravamaks ajanud. *Majanduslise stabilisatsiooni lõpp on viinud ka ajutise rahvusvahelise poliitilise stabilisatsiooni* ehk „tasakaalu“ *kokkuvarisemisele*, on purustanud selle ajutise püsivuse imperialistlike riikide vahel, mida üksikasjaliselt iseloomustas sm. Stalin selle stabilisatsiooni algul, 1925. a. Majandusliku stabilisatsiooni lõpp sunnib ikka võimsamalt Versailles süsteemi purustama ja nõuab maakeru uut ümberjaotamist.

Imperialistlike vastuolude keerdsõlmed

Kui meie stabilisatsiooni ajajärgul teatud „tasakaalust“, teatud kokkulepetest, mõjupiirkondade jaotusest, maailmamajanduse ühtsuse jaluleseadmistest jne kõnelesime, siis ei tule seda ajajärku ometi mitte mingi rahuliku arenemise lainena kujutada. Vastupidi, see stabilisatsioon oli algusest peale vastuoluline, nagu nägime, ja arenes sellepärast sagedates teravates

kokkupõrgetes mitte ainult kapitalistliku ilma ja Nõukogude Liidu, vaid ka imperialistlike riikide endi vahel, eriti aga imperialistlike riikide ja nende asumaade ja poolasumaade vahel, mida Versailles süsteemi alusel kõige metsikumalt kurnatakse ja laastatakse. Ja kui imperialistlikudel riikidel kõigist katsetest ja ähvardustest hoolimata sel ajajärgul ometi korda ei läinud ühineda, et üheskoos Nõukogude Liidu vastu hävitavat sõjakäiku ette võtta, kuigi see enam kui ükskord õhus rippus, siis tuleb seda osaltki vähemalt sellesama stabilisatsiooni vastuoludega seletada, mis nõukogude Liidu kallale tungimise plaanide kallal juba ägedaid lahkuminekuid tõid, nende plaanide teostamisel aga, s. o. nõukogudevõimu kägistamisel, imperialistlikud rõõvikud omavahel paratamata otsekohe sõjakeeru oleks paisanud.

Missuguseks on kujunenud nüüd, stabilisatsiooni lõpul, rahvusvaheline seisukord? Meie näeme siin eestkätt teravat vastuolude keerdsõlme samas Kesk-Euroopas, kus tekkis eelmise imperialistliku ilmasõja verepulm. See keerdsõlm keerleb ka tänapäev jälle Saksamaa ümber, kes kriisi tagajärjel seesugusesse seisukorda on sattunud, et ta Versailles süsteemi raamidest enam välja kannatada ei suuda, sest võlad ja maksud, mis talle selle süsteemi lepingute põhjal kaela on surutud, ähvardavad ta elujõudu hävitada. Saksamaa — isearanis avalikult seitsaastik kui Hitler fashistliku diktatuuri maksuma pani — nõuab kindlasti Versailles lepingu muutmist, Versailles kurnavate ja kägistavate tingimuste kaotamist nii majanduse kui sõjaväelise jõu korraldamise alal. Seejuures otsib Saksamaa omale liitlasi, kes samuti Versailles lepinguga rahul ei ole, ja neid leiab ta mõndagi, eestkätt nende hulgas, kes eelmises sõjas võidetute osas olid, pealeselle aga ka nende hulgas, kes endid, olgugi et nad võitjate ridades olid, Versailles lepingu järele ülekohtuselt tahaseina surutud leiavad olevat. Seesuguse nimesime juba eespool Itaaliat, kelle edasitungimisele ja kurnamise laiutamisele Põhja-Aafrikas, osalt aga ka Balkanil ja Vahemere idarannikul, Versailles leping teravalt piiri pani, neid maid teiste võitjate mõju alla andes, eestkätt Prantsuse mõju alla. Siit tekkis algusest peale terav vastuolu ja terav vahekord Itaalia ja Prantsusmaa vahel, siit on pärit Itaalia püüe Versailles lepingu tühistamiseks.

Seega leiame ligilähedal terve rea riike, kes Versailles süsteemi tühistamisele püüa-

vad: Saksamaa, Austria ja Ungari, kelle küljest Versailles lepinguga terved uued riigid (Tsheho-Slovakkia) ja laialised maad (Dobradsha, Kroatia jt.) ära lõigati, Bulgaaria, kes osa oma maast Jugoslaaviale pidi ohverdama, ja Itaalia. Nende riikide ühinemine on Versailles lepingust huvitatud riikidele algusest peale hädahohtlik paistnud, ja vastujõuks selle ühinemise võimalusele loodigi omal ajal prantsuse kapitali eestvõttel nõndanimetatud Väike-Entente (l.: antant), kuhu kuulusid Jugoslaavia, Rumeenia, Tsheho-Slovakkia, kes kõik Versailles lepingu määrustest ja neist piiripostidest, mis see leping üles seadis, püüavad kinni pidada.

Kriisi mõjul oli Väike-Entente juba lagunema hakanud; nimelt oli Rumeenia teatud määral Itaalia mõjudele järele andmas, kuna ta sidemed teiste Väike-Entente riikidega, muu seas aga Prantsusmaaga tihedalt seotud Poolaga lõdvenema hakkasid. Kui aga Mussolini nüüd Hitleriga kokkulepet sobitades avalikult Versailles lepingu revideerimise nõude üles seadis, kõhkus Rumeenia tagasi, ja kolm eelnenimetatud Väike-Entente riiki sõlmisid oma vahel uue „organisatsiooni-lepingu“, millega ühinemiseks ka teistele riikidele võimalus jäeti, kusjuures eeskätt muidugi Poola peale mõeldakse. Seega on siin Saksamaa-Itaalia-Austria-Ungari neljakliidu vastas Prantsusmaa ühelpool ja Poola ning nimetatud kolmikliit teiselpool.

Igatahes ei ole küll ka nendes rühmitustes kaugeltki üksmeel valitsemas. Kui Hitleri esindajad von Papen ja Göring hiljuti Roomas käisid, et Mussolinit Hitleri kavaga tutvustada, ja kokkulepet ette valmistada, tuli seal terav vastuolu nähtavale, mis selles seisab, et Hitler, kes Bismarckil pooleli jäänud ülesannet, Suur-Saksamaa loomist, teostada ja täide viia püüab, Austriat Saksamaa külge liita tahab, Mussolini aga sellega nõustuda ei või, sest esiteks läheb tee tema mõjualusesse Ungarisse läbi Austria, ja teiseks on Mussolinil väga tähtis kavatsetavas sõjas Jugoslaavia vastu, et Austria Itaalia mõju all oleks. Ja ei aidanud von Papenil ja Göringil seegi, et nad paavsti abiks kutsusid, et Mussolinit järeleandmisele sundida, — paavst manitses neid küll väga „kristlikult“ püha sõda *Nõukogude Liidu vastu* ette võtma, aga Mussolini mõjutamisest ei tulnud midagi välja. Ja Hitleri saadikud keerasid Roomast pikkade nägudega tagasi. Teiselpool ei ole Väike-Entente riigid siamaani veel suutnud oma lahkumisevate majandusliste huvidega omavahel

majanduslikke kokkuleppeid teha, kuigi nad poliitiliselt ühiselt välja astuvad. Selle vastu on Hitler viimastel päevadel katseid teinud Poolale lähineda, kelle vastu ta oma valitsuse esimestel nädalatel otse demonstratiivselt hambaid laksutas ja mõõka täristas. Sellega tahetakse muidugi kiilu Versailles lepingu pooldajate riikide vahele ajada, võib olla seks isegi — paavsti õnnistust ja mõju kasutades, olgugi et see siamaani tagajärgi pole annud, kuna Poolal enam kui küllalt põhjust on Hitleriga ettevaatlik olla.

Sellega ei ole Kesk-Euroopa keerdsõlme ümber kerinevad niidid kaugeltki veel lõpulikult üles märgitud; üksikute riikide mõjutamine, iseäranis Balkanil, käib täie hooga edasi. Nii püüab ühest küljest Prantsusmaa, kelle kapital Austrias mõjuvat osa mängib, seda mõju Austria poliitikale suunata; teisest küljest püüab Itaalia Greekat ja Türgimaad oma mõjupiirkonda ja liitlaseks tõmmata, nagu seda Greeka-Türgi lepingu läbirääkimiste puhul märgiti. Viimaks tuleb märkida järjesti teravnevat vahetorda Austria ja Saksamaa vahel sel põhjusel, et saksa fashistid niiõneda päisi päeva aegu katseid teevad Austriaski fashistlikkuriiigipööret läbi viia ja seega Austriat saksa fashistide käpa alla suruda. See vahetord on nii pinevaks läinud, et Austria valitsus Hitleri esindaja vastuvõtmisest ametlikult ära ütles.

Missugused keerdkäigud selles umbsõlmes ka iganes veel võiksid ette tulla, igatahes ei vii nad sammugi vastuolude lahendamisele lähemale; vastupidi, nad ajavad vastuolusid aina teravaks ja lähendavad sõjalisi kokkupõrkeid, mille ähvardavaid kõminaid juba selgesti ajakirjanduse veergudelt kuulub. Eriti veebruarist algades kõnelevad Balkani riikide, eeskätt Jugoslaavia, ajalehed alaliselt sõjahädaohu liginemisest. Austria valitsuse poolametlik häälekandja „Reichspost“ kirjutab (16. veebr.):

„Isegi tõsised poliitikud, kes omast käest riikliku vastutuse täit raskust tunnevad, võrdlevad praegust seisukorda 1914. aastaga ja ennustavad ligema tuleviku kohta pahu väljavaateid.“

Lõuna-Saksamaa mõjuvamaid lehti „Frankfurter Zeitung“ kirjutab samal ajal:

„Meeleolu Kagu (lõuna-ida) Euroopas tõmbub ikka enam pingule. Jälle kõneldakse sõjast kui homse päeva sündmusest.“ Ja mõni päev hiljem: „Põnevus Euroopas on viimastel nädalatel sedavõrd pinevaks läinud, et plahvatuse võimalusega rehkendatakse.“ Prantsuse ras-

ketõõstuse - kapitalistide (Comite'des Forges) häälekandja „L' Echo de Paris“ kõneleb, et tänapäev 1914. a. sõjaeel-seid päevi läbi elatakse. Jne.

Niisuguseid ja samasisulisi märkmeld leiame paljudes teisteski lehtedes, kusjuures Austria ja Saksa lehed avalikult seletavad, et Väike-Entente uus leping eestkätt Versailles lepingu revideerimise nõuetega oli välja kutsutud. Prantsuse kindralstaabi käsik ajakirjanduses, hr. Pertinax, lisab agaseletades juurde: Skoda (loe: Schkoda) sõjavarustustehased Tsheho-Slovakkias muutuvad nüüdsest peale kolme Väike-Entente riigi keskarsenaaliks. — Skoda tehased on aga teatavasti Prantsuse ilmakuulsate sõjariistadetehaste Schneider-Creuzot haruettevõtte... Mis omakorda tõestab, et sõjajutud mitte luulekujutuste vili ei ole, vaid et sõja ettevalmistus kõige hoogsamalt käimas on.

Selle niidelda Euroopa sisemise keerdsõlme kõrval äratas viimasel ajal erilist tähelepanu nõندانim. Atlandi vastuolude, s.o. Ühendriikide ja Inglismaa vaheliste vastuolude äge teravnemine. Kui Inglise peaminister Macdonald aprillis, peale seda, kui ta katse Roomas nõندانim. nelja-riigikokkulepet teostada läbi kukkus (Prantsusmaa vastuseisemisel), Washingtoni ruttas, et seal Ühendriikide uue presidendi Rooseveltiga (1.: Ruusveldiga) lepinguid sobitada, leidis ta Ameerikasse jõudes seal vaheajal dollari kursi langetatud olevat, milline samm otse Inglismaa vastu oli ette võetud; ja Macdonald pidi muidugi tühjade kätega tagasi pöörama.

Muidugi ei seisa küsimus siin ainult ja isegi eestkätt mitte neis võlgades, mis Inglismaa Ühendriikidele maksma peab, mille maksmine talle raskusi teeb ja millest ta vabaneda tahaks, Ühendriigid aga sellega ei taha leppida, vaid tähtajalist maksmist nõuavad. Vastuolude keerdsõlm seisab Ühendriikide ja Inglismaa võistluses pea ümber terye ilma, algades Kanadast ja lõpetades Austraaliaga. Inglismaa, kes, nagu kõik kapitalistlikud riigid, oma ilmariiki kõrgete ja kindlate tollimüüridega välise võistluse vastu kaitsta püüab, tegi möödunud aastal Kanadas, Ottavas, kõigi inglise asumade ja dominionide nõupidamisel nendega lepingu, mis väliste riikide kaupade sissetungimist ka dominionidesse õige tuntavalt kitsendas. See salvas aga väga lõikavalt Ühendriikide huviseid, kelle kapital mitte ainult Inglise Kanadas, vaid isegi Austraalias juba tähtsamal kohal seisab ja suuremat osa mängib kui Inglise kapital. Pealeselle püüab aga inglise

kapital, inglise kaubandus ka Lõuna-Ameerika riikides Ühendriikide kaubandust välja tõrjuda, samati ka mõnes Kesk-Ameerika riigis, mida Ühendriigid juba täielikult oma mõjualuseks maaks peavad. Aga kaugemalgi pörkavad Ühendriikide ja Inglismaa huvid vastamisi, nii Lõuna-Aafrikas, Indias, Persias, Euroopa riikides, kus Ameerika kapital suurte laenusummadena tegutseb jm. Sestsaadik kui inglise naelakurss 1931. a. septembris langes, võib Inglismaa oma kaupu odavamalt turule saata ja kallikursiga dollaril oli raske temaga võistelda. Dollarikursi langetamine annab Ühendriikidele võimaluse oma võistlejat sama sõjariistaga, s.o. kursi alandamisega ja kaubahindade langetamisega, lüüa. Muidugi ei olnud see võistlus dollarikursi langemise ainsaks, vististi isegi mitte peamiseks põhjuseks — see peitub Ühendriikide majanduse sügavas kriisis, — kuid inglise ajakirjanduse vihane hulgumine, millega ta dollari langetamisele vastas, näitab väga ilmekalt, kui sügavasti see inglise kapitali huvidesse lõikab — ja järelikult — kui mõjuvaid siingi vastuolud teravnevad.

Ka siin otsivad võistlejad pooled omale liitlasi, ja siin põimub ja sõlmub sise-Euroopa vastuolude keerdsõlm Atlandi keerdsõlmega: Prantsuse end. peaminister Herriot (1.: Errioo), kes Macdonaldi järgil kah Ühendriikidesse sõitis, oskas seal Rooseveltiga mõnesugusele kokkuleppele jõuda, mille järele Roosevelt Prantsuse seisukohti Versailles süsteemi kaitsmisele lubab toetada, kuna Prantsusmaa selle vastu Ühendriikide välispoliitikale näib tuge lubanud olevat. Teiselpool annab samal ajal Inglise pank Prantsusmaale, kes oma kullakurssi alal hoida tahab, suurema summa laenu, millega ta Prantsuse välispoliitikat Ühendriikide vastu mõjutada püüab. Niisama näib Inglismaa, et Prantsusmaa poolehoidu võita, Prantsuse seisukohti Versailles lepingu alalhoidmises Saksamaa vastu toetavat.

Seda teravust Ühendriikide ja Inglismaa vahel püüab nüüd jalamaid kasutada Saksamaa, kelle lootused ja katsed Itaaliat oma lähemaks liitlaseks võita kaugelgtki mitte soovitud tagajärgi ei annud. Vaevalt oli Macdonald Ameerikast tagasi jõudnud, kui Hitler oma välispoliitilise vanderselli, Rosenbergi, Londonisse pinda katsuma saatis, kas seal võimalik poleks seda ägedat hukkamõistmist, mis Hitleri poliitikale Inglise maal osaks, sai, pisut vaigistada ja teed tasandada — kokkuleppele Prantsusmaa vastu. Et see Hitleri

samm omakorda jälle Ühendriikides meelepaha esile kutsus, on arusaadav, ja sellepärast ei ole seal viimati kuuldavale tulnud teravad arvustused Saksamaa kohta mitte juhuslik nähe, vaid väljendab uut teravnemist Atlandi küsimuse ümber. Küll pidi Rosenberg Londonist suure skandaaliga tagasi pöörama, ja Saksamaa ning inglise vahekord läks vaevalt paremaks, küll aga ajasid püüded, millega Rosenberg Londonis esines, vahekorra Saksamaa ja Prantsusmaa vahel veelgi teravamaks, iseäranis kui Hitleri valitsus kohe selle järel seletas, et Saksamaa kõigest hoolimata oma sõjajõudusid suurendama hakkab.

Kolmas suur vastuolude keerdsõlm, millele juba algul, kohe pärast Versailles lepingu sõlmimist, Kominterni arutlustes näidati, käib Jaapani laiutamise kohta Ida-Aasias ja Vaiksel okeanil ning selle ümbruskonnas üldse. See on niioelda Vaikse okeani küsimus, milles kiiresti ennast laiutava Jaapani kapitali huvid kokku pörkavad eestkätt Ühendriikide, aga pealeselle ka teiste, nagu Inglismaa, huvidega. Mandshuuria (eriti oma lõunaosas) ja iseäranis loodusevarade poolest rikas Hiinamaa ning Vaikse okeani ja Indiamere saared on selle keerdsõlme territoorium, kust niidid ulatavad kogu rahvusvahelise poliitika keskkohadesse.

Arvestades teravate vastuoludega Euroopas ja Euroopa ning Ameerika vahel, kui ka suurte majandusliste ja sisemiste poliitiliste raskustega, mis igal riigil sõjalise väljaastumise raskeks ja hädaohtlikuks teeb, kasutas Jaapan parajat silmapilku, et oma küüsi nalle maaaladele sirutama hakata ja sealt võistlejaid välja suruda. 1931. a. sügisel algas Jaapani sõjaline pealetung Mandshuuriale. See oli purustav hoop Versailles „pühaduste“ holdva templi — Rahvasteliidu — aluspõhjale: olid ju niihästi Jaapan kui Hiina Rahvasteliidu liikmed, kes kohustatud on oma tüliasju Rahvasteliidu kaudu ajama, selle vahekohtu poole pöörama; pealeselle olid mõlemad alla kirjutanud n.n. Kellogi paktile, mille osalised töötavad oma tüliasju omavahel mitte sõjaga lahendada. Jaapan heitis kõik need paberilipakad kõrvale, vilistas Kellogi paktile ja Rahvasteliidule ning algas maadevõitluse sõda, mis on tegelikult maailma sõjalise uuesti ümberjaotamise tegelik algus. Jaapan on seega juba Versailles süsteemi purustanud ja oma alal, oma keerdsõlmede puntas tegelikult hakanud teed otsima ummikust, kuhu Versailles süsteem on viinud —

hakanud pääseteed otsima ja sammuma selle ainukese meetodiga, mis Versailles ummikust, kapitalistlikul viisil välja võib viia, s.o. sõja teel, maailma uuesti ümberjaotamise, piiripostide ümber tõstmise teel. Jaapani imperialistlik maadeahmimise sõda on uueks kinnituseks ja tõestuseks, et imperialistliku ilma keerdsõlmi kapitalistlikus korras ainult sõja teel — sedagi küll ainult mõneks ajaks — lahendada saab, ja et kogu kapitalistlik ilm just nimelt seda teed peab sammuma, selleks ennast ette valmistades, et pääsu leida Versailles pänduse ummikust.

Iga lahendamiskatse ja lahendamissamm peab aga paratamata jälle alguseks olema uutele vastuoludele, ja on seda ka Jaapani kallaletung Hiinale. Niikaua kui Jaapani väed veel Põhja-Mandshuurias tegutsesid, kus Euroopa riikidel ja Ühendriikidel vähe otsekoheseid huvisid, leidis see sõjakäik nii Inglismaa kui Prantsusmaa poolt heakskiitmist, eriti küll veel sellepärast, et selle sõjakäigu edasiarenemisel otsekohe Jaapani kallaletungi Nõukogude Liidule arvati oodata võivat. Kui aga Jaapan Põhja-Mandshuuria oli vallutanud ja lõunasse pöördus, jäi Prantsusmaa ja Inglismaa poolehoid tuntavalt jahedamaks, sest siin puudutas see laiutus juba otseselt või kaudselt nende riikide huvisid, rääkimata Ühendriikidest, kelle huvidele Jaapani edasitungimine Ida-Aasias esimestest samudest peale otse risti vastu käib. On ju Ühendriikide laiutamine aastakümneid üle Vaikse okeani Aasia ja Austraalia poole suunatud olnud ja Ühendriikide kapital Hiinas ühe ala teise järel enda kätte kiskunud. Meresõja võimsate toetuspunktide loomine Havai saartel ja Filippiinidel näitab, et Ühendriikide kapital selle laiutamise juures ammu juba sõjalisi kokkupõrkeid on ette näinud ja selleks ennast ette valmistanud. Nüüd näib see keerdsõlm ennast siingi otse palavikuliselt sõjalisele lahendamisele kokku kiskuvat, kuna samal ajal siin äärmiselt teravneb vahekord Hiinamaa, kui poolasumaa ja kallaletungiva imperialistliku Jaapani vahel.

Ka, see keerdsõlm põimub läbi ja püütub kokku teiste keerdsõlmedega: liitlasi otsides läheneva kokkupõrke jaoks on loomulik, et üks kui teine pool ära kasutab juba olemasolevaid vastuolusid teistel aladel ja teiste küsimuste ümber. Nii on loomulik, et Inglismaa Jaapanit Ühendriikide vastu toetab, kellega ta ise teravas vastuolus on, kuna Ühendriigid endile teisi riike kaastlasteks võita püüavad — nende huvisid

mujal toetada lubades, nagu näiteks Prantsusmaal Saksamaa nõudmiste vastu. Jaapan, omakorda, püüab vahetada Ühendriikidega kas või ajutiselt kuidagi „plaasterdada“, teravaid vastuolusid ajutiste „hädaplaastritega“ kinni lappida, et oma ülesandeid täide viia. See oleks võimalik muidugi ainult mõne kolmanda kulus, ilma kumbagi huvisid riivamata. See kolmas võiks sel juhtumil olla ainult — Nõukogude Liit. Ja kui nüüd Jaapani saadik Ischij Washingtoni poole teel on, et seal oma saatkonnaga pinda katsuda Ühendriikidega kokkuleppimiseks, siis on kindel, et seal Nõukogude Liidu naha pärast kaubeldakse, s.o., et Jaapan Ühendriikidele selle eest, mis need Jaapani edasitungimisel Hiinas kahju saavad, Nõukogude Kauged Ida arvel tasu pakub. Kas seesugune „kaup“ aga Ühendriikidele vastuvõetav on, näeme edaspidi; igatahes ei ole ei Ühendriikide ega ühegi teise riigi poliitikutele saladus, et see Jaapani poolt ainult manööver on, et enda käsi vabaks teha ja oma vastaseid *ükshaaval* Idast välja lüüa.

Nõukogude Liidu vastase interventsiooni hädaoht

„Maailma börsed võtavad vastu sündmusi Kauges-Idas suure imestusega ja... suure lootusriikka rõõmuga.“

Nii hindas Jaapani kallaletungi-poliitikat Nõukogude Liidu suhtes Ida-Aasias saksa suurkapitalistide häälekandja „Deutsche Bergwerkszeitung“. Ja miljonid samalaadilised ning samasisulised väljendused kapitalistliku ilma ajakirjanduses, kirjanduses, kõnedes jne kinnitavad miljonitel kordadel sama väärdumata tõsiasja, et kogu kapitalistlik ilm mitte ainult heameelega ei näeks, et Nõukogude Liit hävineb, vaid et kogu maailma imperialismi juhtivad jõud selleks töötavad, et Nõukogude Liitu maakeri pinnalt ära pühkida. Sest kapitalistlikud ringkonnad ei näe nõukogudevõimu hävitamises ja Nõukogude Venemaa haaramises oma rõõvküüsi — mitte ainult pääsuteed kägistavast majanduskriisist, kuigi see eesmärk iseendast juba mõjuv küllalt oleks töörahariigi hävitamisele välja minna; nad saavad väga selgesti aru ka sellest, et Nõukogude Liit rahvusvahelise revolutsiooniliku jõu kesk-kohana ja peakantsina kõige ähvardavam hädaoht on kogu ilma kapitalistlikule võimule. Nõukogudevõimu olemasolekul ei ole Marxi sõna, et töölisklass kodanliku ilma hauakaevaja on, mitte enam teoreetiline väide, mille üle sinnamaani muiata arvati võivat.

Sellest on enam kui arusaadav, et kapitalistlik ilm Nõukoguderriiki juba ta tekkimisest peale on kõigi abinõudega hävitada püüdnud. Tuletame meelde välisriikide abi ja toetust vene kontrerevolutsionääridele sisemises võitluses, ülestõusudes nõukogude vastu; tuletame meelde nende sõjalist interventsiooni kodusõja aastatel, nende majanduslike surve- ja blokaadipoliitikat millega tööraharva vabariiki püüti majanduslikult surnuks kägistada või vähemalt imperialistlikkudele suurröövikutele alla vanduma sundida. Ja kui kõik need katsed tööraharva kindla väerinna müüri vastu puruks pudenesid, siis alati kaugemat manööverdumist pikemaks piiramiseks ja ettevalmistamiseks uuele laiemale ja mõjuvemale pealetungile; mäletame ju, kuidas inglise kivipäine poliitik Churchill oma ajal tervelt 14 rahvast ähvardas Nõukoguderriigi vastu välja saata: Sellest ähvardusest ei tulnud küll midagi välja, agipiiramise- ja ettevalmistamistööd kestavad vahetpidamata edasi. Teame ju veel, kuidas 1930. aastaks uus interventsioon oli valmis plaanitatud, ja kui seegi nurjus siis mitte sellepärast, et kapitalistlikul ilma selle täideviimiseks tahet oleks puudunud

Lahtipuhkenud majandusekriis ja kapitalismi stabilisatsiooni lõpp sunnivad imperialistlikku ilma iseäralise õhinaga uuele interventsioonile ette valmistama, kuna see üheks võimaluseks kriisist pääsmiseks paistab olevat. Kuues osa maakeri saagiks imperialistlikkudele röövikutele — see ei ole mitte ainult äärmiselt ahvatlev, vaid võiks tõesti saagiahnust mõneks ajaks rahuldada — kusjuures muidugi unustada ei tohi; et selle rammusa suutäie jagamisel suurröövikud üksteisele kõri kallale võivad sattuda. Võidetud Nõukogude Liit oleks seega veel üheks hiiglasuureks tülipõhjusteks ja vastuolude keerdsõlmeks maakeri uuesti ümberjaotamisel. See väljavaade ei ole mitte viimaseid põhjusi, mis saagihäid imperialiste siitamaani ei ole lasknud ühist väerinda luua nõukogudevõimu kägistamiseks: see „ühine väerind“ oleks siingi algusest peale seesmiselt täis kõige sügavamaid vastuolusid ja seega ähvardavat hädaohtu „ühisele väerinnale“ enesele.

Peale selle ja üle kõige selle on aga veel üks põhjus ja asjaolu, mis imperialistlike riike sunnib interventsioonile Nõukoguderriigi vastu valmistama, kuigi iga röövik omaette soovib, et selle ülesande keegi teine „armas naaber“ oma peale võtaks ja täide viiks. See põhjus seisab üleilmse proletarise revolutsioonilaine kiires tõusust viimastel aastatel, ise-

ärانى kapitalistliku ilma lämmatava majandusekriisi kohutava surve mõju all, mis töllsteklassi viletsusi ennenagematul ulatusel on süvendanud. Mitte ainult et tööstuse kokkuvarisemine kümned miljonid töllised uulitsale on visanud ja sajad miljonid elanikud osalt kiirele, osalt pikaldasemale nälgimisele mõistnud, — oma püüdes kõiki kriisi raskusi töörahva kaela veeretada on kurnajad ka nende tölliste seisukorra, kes veel tööd leiavad, kaugele alla igasuguse „normaalse“ äraelamise taseme surunud. Kapitalism on jõudnud seisukorda, kus ta vältavalt määratud osa tööjõudu enam eksploateerida ei suuda, selle eksploateerimise ulatust sammsammult kitsendama, s. o. oma enese olemasoleku aluspõhja hävitama on sunnitud.

Kõik see peab paratamata ja ikka järjesti võimsamalt teravamaks ajama vahetordi kurnajatekihi ja laiade kurnatavate töörahvahulkade vahel; kõik see peab kurnatavaid ikka enam ja enam arusaamisele vilma, et pääsmine ainult selle kurnamiskorra lõpulis hävitamises võib seista. Muidugi kasutab kapitalistlik kodanlus kõik abinõud ära, et hulkasid sellest arusaamisest eemale hoida, selle arusaamise tärkavaid idusid kõige armutumalt hävitada. Kodanlise riigi terrori kõrval mängib selle ülesande teostamisel kõige suuremat osa sotsiaaldemokraatia, kes kodanluse ühiskondliku peatoena töörahva hulgas oma juudaseliku manööverdamisega, suurte ja ilusate lubadustega, kõlavate programmidega ja „nõudmistega“, käredate kõlksudega ja kõmuliste ähvardustega kodanluse vastu võitlemiseks, mille kaasas aga *tegelikult* alaline ja järjekindel tölliste petmine, tölliste huvide äraandmine, kodanlusega kokkuleppimine tölliste kurnamise suurendamiseks ja kodanluse kurnamispoliitika kindlustamiseks käib, — kes selle äraandliku manööverdamisega töllisi jäädavalt kodanluse ikkes püüab kinni hoida, selleks proletariaadi ja töörahvahulkade revolutsiooniliikumise mahasurumiseks mitte vähem jõudu pingutades kui kodanlus ise. Kuid sedamööda, kuidas kriis kodanlust sunnib töörahva vastu järjesti metsikumaid surve- ja kurnamisviise tarvitama, peab ka sotsiaaldemokraatia oma meetodeid pingutama, peab järjesti teravamalt revolutsiooniliikumise vastu välja astuma. See aga paljastab ta nägu ikka rohkem ja rohkem, sotsiaaldemokraatia peab ennast ikka selgemini kui avalik ja otsene kurnajate käsik näitama, mis hulkasid temale selga pöörata sunnib.

Siin nüüd avaldab töörahvariigi olemasolek, Nõukogude Liidu poliitika, olukord, areng hiiglamõju. Juba see asjaolu üksi, et Nõukogude Liit samal ajal kui kapitalistlikku ilma kohutav kriis laastab ja kodanlus oma tööorjad näljasurmale saadab, samal ajal Nõukogude Liit ennenagematu hooga ja eduga oma majandust tõstab, kultuurilisel väerinnal hiiglasammul edasi läheb ja hoolimata kogu ilma kapitalistide vaenust ning oma seesmiste vastaste — endiste kurnajateklasside jäänuste — meeletust vastupanust püsimate sotsialismi edasi ehitab, juba lähemate aastate ülesandeks seades hävitada oma kodus kõik need ühiskondlikud vahekorrad, mis veel kurnamist, seega klassivastuolusid võiksid sünnitada; juba see asjaolu üksi mõjub nagu võimas kahurtuli sotsiaaldemokraatliste fashistide pettusemüüride purustamiseks. Nõukogude Liidu käegakatsutavad tõsiasjad murravad teed ikka laiemate ja laiemate töllistehulkade, ka kõige mahajäänumate arusaamisesse. Tõde Nõukogude Liidust on nagu hiigla proshektor, mis töllistehulkade silmis tõelikus valguses ja tõelikus kohutavuses paista laseb seda mädanust, ülekohtu, terrori, jõhkrust, metsikust, valet ja pettust, mis valitseb kodanlikus ilmas ja mida sotsiaalfashistid oma juudaseliku valskusega püüavad tölliste eest varjata. Tõde Nõukogude Liidust on maailma kapitalistlikkude riikide tölliste ja töötava talurahva hulkadele nagu hele päiksevalguse juba kapitalistlikku rõõvlikoopasse, mis kubiseb kihvtistest madudest ja näljastest raisakullidest, ja mille suus vahti peavad kodanluse truud siionivahid — sotsiaalfashistid, et töörahvas sellest koopast välja ei tungiks. Sest kapitalism võib ainult niikaua püsida, kodanlus ainult niikaua valitseda, kui laialised töötavad rahvahulgad veel kodanluse ebajumalate ees põlvitavad, veel demokraatiasse usuvad, temalt oma olukorra parandamist loodavad. Hulkade vabanemine sellest pettusevõrgust tähendab kodanluse võimu lõppu, on selle lõpu eeltingimuseks. Ja Nõukogude Liit oma sotsialismi ehitusega purustab armuta võimsalt seda ebaisu uimastust.

Iseärانى hoogsalt purunevad ja pudenevad need uimastusevõrgud seal, kus kodanlus sunnitud on oma diktatuuri kõige selgemal, alasti kujul teostama, fashistlikku diktatuuri ellu vilma, nagu nüüd Saksamaal näeme. Saksamaa sotsiaaldemokraatia — II Internatsionaali kõige tugevama toe — täelik lagunemine ja ta üksikute osade üksteise järel üleminek fashismi leeri ei ole hulkadele — ja mitte üksi Saksamaal, vaid ter-

ves ilmas — mitte ainult kõige selgemaks tõestuseks, et II Internatsionaal, nagu Komintern ja kommunistlikud parteid seda alati on tõendanud, seest mädanenud, täis vastuolusid on ja täielikult kodanluse teenistuses seisab, kodanluse huvisid kaitseb, tööliste huvid / kodanlusele maha sahkerdab, vaid see kinnitab miljonitele ja miljonitele töölistele ja kehvadele talupoegadele ka seda marksismi-leninismi tõde, et proletariaat ja lalalisel tõõrahvahulgad mitte kodanlikult demokraatialt vabadust ei saa, vaid see tõõrahval kodanlistelt kurnajatelt võita tuleb — revolutsiooni teel, sõjariist käes, nagu selleks eeskujuna andis Venemaa tõõrahvas Suures Oktoobris. Ja kui nüüd miljonid ja miljonid töötavatest kihtidest sellele teele pöõravad ja kommunistlikud parteid neid, Nõukogude Liidu eeskujul, sealte hoogu ja tuge saades, revolutsioonile ette valmistavad, — kas ei ole siis see tuhatkord mõjuvaks põhjuseks, mis kodanlikku ilma kihutab Nõukogude Liitu hävitama, talle sõjaliselt kallale tungima.

Meie läheneme sõdade ja revolutsioonide teisele voorule

„Kapitalistlik maailm on meeletultlikus korras.“ Lloyd George.

Teeme kokkuvõtte.

Eelmise imperialistliku sõja järel loodud Versailles süsteem, mis teatud „tasakaalu“ rahvusvahelises seisukorras maksma pani, on kokku varisemas, osalt juba varisenudki; Rahvasteliit, kes selle süsteemi pühaduse puutumata üle valvama pidi, on igasuguse autoriteedi kaotanud, õõnsaks vormiks jäänud, millega jõudude reaalne vahekorrd (vaata: Jaapani sõjaline kallaletung Hiinale!) enam ei rehkenda. Tegelikult tähendab see, et rahvusvahelises ulatuses muutunud jõudude vahekorrd süsteemi uuendamist, see on, rahvusvaheliste piirijoonte uuesti ümberjoonistamist, piiripostide uuesti ümbertõstmist, maailma uuesti ümberjaotamist nõuab. Kuivõrd see aga võimalik on ainult sõjaliste jõudude kokkupõrkamise kaudu, siis tähendab see, et rahvusvaheline uus jõudude vahekorrd — uusi sõdasid nõuab, sõdasid, mille eesmärgiks ja otstarbeks on teistelt riikidelt nende maaaladid omale kiskuda, nende võistlusvõimet oma kasuks halvata.

Tõelikult on see sõjalik ümberjaotus juba käimas: Jaapan on juba Hiinalt riitsunud Mandshuuria ja tungib edasi Põhja-Hiinasse; Paraguay on Bolliiviale (Lõuna-Ameerikas) ametlikult sõja kuulutanud, peale seda kui sõda nende vahel tegeli-

kult juba poolteist aastat on kestnud. Majanduslik sõda kõige teravamal kujul on käimas Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa vahel, kujundades kõige teravamate vastuolude keerdsõlme suurte imperialistlikkude riikide vahel ja alaliselt neid vastuolusid sügavamaks ja teravamaks ajades. Eelolev rahvusvaheline majanduse konverents, mis 12. juunil Londonis peab kokku tulema, et neid vastuolusid lahendada, on antud tingimustel võimetu mindeid tagajärgi saavutama — peale seniste vastuolude veelgi teravamaks ajamise ja uute esile kutsumise. Ja kui siamaani veel ei siin- ega sealpool okeani avalikult sõjariistus võitlusest ei kõnelda, siis näitab meeletu jõupingutus siin kui seal sõjaliste jõudude suurendamise alal, et tõelikult nii ühel kui teisel pool ometi seda ette nähakse ja selleks ette valmistatakse.

Euroopa pinguli keerdsõlmele, mis Saksa, Austria, Prantsuse ja Balkani maade ajakirjanduse juba avalikult sõjahädaohust kõnelema on pannud, tõi otse viimastel päevadel „saksa pomm“ — Hitleri välisministri Neurathi seletus, et Saksamaa enast sõjariistu panema hakkab, andku selleks liitriigid nõusoleku või mitte — määratu hulga uut lõhkeainet lisaks: Inglismaal ähvardati juba otsekohe selle järel Saksa maaalade okupeerimisega, ja vahekorrd Saksamaa ja Prantsusmaa vahel, mis Hitleri võimule pääsmisest saadik iga päevaga järjesti teravamaks on läinud, ei parane selle seletuse tagajärjel muidugi mitte. Vastupidi, Hitleri provokatsiooniline välispoliitika võib iga silmapilk sädeme heita sellesse lõhkerohutünni, mida endast vahekorrd Euroopa keskriikide vahel kujundab.

Ida-Aasias kogub Jaapani edasitung Hiinas samati plahvatuseainet riikide vahekorrdadesse: kasutades Ühendriikide ja Inglismaa raskusi teisel sõkub Jaapan armutult jalge alla nende huvisid Ida-Aasias, provotseerides neid selkõmbel väljaastumisele. Mandshuurias on rida inglise ettevõtteid juba suletud, Põhja-Hiinas on seisukord sedavõrd põnev, et inglise valitsus kaks sõjalaeva Taku sadamasse kätus inglise alamate huvisid kaitsema. Samati on Lõuna-Mandshuurias ja eriti Põhja-Hiinas Ühendriikide kapitalistide huvid tugevasti kannatanud, ja iga jaapanlaste samm edasi Hiina sisemaale ähvardab neid veel rohkem. Inglismaa, kes siamaani Jaapanis oma liitlast võitluses Ühendriikide vastu nägi, oli juba sunnitud seaduseandlisel teel jaapani tekstiilkaupade sis-

sevoolu Indiassa pidurdama, mis meelepahatormi Jaapanis Inglismaa vastu esile kutsus, ja muidugi ka vastavad tegelikud sammud. Mis loomulikult uut õli juurde kallavad muidugi juba pinguliolevatele vahetõrgetele Ida-Aasias, rääkimata juba käimasolevast sõjast Jaapani ja Hiina vahel.

Kui siia juurde võtame veel Hitleri välispoliitika Nõukogude Liidu suhtes, poliitika, mis otse pöörane kihutamine interventsiiooni õhutamiseks on; poliitika, mis selles seisab, et Hitler oma faschistlikke jõuke ja saksa proletariaati suurematele rõõvikutele, eriti ja eeskätt Inglismaale abiks pakub, õigemini: abiks *topib* interventsiiooni Nõukogude Liidu vastu teostama, et Nõukogude töörahva kurnamise ja kägistamise teel faschistlikust umbkottist ja pankrotist välja sipelda; — kui selle uue asjaolu ja uue teguri interventsiioonipoliitika, mis endised interventsiioonipoliitika juhid, Deterdingudega eesotsas, uue õhinaga tegevusse on pannud, juurde arvata, siis näeme, et sõdade ja interventsiiooni kõuekõminad, mis kapitalistliku ilma ajakirjandusest iseäranis viimastel kuudel õndselt vastu kajavad, seda reaalselt sõdade ja interventsiiooni hädaohtu kajastavad, mis ikka lähemale ja lähemale jõuab. Juba kostab osa kodanlise ajakirjanduse veergudelt otsene agitatsioon sõja-meeleolu loomiseks: „Sõda toob tööd ja leiba!“ „Sõda vähendab tööpuudust“ ...

Kapitalistlik ilm kihutab ikka kiiremini sõdadele ja interventsiioonile; „kõik kapitalismi vastuolud kasvavad ja valmivad laiendatud alusel“ (Manuilski), s.o. ajavad järjesti kiiremini otsustavale sõjariistuse võitlusele. Aga nad sunnivad ka proletariaati ikka kiiremini ja kiiremini revolutsioonivõitlusele. Ja kui tänapäev proletariaat kapitalistlikkudel maadel üldiselt veel mitte, enamasti veel kaugeltki mitte valmis ei ole proletariaadi diktatuuri teostamiseks, siis

„ei järgne sellest veel mitte, et proletarne revolutsioon juba kõige lähemas tulevikus võimata on; ta on täitsa võimalik, sest et terve majanduslik ja poliitiline olukord põlevainetest ja nende ootamatult põlemasütmise põhjustest rikkam on kui kunagi ennem.“

See väljavaade, mille Lenin Kominterni 2. kongressi ajal üles seadis, on täiel määral maksev ka tänase päeva ja vahest veel enam tänase päeva kohta kui tol korral. Nüüd on, nagu nägime, põlevaineid mitu korda rohkem kokku kogunud, kuna teisest küljest ka proletariaat nüüd võrdlemata enam revolutsioonilikult organiseeritud on.

Kuid mitte asjata ei hoiatanud sm. Kuusinen Kominterni XII täiskogus:

„... suur on hädaoht, et imperialistlik sõda laialistele rahvahulkadele ootamatalt kaela võib tulla.“

Sellepärast seisab kõigi maade komparteiide ja kõigi arusaajate, klassiteadlikkude, revolutsioonilikkude tööliste ees tänapäev määratusuur ülesanne neid hulkasid lähenevatele otsustavatele võitlustele ette valmistada.

„Ainult igapäev imperialistliku kodanluse ja tema agentide sõjapoliitika kõikide konkreetsete ettevõtete vastu igal maal enamlikult võideldes võime kindlad olla, et imperialistliku sõja ja nõukogudevastase interventsiiooni puhul me mitte ainult imperialistliku sõja kodusõjaks muutmise hüüdsõna üles ei seä, vaid ka tegelikult suudame imperialistliku sõja kodusõjaks muuta, ja mitte ainult kodusõjaks muuta, vaid selle kodusõja ka võidule viime.“ (Kuusinen, Kominterni XII plenumi aruandes.)

Joh. Reesen

Peajooni üleilmsest kapitalistliku majanduse kriisist

I. Kaks maailma, kaks süsteemi

Praegune maailmamajandus ei ole enam ühtne majandusline tervik. „Endise ühtse maailmamajanduse raamidest võitlevad kaks antagonistlist (vastuolulist: J. R.) süsteemi — kapitalismi süsteemi ja sotsialismi süsteemi.“ (Kominterni programm.) „Nüüd on ilmas kaks maailma: vana kapitalism ja kasvav noor maailm, mis... äravõitmatu.“ (Lenin.) „Ainsat ja kõikehaaravat kapita-

lismi ei ole enam maailmas... Maailm on lõhenenud kahte leeri — kapitalismi leer inglise-ameerika kapitalismiga eesotsas ja sotsialismi leer Nõukogude Liiduga eesotsas.“ (Stalin.) Oktoobrirevolutsioon lõhestas maailma kaheks.

Need kaks maailma, need kaks majandusesüsteemi on üksteisest täitsa erinevad, on lepitamata vastuolulised ja arenevad kumbki oma iseäraliste seaduste alusel. Kapitalistlikus maailmas on mõõduandvad

kapitalistlikus, sotsialistlikus maailmasotsialistlikud arenemise seadused. Nende maailmade vahel käib äge võitlus elu ja surma peale.

Kapitalism elab praegu üle oma viimast, imperialistlik ajajärku. See on niisugune ajajärk, kus eelrinna kapitalistlikkudes riikides kapitalism kasvas üle riiklistest piiridest, pani vabavõistluse asemele monopoli (mis aga sugugi ei tähenda võistluse kadumist, vaid vastuoksa, tähendab võistluse enneolemata teravnemist) ja löi kõik objektiivsed eeldused sotsialismi teostamiseks. Selläparast seisab praegu kogu rahvusvahelise proletariaadi ees ülesanne võidelda kapitalistlike valitsuste kukutamise ja kodanluse eksproprieerimise eest. Imperialism tõukab hulki sellele võitlusele, teritades määratult klasside vastuolusid, halvendades hulkade seisukorda. Majanduslises alal teostavad seda trustid. See on ühest küljest. Teisest küljest aitab töösteklassi ja töötavate hulkade seisukorra halvenemisele kaasa militarismi kasvamine, sõdade tihenemine, tagurluse tugevnemine, rahvusliku surve ja asumaade röövimise kindlunemine ja laienemine. Lenin kirjutab, et „imperialism on kapitalism sel arenemiseastmel, kui välja kujunes monopol ja finanskapitali valitsus, kui kapitali väljavedu omandas väljapaistva tähtsuse, kui algas maailma ärajagamine rahvusvaheliste trustide poolt ja lõpule viidi kogu maailma territooriumi ärajagamine suurte imperialistlikkude riikide poolt.“

Kuid imperialism on ka kapitalismi iseäralik ajaloolik arenemiseaste. Tema iseäraldus on kolmesugune: *esiteks* on imperialism monopolistlik kapitalism, *teiseks* — parasiitlik ehk kõdunev kapitalism ja *kolmandaks* — surev kapitalism.

Vabavõistluse asendumine monopoliga on imperialismi majanduslik põhijoon, tema tuum. Kuid see ei tähenda muidugi, et võitlus monopolise kapitalismi ajajärgul ära kaob. Marx kirjutab „Filosoofia viletsuses“:

„Praktilises elus ei leia meie mitte ainult võistlust, monopoli ja nende antagonismi (vastuolu. J. R), vaid ka nende sünteesi, mis ei ole mitte vormel, vaid liikumine. Monopol sünnitab võistlust, võistlus sünnitab monopoli. Monopolistid võistleavad omavahel, võistlejad muutuvad monopolistideks. Kui monopolistid piiravad vastastiku võistlust osaliste assotsiatsioonide abil, siis tugevneb võistlus tööliste vahel; ja mida enam kasvab antud rahvuse tööliste hulk monopoli-

listidega võrreldes, seda ägedamaks muutub võistlus mitmesuguste rahvaste monopolistide vahel. Süntees seisab selles, et monopol võib püsida ainult alalise konkurentsi võitluse abil.“ (K. Marx ja F. Engels, K.K., V köide, lhk. 398.)

Monopolism avaldub viies põhipunktis. Need on: *esiteks* kartellid, sündikaadid ja trustid. Imperialismi ajajärgul jõudis kapitalistliku valmistuse kontsentreerumine sellele astmele, mis sünnitas need monopolised kapitalistlikud ühisused. *Teiseks* monopolise kapitalismi iseloomustavaks põhijooneks on suurpankade monopolistlik seisukord. Kui võtta näiteks eesrinna kapitalistlikud riigid, Ühendriigid, Prantsusmaa, Saksamaa, siis on neil maadel pankade ülevõim maa majanduslikus ja poliitilises elus määratusuur, võib kinnitada, et suurpankad etendavad nende maade majanduslikus ja poliitilises elus juhtivat osa. *Kolmandaks* monopolise kapitalismi iseloomustavaks põhijooneks on toorainete allikate haaramine finanskapitali oligarhia ja trustide poolt. Finanskapital on monopolne tööstusekapital, mis ühte kasvanud pangakapitaliga. *Neljandaks* iseloomustavaks jooneks on see, et maailma majanduslik ärajagamine rahvusvaheliste kartellide poolt on alanud. Niisuguseid rahvusvahelisi kartellisid, kes valitsevad maailma kaubaturgude üle, teda soovi järele senikaua jagades, kuni sõda teda pole ümber jaganud, loetakse praegu juba üle saja. Vastandina kaupade väljaveote mitte-monopolistliku kapitalismi ajajärgul on nüüd kapitali väljavedu eriti iseloomustavaks nähteks, mis seisab tihedas ühenduses maailma majandusliku ja poliitilise-territoriaalse ärajagamisega. *Viieandaks* monopolistliku kapitalismi iseloomustavaks jooneks on see, et maailma territoriaalne (asumaade) ärajagamine on lõpule jõudnud.

Kuid imperialism on ka parasiitlik ehk kõdunev kapitalism. See väljendub *kõigepealt* kõdunemisele kalduvuses, mis eraldab iga monopoli valmistusabinõude eriomanduse juures. Vahe vabariikliku demokraatliku ja monarhistliku-tagurlike imperialistliku kodanluse vahel kaob ära, — nii üks kui teine kõdunevad elusalt. See asjaolu aga ei kõrvalda imekiiret kapitalismi edenemist üksikutel tööstusealadel, üksikutel maadel, üksikutel ajajärgudel. *Teiseks*, kapitalismi kõdunemine avaldub määratusuure kupongilõikajate-kihi tekkimises, kes end kupongide lõikamisest (sissetulek väärt-paberitest, obligatsioonidest, aktsiatest) elatavad. Nel-

jas imperialistlikus eesrinna-riigis: Inglismaal, Ühendriikides, Prantsusmaal ja Saksaamaal moodustab väärtpaberitesse mahutatud kapital 100—150 miljardi (kuld-)franka, mis tähendab mitte vähem kui 5—8 miljardilist sissetulekut maa kohta. Kolmandaks, kapitali väljavedamine on parasitism teises astmes. Neljandaks, finanskapital püüab valitsemisele, mitte aga vabadusele. Imperialismile on omane poliitiline reaktsioon kõigil aladel. Müüdavus ja äraostmine määratusuures ulatuses, panama kõigil aladel. Viidendaks, rõhutud rahvaste kurnamine, mis lahutamata ühenduses on maadeahmimisega ja eriti asumaade kurnamisega käputäie kapitalistlike suurriikide poolt, muudab „tsiviliseeritud“ ilma ikka enam ja enam parasiidiks sadade miljonite „mitte-tsiviliseeritud“ rahvaste keha peal. Vana-Rooma proletariaat elas ühiskonna arvel. Tänapäeva ühiskond elab proletariaadi arvel. Imperialism muudab veidi asja, sest imperialistlike suurriikide proletariaadi eesõigustatud kiht elab osalt sadade miljonite mitte-tsiviliseeritud rahvaste arvel.

Siit on täitsa arusaadav, mispärast imperialism on surev kapitalism, üleminev sotsialismile, sest monopol, mis kapitalismist on välja kasvanud, on juba kapitalismi suremine, tema ülemineku algus sotsialismi. See üleminek sotsialismi ei sünni aga mitte rahulikult teel, nagu seda kõigi maade sotsiaaljuudased seletavad, vaid proletarise revolutsiooni, proletariaadi diktatuuri kaudu. Piltlikku eeskujut, mis on ajaloolikult õppetunniks kõigi maade proletariaadile ja kõigi maade töörahvale, annab NSVLiit. Kapitalism näeb NSVLiidus, kus edukalt sotsialismi ehitatakse, oma hauakaevajat. Ta püüab kõigiti oma olemisega pikendada, ennast revolutsiooniliku proletariaadi pealetungimise vastu kaitsta, küll oma maa revolutsioonilisi töölisi ja töötavate hulkade eelväge hävitada püüdes, küll asumaade rahvuslikke revolutsioonilikke liikumisi veriselt maha surudes, küll fashistlike terroristlike bandesid organiseerides, sõjalis-poliitilist liitusid teiste maade kurnajatega luues ning uut interventsiooni NSVLiidu — rahvusvahelise proletariaadi isamaa ja sotsialismi kantsi ning revolutsiooni tuletorni — hävitamiseks ette valmistades. See viib paratamata uute üleilmsete sõdade ja revolutsioonide teisele voorule. See saab olema siis otsustav võitlus kahe maailma — sotsialistliku maailma ja kapitalistliku maailma — vahel. Ei ole mingit kahtlust, et selle hiiglasuure rahvusvahelise võitluse kõik kahe maailma vahel proletariaat, Kommunist-

liku Internatsionaali juhtimisel, sotsialismi võiduga üleilmses ulatuses peab lõpule viima.

Praegune arenemise käik kinnitab, et seesuguse kokkupõrke ettevalmistus on käimas kõikidel aladel ja kõige karmimates vormides, kusjuures täieliku selgusega on välja kujunenud sotsialismi tõusev joon ja kapitalismi langev joon. „Kapitalistlike maade majanduse langemise olukorras, töötaoleku, viletsuse, nälja, ennenägematu kasvu juures neil mail, on viisaastaku täitmine NSVLiidus mitte viie, vaid nelja aastaga (täpsemalt nelja aasta ja kolme kuuga) fakt, mis praegusaja ajaloos kõige enam väljapaistev“¹⁾.

Ajajärk 1928—1932. a. on selleks ajalooliseks piirjooneks, mil sotsialismi ja kapitalismi jõudude põhikalduvused ja põhinihkumised eriti selgelt esile tulid. Selle ajajärgu otsustavaks protsessiks sotsialismi leeris oli esimese viisaastaku võidurikas teostamine, kapitalismi leeris aga enneolematu sügav üleilmne kriis.

Kodanlised teadusemehed ei suutnud ega suuda oma ühiskondliku korra sisemistest arenemise seadustest arusaada ja hindasid kapitalismi tulevikku liig kõrgeks. Kõigi eesrinna kapitalistlike riikide kodanlised teadlased, Ühendriikidega eesotsas, väljendasid siin kõige suuremat lühinägelikkust ja pimedust. Kurikuulus Hooveri komitee uuris Põhja-Ameerika Ühendriikide majanduslist seisukorda ja kirjutas selle kohta enne suurt kriisi:

„Meie seisukord on soodne, meie liikumise kiirus pöörane... Kunagi oli majandusliku protsessi iseloomustavaks jooneks — valmistuse-tarvituse katkendiline käik, protsess oli hüppesarnane ja teda oli võimata ette näha, valmistus vaheldus valmistuse seisumisejäämisega, et tarvitus võiks järele jõuda. Meie poolt käsitatud 7 aasta kestel (s.o. 1922—1929. a. J. R.) tuleb täieliku selgusega esile valmistuse ja tarvituse tasakaal“²⁾.

Need kodanlised teadlased ei saanud aru kapitalismi arenemisele omastest valmistuseviisi vastuoludest ja kapitalismi ajaloolistest arenemise seadustest, millest Marx kirjutas, et

„Oma teataval arenemiseastmel ühiskonna materjaalsed valmistuslikud jõud satuvad vastuollu olemasolevate valmistuslike vahetõrkedega, ehk — mis on

¹⁾ ÜK(e)P KK ja KK jaanuari ühendatud pleenumi resolutsioonist.

²⁾ „Uuemaid muudatusi Ühendriikide majanduses“ I, lhk. 15.

ainult selle õigusliseks väljenduseks — omanduslikkude vahekordadega, millede sees nad senini edenesid. Valmistusliste jõudude edendamise vormidest muutuvad need vahekorrad nende ahelateks. — Siis algab sotsiaalse revolutsiooni ajajärk¹⁾.

See Marxi õpetus ajaloolise edenemise liikumise jõududest on praeguse ajajärgu kapitalismi arenemise käigus täieliku kinnituse leidnud. Kapitalismi neljas kriis-aasta näitab kõige selgemalt, et kapitalistlikud valmistuse-vahekorrad on valmistusliste jõudude edaspidisele edenemisele ahelateks muutunud, et meie oleme astunud sotsiaalse revolutsiooni ajajärku, mis juba ühel kuuendikul maakera pinnal on võitnud.

Seda kapitalismi paratamatut hävinemisprotsessi ei näe ega tunnusta ei kodanlised teadlased, ega kodanluse toetajad II Internatsionaali teoreetikud. Marksismi revolutsioonilikkude sisu — tema õpetuse klassivõitlusest, mille lõpptulemuseks on proletariaadi diktatuuri paratamata teostamine — kõrvale heites, Marxi majanduslik õpetust moonutades, asendasid nad teda „organiseeritud kapitalismi“ teooriaga, Marxi filosoofilise õpetuse dialektilisest materialismist muutsid nad täielikult ning asendasid ta neokantistliku eklektikaga. Kogu rahvusvahelise sotsiaaldemokraatia teoreetikud jätkavad ka praegu targutamisi „organiseeritud kapitalismist“ kui „plaanimajandusest“, olgugi et tööliste petmiseks kõlke tehakse kapitalismi peatselt lõpust jne.

Kuid juba 1923. a. kirjutasid sotsiaaljuudaste teoreetikud, et:

„Kapitalistlik majandus ei piirdu aktsionääride ühisustega, vaid annab alguse sotsialistlikule vormile — riiklisele kapitalismile, mida ühesuguse õigusega võib nimetada sotsialismiks.“

Hiljem, jaanuaris 1930. a., kirjutasid sotsid n.n. austro-„marksistide“ ajakirjas „Der Kampf“:

„Kapitalism organiseeris majanduse, organiseeris teda rahvusvahelises ulatuses. Tema kõrvaldas vabavõitluse... Valmistuse korraldagedusest ei tule enam edaspidi rääkida...“

Sotsiaaljuudastega, sotsiaalfaschistidega ühesugusele seisukohale äsus ka sm. Buharin. Ta kirjutas juba 1915. a. artikli, mis avaldati 1925. a. koguteoses „Revolutsioon ja õigus.“ Selles artiklis kinnitab ta, et

„Üksik kapitalist kaob ära, tema muutub Verbandkapitalisten (ühinenud kapitalistide—J.R.) organisatsiooniliseks. Ta ei võitle enam oma „meestega“, vaid koopereerub nendega, sest võitluseraskus kantakse üle maailmaturule, kuna võitlus sisemaal välja sureb.“

Sm. Buharin ei muutnud oma vaateid ka 1917. a. Ta kirjutas artiklis „Riiklik kapitalism ja sotsialistlik revolutsioon“ „Spartak“, nr. 2:

„Iga maa majanduslikud saavutused muutuvad ikka enam väikearvulise kapitalistideklassi kollektiivseks omanduseks. Endine killustatud ja organiseerimatu kapitalism asendub organiseeritud kapitalismiga.“

Edasi tõendab ta oma hilisemates kirjutustes, et see organiseeritud kapitalism ei loo mitte ainult „tugevat tendentsi valmistuse reguleerimiseks, tema riigistamise teel“, vaid „hävitab ka praeguse valmistusviisi korraldageduse“, tekib n. n. puhas kapitalism, sest „vahekiht ja väikevalmistaja kaob ära.“ Tekib ja „kasvab riiklik kapitalism — tööstuse riiklik reguleerimine, valmistuse korraldageduse hävitamine, arvele võtmine ja kontrollimine riigiorganisatsioonide poolt.“ Teiste sõnadega, tekib n. n. organiseeritud kapitalism, kus „kriisid ära kaovad“, kus „võitlus välja sureb“, kus „valmistust üldise plaani alusel korraldatakse“, kus „saavutatud tasakaal valmistuse ja tarvituse vahel“.

Kõik need teooriad olid juhitud kapitalistliku korra õigustamisele. Nad pidid vastandina marksismile kinnitama, et kapitalism saab ja on juba üle saanud kapitalismi vastuoludest, et proletaarset revolutsiooni ei tule, vaid kapitalism kasvab rahulikult sotsialismi. Selle kapitalismi rahulikult ümberkasvamise ajajärgule sotsialismi ehk „demokraatliku riigi puhtkodanliselt ja puhtproletaarlikult juhtimise ajajärgu vahel on ajajärk, kus üks muutub teiseks. Temale vastab ka poliitiliselt ülemineku ajajärk, mil valitsus üldise reegli järele saab omandama koalitsioonilise valitsuse vormi.“ Niiviisi võltis Karl Kautsky 1922. a. oma raamatus „Proletaarne revolutsioon ja tema programm“ seda revolutsioonilise marksismi põhiseadet, mida Marx andis „Gotha programmi arvustuses“, kus ta kinnitas, et „kapitalistliku ja kommunistliku ühiskonna vahel on esimese revolutsioonilikult teiseks muutumise ajajärk. Sellele ajajärgule vastab ka poliitiliselt ülemineku ajajärk ja selle ajajärgu riik ei või olla muud midagi

¹⁾ K. Marx „Majandusteaduse arvustuse“ eessõnast.

kui proletariaadi revolutsiooniline diktatuur“.

Seesuguses olukorras, kus kõigi maade kodanluse teadlased ja sotsiaaljuudased kapitalismi õigustamiseks kõik oma suu- ja sulleosavuse kokku võtsid, et näidata, et kapitalistlik kord suuteline on inimsugu õnnelikuks tegema, seda korda igaveseks ja igaveseks ajaks püsivaks kuulutasid, temale kiidulaule laulsid, selleks Ühendriikisid tema „prosperitiga“ ja „majandusliku demokraatiaga“ kõigile eeskujuks seades, kasvas ja tugevnes esimene proletariaadi diktatuuri riik — NSVLiit. Kasvas ja tugevnes ka rahvusvahelise revolutsioonilise proletariaadi ja kogu kurnatud ning rõhutatud rahvaklasside ja rahvaste revolutsiooniline eelvägi — Kommunistlik Internatsionaal. See sotsialistliku maailma-esindus kuulutas vastandina kapitalismi apostelite kapitalistliku maailma sisemiste ja välimiste vastuolude teravnemist ning käesoleva kapitalismi „stabilisatsiooni“ ajajärgu ümberkasvamist suurte katastroofide ajajärguks.

Kominterni VI kongressil 1928. a. vastuvõetud resolutsioonist loeme:

Aastad	NSVLiit	Kapitalistlik maailm tervelt	S e a l h u l g a s			
			Ühendriigid	Saksamaa	Inglismaa	Poolamaa
1929. a.	124	107	107	101	106	100
1932. a.	219	67	57	57	89	52

Sellest tabelist on näha, et samal ajal, kui NSVLiidu tööstustoodang kasvas enam kui kahekordseks (219% võrd), vähenes kapitalistliku maailma tööstustoodang ligi poole võrd (40%). Siit järgneb, et kodanliste teadlaste ja sotsiaaljuudaste teoreetikute ettekuulutused kapitalismi ja sotsialismi väljavaadete kohta osutusid ekslikkudeks, kuna ÜK(e)P ja Kominterni hinnang kapitalismi ja sotsialismi arenemise väljavaadete kohta on täiel määral kinnitust leidnud. Kõik see kõneleb sellest, et teaduslik sotsialism kommunismi näol on suuteline maailmamajanduse valmistuslisi jõudusid analüüsima nii kapitalismi, kui ka sotsialismi ajajärgul, kui ka sellest, et sotsialistlikul valmistusviisil on määratud paremused kapitalistliku süsteemiga võrreldes.

Need sotsialistliku süsteemi paremused kapitalistliku süsteemiga võrreldes tulevad ilmsiks esimese viisaastaku saavutustes

„See ajajärk (kolmas ajajärk. J. R.) on kapitalismile ilmamajanduse vastuolude võimsaks edenemise ajajärguks, mis liigub vormides, mida kogu kapitalismi üldise kriisi eelmine arenemise käik ära määras (turgude kitsenemine, NSVLiit, asumaadeliikumised, imperialismi sisemiste vastuolude kasvamine).

... Kapitalismi stabilisatsiooni vastuolude edenemine viib niiviisi lõppudelõpuks paratamatult käesoleva „stabilisatsiooni“ ajajärgu ümberkasvamisele suurte katastroofide ajajärguks.“

Möödunud nelja aasta kokkuvõtteid kinnitavad nüüd kõige piltlikumalt, kel oli õigus üleilmse seisukorra hindamises, kas kapitalistidel, või kommunistidel. Vähe sellest, need kokkuvõtteid annavad ka selge ja ümberlükkamatu vastuse selle kohta, mis sugune maailm, missugune süsteem, kas kapitalistlik või sotsialistlik, on elujõuline, see on suuteline valmistuslisi jõudusid edasi arendama.

Selle küsimuse selgitamiseks toome kokkuvõtliku tabeli NSVLiidu ja kapitalismi tööstustoodangu edenemisest 1928 — 1932. a. (1928. a. = 100) ¹⁾.

sotsialistliku laiendatud kordusvalmistuse alal, kus sotsialistlikud valmistusvahekorrad kogu rahvamajanduses mõõduandvateks saavad. See sotsialistlike oolluste kasvamine oli tingitud ÜK(e)P õigest leninistlikust riigi industrialiseerimise poliitikast, mille alusel võimalikuks sai ka talurahva majapidamiste kollektiviseerimise edukas teostamine. Kõige selle tagajärjel on nüüd esimese viisaastaku teostamise tagajärjel võimalik ära märkida:

E s i t e k s, sotsialistlike oolluste, sotsialistliku majanduse vormide täielikku võidulepääsu tööstuses;

T e i s e k s, sotsialistliku majanduse vormide ülekaalu põllumajanduses (sovhoosid, kolhoosid, viimastes on 1933. a. üle 60% kogu kehv- ja kesktalurahva majapidamiste üldarvust);

K o l m a n d a k s, nõukogude kauban-

¹⁾ Need ja järgnevad andmed on võetud sm. Kascharski artiklist ajakirjas „Конъюнктура мирового хозяйства“.

dus (riiklik kaubandus, kooperatsioonilik ja kolhoosilik kaubandus) on valdanud peaaegu kogu kaubandusliku läbikäigu.

Esimese viisaastaku teostamine nelja aastaga muutis Venemaa mahajäänud agrar-tööstuslikust maast tööstuslikuks-agraar-maaks, kus sotsialistlikud majanduslikud vormid on võitnud valitseva ja ülekaalus oleva seisukoha. Ühenduses sotsialistlikkude valmistuslikkude vahekordade arenemisega tugevenesid ja kindlunesid ka sotsialistlikud ollused klassijõudude vahekordades ja sisemiste klassijõudude vahekordade vaatepunktilt on küsimus „kumb — kumba“ lõpulikult lahendatud sotsialismi kasuks ja kapitalismi kahjuks. On teostatud sotsialismi vundamenti valmishitamine, mille aluspõhjal ja tagajärjel NSVLiit lõpulikult kindlunes sotsialistlikul edene-mise teel.

Hoopis vastupidist pilti näeme meie kapitalistlikkudes riikides. Samal ajal kui sotsialism NSVLiidus kindlunes ja äravõitmatuks muutus, nõrgenes kapitalism üldkriisi teravnemise ja süvenemise tagajärjel, kapitalismi kõdunemise ja mädane-mise alusel. Veel enam, nende aastate kestel langes kapitalistliku maailma süs-teemist välja nõukogude Hiinamaa, 70 mil-joni elanikuga. See tähendab, et kapitalist-likkude vahekordade ulatus vähenes teav-taval määral. Kokkuvõttes kinnitab ka see fakt sotsialistliku süsteemi, sotsialistliku maailma osalist võitu kapitalismi üle.

Kahe maailma vahelise võitluse taga-järjed tulid eriti ilmsiks esimese viisaastaku saavutuste kokkuvõtetes, mis piltlikult näi-tavad kogu maailma ees sotsialistliku majandusesüsteemi paremusi kapitalistliku majandusega võrreldes. Need sotsialistliku majanduse paremused kapitalistliku majan-dusega võrreldes on tingitud kapitalismi ja sotsialismi põhimõtteliselt vastupididest iseloomudest ja liikumise seadustest. Need nõukogude süsteemi paremused, sellest hoolimata, et NSVLiitu ümbritsevad kapi-talistlikud riigid meeleheitlikult vastupanu avaldasid (majanduslik blokaad, kahjusta-mine jne), andsid NSVLiidu valmistus-likkude jõudude edenemisele määratusuure ulatuse. Kapitalistlikudel maalidel viis aga kapitalismi vastuolude süvenemine määratusuurele, ummikule, praegusaja kriisi käigus aga — kapitalismi valmistus-liste jõudude hiiglasuurele lagunemisele.

Kui vaadelda valmistusliste jõudude lii-kumist kapitalistlikkudes riikides ja NSV Liidus, siis tulevad jällegi nõukogude süs-teemi paremused õige selgelt nähtavale kõige tähtsama valmistusliku jõu — töölis-

klassi arvulise kasvamise alal, kuna kapi-talistlikkudel maalidel see elav valmistus-lik jõud väheneb, seega kapitalismi lan-gemise ja kõdunemise protsessi iseloo-mustades.

Tööliste ja teenijate arvu liikumine (miljonites)

Aastad	NSVLiit	Saksamaal haigekassade andmetel	Inglismaal
1928 ..	11,5	19,9	10,0
1929 ..	12,3	17,7	10,2
1930 ..	14,4	18,6	9,7
1931 ..	18,1	16,9	9,4
1932 ..	22,0	12,7 ¹⁾	9,2 ²⁾

Nagu tabelist näha, kasvas NSVLiidu tööliste ja teenijate arv 1928—1932. a. 11,5 mln. kuni 22,0 mln. ehk 191,3% võrd, kuna tööliste ja teenijate arv Saksa-maal samal ajavahemikul langes 19,9 mln. kuni 12,7 mln. ehk 46,2% võrd, Inglis-maal aga 10,0 mln. kuni 9,2 mln. ehk 8% võrd.

Kui võrrelda aga NSVLiidu tööliste ja teenijate arvu Saksamaa ja Inglismaa tööliste ja teenijate arvuga, siis oli 1928. a. Saksa-maa ja Inglismaa tööstuses kokkuvõetult ligi kolm korda rohkem töölisi ja teeni-jaid kui NSVLiidus, kuna nüüd 1932. a. andmetel on NSVLiidu tööstuses juba roh-ke-m töölisi ja teenijaid kui Saksamaal ja Inglismaal kokku. Seega oleme elava val-mistusliku jõu kasvamise alal mitte ainult Inglismaast ja Saksamaast üksikult, vaid isegi ka kokkuvõttes neist mõlemast mööda jõudnud. See on määratusuur võit nõu-kogude süsteemi võitluse alal kapitalist-liku süsteemiga, mis kinnitab seda, et sotsialism kasvab, kapitalism langeb.

Valmistuslikkude jõudude vastapidist lii-kumist kapitalismi süsteemis sotsialistliku süsteemiga võrreldes väljendab ka tehnika arenemine siin ja seal. Kui NSVLiidus oli esimene viisaastak tehnikalise revolu-tsiooni teostamise viisaastak, kus tehnika tormiliselt kasvas, kus meie kapitalistlik-kuudele riikidele ka tehnika alal järele jõudsim ja mõnes asjus neist isegi mööda läksime, siis näeme kapitalistlikkudel maalidel tehnika arenemises kiirenevat kõdunemist. Kapitalismi üldkriisi süvenemise ja teravne-misega kõneldakse praegu kodanluse leeris

¹⁾ Andmed 6 kuu kohta.

²⁾ Andmed 8 kuu kohta.

ikka kõvemini ja kõvemini tehnika edaspidise edenemise mittetarvilikkusest, masinate kahjulikkusest, labida ja harkadra ning hobuse tarvitamise kasulikkusest masina asemel põllumajanduses jne.

Kapitalismi ja sotsialismi valmistuslike jõudude mitteühesugune liikumine avastub kogu selgusega ka tööstuse toodangu liikumises.

Tööstuse toodangu liikumine NSVLiidus ja kapitalistlikudel maadel

(1928. aasta = 100)

Toodang	1929.a.	1930.a.	1931.a.	1932.a.
Üleilmne, ilma NSV Liiduta	107	98	81	67
Üleilmne NSVLiiduga	107	96	87	74
Saksamaa	101	89	72	57
Inglismaa	106	97	89	89
Ühendriigid	107	87	78	57
Prantsusmaa	109	110	98	70
Poolamaa	100	82	70	52
NSVLiit	124	156	208	219

Nii siis, samal ajal kui NSVLiidu tööstuse toodang selle nelja aasta kestel kasvab 119% võrd, vähenes kapitalismi üleilmne tööstuse toodang ja nimelt niisuguste eesrinna riikide nagu Ühendriikide, Saksamaa ja Poolamaa tööstuse toodang ligikaudu poole võrd. Samal ajal kui NSVLiidu tööstuse toodangu aastane keskmine juurdekasv moodustab 22%, oli Ühendriikide tööstuse toodangu keskmine langemine aastas lig 18%.

Samal ajal kui NSVLiidu tööstuse mahtu ületas 2,5-kordselt 1913. a. taseme, langes kapitalistliku maailma tööstuslik valmistus juba 1913. a. tasemest madalamale.

Maailma tööstuse toodangu indeks (ilma NSVLiiduta) moodustas 1932. a. (1913. a. = 100) 92%, NSVLiidus — 334%, Ühendriikides — 90%, Saksamaal — 58%, Inglismaal — 83%, Poolas — 47,7%.

Seega on suuremate kapitalistlike maade valmistusline tase langenud madalamale kui ta seda oli 30—40 a. tagasi.

Kapitalismi ja sotsialismi vastupidine liikumine viis nende aastate kestel NSV Liidu ja suuremate kapitalistlike riikide erikaalu otsustavale muutumisele maailma tööstuse toodangus. Samal ajal kui suuremate kapitalistlike riikide — Saksamaa ja Ühendriikide erikaal maailma toodangus järsult langes, tõusis NSVLiidu erikaal nelja aasta kestel 4,7% kuni 14,2% peale, seega 3 korda.

Kõigi nende muudatuste tagajärjel muutus põhjalikult ka NSVLiidu asukoha järjekord üleilmlises toodangus:

Koht maailma toodangus	1928. aasta	1932. aasta
1	Ühendriigid	Ühendriigid
2	Saksamaa	NSVLiit
3	Inglismaa	Inglismaa
4	Prantsusmaa	Saksamaa
5	NSVLiit	Prantsusmaa
6	Itaalia	Jaapan
7	Jaapan	Itaalia

Nii siis, NSVLiit tõusis oma tööstuse toodangu poolest 5 kohalt 1928. a. peale Ühendriikide, Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa 2 kohale peale Ühendriikide.

Veel kujukamalt tuleb kapitalismi ja sotsialismi valmistuslike jõudude vastupidine edenemine ilmsiks valmistusalade kõrvuseadmisel:

Kivisöetööstuse toodangu liikumine NSVLiidus ja kapitalistlikudel maadel

(kuu keskmised miljon-tonnides).

Aastad	Üleilmne	NSVLiit	Inglismaa	Saksamaa	Prantsusmaa	Ühendriigid
1928	103,1	2,3	20,1	12,5	4,3	46,6
1929	107,0	3,47	21,8	13,6	4,5	46,0
1930	97,2	3,92	20,6	11,9	4,5	40,0
1931	85,3	4,46	18,6	9,9	4,2	33,1
1932	—	5,42	17,5	8,5	3,7	23,4

Tabelist on näha, et samal ajal kui NSVLiidu kivisöetööstuse toodang kasvavas 136% võrd, langes kivisöetööstuse toodang Inglismaal — 22,9% võrd, Saksamaal — 32% võrd, Prantsusmaal — 24% võrd, Ühendriikides — 50% võrd.

Malmitööstuse toodangu liikumine NSVLiidus ja kapitalistlikkudel maadel
(kuu keskmised tuhandetes tonnides)

Aastad	Üleilm-line	NSVLiit	Inglismaa	Saksamaa	Prantsusmaa	Ühendriigid
1928	7.037	281	560	934	832	3.167
1929	7.855	362	643	1.103	864	3.580
1930	6.354	417	524	808	836	2.659
1931	4.389	405	318	505	683	1.547
1932	3.128	595	307	324	460	747

Tabelist on näha, et samal ajal kui NSVLiidu malmitööstuse toodang suurenes üle kahe korra (111,4% võrd), langes kapitalistliku maailma üldine malmitoodang üle poole, ehk 55,6% võrd, Inglismaal aga — 45,2% võrd, Saksamaal — 69,1% võrd

Prantsusmaal — 44,8% võrd. Ühendriikides — 76,5% võrd. Kõigi nende muudatuste tagajärjel tõusis NSVLiit oma malmitööstuse toodangu poolest 5 kohalt peale Ühendriikide, Saksamaa, Prantsusmaa, Inglismaa teisele kohale peale Ühendriikide.

Terasetööstuse toodangu liikumine NSVLiidus ja kapitalistlikkudel maadel
(kuu keskmised tuhandetes tonnides)

Aastad	Üleilm-line	NSVLiit	Inglismaa	Saksamaa	Prantsusmaa	Ühendriigid
1928	8.846	354	722	1.205	792	4.222
1929	9.674	407	816	1.354	808	4.599
1930	7.608	483	620	962	787	3.326
1931	5.562	451	438	698	652	2.133
1932 (11 kuud)	4.025	491	444	476	462	1.142

Tabelist on näha, et samal ajal kui NSV Liidu terasetööstuse toodang suurenes 38% võrd, vähenes kapitalistliku maailma üldine terasetööstuse toodang — üle poole võrra, ehk 54,5%, Inglismaal — 39% võrd, Saksamaal — 61% võrd, Prantsusmaal — 42% võrd ja Ühendriikides — 83% võrd. Kõigi nende muudatuste tagajärjel tõusis NSVLiit oma terasetööstuse toodangu poolest 5 kohalt 1928. a. peale Ühendriikide, Saksamaa, Prantsusmaa ja Inglismaa 2 kohale 1932. a. peale Ühendriikide.

Niisugused suured nihkumised NSVLiidu tööstuses said võimalikuks ainult selle tõttu, et ÜK(e)P ja nõukogude valitsus teostasid õieti sotsialistlikku ehitustööd — riigi industrialiseerimise alal leninismi põhi-seadeid ellu viies ja kõige ägedamat ja ha-

lastamatumat võitlust sellest partei põhi-liinist kõrvalekaldujate ja tema moonutajate vastu pidades. Tagajärjed on nüüd kõigile näha. Nõukogude Liidu rahvamajandus on kõige uuema tehnika viimaste saavutuste alusel ümber korraldatud, mis NSV Liidu kapitalistlikkudest riikidest täitsa ärrippumatuks on muutnud. Kõige paremaks tõenduseks selle kohta on masinaehituse tööstuse tormiline kasvamine NSVLiidus. Kapitalistlikkudes riikides näeme aga samal ajal masinaehituse tööstuse määratusuurt langemist. Seda masinaehituse tõusu protsessi meil NSVLiidus ja masinaehituse tööstuse langemist ja kõdunemist neil — kapitalistlikkudes riikides, iseloomustab järgmine tabel.

Masinaehituse tööstuse toodangu arenemine NSVLiidus ja kapitalistlikudel maal

Aastad	NSVLiit 1926/27. a. hindades (miljardides rubl.)	Üleilmiline masinate toodang (1928. a. indeks=100)
1929 . . .	1,7	116,2
1930 . . .	2,7	91,7
1931 . . .	3,7	61,5
1932 . . .	5,7 ¹⁾	44,4 ²⁾

Nii siis, nelja aasta kestel kasvas NSV Liidu masinaehituse tööstuse toodang võrreldes 1927—28. a. 3,5 korda, 1913. a. võrreldes aga 10 korda; kapitalistlikkudes riikides vähenes aga masinaehituse tööstuse mahu sama aja kestel 55,6% võrd, Saksa maal isegi 70% võrd.

1913. a. moodustas meie masinaehituse tööstus (ühes metallide ümbertöötava tööstusega) 7% kogu vabriku-tehase tööstuse toodangust, kuna 1931. a. moodustas ta juba 17% kogu planeeritava tööstuse üldtoodangust. 1928. a. oli NSVLiidu masinaehituse tööstuse erikaal maailma masinaehituse tööstuse toodangust 4%, 1931. a. — 21,4%, 1932. a. veel enam. Oma erikaalu poolest seisis NSVLiidu masinaehituse tööstus 1929. a. 5 kohal maailmas, 1932. a. aga teisel kohal.

Kõigi nende suurte ehitustööde lõpuleviimisega, mis esimeses viisaastakus olid ette nähtud, tõuseb NSVLiit esimesele kohale maailmas põllumajandusliste masinate, traktorite, raudteede liikuva koosseisu jne valmistamise poolest. See on juba määratu suur võit. Just masinate ehitamise alal on nõukogude masinaehituse tööstus teinud esimese viisaastaku kestel määratuid edusamme nii uute valmistusalade loomise kui ka masinaehitamise tööstusele tarvisminevate sisseseadete valmistamise ostmamise alal.

See masinaehituse tööstuse tormiline kasvamine on kõige kindlamaks tagatiseks NSVLiidu iseseisvuse kindlustamise alal võitluses kapitalistliku maailmaga. Selles mõttes on esimese viisaastaku saavutused määratusuured. Kui 1912. a. väljast sissetoodud vabrikute sisseseaded moodustasid Venemaal 59% aasta kestel tarvitusele võetud uutest sisseseadetest, siis 1926—27. a. langeb sisseveetud vabrikute sisseseadete erikaal maa masinaehituse alal kuni 44%,

¹⁾ Andmed 11 kuu kohta.

²⁾ Andmed 9 kuu kohta.

1931. a. aga ainult kuni 14%. Teiste sõnadega, juba praegu on NSVLiidu tööstuse ehitamine rajatud suuremalt osalt oma enese masinate ja sisseseadete alusele. See on sotsialistliku süsteemi suureks võiduks kapitalistliku süsteemi üle.

Määratusuured saavutused on NSVLiidul ka sotsialistliku suur-põllumajanduse loomise ja kindlustamise alal. Ka siin tulevad kapitalismi ja sotsialismi vastupidised arenemise seadused õige piltlikult esile ning kinnitavad kogu väerinnal sotsialistliku süsteemi paremusi kapitalistliku süsteemiga võrreldes. Talurahva väikemajapidamiste kollektiviseerimist ja sotsialistlist tüüpi suur-põllumajanduse edenemise protsessi iseloomustab järgmine tabel:

	1928. a.	1932. a.
Sovhooside arv	3.000	5.820
Kolhooside arv	33.000	211.000
Masina-traktorijaamade arv . .	1	2.498
Külvipind (mln. ha)	113,0	136,3
Sotsialistliku sektori külvipind (prots.)	3,3	79,3
Traktorite park (traktorite arv)	26.000	175.000
Põllutöömasinate toodang (mln. r.)	200	412
Kapitalide mahutus põllumajandusse (mln. rublades)	1.400	2.177
Viljakokkuostud (mln. puuda) .	660	1.400

Samal ajal kui nõukogude põllumajandus edeneb ja kõige suuremaks põllumajanduseks on välja kujunenud, elab kapitalistlik põllumajandus üle sügavat kriisi. Näiteks võiks tuua Ühendriigid, kus puuvilla külvipind on vähenenud enam kui 15% võrd. Kui võtta aga Saksamaa, siis oli tema põllumajanduse külvipind 1932. a. 1913. a. tasemel, kuna suhkrupeetide külvipind eelmise aastaga võrreldes langes 20—30% võrd.

Kapitalistliku põllumajanduse teravat kriisi, tema järsku langemist iseloomustavad ka põllumajanduse masinatega varustamise andmed. Ühendriikides vähenes 1928—1932. a. põllumajanduses tegevuses olevate masinate arv 68,2% võrd; Saksa maal langes põllumajanduse varustamine masinatega 245 mln. margalt 1928. a. kuni 25 mln. margani 1932. a. ehk 10 korda. Põhja-Ameerika Ühendriikides vähenes keskmise farmeri aastane sissetulek 847 dollarilt 1929. a. kuni 187 dollarini 1932. a. ehk peaaegu 5 korda.

Nõukogude rahvamajanduse sotsialistliku vundamenti valmishitamine nõudis mitte ainult vanade vabrikute täiemääralist ära kasutamist ja nende valmistuse laiendamist, nende tehnika uuendamist ja ümberkorraldamist, vaid ka hulga uute suurte tehaste ja vabrikute ehitamist, mille tagajärjel NSVLiidul tuli ühiskondlustatud sektorisse mahutada 53,2 miljardi rubla, millest tööstusesse mahutati 23,3 miljardi rubla 18,8 miljardi asemel, mida viisaastaku plaanis oli ette nähtud. Kapitalide mahutused ühiskondlustatud põllumajandusesse moodustasid samal ajavahemikul 9,4 miljardi rubla 7,2 miljardi rubla asemel, mis plaani alusel viisaastaku lõpuks oli ette nähtud. Niisugused kapitali mahutused sündisid ainult Nõukogude Liidu töölisklassi ja talurahva eneste kokkuhoiu ja sotsialistliku rahvamajanduse sotsialistliku kuhinemise arvel, ilma välislaenuvõeteta, kapitalistlike riikide toetusteta. Kapitalistlike riikidel ei ole võimalik olnud isegi enda nooruse ajajärgul niisuguseid temposid valmistusjõudude arendamise alal saavutada, sellest hoolimata, et nad asumaade röövimisel määratusuuri ülikasusid said, mida nad tööstuse arendamisel ära kasutasid, kuna NSVLiit niisuguseid vahendeid oma tööstuse arendamisel ei ole tarvitanud ega saa kunagi tarvitama. Eriti on aga kapitalismi edenemise tempod langenud pärast maailmasõda, kuna ajavahemikul 1928—1932. a. kapitalide mahutamise kapitalistlike maade tööstusesse katastroofiliselt on langenud. Mitte ainult uued ehitustööd ei ole täielikult seisma jäänud, vaid isegi valmisolev tegevõimeline tööstusaparaat seisab suuremalt osalt tegevusetu — Saksamaal 65% kogu tööstuse aparadist, Ühendriikides — 85%. Nii siis ka kapitalide mahutamise alal tööstusesse on neil lagunemine — seisak, kõdunemine, meil aga vahetpidamata tõus.

Kapitalismi ja sotsialismi vastupidise arenemise sihi sünteetilikuks näitavaks on rahvasissetuleku liikumine. Rahvasissetulek kasvas NSVLiidus järgmiselt (1927/28. a. = 100): 1929. a. — 125%, 1930. a. — 150%, ja 1932. a. — 179%, see on nelja aastaga 79% võrd ehk 20% aastas. Kapitalistlikud riigid niisugust rahvasissetuleku kasvumist ei tunne. Saksamaal näiteks oli seesugusele rahvasissetuleku kasvule, mida NSVLiit teostas 4 aastaga, 18 aastat tarvis. Viimaste aastate kestel on kapitalistlikes riikides rahvasissetulek järsult langenud. 1931. a. moodustas rahvasissetulek (1929. a. võrreldes)

Ühendriikides — 83,5%, Inglismaal — 86,6%, Saksamaal — 75%*).

Samuti on lugu ka töölisklassi ja töötavate hulkade seisukorra paranemisega. NSVLiidu töörahva seisukord paraneb järjest, kapitalistlikes riikides on ta aga viimaste aastate kestel järsult halvenenud.

ÜK(e)P Keskkomitee ja Keskkontrollkomisjoni ühendatud pleenum jaanuaris 1933. a. märkis ära seda tõstiasja järgmiselt:

„Tööstuse ja põllumajanduse järjekindel tõus NSVLiidus määras ära kaks põhifakti, mis põhjalikult parandasid töörahva materiaalselt seisukorda:

1. Töötaoleku kaotamine ja homsepäeva seisukorra kindlustuse likvideerimine tööliste hulgas.

2. Pääaegu kogu kehvikutekihi koondamine kolhoosilisse ehitustöösse, sel aluspõhjal talurahva rikesteks ja vaesteks kihinemise kaotamine ning ühenduses sellega vaesemise ja pauperismi hävitamine külas**).

NSVLiidus ei ole enam töötatöölisi. NSVLiidus kasvavate tööliste ja teenijate arv 1928—1932. a. 11 miljonist kuni 22 miljonini, seega 2 korda, kuna tööstustööliste arv kasvas samal ajal 3,5 mln. kuni 6,6 mln. Kapitalistlike riikide maal kasvab aga tööpuudus ja ühenduses sellega väheneb valmistuse alal tegutsevate tööliste ja teenijate arv.

Ka tööpalgad on kapitalistlike riikide maal järsult langenud. 1928. a. võrreldes moodustas 1931. a. keskmine kuupalk Saksamaal — 50%, 1928. a. tasemest. Inglismaal — 85%, Ühendriikides — 65%, Saksatööstustööliste nädalapalk muutus sama aja kestel järgmiselt: 1929. a. 42,2 marka, 1930. a. — 36,95, 1931. a. — 30,10, 1932. a. juunis — 22,10 marka.

Ühendriikide tööliste tööpalkade alandamine läks järgmise tempoga: 1929. a. oli tööliste palk — 27,40 dollarit, 1930. a. — 22,95, 1931. a. — 19,05, 1932. a. juunis — 12,35 dollarit.

Seega on töötuseta tööliste tööpalk Saksamaal ja Ühendriikides langenud ligi poole võrd.

NSVLiidus on suurtööstuse tööliste ja teenijate tööpalk võrreldes 1928. a. kasvanud 67% võrd.

Samal ajal kui Ühendriikide töölisklassi sissetulek „Magazin of Wallstreet“ andmetel (vaata 26. novembrist 1932. a.) on 1929. a. võrreldes vähenenud 25 miljardi

* Siin ei tohi unustada ka seda, et kodanlike maade „rahvasissetulek“ suuremalt osalt kodanlike kassasse läheb, N. Liidus aga — töörahva enda kätte.

** Ühendatud pleenum 7—12. jaanuaril 1933. a. lhk. 147.

dollari võrd, on saksa tööliklassi sissetulek Kutschinsky andmetel vähenenud 24,9 miljardi marga võrd, kuna lotkasa väljaarvamiste põhjal maailma proletariaadi üldised kaotused tööpuuduse tõttu tõusevad kuni 120 miljardi margani aastas. NSV Liidu tööliklassi ja töötavate hulkade sissetulek on 1928—1932. a. kestel tõusnud 85% võrd. Samal ajal kui NSV Liidu tööliste büdshett vahetpidamata kasvab nii oma materjaalsete, kui ka kultuursete tarvete rahuldamise alal, on kapitalistlikkude maade tööliste büdshett viidud kerjuslikule tasemele.

Saksa kiutöölise (perekond 6 inimest 1932. a. algul) büdsheti analüüs 30,8 marka nädalas, järjekult 4,5 marka päevas ehk 1,5 marka inimese kohta, näitab, et peale üüri (enam kui $\frac{1}{5}$ kogu büdshetist) mahaarvamist jätkub palgast ainult kõige hädaolukumate tarbete rahuldamiseks (leib, kartul jne), kuna kõik teised tarbed, eriti kultuurilikud, rahuldatakse kõige tühisemal määral.

Kapitalistlikkudel maadel on iga kolmas-teine tööline töötu. Viimaste seisukord on aga äärmiselt vilets. Töötü (perekond 6 inimest) büdshett Saksamaal on 19,33 marka nädalaks, 2,76 marka päevaks, 0,55 marka inimese kohta. See büdshett ei võimalda isegi füüsilisi tarbeid rahuldada. Väljaminekud liha ja vorsti peale perekonna kohta nädalas moodustavad 1,26 marka. Niisuguseid tarbeid nagu puuviljad, salat, õlu, tubakas, ei rahuldata üldse, kuna väljaminekud raamatute, lõbustuste jne peale on langenud nullini.

Seega on „neil, kapitalistidel, majanduslik kriis ja valmistuse langus nii tööstuses kui põllumajanduses.

Meil, NSV Liidus, on majanduslik tõus ja valmistuse kasv kõikidel majandusaladel.

Neil, kapitalistidel, on töörahva ainelise olukorra halvenemine, tööpalga vähenemine ja tööpuuduse kasv.

Meil, NSV Liidus, on töörahva ainelise olukorra paranemine, tööliste palkade tõus ja tööpuuduse vähenemine.

Neil, kapitalistidel, on streikide ja meeleavalduste kasv, milles kaotsi lähevad miljonid tööpäevad.

Meil, NSV Liidus, pole streike ja kasvab tööliste ning talupoegade töövaimustus, mis meie ühiskonnale miljoneid lisatööpäevi annab.

Neil, kapitalistidel, on sisemise olukorra teravnemine ja tööliklassi revolutsiooniliku liikumise tõus kapitalistliku korra vastu.

Meil, NSV Liidus, on sisemise olukorra kõvenemine ja tööliklassi miljonliste hulkade koondumine nõukogudevõimu ümber.

Neil, kapitalistidel, on rahvusküsimuse teravnemine ja rahvuslase vabastuseliku-mise kasv Indias, Indo-Hiinas, Indoneesias, Filippiini saartel jne, mis muutub rahvusliks sõjaks.

Meil, NSV Liidus, on rahvaste vendluse aluste kõvenemine ja on kindlustatud NSV Liidu rahvaste miljonliste hulkade rahu ning üksmeel nõukogudevõimu ümber.

Nad, kapitalistid, on segaduses ja neil on olukorra halvenemise väljavaated.

Meil, NSV Liidus, on usk oma jõusse ja olukorra paranemise jätkumise väljavaated.

Niisugused on kahe maailma, kahe süsteemi vaheliste võistluste põhikokkuvõtted sm. Stalini analüüsi alusel.

Kuid „mis on selle põhjuseks, et NSV Liidus... on majanduslik tõus ja et tal majandusliku ehitustöö alal on otsustavad edusammud... kuna kapitalistlikkudel eesrinna maadel... on majanduslik kriis ja nad majanduslikus arengus kaotavad ühe lahingu teise järgi?

Põhjus on meie ja kapitalistide majandusliste süsteemide erinevuses.

Põhjus on kapitalistliku majandussüsteemi kõlbmatuses.

Põhjus on nõukogude majandussüsteemi paremustes võrreldes kapitalistliku süsteemiga.

Mis on nõukogude majandussüsteem? Nõukogude majandussüsteem tähendab seda, et:

1) kapitalistideklassi võim on kukutatud ja tema asemele tööliklassi võim pandud;

2) valmistusvahendid ja -abinõud, maa, vabrikud, tehased jne on kapitalistidelt ära võetud ja tööliklassi ning töötava talurahva hulkade omanduseks antud;

3) valmistuse arenemist ei juhi mitte võistluse põhimõte, ega kapitalistide kasu saamine, vaid plaanilise juhtimise ja töörahva ainelise ning kultuurilise taseme süstemaatilise tõstmise põhimõte;

4) rahvassissetuleku jaotamine ei toimu mitte kurnajateklasside ja nende rohkearvulise parasiitilise seltskonna rikastamise huvides, vaid tööliste ja talupoegade ainelise olukorra parandamise ning sotsialistliku valmistuse laiendamise huvides nii linnas kui külas;

5) töörahva ainelise olukorra süstemaatilise parandamine ja ta tarvituste (ostujõu) lakkamata kasv, mis on valmistuse

laiendamise alatasa kasvavaks allikaks, kindlustab töölisklassi ülevalmistuse kriiside, tööpuuduse kasvu jne eest;

6) töölisklass on riigi peremees, ta ei tööta kapitalistidele, vaid oma klassi jaoks.

Mis on kapitalistlik majandussüsteem?

Kapitalistlik majandussüsteem tähendab seda, et:

1) võim riigis on kapitalistide käes;
2) valmistusvahendid ja -abinõud on koondatud kurnajate kätte;

3) valmistuse põhimõtteks ei ole mitte töörahvahulkade ainelise olukorra parandamine, vaid suure kapitalistliku kasu saamine;

4) rahvasissetuleku jaotamine ei sünni mitte töörahva ainelise olukorra parandamise huvides, vaid kurnajatele ülemääraste kasude kindlustamise huvides;

5) kapitalistliku ratsionaliseerimise ja valmistuse kiire kasvu, — mille eesmärgiks kapitalistidele suurte kasude kindlustamine, — piiriks on töörahva miljonliste hulkade kerjuslik olek ja ainelise olukorra halvenemine, kellel (hulkadel) mitte alati võimalik pole enda minimaalseidki tarbeid rahuldada, mis paratamata ülevalmistus kriisidele, tööpuuduse kasvule jne aluse loob;

6) töölisklass on kurnatav klass, kes mitte oma jaoks ei tööta, vaid võõra klassi jaoks, kurnajateklassi jaoks.

Niisugused on nõukogude majandussüsteemi paremused kapitalistliku süsteemiga võrreldes.

Niisugused on sotsialistliku majanduse organiseerimise paremused võrreldes kapitalistliku majanduse organiseerimisega.

Seiles seisab põhjus, miks meil, NSV Liidus, on kasvav majanduslik tõus, aga neil, kapitalistidel — kasvav majanduslik kriis¹⁾ (Stalin).

Oleks ekslik arvata, et need vastupidiselt arenevad süsteemid — sotsialism ja kapitalism — arenedes kahes sihis, ei mõju üksteisele. Vastupidi, tormiliselt kasvav sotsialism süvendab kapitalismi üldkriisi.

„Võidukas sotsialistlik ehitustöö Nõukogude Liidus muutub ikka enam ja enam võimsaks jõuks, mis kaasa aitab revolutsioonilisele tõusule, mis kiirendab revolutsioonilise kriisi valmimist kapitalistlikkudes riikides ja asumaadel“¹⁾.

Ka sm. Stalin rõhutas eriti KK ja KKK jaanuaripleenumil, et „viisaastaku saavutused mobiliseerivad kõigi maade re-

volutsiooniliku töölisklassi jõudusid kapitalismi vastu, — seesugune on ümberlukkamatu tõsiasi.“

Kõigest ülaltoodust järgneb, et NSV Liidul on määratunud tuleviku väljavaated. Esimene viieaastaplaan on teostatud. On välja töötatud teise viisaastaku põhialused ja 1933. a. rahvamajanduse plaan vastu võetud. Nõukogude Liit on muutunud agrartööstuslisest maast industriaalagrarimaaks, kõige suurema suurpõllumajandusega maaks maailmas. Ta kindlustas enesele esimese viisaastaku teostamisega tehnikalik-majandusliku iseseisvuse, tõstis enneolematu kõrgele riigikaitse ja oma julgeoleku. Ta jätkab võidukalt sotsialismi ehitustööd. Võrreldes 1932. aastaga annab tööstustoodang 1933. a. 16,5% juurdekasvu, seal hulgas rühm „A“ — 21,2% ja rühm „B“ — 10,5%. Üksikute alade järele on toodangu juurdekasv järgmine: rasketööstus — 22%, kergetööstus — 10%, rahvavarustuse tööstus — 13%, metsatööstus — 12%. Kapitalide mahutus on kogu rahvamajanduse kohta kindlaks määratud 18 miljardi rubla, millest mahutatakse tööstusesse — 10,1 miljardi rubla, transporti — 2,9, põllumajanduse — 2,4. Märkides ära niisugused eelmiste aastatega võrreldes aeglasemad arenemistempod, partei KK ja KKK jaanuaripleenum seadis põhiküsimusena päevakorda valmistuse omadusliku külje tõstmise küsimused, nagu toodangu omaduse tõstmine, tööviljakuse tõstmine, viljasaagi tõstmine, omahinna alandamine, töö organiseerimise parandamine, esimese viisaastaku kestel loodud põhikapitali (tehnik ja jne) omastamine.

„Esimese viisaastaku kestel oskasime meie uue ehitustöö vaimustust, entusiasmi organiseerida ja saavutada otsustavaid edusamme. See on väga hea, kuid nüüd pole sellest enam küllalt. Nüüd peame seda asja täiendama uute tehaste ja uue tehnika omastamise vaimustuse ja paatosega, tööviljakuse tuntava tõstmisega, omahinna tuntava alandamisega“ (Stalin).

Ei ole mingit kahtlust, et NSV Liidu töölisklass ja talurahvas ÜK(e)P juhtimisel teise viisaastaku esimese aasta plaani sama eduga täidab kui ta seda tegi esimese viisaastaku teostamisel.

Seega on NSV Liidu töörahva tee — tee sotsialismile, tee üleilmsele töörahva vabastamisele — proletarise revolutsiooni võidule kogu maailmas. Selleks on kõik eeldused olemas. Seda kinnitab kapitalismi ja sotsialismi ajaloolik arenemise käik.

¹⁾ Kominterni täidesaatekomitee XII pleenumi resolutsioonidest.

Kapitalismil pole aga enam väljavaateid tulevikku. Selge pildi selle kohta andis Kominterni Täidesaatekomitee XII pleenum, mis konstateeris: 1) üleilmliku kapitalistliku majandusliku kriisi süvenemist; 2) revolutsioonilise liikumise tõusu kasvamist nii imperialistlikkudes riikides, kui ka asumaadel; 3) imperialistlike riikide omavaheliste vastuolude edaspidist teravnemist ja 4) NSVLiidu vastase kontrrevolutsiooniliku sõja ettevalmistuse tugevnemist.

„Kõik need faktid, kokkuvõetult... väljendavad kapitalismi üldkriisi edenemise käigus teatud murrangut, omapärast vastuoluliste jõudude üleskerkimist, mis sünnib kohati tormiliselt, kohati takistata-

valt... Algas kapitalismi suhtelise stabiilsatsiooni lõpp. Kuid tähtsamatel ja otustavamatel kapitalistlikkudel maadel ei ole veel otsekohest revolutsioonilist seisukorda. Praegusel silmapilgul sünnib nimelt üleminek uutele suurtele klassidevahelistele ja riikidevahelistele kokkupõrgete voorule, uuele sõdade ja revolutsioonide voorule.“

Nii siis, kapitalistlik maailm seisab uute sõdade ja revolutsioonide vooru ees. See sugune väljavaade ei kuuluta mitte midagi head kapitalistlikule süsteemile. Tema lõpp ligineb. Proletariaat liidus kõigi kurnatud rahvakihtidega tõuseb üles ja kaevab temale haa.

(Järgneb.)

V. Kolarov.

Meie ülesanded töös töötava talurahva hulgas

1. Põllumajanduslik kriis ja talurahva vaeseksjäämine

Võitlus talurahva eest on võitlus proletariaadi liitlase eest revolutsioonis. Talurahvas moodustab rõhuva enamuse maailma töötavatest elanikkudest. Talurahva riidest verbib proletariaat omale kõige kindlama liitlase. Valmistudes võitlusele võimu eest, minnes otsustavasse lahingusse, peab proletariaat omale kindlustama kindla sideme küla kehvikutega ja erapooletuks muutma talunikke - keskmikke, real mail äga, käesoleva põllumajandusliku kriisi tingimustes, peab ta püüdma tõmmata ka keskmikku aktiivsesse võitlusesse proletariaadi poolt. Kodanlus, omalt poolt, mobiliseerib kõik jõud selleks, et hoida talurahvast oma pool ja kasutada teda võitluseks revolutsioonilise proletariaadi vastu.

Kapitalistliku stabiilsatsiooni lõppu iseloomustab põllumajandusliku kriisi eriline süvenemine ja teravnemine, tihedas läbipõimuvuses olles tööstusliku ja rahandusliku kriisiga.

Põllumajandusliku kriisi sügavust tõestab alaline teravilja turuhindade langus, mis 1932. a. alanesisid 45% ni 1929. a. tasemest. Tehniliste kultuuride alal on see kahanemine veelgi suurem: puuvill — 31%, kohvi — 36%. Seega kaotas põllumajandus kolme kriisiaasta kestel mitte vähem kui 20 miljardi dollarit.

Põllumajanduslik kriis süveneb veel enam põllumajanduse saaduste ja tööstusekaupade hindade vahe suurenemise tõttu. Nii näiteks oli 1932. a. aprillis

talumajapidamiste saaduste ostujõu indeks ainult 52% eelsõjaaegselt. Isegi teravilja indeks moodustas ainult 44%, puuvilla indeks — 40%. Põllumajandusesaaduste tagavarad kasvavad ostjate puudusel alatas. Nii näiteks, kuni 1930. a. kogu maailma nisu tagavarad võrdusid 314,6 mln. buschelle, siis kasvasid need tagavarad 1932. a. juba 388 mln. buschelini. Euroopas kasvasid nisu tagavarad järgmiselt: 1930. a. — 43,8 mln. b., 1931. a. — 66,7 mln. b., 1932. a. aga (juuni algul) küünis tagavaradehulk juba 69,3 mln. buschelini.

Ei saa öelda, et valitsev kodanlus ei oleks otsinud ega tarvitusele võtnud iga suguseid vahendeid „võitluseks“ põllumajandusliku kriisiga. Vastuoks, kõik valitsused väljendavad ses suhtes erilist aktiivsust nii üksikuil mail, kui ka rahvusvahelises ulatuses. Töötatakse välja kavasad, mida arutatakse ajakirjanduses, majandusemeeste ja põllumeeste konverentsidel, kutsutakse kokku rahvusvahelisi konverentse jne, — kuid ometi pole kodanlistel valitsustel senini korda läinud mitte ainult kriisist jagu saada, vaid pole korda läinud tema edaspidist teravnemist ja süvenemist isegi takistada.

Tehes lõpu vabakauplemise süsteemile, mis oli iseloomulik arenevale kapitalismile imperialismieelsel ajajärgul, läksid kõigi kapitalistlike maade valitsused üle proteksionismi süsteemile ja panid maksma terve rea abinõusid põllumajanduse saadustega kauplemise „kontrollimiseks“ ja „reguleerimiseks“. Valitsused määravad hiiglasumme, nagu põllumajanduse „pääst-

miseks", tõeliselt aga annab toetusi, odavaid krediite ja igasuguseid soodustusi maksujõuetuks jäänud mõisnikkudele jne. Kõik need erilised abinõud veeretavad kriisi raskused suurpõllupidajatelt ja kapitalistidelt linna ja küla laialiste töötavate hulkade õlgadele. Nad ei peata karvavõrdki põllumajandusekriisi edaspidise süvenemise käiku, vastuoks, just veel teitavad viimast.

Põllumajanduse kaitsetollide süsteem, mis kõikide kapitalistlike valitsuste poolt praegusel ajal tarvitusele võetud, tõi ühest küljest töötavate hulkade elukalliduse esile, teisest küljest ajas kapitalistlike riikide vahelised vastuolud teravamaks, tekitas nende vahel praeguse tollisõja, tõi imperialistlike vastuolude teravnemise ja uute imperialistlike sõdade hädaohu suurenenemiseni.

Praeguse põllumajandusekriisi tagajärjed on eriti rasked töötavatele hulkadele. Külas valitseb ennenägematu tööpuudus. Talurahva laiemad kehvikihid on täielikult laastatud. Suuremad ehitustööd on seismas. Põllumajandusekriis võttis kehvikutelt kõrvalteenistuse võimaluse ja nad sattusid ühes oma perekondadega veel suuremasse viletsusse.

Keskmiik-talurahva „laialiuhtumise“ protsess, mis tema seisukorda kapitalismi ajajärgul iseloomustab, teostub kriisi olukorras eriti sügavalt ja kiirelt, põhjustades põllumajanduse tagurpidiminekut, tõugates ikka suuremat keskmikkudeosa viletsusse, teist vähematosa aga — põllumajandusliku kodanluse ridadesse, kes rikastub töötava talurahva vaeseksjäämise ja päevatöliste kurnamise arvel.

Ainult talurahva ladvakiidid püsivad veel oma seisukohtadel sulaste suureneva kurnamise, kehvikute veel suurema liigkasu väljapressiva orjastamise tõttu.

Töötava talurahva laiemate hulkade eksproprieerimine on võtnud erilise ulatuse. Riik eksproprieerib kehvikuid, väiketalunikke maksujõuetuse puhul; mõisnik, suurpõllupidaja eksproprieerib teda, kui ta pole rendimaksu tasunud; teda eksproprieerib liigkasuvõtja, pankiir, eksproprieerib põllumajanduslik kooperatsioon tasumata jäänud protsentide eest, teda kurnab kulak — teda eksproprieerivad kõik talumehetöö kurnajad igasuguste kohustuste mitte-täitmise, maksujõuetuse korral.

Talurahva varanduse haamri alla minek on praegu igapäevane nähe. Taluniku väikeomandus, see eraomandusliku korra tugi on kõikuma löödud. Farmereid ja rentnikke aetakse hulgaviisi kohtadelt välja.

Ainuüksi Missisipi osariigis (P.-A.Ühendriik.) on üle 40 tuh. farmeri välja aetud. Farmid seisavad tähtjalt, külvipind kahaneb. Määratud hulgad töötuid põllutöölisi, viletsusse langenud talunikke ja farmereid valguvad linnadesse tööd otsima ja rohkendavad linna töötute, nälgivate ja puudustkannatavate hulkade ridu. Nende hulkade seisukord halvaneb, muutub väjakannatamatuks sotsiaalse kindlustuse, tervishoiu ja kultuurnõuete peale välja minekute suure kahandamise, halastamatu kokkuhoiu tõttu, mida teostavad kõigi kapitalistlike maade valitsused ja omavalitsused, selleks et eelarvete puudujääke katta ja sedaviisi täielikust pankrotijäämisest pääseda.

Kõige selle tagajärjel valitseb kõigil kapitalistlike maadel — nii eesrinna maadel — kuid eriti põllumajanduslike maadel ja asumaadel, — hulgaline pauperiseerumine ja nälg, haiguste ja surevuse protsent on suurenenud, eriti laste hulgas. Orjus tuleb jälle tagasi, laste müük õitseb. Jaapani assotsiatsiooni poolt läbiviidud põllumajanduseküsümise uurimine paljastas jaapani talurahva õudset pauperiseerumise pilti. Paljudes maakondades toidab talurahvas end „puulehtedest supiga“, „koera ja kassi lihaga“, „söödakse üks kord üle viie päeva“, enesetapmised nälja pärast levivad kui katkutõbi jne. Kodanline ühiskond veereb kiiresti alla mäge harimatuse ja metsikuse poole, tõukab töötavad hulgad väljapääsematusse viletsusse jäämisele, isegi väljasuremisele.

Kodanlised majandusteadlased ennustasid kogu aeg, et läheneb pööre paremuse poole. Aga kõik need kapitalismi jüngerite ennustused ja lootused on tegelikult ümber lükanud. Sise- ja välisturgude koondamine, hindade langus, tagavarade kasv jätkub endiselt. Kapitalistliku süsteemi kriis väljendub ka põllumajanduse peadpöörivas tagurpidiminekus. Külvipind on kriisi tagajärjel kahanenud, traktorite, põllutöömasinate ja põlluväetiste tarvitamine on järsult langenud. Poolfodaalsed vormid põllumajanduslikus valmistuses ja töö kurnamises on uuesti elule tärnanud ja laialt tarvitusele võetud. Selle tagajärjel on tööviljakus põllumajanduses langenud ja viljasaak vähenenud.

Üldiselt ja kogusummas on kriis kapitalismi kõdnemise protsessi hoogsustanud. Vähe sellest, et kriis valmistuse edaspidise kasvu seisma pani, vaid ta põhjustas ka laialdase valmistusjõudude hävinemise. Kapitalismi kõdnemise protsess on seda silmatorkavam, et samal ajal Nõukogude

Liidus, kus võimul olev proletariaat üheskoos talurahva kehvik- ja keskmikhulkadega valmis ehitas sotsialistliku majanduse alusmüüri, teostub valmistusjõudude tormiline kasv ja linna ja maa töötavate hulkade ainelise ja kultuurse tasapinna kiire tõus. Maailma majandusliku kriisi kolmas aasta langes ühte sotsialistliku ülesehituse esimese viisaastaku lõpetamisega NSVLiidus, mis näitas kõigi maade töötavatele hulkadele, millised võimalused avab inimkonna ees kodanluse ja mõisnikkude võimu kukutamine, proletariaadi diiktatuuri maksmapanek ja sotsialismi ehitamine.

Sel ajal kui tööpuudus kapitalistlikkudel maadel tõukab mitmed kümned miljonid töötavaid hulki viletsusse, nälga ja väljasuremisele, on Nõukogude Liidus tööpuudus täielikult ja lõpulikult likvideeritud.

Sel ajal kui kapitalistlikkudel maadel töötavat talunikku maatükilt minema aetakse, tööst ilma jäetakse, ta hulguseks tehakse ja metsikusse olukorda tagasi surutakse, on Nõukogude Liidus talurahva viietsuse põhjused lõpulikult kaotatud. Külvipind laieneb kollektiviseerimise alusel ühtesoodu; põllumajanduse valmistusjõud kasvavad vahetpidamata; põllumajanduse tööviljakuse ja viljasaagi tõstmise alal on olemas samuti suured saavutused, kuigi sel alal tuleb veel palju ära teha, millele ka ÜK(e)P KK Jaanuaripleenum tähelepanu juhtis.

Samal ajal kui kapitalistlikkudel maadel küla ja linna töötavaid hulki muljub mure, nälg, metsikus ja väljasuremine, asuvad Nõukogude Liidu töötavad hulgad vaimeustusega teise viisaastaku täitmisele, edaspidisele suurejoonelisele sotsialistlikule ülesehitusele, mis peab viima klasside ja neid tekitavate põhjuste täielikule kaotamisele.

2. Revolutsioonilise tõusu kasv külas

Kapitalistliku stabilisatsiooni lõppu äärmääravaks tunnuseks on revolutsioonilise tõusu kasv, töötavate hulkade pahemale poole valgumine. Kõigepealt kasvab revolutsiooniline aktiivsus proletariaadi hulgas, kes on kapitalistlikus ühiskonnas kõige järjekindlam ja lõpuni revolutsiooniline klass, kapitalismi hauakaevaja.

Kuid järjest suurenev rahulolematusega haarab endasse ka küla kõige laiemad hulgad. Töötav talurahvas astub hulgalt ja ikka aktiivsemalt välja võitlusse

enda rõõvimise, kurnamise ja rõhumise vastu, otsides teed hirmsast puudusest väljapääsemiseks, kusjuures need väljaastumised ikka tihemini kodanluse seadusepiiridest üle ulatavad, muutuvad „rahutusteks“, „mässudeks“ ja kohati sõjariistus ülestõusudeks.

Küla, mis oli varem kodanluse tugi, ei ole seda nüüd enam. Talurahvas, kes minevikus oli kodanluse tagavaraväeks revolutsioonilise proletariaadi vastu, muutub kõikuvaks. Kui talurahvas paigalt liikuma hakkas võitlusele kapitalistide ja mõisnikkude vastu kurnamise ja rõhumise ärakotamiseks, võitlusele riigi vastu, keeldudes maksude maksimisest, kohustuste täitmisest, „seadusest“ kinnipidamisest, kui päevakorda võeti küsimus otsekohesest võitlusest maa eest, — siis ei saa mingisugusest kapitalistlikust stabiliseerumisest enam juttugi olla.

Kõige sügavama kriisi kolmeaastased kogemused, kodanliste „päästeprogrammide“ nurjumine, mis tegelikult osutusid ainult kodanluse püüdeks leida kriisist väljapääsu sel teel, et kõik raskused veeretada linna ja küla töötavate hulkade õlgadele, — see kõik vapustas kodanliste parteide autoriteedi töötava talurahva silmis, kõigutas talurahva usaldust põllumeesteparteide ja talurahva patenteeritud „juhtide“ vastu.

Kodanluse ette kerkib ülesanne — hoida töötavat talurahvast oma mõju all, kindlustada oma kõigutatud autoriteeti. Ta võtab selleks kõik abinõud tarvitusele. Ühest küljest kasutab ta vägivalda, surub talurahva rahutusi maha, kasutades ennekuulmatut terrorit, väljakohtuid jne. Teisest küljest viib ta ellu rea abinõusid, mis peavad näitama, nagu tahetaks väiketalunikule toetust anda.

Selles töös aitavad teda, ühest küljest, rahvussotsialistid, teisest küljest — sotsiaalfaschistid. Sel määral, kuidas kasvab talurahva rahulolematuse, talurahva väljaastumiste hädaoht, samal määral kasvab ka avalikkude ja varjatud faschistide aktiivsus külas.

Kuid samal määral kasvab ka pettunud talurahvahulkade poolehoid komparteiile, nõrgeneb vaen proletariaadi vastu, mis oli kunstlikult üles õhutatud, tugevneb tööliste ja talurahva liit proletariaadi ja tema eelväe — kompartei juhtimisel. Kompartei mõju laienemine külas peegeldub selles häältearvu suurenemise faktis, mille saavutasid mitme maa komparteid valimistel külas.

Põllumajanduslik proletariaat tõuseb liikvele. Ikka tihemini vapustavad küla põllu-

majandusestreigid. Streigiliikumisest võtavad osa ka naispäevatöölised. Streigid lõpevad tihtipeale edukalt. Kui nad aga kaotusega lõpevad, siis enamail juhtumel ei ole süüdi mitte niivõrd põllumajandusliku proletariaadi organiseerimatus ja arenematus, kuivõrd reformistlike juhtide äraandmine ja fashistlik terror, niisama ka kommunistide puudulik töö põllutöölise seas, isegi sarnase töö täielik puudumine, eriti naistöölise hulgas. Vast hiljutises, osalise eduga lõppenud Poola riigiettevõtete neljatuhande metsatöölise streigis väljendasid töölised erilist kindlust, solidaarsust ja otsustayust. Reformistlike liiderite „pähempoolsest“ taktikast hoolimata, mida nad tarvitasid hulkade surve, õnnestus Poola komparteil oma asjaliku ja ennastsalgava töö tõttu, oma mõju suurel määral laiendada, juhtimist mitmes raioonis oma kätte võtta ja streigimurdmist täielikult likvideerida, tõmmates teadvusetuid talunikke-streigimurdjaid streikijate poole, tehes selleks otstarbeks laialist selgitustööd töölise naiste hulgas.

Eriti tähtis on asjaolu, et linnatöölised kõige aktiivsemat osavõttu põllutöölise võitlusest üles näitasid, andes neile abi streigimurdjate vastu, organiseerides streikijate heaks korjandusi, korraldades koosolekuid nende naistele jne.

Võrdlemisi vähearvuline puuviljatöölise streik Kalifornias, mis oli mõni aeg tagasi, näitab küllalt selgesti põllutöölise meeleolu ja võitlusvõimet P.-A. Ühendriikides. Ei olnud ainustki streigimurdjat. Korraldati võimsaid meeleavaldusi määratute, mittestreikivate töölisehulkade osavõtul. Sellest hoolimata, et juhid arreteriti, türmist saladuslikult ära viidi ja toorelt läbi pekseti, kusjuures üks juhtidest jäljetult kadus — ei läinud maaomanikkudel ja valitsusvõimudel korda streiki murda.

Määratu tähtsusega on ka põllutöölise streik Põhja-Prantsusmaal, Unitaarse töökonföderatsiooni juhtimisel ja mis lõppes täieliku eduga. Streikijad saavutasid tuntava palgakõrgenduse. See streik avab klassivõitluse ajajärgu Prantsusmaa põllumajanduses, kus töötab 2 $\frac{1}{2}$ mln. mees- ja naistöolist.

Samuti streigivad põllutöölised mitmes Tsheho-Slovakkia maakonnas, reformistlike liiderite sabotaashist ja vastutõtamisest hoolimata. Kõik võitlused teostuvad punaste ametiühingute ja kompartei juhtimisel.

Fashistlikus Itaalias, kus kõige 413 tuh. põllutöölise hulgas on 244 tuh. naistöolist,

võtavad viimased streigiliikumisest aktiivselt osa, mõnel juhtumil aga on nad isegi streigiõhutajad. Vercelli ja Navarra maakonna riisiväljadel vastasid mitukümmend tuhat naistöolist streigiga mõisnikkude katsetele palka kärpida. Streik kestis kaks päeva, ja katkestati vägivaldselt pärast hulgalisi vangistusi ja ähvardusi fashistide poolt. Kuid siiski vähendati streigi tagajärjel palka palju vähemal määral, kui seda soovisid riisiväljade peremehed. Peab eriti tõnitamata; et streik puhkes Itaalia kompartei üleskutse tagajärjel.

Võimas põllutöölise hulgaline liikumine Hispaanias, kus nad tegelikult on revolutsioonilise talurahva liikumise eesotsas, laieneb vahetpidamata. Põllumajandusliku revolutsiooni kiire valmimise tingimustes on hispaania põllutöölise ja naistöölise streigid otsekohe sihitud maaküsimuse radikaalse lahendamisele. Põllutöölised saavutavad streigi abil mitte üksi töötasu tõusu, töötingimuste parandamist jne, vaid ikka tihemini võtavad mõisa maad üle, avaldades mõisnikkudele ja valitsusele kõige vihasemat vastupanu.

Talurahva väljaastumiste ülevaade viimaste kuude kestel tõendab talurahva võitluse edaspidist suurenemist igasuguste kurnamisvormide vastu mõisnikkude, kapitalistide, kapitalistliku riigi poolt, järjest kasvava naistöölise osavõtuga neist väljaastumistest.

Talurahva vastupanu maksude, võlgade ja rendiraha sunniteel sissenõudmisele võtab Saksamaal taudi-iseloomu. Talupojad võtavad sekvestreeritud karja, inventari jne tagasi, astuvad karistajate ja sandarmite vastu tervete küladena välja. Ikka tihedamaks saavad ägedad kokkupõrked politseiga, on juhtumeid ette tulnud, kus talupojad võitlevad barrikaadidel. Ikka tihemini annavad linna töötud ja töölised talurahvale aktiivset abi. Paljudes raioonides ei maksa talurahvas enam makse; kooliõpperaha nõudmistele vastuseks korraldavad talupojad õpilaste streike koolides. Mitmes raioonis streigivad talupojad kõrge elektrimaksu vastu, keeldudes hulgaliselt elektrienergiat kasutamast, saavutades sellega maksu alandamist. See on uus nähe. Uudis on see, et paljudes kohtades keelduvad talupojad piima andmast kooperatiividele, mida juhivad kulakud ja kaupmehed, vaid viivad piima turule ja müüvad otsekohe töölisele; seejuures võidavad niihästi talunikud, kui ka töölised: talunikud saavad piima eest kõrgema hinna, töölised aga ostavad talunikudelt piima odavamalt, kui suurkaupmeestelt.

Uus nähe on ka väiketalupoegade liikumine, kes maalapi saanud orjuslikkudel tingimustel (asunduste reform). Asunikud, kes niisugustel tingimustel maad saanud; streigivad praegu, keeldudes mõisnikule maa eest tasuks töötamast.

Eriti tugev on talurahva revolutsiooniline liikumine Poolas, kus võitluse keskpunktis valmiva agraar-revolutsiooni elemendid on juba silmanähtavad. Viimasel ajal on töötavale talurahvale iseloomulik võitlus maa eest, niisama ka „turustreigid“, mis põllumajanduse saaduste hindade katastroofilise languse ja talurahva maksukoorma suurenemise läbi välja kutsutud. Talurahvas keeldub hulgaliselt turule minemast ja turumaksude maksimisest. Liikumine võttis niivõrd ägeda iseloomu, et rahvusliku partei ärahlimunud kulaklikud liiderid, kes seda liikumist demagoogilisel eesmärgil ära kasutasid, sunnitud olid taganema, et päästa kodanlist-faschistlikku diktatuuri.

Sügavama majandusliku kriisi ja äärmiselt teravneva rahvusliku surve tingimustes Lääne-Ukrainas ja Lääne-Valgevenes kujuneb talurahva liikumine edasi talurahvahulkade sõjariistus ülestõusudeks faschistliku diktatuuri, poola imperialismi ja mõisnikkude vastu, muutub kodusõdadeks. See seab Poola kompartei ette otsekohese ülesande — siduda seda proletariaadi liikumisega, allutada teda kompartei revolutsioonilisele juhtimisele.

Talurahvaliikumise ülekasvamise kodusõjaks ja sõjariistus ülestõusuks on päevakorraküsimuseks saamas ka Jugo-Slaavias, kus mõni kuu tagasi talurahva liikumine Likeis käimas oli. Talurahva partisaanliikumine on päevakorras ka Karpatiäärses Ukrainas (Tsheho-Slovakkias) ja Rumeenia rõhutud rahvuste maakondades.

See seab nende maade kompartei ette konkreetse probleemi partisaanliikumise, kui kapitalismi ja imperialismivastase revolutsioonilise liikumise tarviliku osa organiseerimisest proletariaadi ja tema eelväe — kompartei juhtimisel.

Farmerite liikumine P.-A. Ühendriikides, seoses põllumajanduse saaduste hindade suure alandamisega monopolistlikkude kartellide poolt, millel oli eriti massiline ja revolutsiooniline iseloom Ajovas, ei saa veel kaugeltki likvideerituks pidada. Ta levineb üle kogu maa ja ees on näha uusi hulgalisi ülestõusuid. Kuivõrd sügavad on farmerite kõige suurema rahulolematuse põhjused, seda tõendab revolutsioonilise farmerite Liidu algatusel kokkukutsutud konverents Washingtonis, mis pani

aluse selle liikumise revolutsioonilisele juhtimisele. Ühtlasi laieneb ka farmerite stüühiline vastupanu vägivaldsele väljatõstmisele rendi tasumatajämise korral jne. Uued talurahva rahulolematuse puhangud ilmusid välja ka P.-Am. Ühendriikide lõunaosa neegrile hulgas, kus väiketalunikud vastuseks järjest suurenevale krooperite kurnamisele vastupanu korraldavad.

Prantsusmaa on üks neist Euroopa maadest, mida põllumajanduslik kriis haaras kõige hiljem. Selle eest aga muljub ta teda nüüd erilise jõuga. Leiva ja teiste p.-m. saaduste hindade katastroofilise langus kutsus välja väike- ja kesktalurahva ning rentnikkude äärmise rahulolematuse ja ägeda liikumise Lõuna-Prantsusmaal, Bretagnes ja kõigis teravilja raioonides. Talurahva viha võttis sarnase hulgalise iseloomu, et tervete raioonide kommunaalnõukogud ja tervete maakondade kooperatiivide juhatused sunnitud olid solidarseeruma talurahvaga ja ametist ära astuma. Kodanlised radikaalid, põllumehed ja sotsiaalfaschistid tõmbasid endile ka „pahempoolsed“ maskid ette ja nõudsid kiirete sammude astumist abi muretsemiseks. Sellega püüdsid nad ühist põllumajanduslikku koondust põllumeeste ja kulakute juhatusel alal hoida. Kahjuks reageeris kompartei kohtadel nõrgalt sellele äärmiselt tähtsale talurahvaliikumisele. Tõsist tähelepanu väärib ka talurahvaliikumine Bretagnes, kus talurahva rahulolematuse pinnal loodi üle 50 talurahva võitluskomitee, kes organiseerisid oksjonite takistamist, maksuvastast boikotti, talurahva hulgalisi väljaastumisi, marsse linna jne. Mitu tuhat demonstrerivat talunikku sundisid Nioni linnas politseid oma vangistatud juhti-kommunisti sm. Deno'd vabastama.

Kiiresti kasvab hulgaline talurahvaliikumine ka Skandinaaviamaadel, Balkanil, asumaadel jne.

Suurenenud on töö ka talurahva ja tööstustöölise vastastikuse solidaarsuse välja ilmutamise alal. Ikka tihedamini annavad töölisel talurahvale toetust nende võitluses oksjonite vastu, nende kaitses faschistide ja politsei vastu jne. Real juhustel kogus talurahvas toitaineid streikivatele töölistele, pidas nendega koos võitlust streigimurdjate vastu jne, millejuures tuleb toonitada talunaisterahvaste osavõttu neist ühistest väljaastumistest.

Üheks eredamaks nähteks Jamboli (Bulgaarias) linna kiutööliste streigis on see vennalik toetus, mida ümberkaudsete külade talunikud ja talunaised streikijate vastu üles näitasid, kogudes neile toitaineid ja veda-

des tööliste linna. Sama lugu kordus hiljem streikide ajal reas teistes Bulgaaria linnades. Seesuguseid näiteid on viimasel ajal palju olemas ka teiste maade talurahva liikumises.

Paremaks tõestuseks töötava talunaise kasvavast osast revolutsioonilises liikumises külas on järjest tihenevad politsei ja faschistide surve juhused talunaste suhtes. Nii näiteks talunaine Anna Blanco Skomoroki külast (Poolas) mõisteti türmi politseiametnikule vastuhakkamise ja peksmise pärast. Talunaste salk Savoditsa külas (Poolas), kes maamõõtjatega võitlusse astus, peksti politsei poolt toorelt läbi jne. Sarnased juhused muutuvad harilikkudeks näheteks ka teistel maadel.

3. Kõige tähtsam lüli võitluses töötava talurahva eest

Põllu- ja metsatöölise streigiliikumist põhjustab peaaegjalikult äge premeeste pealetung töötasule. See toob päevakorrale ülesande, et streike organiseeriks ja juhiks komparteidiseseisvalt nõndasama tarviduse streike siduda töötute liikumisega ja töötava talurahva võitlusega. Võitluses äraandlike reformistlike liidritega tuleb arvestada nende „pahempoolsete“ manöövritega, nende püüdega kohaneda tööliste sõjakale meeleolule, misugune asjaolu komparteele oma ülesande — põllutöölisi sotsiaalfaschistide mõju alt vabastada — täitmise keerulisemaks ja raskemaks teeb. Organiseerides ja arendades võitlust streigimurdjatega, mõisnikulise-faschistliku terroriga jne tuleb põllutöölise majandusliste streikide ümber koondada kõigi küla kurnatavate ja rõhutute revolutsiooniline ühine väerind ja saata see proletariaadi juhtimisel mõisnikkude, kulakute ja riigi vastu. Selle tähtsama ülesande lahendamiseks on vajalik, et komparteid rutemini ja lõpulikult lahti ütleksid oma ükskõiksusest põllutöölise, nende võitluse ja nende organiseerimise vastu, nõndasama veel tegelikult olemasolevast põllutöölise osa allahindamisest võitluses talurahva eest. Eriti on tarvilik tähelepanu pöörda määratule naispõllutöölise hulga, kes on 'kõige mahajäänud, kuid ühtlasi ka kõige rõhutum osa põllumajanduse proletariaadist, niisama ka põllutöölise naistele, kelle osavõtt võitlusest üheskoos oma meestega otsustab suurel määral streigi tulemusel.

Praegu laienev hulgaline talurahvalikumine, mis tõeliselt sihitud kurnajate- ja rõhujateklasside vastu, omab hilja täht-

suse proletariaadi revolutsioonilise võitluse edu ja proletarse revolutsiooni võidu vaatepunktilt. Proletaarse revolutsiooni võidu kindlustamiseks on tarvis proletariaadi pealiitlase võitmise ülesande kõiges ulatuses päevakorda võtta kui tänapäeva, praeguse silmapilgu otsekohe, vajaliku ülesande. Selle ülesande täitmise edasilükkamine ei saa karistamata jääda. Kiirelt kasvava proletariaadi revolutsioonilise tõusu juures lähenevates suurtes klassivõitlustes, otsustavas võitluses võimu eest võib proletariaat jääda isoleeritaks, kui tal ei lähe korda lahendada küsimust, et kindlat liitu luua külakehvikutega ja keskmikke erapooletuks muuta, real maadel aga neid oma poole võita. Sügavama majandusliku kriisi tingimustes on proletariaadil paljudel maadel võimalus keskmikkude põhihulki mitte üksi erapooletuks muuta, vaid ka enda järgi tõmmata; majanduslik lagunemine on nii raskelt puudutanud keskmikmajapidamisi, et nad aegamööda ikka rõhkem kaotavad oma majanduslike iseseisvuse ja pauperiseeruvad.

Mis on käesoleval silmapilgul see tähtsam lüli, millest komparteid peavad kinni haarama, millele nad peavad koondama oma kõige suuremad jõud selleks, et kindlamini ja rutem täita strateegiline ülesanne — talurahvast muuta kodanlike tagavaraväest proletariaadi tagavaraväeks, tema liitlaseks? (Stalin.) See kõige tähtsam lüli praegusel tõusu tasapinnal külas on, nagu seda KITK XII pleenum tähendas, *tööraha talurahva osaliste nõuete eest peetava võitluse toetamine, arendamine, organiseerimine ja juhtimine*. Kindlasti sidunedes talurahvaga nende otsekoheste, igapäevaste nõuete eest peetava võitluse alusel, läheb proletariaadi eelväel kindlasti korda talupoegi võitlusele viia talurahva revolutsiooniliste põhinõuete eest — mõisamaade konfiskeerimise ja tasuta üleandmise eest küla töötavale hulkadele, tööliste-talurahva nõukogude valitsuse eest. Seejuures tuleb meele pidada, et maaküsimus tõuseb praegusajal järjest põlevamaks küsimuseks. Talurahvalikumise ülevaade näitab meile, et osalised nõudmised, mis talurahvas üles seadnud, olenevad talurahvahulkade kurnamise ja rõhumise teravnevatest mitmekesistest vormidest. Need nõudmised on sihitud selle vastu, et talurahvast maksustamise teel rüüstatakse, rendi ja igasuguste võlgade vastu, põllumajandusesaaduste hindade katastroofilise languse vastu, mida veel rõhkem suurendab talurahva ennekuulmatu nülgimine trustide ja kartellide poolt jne

Majanduslik lagunemine, viletsuste kasv, nälg ja rõhumine ajab töötavad talurahvahulgad ärevusse, protesteerima ja välja-pääsu otsima, ilma et nad viletsuse tõelisi põhjusi mõistaksid, abi ja pääsmise teesid näeksid, või oskaksid vaenlasi sõbrast eraldada, sattudes tihti suurpõllupidajate, suurkulakute, nende poliitiliste organisatsioonide ja esindajate-demagoogide mõju alla. Suurpõllupidajad ja kulakud, kes end peidavad põllumajanduslike ühisuste sündikaatide, farmeritelitute ja teiste seesuguste hulgaliste „erapooletute“ organisatsioonide varju, mida nad juhivad kas otsekohe, ehk oma agentide kaudu, püüavad talurahvaliikumise turjal põllumajanduslikku ühiskoondust alal hoida. Seistes tegelikult selle koonduse eesotsas, määrates tema nõudmisi ja nende nõudmiste teostamise meetodeid, kindlustavad nad kõigepealt omale poolehoiu sügavamast kriisist vapustatud määratusuurte talurahva hulkade poolt, et oma klassilisi nõudmisi teostada (kõrge p.-m. kaitsetollid, kindlad hinnad siseturul, krediidid, riiklikud toetused) jne; teiseks püüavad nad hojda liikumist kindlates seaduslikkuse piirides; et ta ei kasvaks revolutsiooniliseks väljaastumiseks maksva korra vastu. Tihti kasutavad suurpõllumehed põllumajanduslikku koondust võitluse abinõuna kasude jaotamisel tööstuskapitaliga (tööstuslike kartellide ja trustidega, raudteeühingutega jne), mis sugugi ei vähenda finanskapitali juhtivat osa.

Kuid kuigi algastmel, näib, nagu oleks talurahvaliikumine kogu taluraha, kõigi „taluperemeeste“ ühine liikumine, sisaldab ta endas tegelikult sügavamaid klassilisi vastuolusid, mis küla kurnavate ja kurnatavate kihtide vahel olemas. Neist vastuoludest peab kinni haarama selleks, et paljastada „põllumajandusliku ühiskoon-duse“ pettust, teda hävitada.

Jäme viga oleks toetada avalikke ehk varjatuid kulaklikke „kindlate hindade“, „põllumajanduslike tollide tõstmise“, „põllutöösaaduste müügi reguleerimise“ jne loosungeid. See tähendaks „põllumajandusliku koonduse“ sees olevate klassiliste vastuolude kinnikatmist, suurpõllupidajatele, kapitalistidele ja kulakutele allaheitmist. Neile loosungitele tuleb vastu seada klassivõitlusele kutsuvad loosungid, samuti nõuda, et talupoegadele, keda põllumajandusekriis viletsusse tõukab, nende seisukorra kergendamiseks riiklikku toetust antaks kapitalistlike monopolide, mõisnikkude ja spekulantide progressiivse

maksustamise sõja- ja politsei-eelarvete arvel.

Ülesanne „põllumajanduslikku ühiskoon-dust“ purustada — töötavat talurahvast vaenulikkude organisatsioonide ja juhtide mõju alt vabastada, juhtivat osa talurahvaliikumises proletariaadi kätte kindlustada, nõuab püsivat selgitustööd kurnatava taluraha seas majandusliku ja p.-m. kriisi tõeliste põhjuste üle, nõuab avalikkude ehk varjatud kulakliste hüüdsõnade klassilise sisu, patenteeritud „talurahva juhtide“, fashistlike ja sotsiaal-fashistlike organisatsioonide äraandliku osa paljastamist.

Kuid ainuüksi selgitustööst on vähe. Tuleb meeles pidada et hulgad õpivad oma enda kogemustest. Selleks et kurnatavat talurahvast maa eest võitlusele viia proletariaadi revolutsiooniliste hüüdsõnade toetuseks, selleks, et teda kurnajate, rõhujate ja kulakute vastu üles õhutada, on tarvis, et proletariaat liituks talurahvaga otsekohe võitluses, toetades töötavat talurahvast tema võitlustes osaliste ja kõige vähemategi nõudmiste eest, võttes sellest võitlusest otsekohe osa, teda organiseerides ja juhtides, seades ka omalt poolt osalisi nõudmisi küla kurnatavate kihtide kasuks. Tarvis on talurahvale tema enda kogemuste varal selgeks teha, et ainult linnaproletariaadi juhtivus on suuteline kindlustama laiematele talurahvakadele võitu nende kurnajate üle. Proletariaat peab toetama töötavat talurahvast, peab teda mobiliseerima võitlusele tema töö igasuguste kurnamise, rõhumise ja rüüstamise vormide vastu, maksude, võlgade, hüpoteekide, liigkasuvõtmise, protsentide vastu, rendimaksu, mõisa ja riiklike kohustuste vastu; rüüstamise vastu, mida toimetavad suured trustid, kartellid ja ülesostjad nende poolt ostetavate p.-m. saaduste hindade alandamise, samal ajal laialt-tarvitatava kaupade jne hindade kõrgelekrumimise teel, kusjuures tuleb taluraha võitlusele anda selgelt väljendatud kapitalismi-, mõisnikkude- ja imperialismi-vastane iseloom.

Võitlusel maksude (otsekoheste, kaudsete, eriti aga kaudsete) vastu on harukordselt suur revolutsiooniline tähtsus, kuna see on võitlus mitte üksi talurahvatöö kõigi kurnajateklasside koonduse vastu, kes organiseeritud riigiks, vaid ka uute imperialistlike sõdade ja interventsioonide ettevalmistuse, asumaade rüüstamise ja rõhumise vastu. Võitlus selle vastu, et taluraha varandust rendirahade, maksude ja võlgade tasumata jätmise pärast oksjonile

lastakse, avab talurahvahulkade ees kogu nende leppimatute vastuolude sügavuse, mis teda lahutavad teda hävitavatest klassidest, tõugates töötavat talurahvast kokkupõrkele kogu kapitalistide ja mõisnikkude võimu süsteemiga. See võitlus seab tema ette tegelikult, kogu teravusega ülesande suurmaapidajaid ja mõisnikke ersproprieerida ja nende maad küla töötavale talurahvale tasuta üle võtta, sellega ühtlasi ka kapitalistide, mõisnikkude ja imperialistide võimu kukutada.

Seda talurahva võitlust, mis tingitud katastroofilisest hindade langusest ja mida kurnavad kihid kasutavad selleks, et riigilt tööliste ja nendesamade töötavate talupoegade arvel igasuguseid järelandmisi ja paremusi (põllumajanduslikkude kaitsetollide tõstmine, monopolsete hindade maksmapanek, odavad krediidid, toetused jne) välja tirida, — sellele talurahvavõitlusele tuleb anda selgelt väljendatud klassiline iseloom, muutes teda tegelikult võitluseks töötava talurahva rüüstamise vastu kapitalistide poolt, võitluseks talurahva seisukorra parandamise eest nende kihtide arvel, kes teda kurnavad külas ja linnas. Suurpõllupidajate ja kulakute hindadetõstmise loosungeid kõrvale visates peab revolutsiooniline proletariaat samal ajal esitama terve programmi konkreetseid nõudmisi, mis oleksid suutelised kurnatava talurahva meeleheitlikku seisukorda kergendama. Niisugusteks nõudmisteks on — et antagu kurnatavatele talupoegadele kriisikahjutasu rahalise toetuse näol kurnavate klasside ja sõjaliste eelarvete arvel; et tasuta nendele see hindade vahe, kuivõrd need hinnad, mille järele nad oma saadusi müüvad, kõige soodsamatest hindadest kogu aasta kestel madalamad on, tasuta seemnete ja väetiste, tasuta krediitide jne näol; et vabastatagu nad kinnituskasudest, otsekohestest maksudest, (maa-, tulumaksud jne), samuti ka mitmesugustest maksudest soola, tuletikkude, petrooleumi, tubaka, viina, turu jne peale; et vabastatagu nad rendimaksudest riigile, omavalitsusele, suurmaapidajatele jne. Kõik need nõudmised ja teised samased, mis vastavad iga maa tingimustele, tuleb esitada kõige konkreetsemal kujul, selgitada ja populariseerida kurnatava talurahva hul-

kades, mobiliseerides teda võitlusele oma olemasolu eest.

Kodanluse poolt juhitud „põllumajandusliku ühiskoonduse“ hävitamise võimsaks vahendiks ja töötava talurahva vabastamiseks klassiliselt-vaenuliste mõjude alt on hulkade revolutsioonilise initsiatiivi, algatusvõime arendamine, hoolimata kodanlise legaalsuse (seaduslikkuse) piiridest, milles kulaklikud juhid ja nende agendid talurahva võitlust, klassivõitluse arengut külas kinni hoiavad. Mitmesuguste maadetalurahvaliikumine näitab kurnatava talurahva kõigepealt küla proletariaadi ja kehvike revolutsioonilise võitluse kõige mitmekesisemaid vorme. Silmatorkavad näited töötavate talunaiste osavõtust talurahva võitlustest toonitavad seda, kuivõrd edasilükkamatu on vajadus arendada talunaiste seas püsivat massilist tööd, mis annab revolutsioonilisele liikumisele külas suurema jõu ja laiemat ulatust, kasvatab rohkem klassiviha ja toob võitlusvaimustust. Tuleb arendada vastavat massilist tööd seoses rahvusvahelise naistepäevaga, naispõllutööliste ja talunaiste ligitõmbamiseks koosolekutele ja meelevaldustele üheskoos linna naistöölistega, kusjuures on vaja paljastada real maadel kodanluse ja kiriku poolt asutatud „talunaiste liitude“ ja teiste usuliste ning kulaklikkude haridusühingute tõelist kulaklikku, fashistlikku ja reaktiivset nägu, kelle ülesandeks on talunaisi revolutsioonivõitlusest, eriti naise vabastamise võitlusest osavõtust tagasi hoida.

Ainult kasvava ja teravneva võitluse käigus kisutakse näokatted suurpõllumeestelt, kulakutelt, fashistlikkudelt ja sotsiaal-fashistlikkudelt parteidelt ja juhtidelt, kes hulkade surve all manööverdavad „pahempoolsete“ loosungitega, isegi „revolutsiooniliste“ sõnakõlksudega, tegelikult aga talurahvast ära annavad ja maha müüvad, nende võitlust kinni peavad ja suurkapitaliga kokkulepet otsivad töötava talurahva ja tööliste arvel. Ainult revolutsioonilise proletarse eelväe suurema aktiivsuse ja ennastalgavuse tingimustes loodakse tööliste ja talurahva võitlusliit ja kindlustatakse proletariaadi juhtiv osa.

„Komm. Intern.“
nr. 6, 1933.

Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali Täidesaatekomitee detsembripleenum 1932. a.

KNITK detsembripleenum peeti ära peale KITK XII pleenumi, kes määras kindlaks komparteide ülesanded ja võitluse-taktika kapitalistlike stabilisatsiooni lõpu tingimustes ja Nõukogude Liidu kahe viisaastaku piiril. Üleminek uude revolutsioonide ja sõdade voo- ja tööliskul-kade ettevalmistus võitluseks võimu eest seavad kogu kommunistliku liikumise ette eriti teravalt küsimuse töölisklassi enamuse võitmisest komparteide juhtimise alla ja töötavate hulkade võitluse organiseerimise ja juhtimise kunsti valdamisest kompar-teide poolt eelseivateks otsustavateks lahinguteks kodanluse diktatuuri kukutamise eest.

Kommunistliku noorsooühingu ette ker-kib praegu eriti teravalt küsimus üles töö-tavate noorsoohulkade oma poole võitmise, noorsoo igapäiste majanduslikkude ja poliitiliste õiguste eest peetavate võitluste enamliste juhtimisekogemuste omandamise, töötava noorsoo kõige laialisemate kihtide koondamise üle komparteide ümber. Ta peaks eriti teravalt üles sellepärast, et pea kõik ühingud oma arenemises mitte ainult revolutsioonilise tõusu kasvust maha jäävad, vaid suurel määral jäävad maha ka komparteide arengust. Küsimus KNU töö massilikkuse, meetodite ja vormide üle töötava noorsoo seas, küsimus „teedest hulkadesse“ oli ja jääb kommunistliku noorsooliikumise üheks kõige põlevamaks päevaküsimuseks selle liikumise arene-mise esimestest sammudest peale.

Viimastel aastatel, eriti KITK XI pleenumist saadik, seavad Komintern ja NKI selle küsimuse täies ulatuses kõikide komparteide ja noorsooühingute ette.

XI pleenum seadis lähema ajajärgu põhiülesandena üles nõudmise, — muuta KNU *laialisemateks ja hulgalisemateks organisatsioonideks kui on komparteid*, lähtudes sellest, et komnoorsooühingul on oma arenemiseks laiem sotsiaalne alus, kui parteil. Sellest ülesandest välja minnes pani Komintern ette asuda kõige püsivamale tööle ettevõtetes komnoorsooühingu vabrikurakete loomise alal iga partei valmistusliku rakukese juurde, asuda sügavamale tööle massilistes organisatsioonides, kõigepealt ametiühisustes ja spordiseltsides. Kuid hoolimata teatud edusammudest, mis saavutatud sel alal mitmel maal (Tsheho-Slovakkias, Poolas, Saksamaal, Rootsis, Jaapanis), ei ole kompartei

ja komnoorsooühing mitte igalpool suutnud nende Kominterni otsuste kogu tähtsusest aru saada, veel vähem neid edukalt teostada konkreetsetes võitluses komnoorsoohulkade oma poole võitmise eest.

Kominternil ja KNI-l tuli kokku põrgata ja kõige vihasemalt võidelda massilise töö hulkadele lähendamise vormide ja meetodite küsimuste oportunistlikkude ja sektantsete käsitlemisega. Mitmes parteis leidis KNU massilisemateks organisatsioonideks muutmise loosung isegi otsekohest vastupanu.

KITK XII pleenum, ära määrates komparteide ülesanded töölisklassi enamuse oma poole võitmise alal, kapitalismi relatiivse stabilisatsiooni lõpu tingimustes, rõhutas veel kord, et „KITK nõuab komnoorteühingu muutmist tõeliselt massiliseks organisatsiooniks.“

KNITK pleenumi ees seisis ülesanne — täies ulatuses konkretiseerida XII pleenumi otsuseid komnoorteühingu kohta, kõik küsimused töötada välja sellelt seisukohalt, et ühingu töö vormid ja meetodid kõige kiiremini ja otsustavamalt ümber korraldada, vastavalt kapitalismirelatiivse stabilisatsiooni lõpu ajajärgu võitluse tingimustele, sellelt seisukohalt, et mahajäämist ja sektantsust kõrvaldada, et kõige laialisemate tööliste, talurahva ja kogu töötava noorsoo kihtide võitlust *praktiliselt organiseerida* ja juhtida samal ajal kõvendades üldist võitlusvõimet ja ideoloogilist võitlust sotsiaaldemokraatia, fashismi ja oportunismi vastu. Enamlustamise põhijooned on — organisatsiooni *massilikkus ja klassiline võitlusvõime*. Noorsoohulgad aga hakkavad usaldama komnoorsooühingut ja astuvad temasse siis, kui temas näevad oma võitluse tõelist organiseerijat, kui nad näevad, et komnoorteühing tegelikult võitleb nende majanduslikkude ja poliitiliste huvide eest.

Viimaste aastate kestel on NKI-l korda läinud sellest kriisist peajoontes üle saada, mida konstateeris V kongress. Teata-vaid saavutusi noorsoohulkade oma poole võitmisel on hiina, hispaania, poola ja tsheho-slovakkia komnoorsooühingutel; võitluses on tuntavalt tugevnenud ja välja kujunenud saksa, rootsi, jaapani, itaalia ja bulgaaria komnoorsooühingud. Mitmes ühingus on korda läinud sektantsust ja isoleeritud olekut noorsoohulkadest ära võita, töötava noorsoo majanduslikkudest

võitlustest osa võtta, saavutada mõnesuguseid edusamme võitluse juhtimisel töötunoorsoo hulgas ja töös noorisõdurite ridades. KITK XI pleenumist saadik on KNI liikmete arv kasvanud 65 tuh. liikme võrra. Kuid kõige tähtsamaks ja otsustavaks asjaoluks, mis KNI ja tema seksioonide tegevust praegusel silmapilgul ära määrab, on ikka veel suur mahajäämine revolutsioonilise tõusu astmest ja töölisnoorsoo kõige laiematest hulkadest eemalseimine. Täiel määral jääb jõusse KITK presiidiumi otsus (mis vastu võetud peale XI pleenumi) selle üle, et olemasolevad edusammud KNI üksikute seksioonide töös ei ole üldised ega otsustavad selleks, et noorsoo kommunistliku liikumise arenemise mahajäämist tema klassivõitluse järjest kasvavatest tempodest ära võita.

See eemalseimine ja mahajäämine tuli avalikuks eriti Kauge-Ida sõja ja otsekohese NSVL vastase interventsiooni hädaohu ajajärgul.

* * *

Viimasel ajal on mitmemiljonilised noorsoohulgad liikvele tõusnud ja poliitilisse klassivõitlusse astunud. Sügav majanduskriis, pealetung noorsoo poliitilistele ja majanduslikkudele õigustele, palga kärpimine, „inimeseks saamise“ väljavaate puudumine kapitalistliku korra tingimustes, teadmatus homse päeva eest, 12—13 mln. töötäna noortearmee olemasolu, töötasu alalõpmatu vähendamine, senistegi viletsate toetusejäänuste äravõtmine, töösunduse maksmapanek, viletsuse, kodutaleku kohutav kasv — need on kapitalistliku stabilisatsioonilõpu iseloomustavad jooned, mis tõukavad kõige laiemaid, noorsoo hulki kõige ägedama klassivõitluse keerdu, vihasesse võitluse olamasolu eest.

Aktiivsemad ja klassiteadlikumad noorsookihid asuvad järjest otsustavamalt revolutsioonilise võitluse teele, otsivad võimalust oma jõude ja võimeid kasutada revolutsioonilise organisatsiooni ridades; nad võitlevad kompartei loosungite eest.

Mahajäänud, klassiliselt väljakujunemata kihid lähevad veel sotsiaaldemokraatia, fashismi ja teiste kodanliste organisatsioonide demagoogiliste loosungite järele, kes püüavad kapitalismi kriisist välja kiskuda. Ja kõige enam mahajäänud, kes klassivõitlusest osa ei võta, kes igasuguse lootuse olemasolu peale kaotanud need langevad meeleheitesse, demoraliseeruvad, lasuvad banditismi ridadesse ehk lähevad isegi enesetapmiseni. Kõik see kokkuvõetult on

kapitalistliku ühiskonna ühe ja sama kõige sügavama lagunemise nähte erijooned. Miski ei tõenda selgemalt kapitalismi kõdunemist, kui see fakt, et suurem osa kodanliste parteid, ja kõigepealt sotsiaaldemokraadid ja fashistid suudavad noorsoohulki oma mõju all hoida ainult kapitalismivastase demagoogia abil. Sotsiaaldemokraatia ja noorsotsideühing, olles endiselt kodanluse sotsiaalseks peatoeks tööliklassi ridades, püüavad töölisnoorsugu uskuma panna, nagu oleksid nad oma seisukohti muutnud kodanluse suhtes. Selleks peavad nad näilist „võitlust“ kapitalismi vastu ja näilist võitlust „sotsialismi“ eest.

Kapitalistliku stabilisatsiooni lõpu ja uute revolutsioonide ning sõdade voo üleminemise tingimustes, klasside ja riikide laialdaste kokkupõrgete eel omandab noorsoo küsimus, noorsoo mõjutamise küsimus määratu tähtsuse kõikides parteides. Eriti praegu võime tähele panna seda äärmiselt teravnevat võitlust selle eest, et töötavat noorsugu oma mõju alla saada. Kodanlised parteid ja riigiaparatuur mobiliseerivad endid selleks, et noorsugu revolutsioonilisest liikumisest tagasi hoida, teda kapitalistliku riigi raamides kinni hoida. Iseloomulik on saksavalitsuse hiljutine otsus erilise „noorsoo hooldamise“ komitee loomise kohta, „vabatahtliku töösunduse“ maksmapanek Saksamaal ja Inglismaal, sundusliku noorsoo sõjateenistuse kohustuse läbiviimine Poolas, Tšeho-Slovakkias, Jugo-Slaavias. Kõike seda teostatakse fashistide ja sotsiaaldemokraatia otsekohesel toetusel, ühes sellega peetakse täiesti järjekindlat laialist pealetungi noorsoo revolutsioonilistele organisatsioonidele, püüdes neid hävitada. Austria ja tšeho-slovakkia komnoorteühingute keeld, Saksamaa komnoorsooühingu ja rea teiste noorsoo revolutsiooniliste organisatsioonide keeldu katse — need on vaid kõige selgemad nähted sellest halastamatust tagakiusamisest, mida teostavad kodanlus, sotsiaaldemokraadid ja fashistid nii noorsoo revolutsioonilise liikumise vastu üldse, kui ka tema üksikute juhtide ja organite vastu. See tõendab seda, et kodanlus ja sotsiaaldemokraatia enam ei looda, et noorsugu läheb tema loosungite ja üleskutsete järele; see tõendab, et nad kardavad töölisnoorsoolikumise kasvu ja püüavad seda kõigi võimalikkude abinõudega purustada.

Reaktsiooni teravnemisest hoolimata näeme me, et noorsugu kiirelt ja tormiliselt pahemale poole nihkub ja tema revolutsiooniline teadvus tõuseb. Hiina ja jaapani

noorsoo kangelaslikud väljaastumised imperialistliku sõja vastu Kauges-Idas, noorsoo massilised väljaastumised komnoorsooühingu juhtimisel Tšeho-Slovakkias ja Saksamaal, noorsoo liikumine Lääne-Ukrainas, noorsoo osavõtt streikidest, meelevaldustest, näljamarssidest, Saksamaal kommunistidele antud üle miljoni noorte hääle, — see kõik tõendab, et *klassivõitlustest kommunistide pool võtavad aktiivselt osa miljonid töötavad noored, et need noored juba praegu võitlevad kodanluse diktatuuri, sotsiaaldemokraatia ja faschismi vastu.*

Ühelt poolt kõige sügavam majanduskriis, kapitalistliku korra lagunemine ja kõdunemine, mis kiirendab kodanlis-demokraatlikkude riikide üleminekut avalikule faschistlikule diktatuurile ja vägivallale, ja teiselt poolt määratusuur, inimsoo ajaloos ennenägematu valmistusjõudude kasv, tõeliselt sotsialistliku kultuuri ja tehnika areng Nõukogude Liidus ühes töölisklassi hüveolu tõusu ja kõlhooside ehitustöö alalise kasvuga — see on see tagapõhi, see alus, need sisemised ajajõud, mis töölisklassi ja töölisnoorsoo revolutsioonilist arengut kiiresti edasi tõukavad.

Komnoorteühingu ülesanne on — *tegelikult organiseerida* nende miljonite võitlust palga kärpimise, orjastamise, militariseerimise ja kogu kodanlise korra rõhumise vastu.

„Ainult püsivas võitluses noorsoo majanduslikkude huvide eest, tema viletsuse ja õigusetuse vastu vabrikutes, tehastes, kutsekoolides, mõisates, taludes, tööbörsidel peab komnoorteühing võitma omale autoriteedi laialistes noorsoohulkades ja asuma tema aktiivsuse juhtimise etteotsa“ (pleenumi otsusest).

Praegu rääkida võitlusest *üldse*, revolutsioonist *üldse*, anda *üldiseid* loosungeid, ilma tegelikku võitlust organiseerimata iga konkreetse, kas kõige vähemagi nõudmise eest — see tähendab sarnaneda „pahemlastele“ sotsiaalfaschistide leerist, see tähendab hõlbustada kodanlusel edaspidist noorsoo orjastamist, see tähendab jääda eemale tõelisest võitlusest, millesse tõmmatud miljonid noori.

Iga partei ja komnoorteühingu organisatsiooni tegevust, iga organisatsiooni liikme tegevust tuleb järele proovida just sellelt vaatepunktilt: kuidas ta *tegelikult* oskab organiseerida streiki, aktiivset väljaastumist, rakukest, uut noorte revolutsioonilist organisatsiooni ja kõige vähema nõudmise ja väljaastumise põhjal tõestada, et võit-

luse tõstmine uuele, kõrgemale astmele on paratamatu ja vajalik.

* * *

Praegu, kõigi noorsookihtide poliitilise aktiivsuse kõige kiirema kasvuga ajajärgul, mil olemas suurel arvul igasugused kodanlised organisatsioonid, kuhu koondatud kümned miljonid noori, ei saa komnoorteühing enam arvestada ainult parteitu organiseerimatu noorsoo võitmisega, vaid ta peab otsustavalt ümber korraldama samuti ka tööks kodanluse ja sotsiaaldemokraatia poolt loodud massilistes noorsooorganisatsioonides. *Noorsoo kuuluvus ühte ehk teise kodanlisse organisatsiooni ei tohi sugugi takistada meie töö arendamist selleks, et noorsugu tõmmata klassivõitlusest osavõttule proletariaadi pool.*

Selle tagajärjel kerkib uues valguses üles küsimus tööst neis organisatsioonides, neisse tungimise teede ja neis töötamise vormide ja meetodite üle.

Peaasi on — töötada igalpool, kus olemas töötavaid noori, teha noorsoo seas revolutsioonilist selgitustööd ja organiseerida neid võitlusele nende klassihuvide eest. Siin kerkib küsimus töö üle niisugustes noorsoo massilistes organisatsioonides, nagu reformistlikud ja kristlikud ametiühisused, spordi- ja kultuuriorganisatsioonid. Neisse organisatsioonidesse tuleb minna kõigepealt ja teha seal revolutsioonilist tööd. Igal maal, isegi igas maakonnas, võib olla isegi linnas peavad KNÜ konkreetset välja töötama küsimuse, kuidas ja missugusesse organisatsiooni vaja tungida ja missugusesse organisatsiooni sel maal, linnas tuleb koondada partei ja ühingu jõud selleks, et töötavat noorsugu meie poole, meie mõju alla võtta. See ei tähenda, et kõik noorsooühinglased peavad tingimata olema jaotatud igasuguste kodanliste organisatsioonide vahel, see ei tähenda, et meie anname praegu üldise loosungi: „Astuge igasugusesse noorsooühingutesse“! Niisugune küsimuse käsitlemine tähendaks tegelikult kommunistliku noorsooühingu laialisaatmist. Töö massilistes organisatsioonides ei pea nõrgestama, vaid vastuoksa, kõvendama kommunistlikku noorsooühingut nii organisatsiooniliselt, kui ideeliselt.

Kogemused, vilumus, uued vormid ja meetodid tekivad otsekohe tööprotsessis, neid tuleb hoolega üldistada ja tundma õppida. On arusaadav, et ei tule niisugust küsimust üles seada, et astuda läbi ja läbi rahvuslikkudesse ja faschistlikkudesse orga-

nisatsioonidesse. Pole vajadust niisugustesse organisatsioonidesse astuda, kus pole noorsoohulki, kus pole töötavat noorsugu ja kus meie töö ainult hõlbustaks nende organisatsioonide tugevnemist.

Peaasi seisab selles, et neis organisatsioonides, kus töötab kommunistlik noorsooühing, ta suudaks koondada oma ümber kõigepealt töölisnoori, organiseerida altpoolt ühise väerinna alusel väljaastumisi ja meelevaaldusi, võita poolehoidjaid komnoorsooühingusse ja revolutsioonilistesse organisatsioonidesse.

Selle küsimuse teine külg on komnoorsooühingule laialise massiliste abiorganisatsioonide võrgu loomine ja kõigepealt niisuguste, nagu ametiühisuste noorte sektioonid, spordi-, kultuurühingud, tööliste õhtukoolid, NSVL noorte sõprade ühingud, imperialistliku sõja ja militariseerimise vastu võitlemise liidud ja ühingud jne. Kõigi nende organisatsioonide elulikkus oleneb sellest, kuivõrd nende töö põhjeneb *noorsoo otsekohestele huvidele ja nõuetele*.

Tööl massilistes organisatsioonides ja komnoorsooühingule abiorganisatsioonide loomisel on praegu otsustav tähtsus ka nende purustamise vastu võitlemise vaatepunktilt (legaalsete ühingute suhtes) ja on üheks tähtsamaks eelduseks ning võimaluseks illegaalsetele ühingutele pööranda alt väljatulekuks, kasutades neid organisatsioone legaalse revolutsioonilise töö huvides.

* * *

Massilistes organisatsioonides töötamise küsimus ei vähenda mingil tingimusel ettevõtetes ja organiseerimata noorsoo seas töötamise küsimuse tähtsust. Niisugune küsimuse käsitlemine oleks põhjalikult vale. KNÜ peategevus peab endiselt olema koondatud ettevõttesse. *KNÜ vabriku-rakukeste loomine iga parteirakukese juurde tuleb teostada partei ja KNÜ jõul kõige lühema aja kestel*. Tööd tööbörsidel ja töösunduse laagrites tuleb mitu korda kõvendada. Seal on vaja luua ametiühisusliku opositsiooni rakukesi ja rühmi.

Vaja on veel tõsisemalt ja püsivamalt töötada reformistlikkudes ametiühisustes, veel enam kindlustada meie punaseid ametiühisusi ja ametiühisusliku opositsiooni rühmi, luua ametiühisustes noorte-sektsioone ja noorte ametiühisuslikke opositsioonirühme ettevõtetes.

„Töö ametiühisustes on üheks komnoorsooühingu tõelisel massiliseks organisatsiooniks muutumise põhitingimuseks, ja

puuduste likvideerimine sel alal on üheks esimeseks ja vajalisemaks abinõuks võitluses töötava noorsoo hulkade eest.“ (KNITK detsembripleenumi otsusest.)

* * *

Kõik KNÜ jõud tulevad mobiliseerida parteile abiks streikide ja teiste proletariaadi väljaastumiste, meelevaalduste jne eeltöödeks, organiseerimiseks ja läbiviimiseks. Peab oskama tõmmata nii komnoorsooühingut kui ka parteituid noori streikidest osa võtma. Töö massilistes ja abiorganisatsioonides peab looma palju rohkem eeldusi ja võimalusi töötavate ja töötute noorte kõige laiemate kihtide mobiliseerimiseks võitlusse.

Tuleb paljastada fashismi demagoogiat ja sotsiaaldemokraatia manöövreid noorsoohulkade ees, tuleb näidata, et ainult kompartei ja kommunistlik noorsooühing tõeliselt võitlevad tööliklassi ja töötava noorsoo huvide eest, selleks aga on vaja *seda võitlust tegelikult organiseerida*, luua tõeline klassivõitluse ühine väerind altpoolt temasse tõmmates kõige laiemaid töötavate noorte hulki, vaatamata nende kuuluvusele kodanlistesse või sotsiaaldemokraatlistesse noorteorganisatsioonidesse.

Komnoorsooühing on kohustand kogu enamlike püsivuse ja järjekindlusega võitlema noorsoo ühise väerinna loomise eest, töötades tema kõige laiemate kihtide seas. Noorte kuuluvus ühte ehk teise (sotslisesse, reformistlisesse, fashistlisesse, sündikalistlisesse, kristlikku, spordi, militaristlisesse jne) organisatsiooni, ei tähenda, et komnoorsooühing ei pea nende seas tegema revolutsioonilist massilist poliitilist tööd.

Tarvis on osata noori veendada ja neile selgitada, et kapitalismi tingimustes ja eriti praegu, kõige sügavama kriisi ajajärgul on tööliklassi ja noorsoo seisukorra igasuguse, ka kõige pisemagi parandamise saavutamine võimalik ainult *klassivõitluse* alusel, streikide abil, halastamatu võitluse teel fashismi ja sotsiaaldemokraatia vastu.

Meie pidasime ja peame, streiki kõige kindlamaks abinõuks noorsoo revolutsioonilises kasvatusetöös, noorsoo ettevalmistusetöös otsustavateks võitlusteks.

Kapitalismi relativse stabilisatsiooni lõpu tingimustes, sotsiaalsete reformide ajajärgu lõpul omandab võitlus sotsiaaldemokraatia, kui kodanluse peatoe vastu töölikklassis eriti suure tähtsuse. See tähendab, et meie peame veel otsustavamalt paljastama nii sotsiaaldemokraatia fashiseerumist, kui ka tema „pahempoolseid“ manöövreid ja

kõik sotsiaaldemokraatia mõjuavaldused komnoorsooühingust välja juurima.

See paljastus on edukas jällegi ainult *noorsoo tegeliku võitluse organiseerimise* alusel, näidates kogemuste najal sotsiaaldemokraatia kõigi, ka „pahempoolsemate“ loosungite kogu kodanlikkust ja kontrrevolutsioonilikkust. Tarvis on kiskuda kogu noorsoo ees sotsiaaldemokraatia näolt „sotsialismi eest võitlejate“ ja „töölisklassi kaitsjate“ mask, tarvis on näidata täies valguses neid „sotsialiste“, kes kodanluse poole üle jooksnud ja kes kodanluse meeleheaks eitavad klassivõitlust. Vaja on hävitada oportunistlikud „pahempoolsete“ juhtidega kokkulepete koostöö tendentsid ja koondata erilist tähelepanu SNI hulkade aktiveerimisele võitluseks komnoorsooühingu juhtimisel kodanluse pealetungi vastu, fashiseerimise ja militariseerimise vastu, kogu selle äraandmise vastu, mida SNI juhid kogu aeg teostavad.

See, kes püüab hulkade seljataga, juhtidega kokkuleppimise teel ühe ehk teise noorsooühingu ühist väerinda luua, see, kes keeldub tööst teistes organisatsioonidesse kuuluvate noorte seas, see, kes ei näe vahet töötava parteitu, oma klassihuvides alles mitteteadliku noorsoo ja tema juhtide vahel, kes (juhid) seda kasutavad noorsoo militariseerimiseks, poliitiliseks petmiseks ja tema aktiivsuse juhtimiseks rahvuslise, schovinismi ja oportunisti teele, — see on tegelikult ise oportunist, kes aitab kodanlusel ja tema agentuuril töölisklassi jõudusid lõhkuda.

Võitlus kodanluse ja militarismi vastu ilma võitluseta sotsiaaldemokraatia ja oportunisti vastu on tühi sõnakõlks.

Võitlus sotsiaaldemokraatia vastu ei nõrgenda, vaid vastuoksa, kindlustab võitlust fashismi vastu. Komnoorsooühing peab muutuma proletariaadi löökbrigaadiks võitluses fashiseerimise süsteemi ja rahvusluse vastu, võitluses klassilise-rahvusvahelise solidaarsuse eest. Tarvis on kõvendada ideoloogilist võitlust ja noorsoo peale mõjuvate fashistlikkude teooriate paljastamist. Tarvis on ühise väerinna loomise alusel mobiliseerida noortehulki võitlusele fashismi vastu, noorsoo igasuguse vägivaldse fashiseerimise ja militariseerimise vastu.

Pleenum märkis ära kommunistliku noorsooühingu töö erilist nõrkust võitluses imperialistliku sõja ja Nõukogude Liidule kallaletungi hädaohu vastu. Välja arvatud KNI Hiina, Jaapani, Tsheho-Slovakkia ja osalt Poola sektsioonid, pole KNI-l korda

läinud tõsta noortehulki võitlusele sõja vastu.

See hinnang ja eriti KNI XII pleenumi otsus kohustavad komnoorsooühingut koondata praegu erilist tähelepanu sellele tööalale. Praegu, mil kogu rahvusvaheline õhkkond on täidetud uute imperialistidevaheliste kokkupõrgete ja NSVLiidule kallaletungi hädaohuga, tuleb revolutsiooniline töö sõjavarustuse ettevõtetes, väeosades, töösunduse laagrites, noorsoo sõjalistes fashistlikkudes organisatsioonides panna sõja vastu võitlemise aluseks. Ilma et sõjavarustuse ettevõtetes tööd tehtaks ei saa üldse tõsiselt rääkida sõjavastasel võitlusele massilise aluse loomisest. Tarvis on minna sõjaväkke, kasarmutesse ja seal organiseerida sõdureid võitlusele sõja vastu, fashistliku korra vastu, arendada seal revolutsioonilist propagandat, teha revolutsioonilist tööd. *Tarvis on luua ja juhtida laialdast sõjavastast noorsoolikkumist, mis haaraks miljonid.*

* * *

Kõik need ülesanded nõuavad komnoorsooühingu töö vormide ja meetodite ümberkorraldamist, töö sisu kohandamist nendele uutele ülesannetele võitluses massilikkuse eest. Vaja on uusi aktiivi kaadreid luua ühingu organisatsioonides, vaja on neid kaadreid kasvatada, vaja on luua revolutsionääre igal tööalal.

Seoses sellega tuleb tõsiselt päevakorda võtta uut tüüpi aktivisti, aktivisti-massitöölise, organisaatori loomine ja kasvatamine. Ühelegi rakukesele, ühelegi organisatsioonile ei ole tarvis niisugust juhti, kes oskab pidada ilusaid kõnesid ja kirjutada pikki resolutsioone, vaid niisugust, kes oskaks *organiseerida streiki*, kel oleks side noortega, *kes tunneks nende hädasid ja nõudeid* ja ilma pähetuubitud vormlite ja tsitaatideta oskaks igale noorele töölisele, töötule, talumehele, SNI-lasele anda vastust küsimuste peale, mis neid vaevavad. Nimelt niisugune *aktivisti-massitöölise* tüüp, kel tihedad sidemed tööliskooriga, kes klassivõitlusest ja streigist otsekohe osa võtab, kes on organisatsiooni poolt valitud, aga mitte ülevalt poolt määratud, peab saama komnoorsooühingu aktiivi keskkujuks.

„Töelise püsiva enamlike, aga mitte bürokraatse, paberlike võitlusega noorsoohulkade eest, temaga sidemes olles tema puuduste ja vajaduste tundmisega- oskusega organiseerida võitlust kodanluse pealetungi vastu — sellega tuleb proovida igat komnoorsooühinglast, rakukest,

rühma ja seda enam aga ühingute raioonikomiteede, maakonnakomiteede, oblasti- ja keskkomiteede aktiivi juhtivaid kaadreid „(KNITK detsembripleenumi otsusest.)

Pleenum tegi ülesandeks 1933. aasta kestel ühingute organite erilised ümbervalimised läbi viia, alates rakukesest ja lõpetades KK, kõigis legaalsetes ühingutes. Need valimised peavad olema tõukeks uute aktiivikihtide seadmiseks juhtivale tööle, kes tulnud KNÜ-sse streikide ja visa klassivõitluse ajajärgul. Tarvis on parandada niihästi juhtimist kui ka kontrolli kõigi organisatsioonide töö üle, *maksma panna iga aktivisti, iga komnoorsooühinglase revolutsioonilist vastutust tema kätte usaldatud töö eest*, temale antud ülesannete täitmise eest; elustada noorsooga töötamise vorme, läbikäimise meetodeid; muuta selgitustöö arusaadavaks, elavaks ja silmapilgukohaseks; luua eriline kirjandus ja ajakirjandus, mis vastab noorte huvidele, annab vastust kõigile ta küsimustele; loobuda resolutsioonidest ja skeemidest ja ühingute töö ümber korraldada elavate komnoorsooühinglaste, revolutsioonilise võitluse entusiastide revolutsiooniliseks kasvatamiseks kodanlise võimu kukutamise eesmärgil.

Võitlus massilikkuse eest, läbikäimine laiemate noorsophulkadega ei nõua mitte klassivõitluse ja poliitilise kihutusetöö teravuse tumestamist, vaid vastuoks, eeldab kõikide ühingute ja iga komnoorsooühinglase ideelise taseme tõstmist teoreetilise õppuse kõrgemale, astmele veel tõsisemat ja sügavamat Marxi ja Lenini teooria uurimist.

„Eesrinnavõitleja osa suudab talta ainult see partei, keda juhivad eesrinnateooriad“ (Lenin). See Lenini näpunäide, mis parteile antud, tuleb võtta ka komnoorsooühingu töö aluseks, kui ta tõesti tahab olla eesrinnaühing, töötava noorsoo hulkade juht, kompartei lähem abiline.

* * *

Pleenumil purustati lõpulikult Neumanni-Mülleri rühm. Komnoorsooühinglaste — Neumanni pooldajate grupp, eesotsas Mülleri-ga, oli pleenumil sunnitud alla andma. See parteivastane oportunistlik rühm, kes püüdis võidelda saksa kompartei, Kominterni ja KNI juhtimise vastu, paljastati lõpulikult kogu kommunistliku liikumise ees.

KNITK detsembripleenum jääb kommunistliku noorsoo liikumise ajaloosse, kui üks kõige silmapaistvamatest ajajärkudest võitluses parempoolse oportunisti (kui

peahädaohu) vastu ja pahempoolse sektantsuse vastu, seades kogu liikumise ette täiese ulatuses küsimuse töötava noorsoo võitmisest kompartei poole kapitalismi suhtelise stabilisatsiooni lõpu ajajärgul, otsekohe võitluse eel kodanluse diktaatori kukutamiseks.

Pleenum mõõdus ideelise ja organisatsioonilise ühtsuse, täielise usalduse ja valmisoleku tähe all — teostada tegelikult Kominterni poliitikat ja KITK XII pleenumi otsuseid hulkade võitmisel, uute miljonite koondamisel proletariaadi diktaatori eest võitlejate ridadesse. Kuid peasi on alles ees, peasi — see on osata kasutada neid otsuseid igal maal, igas ettevõttes, osata kasutada neid otsuseid vastavalt iga maa, iga raiooni kohalistele tingimustele. Siin on tarvis kogu oskust, kogu algatust ja revolutsioonilist vaimustust selleks, et need otsused saaksid teostatud. Nende ülesannete täitmine ei ole ainuüksi komnoorsooühingu asi — *noorsoohulkade võitmine kommunismi poole on kompartei üheks tähtsamaks ülesandeks*. Siin on tarvis konkreetset, otsekohest alalist abi iga partei, iga parteilise organisatsiooni ja iga kommunisti poolt. *Kui Komintern nõuab tervelt KNI-lt tema muutumist massiliseks revolutsiooniliseks organisatsiooniks, siis peab ka iga partei samuti nõudma, et tema KNÜ lähema ajajärgu kestel teostaks selle Kominterni nõudmise ja tegelikult aitama seda ülesannet teostada*.

Ajajärgul, mil kõik kodanluse jõud ja paremad juhid on mobiliseeritud tööks noorsoo seas, noorsoo oma poole võitmiseks, mil kogu riigiparaadi reservid on sihitud noorsooliikumise aheldamisele, tema tagasikiskumisele kodanlise seaduse ja kapitalile allumise piiridesse — sel ajajärgul lasub komparteil eriti vastutusrikas ülesanne — noorsoo hulki proletarse revolutsiooni poole võita. Ja mitte ainult partei, vaid ka kõik revolutsioonilised organisatsioonid ja kõigepealt punased ametiühisused ja ametiühisuste opositsioonid peavad palju tõsisemalt kui seni tegema tööd noorsoo ridades.

Ei saa rääkida tõsiselt tölisklassi enamus võitmisest, kui tegelikult mitte võidelda tölisnoorsoo enamus võitmise eest komnoorsooühingu ridadesse, kompartei mõju alla.

Vaja on asuda tegelikult XII pleenumi otsuste täitmisele — organiseerida iga tehase parteirakukese juurde komnoorsooühingu rakuke, vaja on eraldada partei aktiivi kaadrid abiks komnoorsooühingu organisatsioonidele ja konkreetsele noorte-

ühingus ning noorsoo hulkades teostada Kominterni XII pleenumi ja KNI detsembripleenumi otsused.

Komnoorsooühing on partei esimene abiline, komnoorsooühing kasvatab kõige laiemaid noorsoohulki usalduses partei ja Kominterni vastu ja koondab noorsoohulki komparteide ümber.

Komparteide ülesanne seisab praegu selles, et aidata ühinguid selle ülesande täitmisel, töölisklassi kõige aktiivsemate kihtide, töölisnoorte mobiliseerimises komnoorsooühingu läbi oma mõju alla, et kindlustada kogu töölisklassi enamust võimu võtmiseks. Komparteide ülesanne on — aidata ühingutel omandada oskust hulkade seas töötamiseks, sel otstarbel kogu ühingute töö ümber korraldada.

Vaja on luua tõeliselt seda massilise töö paatost ja kangelaslikkust, millest rääkis sm. Manuilski pleenumil oma aruandes:

„Ajajärgu argipäevade kangelaslikkus on nägematu, tähelepanematu, kuid siiski

kõrge revolutsiooniline kangelaslikkus. Niisugune kangelaslikkus ei ole veel saanud harilikuks nähteks meie komnoorsooühingutes. Ma mõtlen sellega massilise töö kangelaslikkust. . .

Noor proletaarne liikumine nõuab teistsuguseid revolutsionääre, revolutsionääre mitte iseendas, iseenda jaoks, vaid hulkade jaoks. Neis hulkades kujuneb välja tõeline enamline teras, temas karastub võitleja iseloom. See, kes seisab väljaspool hulki, kes ei juhi hulki, see on oportunist, mida ta endast ka ei arvaks.“

Ühingutes on vaja tõeliselt luua niisugune õhkkond, mis ei laseks sõnakõlksutamist ja lobisemist tekkida ja mis ümbritseks massilise töö kangelaslikkust samasuguse auga, kui barrikaadivõitluste kangelaslikkust.

Selles seisab Kominterni nõuete teostamise põhitagatis KNI muutmiseks töötava noorsoo tõeliseks massiliseks organisatsiooniks.

„Komm. Intern.“ nr. 4—5, 1933.

S. Allermann

Marksistlik-leniniline riigiõpetus

„Tugevat ja võimsat proletariaadi diktatuuri on meil praegu tarvis selleks, et viimaseid surevate klasside jäänuseid puruks lüüa ja nende vargatemudele lõpp teha“ (Stalin, jaanuaripleenumi aruandest).

I.

Küsimus riigist omab erilise tähtsuse just käesoleval ajal, mil ajalugu kapitalistliku korra revolutsioonilise kukutamise ja proletariaadi diktatuuri maksmapaneku ülesanded kogu ilmas ja klassideta sotsialistliku ühiskonna ehitamise ülesande NSV Liidus päevakorda seab.

Proletariaadi diktatuuri õigest mõistmisest ja kommunistlikkude parteide õigest suhtumisest riigi ja revolutsiooni küsimustele oleneb nüüd proletaarse revolutsiooni otsustav kordaminek kapitalistlikudel maadel, samuti sotsialismi ülesehitamise edu meil, N. Liidus.

Riigiõpetus on väga keeruline õpetus. Seda küsimust on kodanlike teaduse esindajad, õpetajad, kirjanikud ja filosoofid vassinud kõige enam. Riigimõistet on segatud ja segatakse veel praegugi usuliste küsimustega ning püütakse rajada keerulisi õpetusi, nagu oleks riik mingi jumalik, üleloomulik nähe, nagu oleks riik inimesele väljastpoolt antud, nagu oleks ta klassidest kõrgemal seisev organisatsioon.

Meie vastaste leeris liigub rida riigi-

teooriaid, mis lõppude lõpuks kõik on sihitud maksva ühiskonnakorra alleshoidmisele, kodanluse huvide kaitsmisele ja kurnamise õigustamisele.

Marxi, Engelsi ja Lenini kirjatööd, mis koostatud määratu rikkalikkude ajalooliste ja poliitiliste materjalide ning kogemuste alusel, annavad ainukese õige õpetuse riigi põhiolust ja riigi ülesannetest ühiskonna üksikutel arenemisastmetel; samal määral näitavad nad proletaarse riigi väljasuremise paratamatust ülemineku ajajärgul kapitalismilt kommunismile.

Riigi arenemist tundma õppides näeme, et riiki mitte alati pole olemas olnud. Suguharude viisi organiseerunud ühiskonnas, kui veel patriarhaalne perekond valitses ja ühiskond veel mitte orjapidajateks ning orjadeks polnud jagunenud, mil nii ühiskond ise, kui ka tema distsipliin ja töökorraldus püsis ainult sisseharjunud kommetel, traditsioonidel ja autoriteedil — sel ajal polnud riiki veel olemas. Sukuandliku ühiskonna ja tema arenemise tundmaõppimine vanade greeklaste, roomlaste

ja germaanlaste juures andis Engelsile põhjust tõendada, et valmistuse järkjärguline suurenemine kõigil aladel teatud ajaloolisel astmel tegi inimese tööjõu suutelisiks suuremat hulka saadusi valmistada, kui seda ühe inimese ülevalpidamiseks vaja oli ja juba saadustehulga edaspidiseks suurendamiseks perekondliku ühiskonna ehk üksiku perekonna rikastumise otstarbel oli tarvis uut lisatööjõudu juurde võtta. Selle tööjõu andsid sõjad — sõjavangid tehti orjadeks ning võitjad said nendest omale uut tööjõudu.

Tööviljakuse kasvamisega sammu kasvava eraomanduse ja saaduste vahetus. Jõukusevahe andis võimaluse võrast tööjõudu kasutada laiemal ulatusel. „*Esimesest suurest ühiskondlikust tööjaotusest, — kirjutab Engels, — tekkis ka esimene suur ühiskonna jaotus kahte klassi — hõrradeks ja orjadeks, kurnajateks ja kurnatavateks*“ (Engels, „Perekonna, eraomanduse ja riigi tekkimine“). Niisuguse arenemise on kõik Euroopa rahvad ja määratu osa teiste maailmajagude rahvaid läbi käinud.

Varanduslikud erinevused üksikute perekonnapeade vahel lõhkusid järkjärgult vanaaja kommunistliku perekondliku korraldusest, kus ta veel alles püsis ning üksik perekond muutus ühiskonna põhimiseks üksuseks.

Edasi, rahvaarvu kasv nõudis tihedamat koondust nii suguharu sees kui ka väljaspool. Üksteisega suguluses olevate suguharude liit saab hädatarvilikuks, pärastpoole saab hädatarvilikuks aga ka üksikute suguharude päralt olevate maaalade kokkuliitumine kogu rahva ühiseks maaalaks.

Ühenduses uue olukorraga suguharu organisatsioonis saab sõda endale teistsuguse iseloomu. Sõda ja sõjalised organisatsioonid muutuvad nüüd rahva elu korrapärasteks funktsioonideks ning sõdasid ei peeta mitte ainult kallaletungi eest kätetetasumise või kitsaks jäänud maaala laiendamise otstarbel, nagu varem, vaid sõdasid peeti nüüd rõõvimise otstarbel. Need sõjad suurendasid sõjapealiku võimu ja varstigi, ühenduses isaõiguse kindlakskujunemisega, muutub sõjapealiku amet päritavaks ametiks ja ühes sellega ka võimuks. Niiviisi rajatakse ainuvalitsuse ja päritava aadeliseisuse alused.

See asjaolu kiskus sugukondliku ühiskonnakorra tema juurtest rahvas, suguharus, fratrias, sugukonnas, millele ta varem tugines, lahti, ning muutis ta iseenda vastaspoolluseks: suguharu organisatsioo-

nist, kes ise oma asju juhib, muutus ta naabrite rõõvimise ja oma rahva rõhumise organisatsiooniks. „Seda ei oleks võinud kunagi ette tulla, — kirjutab Engels, — kui mitte ahne rikkuse püüe poleks suguharuliikmed jaotanud — rikasteks ja vaesteks, kui mitte „varanduslikud vahed ühes ja samas suguharus poleks huvide ühtsust muutnud suguharuliikmete vaheliseks vaenuks“ (Marx) ja „kui mitte laialt tarvitu-selevõtetud orjapidamine poleks niikaugele viinud, et eluabinõude hankimine iseoma töövaevaga ei tunnustada tegevuseks, mis ainult orjale kohane ja rõõvimisest alatum“ (Engels, „Perekonna, eraomanduse ja riigi tekkimine“). Siit tekkis ka klassiliste vastuolude põhialus. Tekivad uued sotsiaalsed elemendid. Vana sugukondlik ühiskond ei tunnustanud mingisuguseid sisemisi vastuolusid, tal ei olnud mingisuguseid muid sunniabinõusid kui ainult ühiskonna arvamine. Kuid uus orjapidav ühiskond, mille aluspõhjaks oli ühiskonnaliikmete jagunemine niisugustesse rühmadesse, kellest ühed võisid alati teiste töösaadusi omale võtta ja teisi eksploateerida, ei olnud suuteline tekkinud sisemisi vastuolusid lepitama. Uus, orjapidav ühiskond, kus omandusevahekorrad juba perekondlikude vahekordest üle valitsemata tõusid, võis üleval seista ainult niisuguse jõu varal, mis kurnatavaid kurnajate huvides maha rõhus. See jõud ongi riik.

Nii siis, sugukondliku ühiskonna asemele tuli orjade ja orjapidajate ühiskond, mis oli riigiks kokku liidetud.

Järgmine ajalooline ühiskondlik formsioon oli pärisorjuslik ühiskond. Tema asemele ilmus kapitalistlik ühiskond. Kõigis neis ühiskondlikkudes formsioonides jäid klassid ja klassidesse jaotus alale, nõnda ka eksploatatsioon, mis võttis endale ainult teistsuguse vormi. Ühiskondlikud formsioonid — orjapidamine, pärisorjus ja kapitalism — kõvenesid kurnajate riigivõimu varal. Kõigis neis ühiskonna formsioonides, hoolimata määratusuurtest ajaloolistest muudatustest, mis seotud inimese arenemisega, alates orjapidamisest kuni praegusaja üleilmse võitluseni kapitalismi vastu, on kurnajateriik alati olnud äparaadiks, mis ühiskonnast eemal seisib ja koosnes niisugustest inimesterühmadest, kelle tegevusalaks oli hulkade üle valitsemine ja nende rõhumine võimulolevate klasside huvides. Riik tekib ühiskonnast enesest, ega ole mitte jõud, mis ühiskonnale väljastpoolt peale sunnitud. Ta on ühiskonna saadus sama ühiskonna teatud arenemiseastmel. „Riik on tunnistuseks, —

kirjutab Engels, — et see ühiskond on iseenesega ülepääsmatusse vastuolusse satunud ning leppimatusse vastaspoolsustesse lõhenenud, millest väljapääsemiseks tal jõudu ei jätku. Aga et need vastaspoolsused, klassid vastuoluliste majanduslike huvidega üksteist ja ühiskonda tagajärjetus võitluses ära ei õigiks, selleks on hädasti tarvis niisugust jõudu, mis ühiskonnast nähtavalt kõrgemal seisaks, mis kokkupõrkeid vaos ja ühiskonda ennast korra piirides hoiaks. Ja see jõud, mis ühiskonnast endast pärit, kuid mis ennast temast kõrgemale seab ja temale ikka enam ja enam võõraks muutub, ongi riik“ (Engels, „Perekonna, eraomanduse ja riigi tekkimine“). Engelsi seletuse järele on riik klassiliste vastuolude leppimatusse saadus, ta eeldab niisugust *avalikku* võimu, mis on ühiskonna liikmetemassist lahus ja mille eesmärgiks on võõrale tahtele, vägivallale allutamine. Niisugusele võimule on arusaadavalt tarvilik teatud vägivalla aparaat, milles esinevad relvastatud väesalgad, türmid j.m. Riigivõim kurnajate ühiskonnas oli ja on alati olnud kui vägivall, kui *rõhutud klasside* eksploateerimise tööriist. Sest ühte, suuremat ühiskonnaosa süstemaatiliselt teisevähema ühiskonnaosa heakstõleõ panna pole ilma sundimiseta võimalik.

Riigi iseloomulised jooned on, nagu Engels seletab, järgmised: 1) riigialamate jaotamine, erinevalt suguharu organisatsioonist, territoriaalsete jaotuste järele, 2) avaliku võimu ühiskondliku jõu loomine, mis ei ole kogu relvastatud rahvaga üks ja seesama ja 3) inimeste erinevus varanduse poolest.

Riik tekkis tarvidusest klassidevahelisi, s.o. kurnajate ja kurnatavate vahelisi vastuolusid vaos hoida ning seepärast ta „on üldise reegli järele *kõige võimsama, majanduslikult valitseva klassi* riik, kes riigi abil muutub ka poliitiliselt valitsevaks klassiks ja omandab sel viisil uued vahendid rõhutud klassi mahasurumiseks ja eksploateerimiseks“ (Engels, „Perek., eraom. ja riigi tekkim.“).

Sellest olenevalt, kuidas võimul olevad klassid vaheldusid, muutusid ka riigivormid, ta osa, ülesanded ja eesmärgid. Kuid põhijoontes niikaua kuni üks rõhujateklass teise asemele võimule astus, oli neil kõigil üks ühine eesmärk: kurnamisevabaduse kindlustamine sel viisil, nagu see ajajärgule ja ühiskonna valmistusjõudude seisukorrale vastav. „Vana ühiskond, — kirjutab Lenin, — oli rajatud niisugusele põhimõttele, et embkumb: kas rõõvid sina teda, või rõõvib tema sind; kas töötab sina tema

heaks, või töötab tema sinu heaks; kas oled sina orjapidaja, või oled sa ori“ (Lenin, XVII köide).

Kurnajateriigi eesmärgiks on ja oli see, et vähemusele kasusaamise otstarbel võimaldada määratusuurtenamust rõhuda. Orjapidajad allutasid omale orje ja kurnasid neid; feodaalne riik eksploateeris pärisorje ja ärarippuvaid talupoegi; kapitalistlik riik rõhub ja eksploateerib palgatöölisi. „Erandina tuleb ka niisuguseid ajajärke ette, kus võitlevad klassid saavutavad niisuguse jõudude tasakaalu, et riigivõim saab ajutiselt teatud määrani iseseisvaks mõlemate klasside suhtes, kui nende näiline vahetalitaja... Niisugune oli XVII ja XVIII sajandi absoluutne monarhia... niisugune oli Prantse esimese ja eriti teise keisririigi bonapartism, mis ässitas proletariaati kodanluse vastu ja kodanluse proletariaadi vastu“ (Engels, „Perekonna, eraom. ja riigi tekkim.“). Niisugune oli meil, nagu seda Lenin ära märgib („Riik ja revolutsioon“), Kerenski valitsus, enne kui ta revolutsioonilist proletariaati taga kiusama hakkas, — sel ajajärgul, kui nõukogud alles jõuetud olid, aga kodanlus mitte küllalt tugev ei olnud, et nõukogusid laiali ajada.

Aastasadade pikkuse kurnamise kaotamiseks, kurnajateriigi hävitamiseks on hädatarvilik, et võim läheks kurnajateklassi käest kurnatava klassi kätte, mis on võimalik ainult proletariaarse revolutsioonikaudu, sest ajalugu ei tunne veel võimu üleandmist vabatahtlikult ühe klassi käest teise klassi kätte.

Niisugune revolutsioon erineb põhimõtteliselt kõigist teistest revolutsioonidest sellega, et siin eksploateeritav klass esimest korda võidule pääseb. Endised revolutsioonid erinevad proletariaarsest revolutsioonist põhimõtteliselt sellepoolest, et kuigi endistes revolutsioonides, võim teise klassi kätte läks, jäi puutumatuks eraomandus ja jäi alles vana riigiaparaat.

Proletariaarse revolutsiooni ülesanded ei seisa üksnes „kodanluse kukutamises, vaid veel ta valitseva riigimasina lõhkumises ja purustamises“ (Lenin, XV köide). „Kommunistlikus manifestis“ toonitatakse samuti kodanluse vägivaldset kukutamist... „Proletariaadi arenemise üldisemaid faase kirjeldades jälgisime me enam ehk vähem varjatud kodusõda olevas ühiskonnas kuni selle punktini, kus ta muutub avalikuks revolutsiooniks ja proletariaat tõuseb võimule kodanluse vägivaldse kukutamise kaudu.“

Möödunud sajandi 40-tel aastatel seavad Marx- ja Engels küsimuse proletariaadi diktaatori kohta üldisel kujul üles, sest neil

polnud siis veel tarvilikku kogemust. Marx ja Engels tähendasid ainult neile ülesannetele, mis proletariaadil pärast võimuvõtmist ees seisavad: „Proletariaat kasutab oma poliitilist võimu selleks, et kodanluselt kogu kapital vähehaaval ära võtta, keskendada kõik valmistusabinõud riigi, s. o. proletariaadi kui organiseeritud *võimuloleva* klassi kätte ja võimalikult kiiremini rohkendada valmistusjõudusid“ („Kommun. manifest“).

Proletariaadi ülesannete küsimust proletarise revolutsioonis edasi arendades, kirjutab Marx „Mõtteeaduse viletsuses“: „Oma arenemise teed edasi minnes seab töötaja vana kodanikuühiskonna asemele assotsiatsiooni, mis eitab nii klasse kõigi nende klassivaenudega, kui ka poliitilist võimu *kui seesugust*, sest et poliitiline võim on nimelt klasside vahelise klassivaenu ametlikuks väljenduseks harilikus kodanlikus ühiskonnas.“ Ka siin käsitatakse proletariaadi diktatuuri ainult kui niisugust assotsiatsiooni, mis tulevikus klasside ja poliitilise võimu asemele astub.

Kuid „Louis Bonaparte 18 brumaires“ pärast 1848—51. aastate revolutsiooni kogemusi seab Marx proletariaadi diktatuuri küsimuse konkreetselt üles. Ta tõendab, et kõik eelmised riigipöörded parandasid kodanluse riigimasinat, mille põhiülesandeks oli kurnamise suurendamine ja igasuguste surveabinõude kõvendamine. Niisugune riigiparaat, mis sihitud proletariaadi vastu, ei kõlba proletariaadile. Ta peab oma vabastamise huvides koondama kõik oma jõud mitte selleks, et seda masinat parandada, mida teised klassid tegid enne teda, vaid et teda lõhkuda ja purustada. Kirjas Kugelmannelle 12. aprillil 1871. aastal, Pariisi Kommuuna ajal, seab Marx küsimuse veel konkreetselt üles. „Prantsuse revolutsiooni järgmiseks katseks, — kirjutab ta, — kuulutan ma: bürokraatlikku sõjamasinat mitte ühede käest teiste kättesse anda, nagu senini tehti, vaid ta *purustada*.“ Peale Pariisi Kommuuna kogemusi kirjutavad Marx ja Engels „Kommunistlikule manifestile“ uue eesõna, kus nad tähendavad, et „töölisteklass ei või lihtsalt vallata valmis riigimasinat ja teda oma eesmärkidel käima lasta“.

Raamatus „Kodusõda Prantsusmaal“ toonitab Marx, et nimelt niisugune riigivorm, nagu oli Pariisi Kommuun, peab asendama kodanlisbürokratliku riigimasinana. „Keisririigi otsekoheseks vastandiks oli Kommuun. Ta oli kindlasti niisuguse vabariigi algkuju, mis pidi kõrvaldama mitte ainult

klassilise valitsusvõimu monarhistliku vormi, vaid ka klassilise ühiskonna enese.“

Ja edasi näitab Marx „Gotha programmi kriitikas“ juba seda, et proletariaadile on kapitalismilt kommunismile minekuks teatud kindlat ülemineku aega vaja. „Kapitalistliku ja kommunistliku ühiskonna vahel asub ajajärk, mil esimene revolutsioonilikult teel teiseks ümber muutub. Sellele ajajärgule vastab ka poliitiline ülemineku ajajärk ja selle ajajärgu riik ei või olla midagi muud kui proletariaadi revolutsiooniline diktatuur.“

Pariisi Kommuun kaotas alalise sõjaväe ja teostas kõigi ametlikkude isikute täieliku valitavuse ja asendatavuse. Esimesel pilgul paistab, nagu poleks Kommuun vana kodanlist riigimasinat lõhkunud, vaid pani ainult täielisema demokraatia maksma. Kuid Kommuuna tegevust põhjalikult tundma õppides näeme meie, et ta ühede asutuste asemele seadis põhimõtteliselt teistsugused asutused.

„Pariisi Kommuunas, — kirjutab Lenin, — ei ole lihtsalt demokraatia olemas, vaid temas on näha just nimelt üks neist juhtumest, kus hulk muutub omaduseks: demokraatia, mis niisuguse kõige suurema täiussega ja järjekindlusega maksma pandud, nagu see üldse mõeldav on, muutub kodanlisest demokraatiast proletariseks, muutub riigist (eriline jõud teatud klassi maharõhumiseks) millegiks niisuguseks, mis õieti juba enam riik ei ole“ („Riik ja revolutsioon“).

See demokraatia, mille lõi Kommuun, on tõeline demokraatia töörahvale ja ta on võimalik ainult peale võimu üleminekut kurnajate käest kurnatavate kätte, s. o. proletariaadi diktatuuri puhul, sest demokraatia on samuti, nagu riik, klassiline, n. n. demokraatiat puhtal kujul pole üldse olemas, see on vaid abstraktnete mõiste. „Puhta demokraatia“ all kodanlistes riikides mõistetakse valitsemisvormi, kusjuures võim riigis on *vormiliselt* rahva käes. Rahvas nagu valitseks riigis parlamendi esitajate kaudu. Kuid oluliselt on niisugune demokraatia kodanline ja tegelikult peitub selle taga kodanluse diktatuur.

Pariisi Kommuun näitas kodanlise parlamendi ja kodanlise demokraatia ajaloolist piiratud olemat. Kommuun ei olnud parlamentlik asutus. Pariisi Kommuunas oli tõesti olemas otsustamise ja läbiarutamise vabadus, mis mitte pettuseks välja ei kasvanud, sest parlamendi saadikud töötasid ise, viisid ise oma seadusi täide, ise valvasid selle järele, mis elus sellest välja tuli, ise vastutasid otsekohe oma valijate ees.

Kommuun kaotas kodanlise parlamendi. *Ta oli töötajaks korporatsiooniks, ühtlasi seadustandev ja seadusttäitev.* Selles peitubki ta põhimõtteline erinevus kodanlisest parlamendist. Parlamentlikku demokraatiat välja naerdes rõhutab Marx nimelt Kommuuna põhimõttelist erinevust kodanlisest parlamendist... „Selle asemel, — kirjutab ta, — et üks kord kolme ehk kuue aasta tagant otsustada, missugune valitseva klassi liige peab rahvast parlamendis esitama ja maha suruma, selle asemele pidi üldine valimiseõigus kommuunadesse organiseeritud rahval selleks olema, et otsida oma ettevõtte jaoks töölisi, ülevaatajaid, raamatupidajaid, niisama nagu igal teisel tööandjal on seks otstarbeks individuaalne valimiseõigus“. („Kodusõda Prantsusmaal“).

Meie teame, et kodanline demokraatia pole mitte võitluse piir, vaid ainult meie võitluse üks ajalooline aste. Engels kirjutab, et üldine valimiseõigus on ainult tööliklassi küpsuse tundemärk. Rohkem ei süuda ta praeguses riigikorras anda ega anna kunagi.

Kodanline vabariik, s. o. kodanline demokraatia, üldine valimiseõigus ja vormiline üheõiguslus kapitalistlikus korras ei anna proletariaadi kunagi demokraatiat. Meie näeme, et isegi kõige „demokraatlikum“ vabariik pole midagi muud, kui kodanluse masin proletariaadi rõhumiseks.

Kõige „demokraatlikumais“ riikides valitseb kapitalism veel tooremalt ja jõhkramalt kui kusagil mujal. Engels toob näitena Schveitsi ja Ameerika, meie võime tuua veel rea teisi riike, kas või väikse Eesti härrasriigi, kes ka kiitleb, et nende põhiseadus olevat kõige demokraatlikum. Põhiseaduses on öeldud: „Eesti vabariigi kõrgem võim kuulub Eesti vabariigi rahvale. Rahva nimel ja tema volitusel teostab kõrgemat võimu asutav kogu.“

Veel rohkem, sots-juudas Ast karjus Eesti härrasriigi tekkimisel: rahvas on majesteet!

Seesama rahvas, kes nagu V. Kingissepp kirjutab, oma kolgatateed käies kord kaagikohtu ees seisab, kord peksupingil lamab ehk nuuskurite piinakambris vedeleb. Seesama rahvas, kelle elava keha küljest suur-tükiliha lõigatakse rahvaste orjastamiseks („Iseseisvuse ikke all“).

Kapitalistlikus ühiskonnas on vabadus ja üheõiguslus töörahvale ainult pettus. Võtame kas või koosolekutevabaduse. Missugune võib olla koosolekutevabadus, kui töölisel pole ruumi koosolekuteks. Samuti on ka trükivabadus ainult pettus ja hirmvitamine, kuna trükikojad ja määratu-

suured paberitagavarad on kapitalistide käes. Et kapitalistidel varandus on, selle tõttu on neil võimalus oma käes pidada mitte ainult paremad trükikojad ja suured tagavarad, vaid nad võivad peale selle ajakirjandust ära osta ning vabritseerida ja võltsida nõndanimetatud avalikku arvamist. XIX sajandi prantsuse kirjanik Balzac oma romaanis „Kaotatud illusioonid“ kujutab selgelt, kuidas kodanlus avalikku arvamist sepitseb. Andekus ei maksa midagi, kogu jõud on ainult kapitalis. Romaanikangelane, andekas luuletaja ja kriitik Lucien sõidab Pariisi täis loomistungi ja usku, et tee kuulsusele viib läbi puhtsüdamliku ning tõetruu vaimustuse. Kuid varsti pidi ta vastupidises veendumas. Ümbritsev olukord, Pariisi ajakirjanduse ja poliitiliste salongide kombed õpetavad teda oma anderikkusega prostituteerima, kirjutama laimukirju raamatute kohta, millest ta ise vaimustatud on, ning ülistama madalust ja andevaesust.

Engels tähendab, et praegune demokraatlik vabariik ei tunne vormiliselt enam varanduslikke vahesid, kuid „siin kasutatakse rikkust kaudselt, selle eest aga kindlamalt. Siin tehakse seda, ühest küljest, ametnikkude otsekohe äraostmise abil, mille klassikaliseks eeskujuks on Ameerika, teisest küljest valitsuse ja börsi vahelise liidu abil, mis teostub seda kergemini, mida rohkem kasvavad riigi võlad ja mida enam aktsiaseltsid koondavad oma kätte mitte ainult transpordi, vaid ka valmistuse enese ja muudavad sellesama börsi oma koonduskohaks“ (Engels, „Perek., eraomand. ja riigi tekkimine“, lhk. 175). Peale äraostmiste heidab kodanlus vabaduse ja üheõigusluse viigilehe igakord kõrvale, kui talle paistma hakkab, et kapitalivõim kõikuma lõõnud, ning ta astub proletariaadi vastu avaliku terroriga välja. Kodanline demokraatia pole oluliselt muud midagi kui kodanluse diktatuur.

Kõik me mäletame veel, kuidas Saksa maal „täielikult“ vabariigi esimestel kuudel tapeti Karl Liebknecht ja Rosa Luxemburg. Meie ei ole unustanud, kuidas Eesti härrasriik ka oma esimestel „täieliku demokraatia“ aastatel Isborskis 25 silmapaistvamat proletaarlast maha tappis, kuidas ta kõige jõhkramalt tappis eesti proletariaadi ühe unustamata juhi ja seltsimehe — Viktor Kingissepa.

Kõik see rõhutab veel kord, et niikaua kuni valitseb kapitalism, ükskõik missugune tema riigivorm ka ei oleks, — on see kodanluse diktatuur, olgu siis kas maskeeritud ehk avalik.

„Kapitalistlikus ühiskonnas on meil piiratud, vilets, võlts demokraatia rikaste vähemuse jaoks“ (Lenin, „Riik ja revolutsioon“).

Pariisi Kommuun ja nõukogudevõim näitasid tegelikult, et ainult proletariaadi diktatuur annab töötavatele hulkadele demokraatia. Pariisi Kommuuna päevil oli võim Rahvakaardiväe keskkomitee käes. See komitee koosnes töölistest ja sotsialistidest. Valitsus tugines töölistele ja tööliste kaardiväele, klubidele. Kommuun teostas alalise sõjaväe kaotamise ja rahva üldise relvastamise.

Nõukogudevõimu sisu seisab nimelt tema *massilikkuses*. Ikka uued ja uued töörahvakihid tõmmatakse aktiivsele sotsialismi ehitamisele „töstehoovade“ ja „veorihmade“ kaudu (ametiühisused, kooperatsioon jne). Meie ainukese õige rahvuspoliitika tõttu tuleb terve rida mahajäänud rahvaid kapitalistlikust arenemisest mööda minnes otsekohe sotsialistlikule ehitustööle.

„Vana, s. o. kodanline demokraatia ja parlamentarism olid niimoodi organiseeritud, et just töötavad hulgad olid valitsemise aparaadist kõige rohkem kõrvaldatud. Nõukogudevõim, s. o. proletariaadi diktatuur on vastupidi niimoodi ehitatud, et töötavaid hulki valitsemise aparaadile lähendada. Samal otstarbel on ka seadustandev ja täidesaatev võim nõukogulises riigikorralduses ühte ühendatud ning territoriaalsed valimispiirkonnad on asendatud valmistusliikude üksustega, nagu näiteks tehas, vabrik“ (Lenin, XXIV köide, lhk. 14). Proletaarne diktatuur, proletaarne demokraatia, mille revolutsioonilised hulgad ise loonud, on miljon korda demokraatlikumad igasugusest kodanlisest kõige demokraatlikumast vabariigist, kodanlisest demokraatiast. Demokraatia on tihedalt seotud riigi mõistega. Sest demokraatia „on riik, mis tunnistab vähemuse allumist enamusele; ta on niisugune organisatsioon, mis teostab süstemaatilist vägivalda ühe klassi poolt teise klassi üle, elanikkude ühe osa poolt teise osa üle“ (Lenin, „Riik ja rev.“). Kommunistlikus ühiskonnas kaob nii riik kui demokraatia, sest siis harjuvad inimesed ühiskondlikkuse algnõuetest kinni pidama ilma vägivaldata ja ilma allumiseta, ning demokraatia muutub nii täiuslikuks, et ta harjunud kombeks saab, ning see tõttu kaob.

Riik ei püsi igavesest ajast igavesti, nagu meie seda nägime. Ta tekkis majandusliku arenemise teatud astmel kui ühiskond klassideks lõhenes. Valmistusjõudude are-

nemise teatud astmel olid need *klassid* paratamatu nähe, kuid kapitalismi käesoleval arenemiseastmel on kapitalistlikud valmistusvahekorrad muutunud *valmistuse otsekoheks takistuseks*.

Kasusid taga ajades latendas kodanlus valmistust kogu aeg, kuna aga proletarsete hulkade tarvitustase jäi piiratuks. Kapitalismi põhivastuolu — vastuolu valmistuse ühiskondlise iseloomu ja kaupade omandamise era iseloomu vahel toob endaga perioodiliselt korduvad laastavad kriisid ning hulgalise töötaoleku kaasa.

Nii näeme meie, et kapitalistliku valmistuse enese põues, ta enda arenemisekäigus tekivad paratamatult need elemendid, mis ta hävitavad ja uue ühiskondliku valmistusvormi ta asemele seavad.

Eriti teravalt ilmuvad nähtavale kapitalismi vastuolud praegusel imperialistlikul kodanlise ühiskonna arenemise ajajärgul. Viimastel aastatel näeme meie üleilmse kapitalistliku kriisi tagajärjel valmistuse katastroofilist langemist, vabrikute ning tehaste massilist *kokkutõmbumist* ja seisumajäämist, valmistusjõudude ennekuulmatut hävitamist. Kominterni täidesaatekomitee XII pleenum konstateeris, et ühenduses ikka rohkem teravneva majanduskriisiga „on valmistuse kokkutõmbus nii suureks kasvanud, et üle poole kogu töölisklassist on kas täielikult või osaliselt tööta.“ Need faktid tõendavad Engelsi ettekuulutat selle kohta, et klasside olemasolu, s. o. klassiline ühiskond teatud astmel muutub „valmistuse otsekoheks takistuseks“.

Imperialismis annab riigivõim kodanluse jaoks erilise osa — ta muutub finanskapitali oligarhia diktatuuriks.

Riik kergendab imperialismile võitlust välisurul sellega, et mobiliseerib majanduse sõjaliselt, toetab militarismi jõledat kasvu ning aitab kasvavat töölisteliikumist maha suruda, üheltpoolt kurnamise ja otsekohe surve suurendamisega ja teiselt poolt töölisklassi bürokraatlikkude juhtide äraostmise teel.

Käesoleval ajal püüab finanskapitali oligarhia riik igalpool selle poole, et oma võimu suurema püsivuse kindlustamiseks endiselt parlamentlikult valitsemise süsteemilt üle minna fashistlikule süsteemile, s. o. kodanluse avaliku diktatuuri meetodile, mis ainult ideoloogiliselt kaetakse „üldrahvusliku ideega“.

Fashistliku riigi peaeesmärk on kapitalistliku korra kaitsmine, revolutsioonilise tööliseliikumise ja ta eelväe — kommu-

nistliku partei purustamise ning selle juhtide hävitamise teel, mille fashistid-hitlerlased Saksamaal juba möödunud aastal avalikult välja kuulutasid ja mida, nad praegu kõige julmimalt teostavad.

Kuid kõik see ei päästa kapitalismi. Faschism ei ole mitte kapitalismi tugevnemise, vaid tema lagunemise produkt. Ta tähendab, et kapitalistlikule stabilisatsioonile on lõpp tulnud Kommunismi täidesaatekomitee XII pleenum konstateerib, et „kodanluse diktatuur jätkab oma muutumist poliitilise reaktiooni ja riigi fashiseerimise edaspidise kõvendamise poole, ning näitab seega, et kodanlise võimuvalituse aluspõhi on kitsaks jäänud, et temas praod tekkinud — ja lagunemine alanud.“

Ikka raskemaks ja rängemaks läheb kodanlusele tema sisemuses tekkivaid kokkupõrkeid lahendada. Kapitalismi kõige sügavam üleilmne kriis, mis kapitalistliku stabilisatsiooni lõpu tõttu uuele astmele tõusnud (KITK XII-pleenum) ja mis tähendab sõdade ja revolutsioonide uut, teist vooru, näitab kõige selgemalt seda, et kapitalistlik süsteem tervikuna läheneb oma lõpulikule kokkuvarisemisele. Kodanluse diktatuur peab taganema proletariaadi diktatuuri eest, mis kodanluse vastupaneku maha surub, väikekodanluse ümber teeb ja sotsialistliku majanduse organiseerib, s. o. klassilise ühiskonna klassideta ühiskonnale viib. Kuid see tee on ägeda klassivõitluse tee. Kurnajateklassi vastupanek algab juba enne nende kukutamist ja teravneb eriti pärast kukutamist. Pariisi Kommuuna kogemused ja meie nõukoguline *tegelikkus* tõestab seda asjaolu praktiliselt. Pariisi Kommuuna ajal pidas kodanlus peale enda langemist uulitsatel avalikku võitlust, andis oma ajalehti välja ning Pariisist lahkudes koondas kõik oma jõud selleks, et Kommuunat verise metsikusega maha suruda. Meil organiseeris kodanlus pärast langemist valgekaardlikke salanõusid ja terroristlikke akte, teenijate sabotaashi, kahjutegemise ühendust kapitalistliku ilmaga interventsiooni eesmärgil jne.

Proletariaadi diktatuur mitte ainult ei suru kurnajateklassi vastupaneku maha, vaid nagu juba eespool nägime, valmistab ka riigi kadumise tingimusi ette. „Klasside kadumisega, — kirjutab Engels, — kaob möödapääsematult ka riik. Ühiskond, kes organiseerib valmistuse uuel viisil, valmistajate vaba ja ühetasase assotsiatsiooni aluspõhjal, toimetab siis kogu riigimasina

sinna kohta, kus tal paras paik on: vanade asjade muuseumi, voki ja pronkskirve kõrvale“ (Engels, „Perekonna, eraomanduse ja riigi tekkim.“).

Muidugi ei saa Engelsi mõista niimoodi nagu kaoks peale klassilise ühiskonna kadumist ka riik kohe. Sotsialistlikus ühiskonnas jäävad esialgu veel klassilise ühiskonna „sündimismärgid“ alles ja seepärast rõhutab Lenin, jätkates Marxi-Engelsi riigiõpetuse edasiarendamist, riigi pikaldast, *järkjärgulist* väljasuremist. „Ekstsesside põhiline sotsiaalne põhjus — kirjutab ta, — mis seisab ühiselureeglite rikkumises, on hulkade eksploateerimine, nende viletsus ja vaesus. Selle peapõhjuse kõrvaldamisega hakkavad ekstsessid möödapääsematult kaduma. Meie ei tea kui kiirelt ja missuguses korras see sünnib, kuid meie teame, et nad välja surevad. Nende kadumisega kaob ka riik“ (Lenin, XIV köide, II jagu). Sedaviisi on selge, et riigi täielik väljasuremine on võimalik ainult täieliku kommunismi maksmapanekul. Seepärast peame meie igat moodi võitlema parem- ja pahempoolsete kallakute vastu meie parteis, kes ülemineku ajajärgu dialektikast mitte aru saades, püüavad juba nüüd, teises viisaastakus riiki maha matta. Oma jutlustega valavad nad vett meie vaenlaste veskile. Põhimine ülesanne meie arenemise praeguses ajajärgus on nimelt proletariaadi diktatuuri tugevamaks tegemine, mida nii partei kui XVII konverents, kui ka keskkomitee ja keskkontrollkomisjoni ühendatud pleenum jaanuaris k. a. eriti rõhutasid.

II.

Mitte ainult kodanlised õpetlased, vaid ka oportunistid, sotsiaaldemokraadid on moonutanud ja moonutavad marksistlikku-leninistlikku riigiõpetust.

Proletaarse revolutsiooni mahasalgamiseks püüavad nad tõendada, et *peamine* mõte Marxi õpetuses olevat klassivõitluses, et marksism olevat ainult sotsioloogia. Muidugi, niimoodi küsimuse ülesseadmine on Marxi õpetuse kõige jämedam moonutamine kodanluse meeleheaks.

Marx ise kirjutab kirjas Weydemeyerile 5. märtsil 1852. a.: „Mis minusse puutub, siis ei ole minu teene ei praeguse aja ühiskonnas olevate klasside ega nende vahelise võitluse ülesleidmine. Kodanlised ajaloolased avasid ammu enne mind selle klasside võitluse arenemise, aga kodanlised majandusteadlased — klasside majandusliku anatoomia. Mida mina uut tõin, oli see, et ma näitasin, 1) et klas-

side olemasolemine on ühenduses kindlate ajalooliste võitlustega, mis valmistuse arenemisele omased, 2) et klassivõitlus viib mõõdapäasematult proletariaadi diktatuurile, 3) et see diktatuur ise on ainult üleminekuks igasuguste klasside kaotamisele ja ilma klassideta ühiskonda.“ Selles seisab Marxi õpetuse peamine mõte, kuid selle peamise mõtte moonutasid ja labastasid II Internatsionaali oportunistid — Bernstein, Kautsky j. t.

„Proletaarse revolutsiooni mõõdapäasematust maha salates ja teda evolutsiooniga asendades eifavad oportunistid sellesamaga kodanlise riigimasina purustamise ja uue riigi — proletariaadi diktatuuri loomise hädatarvilikkust. Kodanlise riigi purustamise „asendavad nad tema aktiivse ülesehitamisega, proletaarse diktatuuri õpetust kodanlusega koostöötamise teooriaga“ (Kominterni programm). Et oma teooriat õigustada, püüavad nad Marxi ja Engelsi töödest eklektiliselt üksikud laused välja noppida. Bernstein näiteks võtab „Kommunistliku manifesti“ 1872. a. eessõna, kus kõneldakse, et „tööklass ei või valmis riigimasinat lihtsalt oma kätte võtta ja teda oma otstarbeks käima panna“ ning kinnitab, et Marx ja Engels tahtnud nende sõnadega tööklassi hoiatada üleliigse revolutsioonilikkuse eest võimu oma kätte võtmisel (Bernsteini „Sotsiaalsed probleemid“). Meie teame aga, et Marx ja Engels kirjutasid sõnad just täienduseks „Komm. manifestile“, mis nende arvates peale Pariisi Kommuuna kogemusi natuke vananenud oli. Siin on väljendatud nimelt see mõte, et „tööklass ei või endist kodanlist riigimasinat ta valmiskujul lihtsalt oma kätte võtta, vaid peab ta purustama.“

Oma „Sots. probleemides“ edasi minnes ei kujuta Bernstein riiki enam ühe klassi valitsemise ja rõhumise organina teise klassi üle, vaid näitab teda kui klassiliste vastuolude lepitamise tööriista: „Praktikas on selgunud, — kirjutab ta — et mida kauem praegusaja riigis demokraatlikud asutused alal hoidusid, seda suurema tähelepanu ja lugupidamise osaliseks said vähemuse õigused, seda enam nõrgenes viha parteilises võitluses.“ Bernsteini seletuse järele kasvab kodanline demokraatia rahulikult proletariaadi riigiks. „See, kes ei suuda, — kirjutab ta, — sotsialismi olemasolemist ilma vägivaldse aktiivse omale ette kujutada, võib seda argumendina demokraatia vastu väija panna; ja tõesti väljendati sotsialistlikus kirjanduses selles mõttes arvamisi... kuid... demokraa-

tia on midagi suuremat kui poliitilised abinõud, ta on hea ainult niivõrd, kuivõrd ta tööklassi kätes sõjariistaks on kapitalismi kukutamise otstarbel.

Demokraatia on ühelajal nii vahend kui ka eesmärk. Ta on võidusaavutamise vahend meie õpetuse käes, ta on samuti selle õpetuse teostamise vorm...“ („Sots. probleemid“).

Me näeme, et oportunistidel on proletariaadi diktatuuri ja demokraatia põhiolust täiesti moonutatud arusaamine. Neile on proletariaadi diktatuur demokraatiale vastukäiv. Kautsky seletas demokraatia ja proletariaadi diktatuuri põhiolu isegi sel ajal valesti, kui ta veel marksist oli (1909. a.). Ta kirjutab: „See riigivorm, milles sotsialism ainult võibki teostatud saada, on vabariik ja seejuures selle sõna üldiselt tunnustatud mõttes, s. o. demokraatlik vabariik“ (Kautsky, „Tee võimule“).

1918. a. seab ta broschüüris „Proletariaadi diktatuur“ küsimuse sedamoodi, et „sotsialistlike sihtide vastupidisus“ s. o. enamlased ja oportunistid, on „kahe põhjalikult isesuguse meetodi — demokraatliku ja diktaatorliku meetodi vastupidisus“ (lhk. 3). See tähendab, et neil, oportunistidel, on demokraatlik, meil aga diktaatorlik meetod.

Niisugune on see jõe teoreetiline vasing, milleni Kautsky välja jõuab. Ta lobiseb vabameelselt „demokraatiast üldse“, mida, nagu meie ülevalpool nägime, olemas ei ole.

Niisugune proletariaadi diktatuuri ja demokraatia käsitlemine viib teda proletariaadi diktatuuri eitamisele. Kautsky, kui Marxi õpetuse põhjalik tundja ei võinud Marxi nii pahasti tunda, kuid kodanluse meelega asendab ta dialektika äraandlikult eklektikaga ja sofistikaga. Enamlasi arvustades tähendab Kautsky, et meie olevat oma proletariaadi diktatuuri teooria ehitanud ainult Marxi ühele sõnale tema kirjas Brackele 1875. aastal, kus Marx kirjutab, et „kapitalistliku ja kommunistliku ühiskonna vahel on revolutsiooniline ajajärk, kus üks neist teiseks muutub. Sellele ajajärgule vastab ka poliitiliselt ülemineku ajajärk ja selle ajajärgu riik ei või olla midagi muud kui proletariaadi revolutsiooniline diktatuur.“ See on just Marxi kogu revolutsioonilise õpetuse kokkuvõte, oportunistile Kautskyle aga on ta ainult „sõna“ või „sõnakene“, mille Marx juhuslikult pillanud.

Kautsky kõneleb samuti nagu Bernstein, et diktatuuri mõiste käib demokraatia mõistetele vastu; diktatuur tähendab Kautsky aru-

saamise järele „demokraatia hävitamist“ ja selle teooria kasuks tõendab ta, et Marxi sõnad diktatuuri kohta ei tähendavat revolutsioonilist vägivalda, küll aga enamuse oma poole võitmist rahulikul teel kodanlise demokraatia olukorras. Ja et „puhtkodanline võim demokraatlikus riigis on eraldatud puhtproletaarsest võimust ajajärguga, mille kestel teostub esimese muutumine teiseks. Sellele ajajärgule on vastav ka üleminekuajajärk, mille kestel valitsus on kui üldise reegli järele *koalitsiooniline valitsus*“ (Kautsky, „Proletaarne revolutsioon“). Sel vaatepunktil asus Kautsky ja kõik oportunistid Saksamaal kuni viimase ajani.

Et oma vaate õiglikkust veel kord alla kriipsutada, tähendab Kautsky Pariisi Kommuuna peale, mis kuigi proletariaadi diktatuur olnud, siis ometi olnud ta üldise hääletuse teel valitud, s. o. ilma kodanluse hääleõiguse äravõtmiseta, s. o. „demokraatlikult“. Ja et proletariaadi diktatuur oli Marxi arusaamise järele niisugune seisukord, mis järgneb puhtast demokraatiast, kui proletariaat koostab enamuse. Kõik need targutised viivad ühtepaika — kodanlise demokraatia rahulikule ülekasvamisele proletariaadi riigiks. Kuid tegelikult teame meie, et Pariisi Kommuun oli jagatud kahte leeri — proletariaat ja kodanlus. Kautskyle oli väga hästi teada, et kodanluse koorekiht Pariisist Versailles pögenes ja et Kommuuna Versailles võitles kui tööliste valitsus kodanluse vastu. Mingisugusest demokraatiast ja üldisest valimiseõigusest kodanlusele polnud siin juttugi. Marx ja Engels tõendasid, Pariisi Kommuuna kogemusi tundma õppides, rohkem kui üks kord, et Pariisi Kommuuna teeneks oli nimelt katse purustada, hävitada „kodanluse valimismasin“. Kuid Kautskyle ei lähe see korda. Tema eesmärk on võitlus proletariaadi diktatuuri vastu: „Kui meie räägime diktatuurist kui valitsemisevormist, — kirjutab ta, — siis ei või meie rääkida klassi diktatuurist. Sest klass, nagu meie juba tähendasime, võib ainult võimul olla, kuid mitte valitseda... Valitsevad aga „organisatsioon“ või „partei“.

Keegi ei räägi, et diktatuur on valitsemise vorm ja Marx ka ei räägi sellest. Sellele vastavalt, missugune klass võimul on, kujuneb ka riigivorm, aga ühenduses klasside konkreetsete vahetõendustega kujunevad need ehk teistsugused valitsemisevormid. Mis aga klassidesse puutub, siis võib ta valitseda. Selles küsimuses Kautskyga polemiseerides kirjutab Lenin: „Iga Euroopa maa võib Kautskyle näiteks olla, kuidas

võimulolev klass riiki valitseb, näiteks mõisnikud keskajal nende organiseerituse puudustest hoolimata.“ (Lenin, „Proletaarne revolutsioon ja renegaat Kautsky“.)

Kodanlise demokraatia rahulikul teel proletariaadi riigiks edasikasvamise oportunistlik teooria põhineb osalt sellel, et Marx mõõdnud sajandi 70-tel aastatel niisugust edasikasvamist Inglismaa ja Ameerika kohta võimalikuks pidas. Kuid oportunistid, asendades dialektikat eklektikaga, ei võta edasiarenemist arvesse; nad ei saanud ega saa aru, et 70-tel aastatel võis nende maade kohta niisugust võimalust oletada, sest siis polnud seal veel monopolistlikku kapitalismi, polnud imperialismi ja eriliste tingimuste tõttu polnud neis veel sõjalise kildkonna võimulitsust ega bürokraatismi. Kuid mõõdnud 30—40. a. kestel muutus olukord põhjalikult. Imperialism haaras oma alla kõik maad ning selge on, et revolutsiooni arenemise ja proletariaadi võimuvõtmise üldised seadused said seadusteks ka Inglismaa ja Ameerika kohta. Dialektiliselt arutades võime meie nüüd ka seda oletada, et peale seda kui proletaarne revolutsioon paljudes suurtes riikides võitnud, on võimalik, et üksikutel maadel üleminek kodanliselt riigikorralt proletariaadi diktatuurile n.ö. rahulikul teel läbi läheb. Meie peame ainult oskama materialistliku dialektika meetodiga arvestada võitluse konkreetseid tingimusi arenemise mitmesugustel astmetel.

Mis puutub „puhta demokraatia“ üldisse valimiseõigusse kapitalistlikus korras, mida oportunistid nii kõrgeks kiidavad, siis on see ainult pettekujutus, mida „paremini ja piltlikumalt tõendab Saksamaa“ — kirjutab Lenin, — nimelt sellepärast, et selles riigis on konstitutsiooniline legalisatsioon püsivad imestamisväärt kava ning kindlalt, peaaegu poolsada aastat (1871—1914) ja sotsiaaldemokraatia suutis selle aja kestel palju rohkem kui teistel maadel „legaalsuse ärakasutamiseks“ korda saata ja nii suure osa töölistest poliitilisse parteisse organiseerida, kui mitte kusagil muul maal.

Missugune on siis see kõige kõrgem osa poliitiliselt teadlikke ja tegutsevaid palgaorje kapitalistlikus ühiskonnas? Üks miljon s.-d. partei liiget 15 miljonist palgatööstest. Kolm miljoni ametiühisuslikult organiseeritud 15 miljonist“ (Lenin, „Riik ja revolutsioon“).

Eriti teravalt paljastavad „demokraatiat“ viimased sündmused Saksamaal. Saksamaa kodanlus asus avalikule fashismi teele, kõik demokraatia viigilehed kõrvale heites. Hitleri võimuletulekuga jõudis fa-

schistlik diktatuur Saksamaal teatud täiusele.

Need sündmused avavad kõige paremini Saksamaa töötavatel hulkadel silmad ning paljastavad nende ees kodanlise korra „demokraatia“ valelikkust, mille tagajärjel üldise valimiseõiguse pettekujutused ikka enam ja enam purunevad. Viimasel ajal on märgata, et kodanlus ise, keda parlamentlik valitsemiseviis enam ei rahulda ja kes püüab oma otsekohesele diktatuurile, hakkab oma huvides paljastama n.n. „puhast demokraatiat“. Tuntud major Fuller, kes tulevikusõja küsimused läbi töötanud, avaldas hiljuti uue raamatu „Drakonide hambad“. Selles raamatus püüab ta maailma üldises olukorras selgusele jõuda, mis võib sõda tekitada ja ühtlasi paljastab ta seal praegusaja kodanlist demokraatiat. „Demokraatia, — kirjutab ta, — tugineb valevaatele, et hääletamine on õigus, aga mitte funktsioon. See õigus tugineb kristlikkudele ideedele, et kõik inimesed on üheõiguslikud. See valevaade tekitab niisuguse poliitilise süsteemi, et valitsus olgu rahva jaoks ja tulgu rahva kaudu, ehk lihtsamini öeldes, tulgu rumalate valitsus ja rumalate kaudu. *Kõned trüki vabadusest — need on kõned sellest, mida olemas pole*“ (toodud K. Radeki kirjatükist k.-h. „Pravdast“).

Käesoleval võitluse astmel ei ole kodanlusele niisugust hulka petmist enam vaja, ta heidab selle kõrvale kui kõlbmatu rämpsu.

Kuni viimase ajani kaitsesid sotsfaschistid pühalt „tõelist demokraatiat“, peaasjalikult parlamentlikku vormi, sellepärast, et tema kaudu võisid nad kõige paremini oma tööliste petmise sotsiaalset funktsiooni täita. Kuid nüüd, ühenduses kapitalistliku stabilisatsiooni lõpuga, mis nõuab juba teisi petmise meetodeid, esitavad sotsfaschistid rea revolutsiooniliselt kõlvaid uusi loosungeid, nagu koalitsioonist kodanlusega tagasiastumine, sotsialism (kuid „demokraatlik sotsialism“, ilma proletaarsete revolutsioonita, kapitalismi raamidest), „natsionaliseerimise programm“ jne. Ka eesti sotsid käsivad nüüd „demokraatia“ küsimust eitavalt, ka nemad leiavad nüüd korraga, et demokraatia olevat kodanluse diktatuur. „Rahva Sõna“ kirjutab: „Praegune silmapilk on küps ühiskondlikuks pöördeks... demokraatia ei kannata enda huvide ühesarnasuse ilmet, vaid ühe klassi valitsust teise üle...“

Pahempoolsed seavad üles isegi proletariaadi diktatuuri loosungi, kuid seletavad, et see ainult teistsuguse meetodiga pidavat sündima, kui Venemaal. Viimasel ajal

on Saksamaal aktiivset osa hakanud etendama n.n. „uusrevisionistid“, need sotsiaaldemokraatia ideoloogia ja poliitika faschismiga kohastamise kõige ägedamad kaitsjad. See „uusrevisionistide“ grupp (erinevalt vanadest revisionistidest nende reformismiga ja usuga demokraatiasse) kujutab õige arvurikast literatoorite hulka, kes koondunud sotsiaaldemokraatliku ajakirja „Neue Blätter für Sozialismus“ ümber. See grupp on sotsiaaldemokraatia ideelise kriisi huvitavam väljendus, peegeldades samal ajal sotsiaaldemokraatia ladvakihhi arenemist faschismi poole. Erilise selgusega ilmub see nähtavale nimelt *riigiküsimustes*. Samuti kui faschistid, arutavad nemadki Veimari konstitutsiooni reforme. Üks „uusrevisionist“ *Frenkel* kirjutab sotsiaaldemokraatliku ajakirja „Gesellschaft“ detsembrinumbris: „Kui Veimari konstitutsiooni tähtsamaks põhimõtteks pidada valitsuse ärarippuvust parlamendi usaldusest, siis peame meie järeldusele jõudma, et konstitutsiooni selle keskpunkti kallal on vaja radikaalsem operatsioon läbi viia.“ Ta paneb ette niisuguse konstitutsiooniprojekti, mis presidendivalitsuse seaduslikuks teeb ja riigipäevalt faktiliselt õiguse võtab presidenti asendada. Selmoel paneb ta ette parlamenti alal hoida... tühistades parlamentarismi. See ongi faschistlik riik, faschistlik konstitutsioon! Mussolini ja Pilsudski ei ütelnud samuti parlamendist lahti. Faschistlik diktatuur ei ole parlamendi alalhoidmise vastu, kuid ta seab parlamentarismi asemele, ühes hulkade petmisega, katmatu vägivalla töötavate hulkade üle.

II Internatsionaali uus taktika ja „uusrevisionistide“ viimased mõtteavaldused riigiküsimuse kohta nõuavad kommunistlikudelt parteidelt eriti nüüd võimu küsimuse, proletaarsete diktatuuri küsimuse selget ülesseadmist. Selgitada laialistele töötavatele hulkadele, et ainult revolutsioonilisel teel, vägivaldse proletaarsete revolutsiooni teel võib proletariaadi diktatuuri teostada ja sotsialismi kätte saada ja et „ei saa olla midagi vahepealist, peale proletariaadi diktatuuri. Igasugune unistus millegist kolmandast on väikekodanluse reaktsiooniline virisemine“ (Lenin, „Teesid ja aruanne kodanlise demokraatia ja proletariaadi diktatuuri kohta“).

Opportunistide kogu senine teooria ja nende viimaseaja taktika on niimoodi ehitatud, et ainult otsustavast võitlusest, proletaarsete revolutsioonist kõrvale puigelda.

Riigi ja proletariaadi diktatuuri küsimustes on neil kõige segasem eklektiline pudru.

Vandervelde oma raamatus „Sotsialism riigi vastu“ (1918. a.) moonutab Marxi riigiõpetust samuti kui seda tegi Kautsky. Ta asendab riigi klassilised mõisted välisklassiliste mõistetega. Tema leiab, et pärast seda, kui proletariaat poliitilise võimu võitnud, tulevat „rahva töövabariik“, mis on sisuliselt üks ja seesama sellega, mille sotsialistid Gotha programmi projektis esile tõid ja mida Engels juba 70-tel aastatel kritiseeris. „Vabast rahvariigist rääkida on puhas mõttetus; *niikaua, kuni proletariaat veel riiki vajab, ei vaja ta teda mitte vabaduse, vaid oma vastase mahasurumise huvides.* Aga sel ajal kui vabadusest rääkimine võimalikuks saab, lõpeb riigi kui seesuguse olemasolemine ise“ (kiri Bebellile).

Väljendus „rahva töövabariik“ asendab riigi klassilise mõiste välisklassilisega. Kautsky, kritiseerides Kunovit, iseloomustab riiki samuti kui klassidest kõrgemal seisvat organisatsiooni. Ta kirjutab: „Ka Marx oli sel arvamisel, et me lähemas tulevikus saame kõrgemalt arenenud riigi. Vastupidi aga, riigi muutumine *riigist kõrgemalolevaks organisatsiooniks* peab kätte jõudma kaugemal ajajärgul“ (Kautsky, „Marxi riigiteooria Kunovi valgustusel“, lhk. 32). Edasi kirjutab Kautsky samas raamatus, peatükis „Võitlus riigivõimu eest“, et „riigiaparaat ei ühine mitte alati võimaloleva klassiga“. Ta tähendab, et klassid, nii võimalolevad kui ka rõhutud, differentseeruvad arenemisprotsessis ikka enam ja riigi aparaat omandab mitmesuguste asjaoludetagajärjel ikka suurema ja suurema iseseisvuse.

Riigi välisklassilise iseloomu teooriat näeme meie ka Plehanovil. Oma raamatus „Vene ühiskondliku mõtte ajalugu“ iseloomustab ta vene (Moskva) isevalitsust, kui klassidest väljaspool olevat jõudu.

Ta kirjutab (lhk. 149):

„Moskva aja vene ühiskondliku korra põhialgmeks oli isikute täielik allumine riigile. Ja ta orjastas kõik vene rahva kihid, näiteks Ivan Hirmus tegi kõik Moskva riigi elanikud tsaari ees orjadeks ja täiesti õigusetuiks nii isikliku elu kui varanduse poolest ning kõiki neid rõhus *riigimasin.*“ Riik kui orjastamise põhjus ja subjekt Venemaal, lähendas Venemaad, Plehanovi arusaamise järele, ühiseluliste tingimuste poolest hommikumaa suurtele despotriikidele.

„Kui peamiseks iseloomulikuks jooneks, — kirjutab ta, — mis Venemaa elu-olu hommikumaaade despotriikide elu-olule lähendas, oli rahva kõigi klasside muutmine

riigiorjadeks, siis on täiesti ümberlukkamatu, et Peetri reform ei võinud ja ei saanudki selle poole sihitud olla, et talurahvast europaseerida.“

Plehanovi arvates ei ole Moskva riik valitseva klassi esindajaks, vaid ta seisvat kõigest klassidest kõrgemal. „Maailma kõige suurem mõisnik-orjapidaja — riik, — kirjutab ta, — ei võinud ühelgi juhtumisel selle mõttega leppida, et vabastatavad talurahva „hinged“, keda ta juba oma moodi mõtles käsutama hakata, ilmuvad korraka tema ette mitmemiljonilise proletariaadina. *Sellepoolest läksid tema huvid teiste orjapere-meeste huvidest lahku*, millega ongi seletatavad need hõõrumised toleaeagsete mõisnikkude ja „Peterburi tshinovnikute“ vahel.“

Riigi klassidest kõrgemal seismise teooria ei ole marksistlik teooria. Tema baasiks on oportunistlik riigiteooria, kui klasside lepitamise, klassivõitluse kinnimätsimise sõjariist.

Plehanovi ülaltoodud hinnangus Vene riigi kui põhjuse ja subjekti üle pärisorjuse ajal esineb Plehanovi vaadete vähemline iseloom.

Käsitades riigiküsimust tema arenemise narodnikute liikumise ajajärgul, pole Plehanov vaba ka anarhistlikkudest vaadetest, eriti bakunistlikust riigi kui kõigi pahede *allika* hinnangust.

„Riik, — kirjutab ta, — orjastab kaugelt suurema osa rahva tööst. Rahvalt maa eksproprieerimise teel ära võttes ja seda viisi maapuudust tekitades loob ta sellega oma hurtsikust ja põllulapist kunstlikult eemale kistud sulaste hulga, kelle ridadest vabrikud ja tehased saavad omale töökäsi. Raskete maksude survega sunnib ta talupoegi kõrvalteenistust otsima, et riigi nõudmisi täita, s.o. ta sunnib talupoega andma ennast majandusliku eksploatatsiooni ohvriks. Ta toetab kulaklust ja litgakasukapitalismi külas ning sel viisil tungib ta rahva eluviiside kallale kõige hädaohtlikumast küljest“ (Plehanov, kirjatööde kogu, I köide).

Kõigil neil riigi ja revolutsiooni teooria oportunistlikkudel moonutustel on üks eesmärk — kodanlise ühiskonnakorra kaitsmine. Sotsiaal-oportunistid olid ja jäävad tööliklassi äraandjateks ning nad on kodanluse peamiseks sotsiaalseks toeks.

Marxil ja Engelsil tuli I Internatsionaalis pidada ägedat võitlust anarhistide vastu, kes püüdsid oma õpetuse kasuks moonutada Pariisi Kommuuna õppetunde. Nagu teada, eitab anarhismigasugust võimu, esimeses järjekorras riigivõimu.

Bakunin, anarhismi silmapaistvam esindaja, eitas riiki sellepärast, et tema, s. o. riigi tõttu olevat loodud kapital, mis on kõigi pahede allikas ja sellepärast arvas ta, et kõigepealt on vaja riik kaotada. Teine anarhismi esindaja, Proudhon, ammutas oma õigluse ideaali kapitalismieelseist kaubanduslikkudest vahakordadest, seletas eksploateerimise majanduslikke fakte riiklikkude seadustega ja samuti eitas sel alusel riiki. Keskenatud võimu eitamine anarhistide poolt viib neid poliitilise võitluse ja proletariaadi diktatuuri eitamisele.

Üksikasjalisemalt on anarhistide vaated riigiküsimuses väljendatud Bakunini raamatus „Riik ja anarhia“.

Marx naerab anarhistide üle, kui ta kirjutab: „Kui tööliklassi poliitiline võitlus revolutsioonilised vormid omandab, kui töölised kodanluse diktatuuri asemele seavad oma revolutsioonilise diktatuuri, siis saadavad nad hirmsa — põhimõtteid haavava kuriteo korda, sest oma armetute, jämedate *päevanõuete* rahuldamiseks, selleks, et kodanluse vastupanekut murda, annavad töölised riigile revolutsioonilise üleminekuaja vormi, sellesemel, et relvad maha panna ja riik kaotada“ (vaata *Lenin*, „Riik ja revolutsioon“).

Nende sõnadega astub Marx riigi niisuguse „kaotamise“ vastu välja, mis relvad lihtsalt „maha paneb“ ja kodanluse vastupanekut ei purusta. Ta rõhutab sellega veel kord, et proletariaadile on lõpulikuks võiduks vajalik riigi ajutine „revolutsiooniline üleminekuaja vorm, mida anarhistid ei taha mõista sel põhjusel, et nad ei näe revolutsiooni tema tekkimises ja arenemises, tema erilistes ülesannetes vägivalla ja võimu suhtes. Meie lõppeesmärk on kommunism, s. o. ühiskonnakord, kus pole enam riiki, kuid meie teed riigitule ühiskonnale erinevad anarhistide teedest. Anarhistidel, kes üleminekuajajärku eitavad ja nõuavad riigi täielikku hävitamist, tema „tühistamist“ üle õõ, kohe peale proletaarse revolutsiooni, pole selget ja kindlat ettekujutust sellest, mida kodanlise riigimasina asemele panna.“

„Poliitiliste vormide küsimuse peale löid anarhistid üldse käega“ (vaata *Lenin*, „Riik ja revolutsioon“). Nad eitavad kodanlise riigi ärakasutamist proletariaadi ettevalmistamiseks revolutsioonile, eitavad poliitilist võitlust kodanlise riigi raamides. „Töölised streik, — kirjutab Proudhon, — on seadusevastane, seda räägib mitte ainult kaelakohtuseadus, vaid ka majanduslik süsteem ja maksva korra tarvilikkus...“

Iga üksiku töölise vabadus oma isiku ja oma käte üle valitseda, võib kannatata olla, kuid ühiskond ei või lubada, et töölised oma liidu abil monopoli üle vägivaldada tarvitaksid“ (tsiteeritud Marxi „Mõtte-teaduse viletsusest“). Proudhoni kriitiseerides tähendab Marx, et töölised esimesed katsed omavaheliseks ühendamiseks on võtnud alati koalitsioonivormi. Proudhoni vaate järele tuleb aga välja, et — ärge koalitsiooni ühinege, s. o. ärge poliitikaga tegemist tehke.

Esimesel vaatlemisel paistab, nagu oleksid marksistid anarhistidega ühes küsimuses, nimelt kodanlise riigimasina purustamises, ühel seisukohal. Kuid anarhistid räägivad riigi „plahvatusest“, mis pealegi väga segane ja ebarevolutsiooniline on, meil aga on kodanlise riigimasina „lõhkumine“ („ломка“).

„Kodanlise riigimasina anarhistliku plahvatuse teooriat ei saa ära segada marksistliku „lõhkumise“, purustamise teooriaga. Mõnigi seltsimees on valmis neid kahte isesugust mõistet ära segama, arvates et nad on ühe ja sama mõtte väljendused. Kuid see pole õige. See on täiesti ebaõige, seltsimehed. Lenin väljus nimelt kodanlise riigimasina „lõhkumise“ marksistlikust teooriast kui ta kritiseeris riigi „plahvatuse“ ja „tühistamise“ anarhistlikku teooriat“ (Stalin, kõne parempoolsest kallakust ÜK(e)Parteis ÜK(e)P keskkomitee pleenumil 1929. a. aprillis).

Oportunistid püüavad tõendada marksistide vaadete sarnasust anarhistide vaadete ja riigimasina „purustamise“ küsimuses, vaid föderalismis. Bernstein oma raamatus „Sotsialismi eeldused ja sotsiaaldemokraatia ülesanded“ süüdistab Marxi selles, et ta jäävat Proudhoniga nõusse nimelt föderalismis küsimuses. Proudhon on muidugi föderalist, see väljendub põhimõtteliselt juba tema väikekodanlistest vaadetest, kuid Marx, kuigi ta arutab, et Kommuun oleks pidanud saama ka kõige väiksema küla poliitiliseks vormiks, pole mitte föderalist, vaid tsentralist.

Kas see pole siis tsentralism, kui peale võimu võtmist proletariaat ja kehvem talurahvas organiseerub täiesti vabalt kommunadesse ja ühendab kõigi nende kommunade tegevuse kapitalistide vastu, nende vastupaneku vastu ja organiseerib oma sotsialistliku majanduse. Bernsteinidele ja kõigile teistele oportunistidele paistab tsentralism kui midagi ainult ülevaaltpoolt. Nad ei saa aru, et võimalik on ka vabatahtlik tsentralism.

„See on otse pöörane, — kirjutab Lenin, — Marxi vaateid parasiidi riigivõimu hävitamise peale Proudhoni föderalismiga ära segada“ („Riik ja revolutsioon“). Mitte keegi muu kui Marx avaldas Proudhoni vaadete ja tema enese kohta hävitava kriitika. „Ta tahab, — kirjutab Marx, — kui teadusemees hõljuda kodanluse ja proletariaadi kohal, olles ise ainult väikekodanlane, alaliselt kõikuv töö ja kapitali, majandusteaduse ja kommunismi vahel“ (Marx „Mõteteaduse viletsus“).

I Internatsionaali kongressil Haagis 1872. aastal ja pärast seda tuli Marxil ja Engelsil anarhistidega tõsist võitlust pidada. See võitlus viis I Internatsionaali lõhenemisele ja marksistliku Internatsionaali kõrvale tekkis anarhistlik Internatsionaal. Eriline mõju oli anarhistidel tööstuslikult mahajäänud romanimaade (Itaalia, Hispaania j.t.) töolisteliikumises.

Käesoleval ajal pole anarhism hulgaline liikumine, vaid muutub sektantlikeks, ning kõige oma väljaastetega, siin hulgas väljaastetega NSVL tööliklassi diktatuuri vastu, asetab ta end objektiivselt revolutsioonivastaste jõudude väerinda“ (Kominterni programmist).

* * *

Riigiküsimuses on kõrvalekaldumisi ka kommunistide hulgas. Üldiselt on tuntud sm. Buharinil poolanarhistlikud vead riigiküsimuses.

1916. aastal, Lenini riigiküsimuse üle teoreetilist vaidlust pidades veeres ta anarhistidele õige lähedale ja sattus isegi kuni Marxi-Engelsi õpetuse täieliku mittemõistmisele selles küsimuses. Ajakirjas „Noorsoo Internatsionaal“ ilmus sel ajal Buharini kirjatükk, mis sihitud Lenini vastu. „Täiesti ekslik on, — kirjutab Buharin, — otsida sotsialistide ja anarhistide vahel erinevust selles, et esimesed riigi pooldajad, teised aga vastased on. Erinevus seisab tõeliselt selles, et revolutsiooniline sotsiaaldemokraatia tahab organiseerida uue ühiskondliku, kui keskendatud, s.o. tehniliselt kõigeenam progressiivse valmistuse, kuna detsentraliseeritud anarhistiline valmistus tähendaks ainult sammu tagasi vanale tehnikale, vanale ettevõtete vormile.“

Siin ei saa Buharin aru anarhistide riigimasina „tühistamise“ ja „plahvatuse“ põhiolust, millest meil ülevalpool kõne oli, ta ei saa aru peamisest, ei saa aru meie suhtumisest riigile, vaid näeb selles nii tähtsas küsimuses ainult suhtumisi tulevase ühiskonna majanduslikule alusele. Buharin tumestab proletarise riigi aktiivset osa

sotsialistliku majanduse arendamises ja ta kui klassivõitluse sõjariista osa. Riik on Buharini vaate järele mitte kui klassilise vägivalda eriline sõjariist, vaid ainult kui „võru“, mis klasse koos hoitab.

Edasi langeb ta hoopis anarhistide kilda, arutades, et sotsiaaldemokraatia, kes on, või igatahes peab olema hulkade kasvataja, on nüüd rohkem kui kunagi vaja rõhutada oma põhimõttelist vaenulikkust riigi vastu. Käesolev sõda on näidanud, kui sügavale on tunginud tööliste „riiklikkuse juured“ (toodud Stalini kõnest ÜK(e)P Keskkomitee pleenumil 1929. a.).

Buharin on siin, nagu kõik anarhistid, igasuguse riigi vastane.

Väga raske on sm. Buharinil dialektilisest arenemisest aru saada. Tema riigiteooria on mehanistlik teooria, mis tähendab marksistlik-leninlise klassivõitluse teooria avalikku revideerimist. Ta pole kunagi tõusnud proletariaadi diktatuurist täieliku arusaamiseni, ei enne ega pärast Oktoobrirevolutsiooni, kuni oma viimaste parempoolsete oportunistlike vigade tegemiseni.

„Üleminekuajajärgu ökonomikas“ märgib ta mitmes kohas ära, et üleminekuajajärgul iseloomustab poliitilist korda proletariaadi diktatuur, kuid ta ei rõhuta küllaldasel määral seda, et *eestvedavaks* valitsevaks klassiks on proletariaat.

Proletariaadi diktatuur on Buharinil kestaks teatud „klasside koostöö“ tarbeks. Proletariaadi pealiin tema diktatuuris on ühiskondliku terviku kindlustamise liin, mis sihitud ühiskonna lõhenemise vastu. „Üleminekuajajärgu ökonomikas“ on väljendatud juba rida ekslikke seadeid, millel teatud kindel side tema viimaste parempoolsete oportunistlike vigadega. Klassilise ühiskonna muutumine klassituks sünnib ägedas võitluses vana ilma vastu ja see võitlus on väga keeruline ja raske protsess.

Kuid juba „Üleminekuajajärgu ökonomikas“ on Buharinil tunda, et selle protsessi keerulikkus mõnedes osades ära kaob. „Kuivõrd meie, — kirjutab ta, — vaatleme kogu protsessi tervelt, alates vägivaldsest eksproprieerimisest kuni proletarise diktatuuri väljasuremiseni, mis samuti protsess on, — jääb vahe proletariaadi ja kogu ühiskondlike tegelaste hulga vahel ikka vähemaks, kuni ta lõpuks täiesti kaob. Sellesamaga on ka „sotsialiseerimise“ termin õigustatud.“

Lenin oma märkustes „Üleminekuajajärgu ökonomika“ kohta („Lenini koguteos“, k.k. XI) vaidleb niisugusele määrán-

gule otsustavalt vastu. „Mitte sugugi, — kirjutab ta, — „õigustas“ inimese sündimise „protsessi“ asendamise surma „protsessiga“!

Buharin segab proletariaadi võimu kõvenemise protsessi proletariaadi diktatuuri väljasuremise protsessiga ja mätsib seega need põhimised vastuolud kinni, millega üleminekuajajärgu majanduse arenemine seotud.

Buharini vaate järele tuleb välja, et meie peame minema klassideta ühiskonnale klassivõitluse vaibumise teel. Temal algab pärast võimu võtmise ajajärku riigi väljasuremine. Viimast protsessi mõistab ta kui proletaarse riigi evolutsioonilist vajumist majandusse ja sinna lahunemist. Sellele aluspinnale on rajatud ka ta teooria kulaku sotsialismi kasvamise kohta, sellepärast seletab ta klassivõitluse teravnemisest üleminekuajajärgul juhuslikkude põhjustega, kohalike tegelaste ettevaatamata poliitikaga, nõukogude aparaadi puudustega jne.

Juba „Üleminekuajajärgu ökonomikas“ ei hinnanud Buharin küllaldaselt seda, et üleminekuajajärgul on tarvis otsustavalt võidelda, otsustavat vastulööki anda kulaklik-kodanlikele olustele. „Kui suurtaolnikud, — kirjutab ta, — proletaarse diktatuuri vastu aktiivselt võitlust peavad, siis tuleb proletariaadi „konsentreeritud vägivald“ anda kulaklikule Vandeele *enam ehk vähem* mõjuv vastuhuop“ („Üleminekuajajärgu ök.“ lhk. 146).

Lenin oma märkustes võtab sõnad „enam“ ehk „vähem“ klambritesse ja kirjutab äärtele „kõige“ (aga mitte „enam ehk vähem“).

„Meie, marksistid-leninlased, — kirjutab sm. Stalin, — mõtlesime senini, et ühelt poolt linna ja küla kapitalistide ja teiselt poolt tööliisklassi vahel valitseb huvide *lepitamatu* vastupidisus. Nimelt see ongi klassivõitluse marksistliku teooria aluspõhi. Aga nüüd, Buharini teooria, mille järele kapitalism rahulikult sotsialismi kasvavat, pöörab kõige selle peapeale, kurnajate ja kurnatavate klassihuvide *lepitamatu* vastupidisus kaob ära, kurnajad kasvavad sotsialismi“ („Leninismi küsimused“, lhk. 486). Nagu ülaltoodust näha, ei saa Buharin proletariaadi diktatuuri osast aru, ta ei mõista, et proletariaadi diktatuur pole mitte võitluse lõpp, vaid võitluse jätkamine uues olukorras, uues vormis ja et klasside likvideerimine teostub ägeda klassivõitluse tuleks.

„Klasside hävitamine, — kirjutab Lenin, — nõuab kauakestvat, rasket, visa klassi-

võitlust, mis pärast kapitali võimu kukutamist, pärast kodanlise riigi purustamist, pärast proletariaadi diktatuuri maksmapanekut mitte ära ei kao (nagu vana sotsialismi ja vana sotsiaaldemokraatia jaburdajad endile ette kujutavad), vaid ainult muudab oma vorme, minnes paljudel aladel veel ägedamaks“ (Lenin, XVI köide).

Kuna Buharin üleminekuajajärgu astmete arenemisest aru ei saanud, siis kirjutab ta ka riigi väljasuremise protsessi valesti.

„Välise sunduslik normeerimine, — kirjutab ta „Üleminekuajajärgu ökonomikas“, — hakkab kõdunema, kõigepealt kaob sõjavägi, sõjalaevastik kui kõige teravam välise sunduse relvad; seejärel kaob karistuse- ja surveorganite süsteem; edasi — töö sunduslik iseloom jne.“

Lenin teeb siinkohal ääremärkuse: „Kas mitte vastupidi: alguses „edasi“, seejärel „siis“, ja lõpuks „esiteks“.

Sm. Buharini viga järeldub tema mehhanistlikust ja ühes sellega idealistlikust poliitika lahtikiskumisest majandusest. Buharin ei pane seda aktiivset osa tähele, mis on proletaarsel riigil majanduslike tingimuste loomises proletaarse riigi väljasuremiseks. Ta ei saa aru proletaarse riigi revolutsioonilisest osast kui poliitilisest pealisehitusest ja ta vastupidisest aktiivsest mõjuavaldusest sotsialistliku majanduse arenemise peale.

Kontrevolutsiooniline trotskism kisub samuti poliitika majanduse küljest lahti ja seab proletariaadi diktatuuri sotsialistliku ehitustöö vastu.

Trotski kirjutab, et „riik võib küll proletariaadi diktatuuri jaoks küpseks saada, ilma et ometi küpseks saaks sotsialismi iseseisvaks ülesehitamiseks, isegi latalisemate sotsialiseerimise abinõude läbiviimiseks“ („Permanentne revolutsioon“). Trotski ei usu sotsialismi ehitusse ühes riigis. Trotskile on meie nõukogud — proletariaadi diktatuuri organid, lihtsalt „administratiivsed organid“.

Siin puudutasin ma Trotski teooriat proletariaadi diktatuuri kohta ainult lühidalt, Trotski teooria täielik kriitika on täiesti iseseisva teemä ülesanne.

* * *

Jämedama marksistlik-leninlise riigitõpetuse ja proletaarse diktatuuri moonutamisenä esinevad eesti rahvusdemokraatide „teooriad“ neis küsimustes.

Üks tähtsamatest rahvusdemokraatia esindajatest — Palvadre kirjutab, et meil on „tööliste-talurahva riik“ ning kinnitab, et

nõukogude vabariigi aluseks, hegemooniks on mitte proletariaat, vaid keskmik-talurahvas.

Kogutöös „Kolm aastat“ avaldatud kirjatükis „Eesti töörahvas Venemaal (v. peatükk „Asunikud ning tööliste ja talupoegade riik“) kirjutab Palvadre:

„Nõukogude vabariigi aluseks¹⁾, täieõiguslikuks kodanikuks on tunnustatud kehoja kesktalupoeg, kes valitsuselt kaitset leiavad ja kes ise valitsejaks¹⁾ on.

Nüüd tuleks otsusele jõuda, kes on Eesti asunik, kas esimesest või teisest liigist. Siis võime kergesti otsusele jõuda, kui asunikke tunne ja teame, et nad omal jõul tööd teevad, et nad võõrast tööjõudu ei eksploateeri. Tähendab, oma enamuses eesti asunik kuulub esimeste hulka, see tähendab kesktalupoja hulka ja seega on ta tunnustatud valitsevaks kihiks...¹⁾“

Ja edasi:

„Poliitiliselt kui valitsev klass¹⁾, ei või tal poliitilist vastuolu olla...“ s.t. nõukogudevõimuaga.

Niisuguse kinnituse aluseks on kontr-revolutsioonilise rahvusdemokratismi kontr-revolutsiooniline teooria, mis eitab klassilisi vastuolusid rahvuses, võtab eesti talupoja kui ühtse massi ilma klassivahedeta. Nende vaadete põhialuseks on rajatud „eneseeksploateerimise“ teooria, s.o. rikastumine omaenese tööga.

„Talupojad aga, masinaid tarvitusele võttes, — kirjutab Palvadre, — surusid sulased talundest täiesti välja ja tegid tööd oma perekonnaga“ (J. P. „Eesti töörahvas Venemaal“).

Eitades klassilist kihinemist eesti talurahva seas ja talurahva kapitalistlikku arenemisteed tsarismi ajal, eitavad rahvusdemokraadid edasi kulakut ka nõukogudevõimu ajajärgul, iseloomustades eesti talurahvast Nõukogudemaal kui kultuurseid talupoegi ja töökaid mehi, kes üldse ei tarvita palgalist tööjõudu „eksploaatatsiooni eesmärgil“. See palgatööjõu eksploateerimise kinnimätsimine eesti küldes viis selleni, et ka kulaklus äsetati keskmikkude kihti, s.o. proletaarse riigi „hegemooniks“.

Palvadre järgi tuleb siit välja, et eesti küldes klassivõitlust olla ei või, ja kui see „hegemoon“ siiski kodusõjast Balahovitshi, Judenitshi j.t. bandedes ning reast nõukogudevastastest ülestõusudest osa võttis, siis seda mitte nende süü pärast, nende klassilise seisukorra tõttu, vaid nõukogudevõimu süü pärast, kes, nagu Palvadre seletab, mitteõiglaselt „suuremad rekvisit-

sioonid“ nende seas läbi viis, „mis asunikud ajutiselt kontr-revolutsiooni leeri viskas“ (J. P. „Eesti töörahvas Venemaal“).

Palvadre oma „teooriaga“ mitte ei võltsi enam proletariaadi diktatuuri marksistlik-leninlist teooriat, vaid otsekohe eitab proletariaadi diktatuuri ja järjekult ka proletaarset revolutsiooni. Sest kui „riik on ühiskonna vorm ja klassitulude tekitus“ (Palvadre), siis eitatakse sellega täiesti proletariaadi klassivõitlust, proletaarset revolutsiooni ning selle eesmärgi — proletariaadi diktatuuri teostamist.

Palvadrelt loeme edasi:

„Mida rohkem tööliklass areneb ja mida tugevam ta on, seda rohkem pääseb ta riikliku aparraadi juurde.

Riik aga iseenesest kestab niikaua, kui kaua on olemas klassid, kaovad klassid, kaob ka riik“ (J. P. „Uuem ajalugu“).

Tähendab, „riikliku aparraadi juurde“ pääsemise läbi, arusaadavalt rahulikult teel, loob proletariaat omale paremad tingimused, et omale sellest „tulude tekitusest“ tulu saada.

Proletaarset revolutsiooni eitab Palvadre sellega põhimõtteliselt ja seega ka 1917. a. Oktoobri-revolutsiooni, seletades seda kui tööliklassi rahulikku riigiaparraadi juurde tulemist. „Kui Kerenski valitsus oma tegevust algas pealetungimisega Saksamaale, — kirjutab ta, — said ka sotsialistid aru, et sarnane valitsus enam püsida ei või. Sotsialistide ettevõttel taheti kodanlist valitsust kindlustada ja temale rahva ees usaldust võita. Selleks kutsuti Moskva kokku „demokraatlik nõupidamine“ ja asutati „eelparlament“. Kuid ka eelparlament ei toonud oodatuid tagajärgi.

Eelparlamentist lahkus enamline fraktsioon. Seega oli öeldud, et töölised ja talupojad ei seisa eelparlamendi selja taga ja ta ei võlnud saada valitsuseks.

Teiselt poolt hakkas enamlaste tabava agitatsiooni tagajärjel sõjavägi linil lagunema, kuna talupojad vastu valitsuse tahtmist maad hakkasid võtma. *Nii oli loomulik, et valitsuse etteotsa võis astuda ainult see, kes massi tegevusega nõus oli ja tema hvoisid tabada oskas.*

Peterburi nõukogus said rõhuva enamuse enamlased ja viimaste poolt 16. oktoobril loodud sõja-revolutsioonikomitee võttis valitsuse oma kätte. Kui 25. oktoobril nõukogude kongress kokku astus, anti valitsuse nõukogudele üle“ (J. P. „Uuem ajalugu“).

Tõime meelega niisuguse pika väljavõtte J. Palvadre kirjutisest, et lugeja ise näeks, et siin mingisugusest revolutsioonist jut-

¹⁾ Miuu allakriipsutus. S. A.

tugi pole. Proletariaadi võimu haaramist kujutatakse kui harilikku valitsusekabineti vahetust. „Sõja-revolutsioonikomitee võttis valitsuse oma kätte“, kui aga nõukogude kongress kokku tuli, „anti valitsus nõukogudele üle“ jne.

Sedasama kordab Palvadre 1931. a. lõpus Eesti kohta. Võim läinud Eestis Vene ajutise valitsuse käest nõukogude kätte „allkirja vastu“. „27. oktoobril seadsid ajutise valitsuse esitaja Eestis ja Eesti nõukogude esitaja võimu vastuvõtmiseks akti kokku. Akt kirjutati alla ja võim läks nõukogude kätte“ (J. Palvadre „Фашистская Эстония“ 1931 r.“).

Niisugune marksistlik-leninlise riigi ja proletaarsete revolutsiooni teooria moonutamine ning avalik võltsimine pole mitte vigadetegemine, nagu seda ehk mõned seletada püüavad, vaid see on proletaarsete revolutsiooni kontrevolutsiooniline eitamine.

Klassilisi vastuolusid eesti talurahva seas ning klassivõitlust eesti külas kinni mätsides ei koonda ta eestlastest tööta-vaid hulki võitlusele sotsialismi ülesehitamise eest NSVLiidus, ei koonda võitlusele purukslõõdud, kuid veel mitte hävitatud klassivaenlase — kulakluse vastu, proletaarsete riigi, nõukogudevõimu kindlustamise eest, sest klassid, riigivõim ei kao mitte proletariaadi diktatuuri nõrgendamise, vaid kõvendamise teel. Eitades proletaarsete revolutsiooni, kaitseb rahvusdemokraatia valge Eesti fashismi läheneva proletaarsete revolutsiooni eest Eestis.

Proletaarsete diktatuuri kindlustamise võitluses käesoleval astmel peame meie kindlustama enamlist valvelolekut marksismileninismi riigiõpetuse kõigi moonutuste vastu, eriti aga rahvusdemokraatia vastu, sest kuigi see on küll juba puruks lõõdud, kuid siiski veel mitte lõpulikult välja juuritid.

Võitluses kallakutega riigiküsimuses, peasjalikult II Internatsionaali opositsioonidega, kes Marxi ja Engelsi revolutsioonilise õpetuse maha sahkerdanud, tuli Leninil Marxi ja Engelsi tõelik riigiõpetus uuesti jalule seada. Samuti, uurides Marxi-Engelsi õpetust, imperialismi ajajärku, kolme vene revolutsiooni ja revolutsioone Läänes pärast sõjalisel ajajärgul, tuli Leninil riigi ja proletariaadi diktatuuri marksistliku teooria edasiarendamist otsekohe edasi jätkata.

Enne Leninit polnud veel keegi proletariaadi diktatuuri ajajärgule kohast riigivormi konkreetsemalt määranud. Kommuuna oli vaid selle riigivormi alg-

tüübiks, uueks üleilmse tähtsusega lähtepunktiks. „Töölisklassi võitlus, — kirjutab Marx, — kapitalistideklassiga ja nende riigiga astus Pariisi võitluse tagajärjel uude faasi. Millega asi otsekohe ka ei lõpeks, ometi on sedakorda uus üleilmset ajaloolise tähtsusega lähtepunktsiiski kätte võidetud“ (kirjast Kugelmannile).

Lenini teened seisavad selles, et ta avas proletaarsete diktatuuri — nõukogudevõimu — ajaloolise riigivormi. 1922. aastal kirjutab Lenin: „Meie elame ju XX sajandil ja ainuke rahvas, kes revolutsioonilisel teel välja jõudis mitte selle ehk teise valitsuse kasuks, vaid neid maha kiskudes, — on vene rahvas ja teda viis välja nende revolutsioon. Ja seda, mille vene revolutsioon kätte võitis, — ei võta enam keegi ära. Seda ei võta ükski jõud, nagu ei suuda ükski jõud ilmas seda tagasi võtta, mis Nõukogude riik on loonud. *Kodanlist tüüpi riiki on ehitatud aastasajanded, ja esimest korda leiti niisugune riigivorm, mis ei ole kodanline.*

Võib olla on meie aparaat ka halb, kuid räägitakse, et esimene aurumasin, kui ta alles leiutati, oli ka halb ja isegi pole teada kas ta töötas. Olgu meie aparaat ka väga halb, kuid siiski on ta loodud. *Hiiglasuur* ajalooline leiutus on korda saadetud ja proletaarset tüüpi riik on loodud“ (Lenin, XVIII köide).

Leninile kuulub ka uutviisi küsimuse ülesseadmine rahvaste enesemääramisest, kui riikliku tähtsusega probleemist — luua kindel ja püsiv rahvasterohke riik, rahvaste üheõigusluse ja vabatahtlikkuse alusel.

Muldugi ei tähenda see, et niisugune riigi tüüp — rahvaste föderatsioon — oleks lõpulik vorm. Lenin mõistis seda dialektiliselt; ta seletab, et „föderatsioon on töötavate rahvaste täielikule ühendusele ülemineku vormiks“ (Lenin, XVII köide).

Proletariaadi diktatuuri teooriaks arendas Lenin esimesena talurahvaküsimust sellt seisukohalt, et proletariaat peab looma talurahvaga, kui hulgamiljonilise mitteproletaarsete töötava, kihiga erilist vormi klassilise liidu.

„Proletariaadi diktatuur, — kirjutab Lenin, — on klassilise liidu erilise vormi proletariaadi — töötava rahva eelväe ja töötavate rohkearvuliste mitteproletaarsete kihtide (väikekodanlus, väikesed peremehed, talurahvas, haritlased) vahel.

See riik on hädatarvilik eksploataatorite vastupaneku mahasurumiseks, sotsialismi lõpuliikluse loomiseks ja kindlustamiseks. Ta kujuneb välja kodusõja olukorras. See on erilist laadi liit, mis välja kujuneb erilises olukorras, nimelt pöörases kodusõja

olukorras, see on sotsialismi kindlate pool-dajate liit tema kõikuvate liitlastega, kes mõnikord isegi erapooletud on (siis muutub liit võitluse-kokkuleppes erapooletuse-kokkuleppeks), see on liit klasside vahel, kes majanduslikult, poliitiliselt, sotsiaalselt ja vaimliselt ei ole ühesugused“ (Lenin, XVI kõi-de).

Talurahva kui proletariaadi liitlase küsi-musele on revolutsiooni ja proletariaadi diktatuuri kohta määratusuur tähtsus.

„Diktatuuri kõrgem põhimõte seisab sel-les, et proletariaadi liitu talurahvaga alal hoida.“ Kuid need seltsimehed, kes mõt-levad, et talurahvaküsimus on leninismi lähtepunktiks, eksivad. „Põhimõtteks küsi-museks leninismis, — kirjutab Stalin, — ta lähtepunktiks pole mitte talurahvaküsi-mus, vaid küsimus proletariaadi diktatu-rist, tema kättevõitmise, tema kindlusta-mise tingimustest. Talurahvaküsimus kui küsimus proletariaadi liitlase üle, proleta-riaadi võitluses võimu eest — see on tule-tatud küsimus“ („Leninismi küsimused“).

Marxi ja Engelsi riigiõpetust edasi aren-dades seab Lenin proletariaadi diktatuuri põhimõtteks ülesanneteks: kodanluse maha-surumise, mitteproletaarse hulkade juh-timise ja sotsialismi ehitamise. Igalpool oma töödes toonitab Lenin erilise rõhuga proletariaadi diktatuuri selle kolme üht-sust.

III.

Sm. Stalin, Lenini õpetust proletariaadi diktatuuri selle kolme külje kohta edasi arendades toonitab seda, et tarvis on meie arenemise käesoleval astmel pöörata eri-list tähelepanu proletariaadi diktatuuri kõ-vendamisele, ja näitab ära ka konkreetsed teed tema kõvendamiseks. Proletariaadi diktatuuri kindlustamine peab liikuma mööda proletaarse demokraatia kõrgema arendamise, proletaarse diktatuuri kõlgi „hoovade“ ja „veorihmade“ kindlusta-mise teed; ta peab liikuma seda teed, et partei kui proletariaadi diktatuuri eestve-dava ja juhtiva jõu ühtsust, võitlusvõimet ja distsipliini edaspidi ja ikka kindlustada.

Partei XVI kongressil, mil meie mur-rangu ajajärgust juba üle olime saanud ja asusime veel suuremale, veel rohkem tõusvale sotsialistlikule ülesehitusele ter-vel väerinnal, rääkis sm. Stalin riigiküsi-muse kohta: „Meie oleme selle poolt, et riik välja sureb. Kuid ühes sellega oleme meie proletariaadi diktatuuri kindlustamise poolt, mis kujutab kõige võimsamat ja kõige tugevamat võimu küsimust riigivõimudest, mis senini olnud. Riigivõimu kõr-

gem arendamine tema väljasuremise tin-gimuste ettevalmistamise otstarbel, see on marksistlik vormel. See on „vastuolu-line“. Jah see on „vastuoluline“. Kuid see on eluline vastuolu ja ta peegeldab tervelt arksistlikku dialektikat“ (poliitaru-anne XVI kongressil).

Nüüd aga, mil me oleme sotsialismi alusmüüri ehitamise lõpule viinud meie partei õige poliitika ja visa võitluse taga-järjel kõlgi kõrvalekaldumiste vastu enam-liselt pealiinilt, parempoolse ja „pahem-poolse“ oportunismi ja nendega leppimise vastu, nüüd lahendasime me ka lõpulikult ja tagasipööramatult, sotsialismi kasuks, ajaloolise küsimuse „kumb kumba“. Meie ees seisavad uued, suurepärased üles-anded, mille partei XVII konverents üles seadis ja mis konkreetselt arvudesse ja ülesannetesse kehatatud ajaloolise jaanua-ripleenumi otsustes teise viisaastaku kohta. Need ülesanded seavad meie ette veel suurema otsustavusega nõudmise — proleta-riaadi diktatuuri igakülgselt kindlustada.

Teise viisaastaku poliitiliseks põhiüles-andeks on „kapitalistlikkude elementide ja üldse klasside lõpulik likvideerimine, nende põhjuste täielik hävitamine, mis klassivaheid ja kurnamist tekitavad, samuti kapitalismi jäänuste äravõtmine majanduses ja inimeste teadvuses, riigi kogu töötavate elanikkude muutmine klas-sideta sotsialistliku ühiskonna teadlikku-deks ja aktiivseteks ehitajateks“ (partei XVII konverentsi resolutsioonist).

Ilma proletariaadi diktatuuri kõvenda-miseta pole võimalik seda ülesannet teos-tada ja see tähendab et proletaarsel riigil tuleb etendada veel suurt osa, sest „klasside kaotamist ei saa kätte mitte klas-sivõitluse vaibumise, vaid tema kõvenda-mise teel“ (Stalini aruandest jaanuarikuu ühendatud pleenumil). Et klassivõitlus üksikute silmapilkudel ja üksikutes raiooni-des ning meie ehitustöö üksikutes lülides ikka rohkem teravneb, seda tõendavad tege-liku elu sündmused, näit. hiljutine kulak-lik sabotaash Põhja-Kaukaasis, Kubaani-maal ja Ukrainas.

Samuti ei või teostatud saada „rahva-majanduse rekonstrueerimine, uuema teh-nilise baasi loomine rahvamajanduse kõlgi harude jaoks“ partei (XVII konverents). ilma proletaarse diktatuuri aktiivse poliiti-kata sotsialistliku majanduse arendamisel.

„Riigi väljasuremine ei tule mitte riigi-võimu nõrgendamise kaudu, vaid tema mak-simaalse kõvendamise kaudu, mis selleks tarvilik, et surevate klasside jäänuseid lõ-pulikult pihuks teha ja organiseerida kait-

set kapitalistliku ümbritsuse vastu, mis kaugetki veel pole hävitatud ega hävine nii pea" (Stalin, aruanne jaanuaripleenumil).

Sellepärast on igasugused jutud sellest, et proletaarne riik juba nüüd, teises viis-aastakus välja surevat, parteivastased jutud ning valavad tegelikult vett klassivaenlase veskile; nad on proletariaadi diktatuuri vaenlaste püüete peegeldus. Vaja jätkata otsustavat võitlust marksismi-leninismi igasuguste moonutustega riigi ja proletariaadi diktatuuri küsimuses.

Meie peame hoogsalt jätkama võitlust bürokratismiga, võitlust nõukogude demokraatia edaspidise arendamise eest, hulkade kõige laiemat tõmbamist eest riigi valitsemisele, peame kindlustama külanõukogude majanduslikku ja poliitilist osa (aga mitte neid likvideerima, nagu „pahempoolsed“ oportunistid lobisesid).

Nõukogud peavad kohtadel asuma kulaklusega võitluse etteotsa, peavad kulakluse kui klassi likvideerimise kollektiviseerimise alusel lõpule viima; nad peavad asuma kolhooside organisatsioonilise-majandusliku kindlustamise etteotsa. Linnades peavad linnanõukogud samuti kindlustama tööd meie ehitustöö ülesannete täitmise eest kõigil tööharudel.

Interventsiooni hädaohu järjest kasvamise tingimustes peame meie igakülgset kindlustama NSVLiidu kaitsevõimet ja Punaväe võitlussuudet. Kapitalistliku ümbritsuse tingimustes on tarvis kõvendada nõukogude kohtu-karistuse organeid (mis Buharini seletuse järgi pidid välja surema).

Külas on praegusel astmel võitluse üles-

andeks — puhastada kolhoosid võõrastest, kahjutegevatest ollustest ja kindlustada nad organisatsiooniliselt ning majanduslikult, muuta kõik kolhoosid enamlisteks, seada kolhoosnikkude sotsialistliku ümberkasvatamise töö laiale alusele ning mobiliseerida hulgad ühiskondliku omanduse kaitsmisele, mis on nõukogulise riigikorra alus. Poliitakonnad sovhoosides ja MTJ-des peavad muutuma proletaarse diktatuuri võimsamateks tugipunktideks külas.

Ainult proletaarse diktatuuri ülesannetest marksistlik-leninistlik arusaamine ja leppimatu võitlus partei pealiini eest annab meile võimaluse sotsialismi ülesehitust edukalt lõpule viia. Materialistlikule dialektikale meie arenemise käesoleval astmel truuks jäädes on meie partei loosungiks riigiküsimuses — proletaarse diktatuuri igakülgne kõvendamine ja kindlustamine igas lülis ja igal alal.

Kapitalistlikus ilmas, kus kapitalismi ajutine stabilisatsioon on lõpule jõudnud, kus üle mindakse uutele sõdadele ja revolutsioonidele ning kus klassivõitlus samm-sammult teravneb, on meie vennaskompartei ülesanne riigiküsimuses — kõige laiematesse tööraha hulkadesse viia põhimõtet „laiendada klasside võitluse tunnustamist kuni proletariaadi diktatuuri tunnustamiseni“ (Lenin).

Võitluse lähem uus aste käseb, et meie vennaskomparteid eriti selgelt üles seaksid küsimuse kodanlise riigimajanduse „lõhkumise“ ja proletariaadi diktatuuri kohta, mis ainukesena suuteline on kogu ilma töörahvast aastasadu kestnud viletsusest ja puudusest vabastama.

Eestimaa Kommunistliku Partei üleskutse rahvahääletuse kohta

Kõikidele linna ja küla mees- ja naistöalistele, popsidele, saunikutele, kehvikutele, kehvadele asunikkudele ja kaluritele, käsitöalistele, keskmikkudele, alamteenijatele, merimeestele, sõduritele ja madrustele.

Kogu Eestimaa töörahvale!

Juunis käesoleval aastal korraldab kodanlus teistkorda rahvahääletust põhiseaduse muutmiseks. Eelmisel rahvahääletusel, 1932. aasta augustis, lükkas töörahas oma häälega kodanluse ettepanekud põhiseaduse muutmiseks tagasi.

Pärast eelmise põhiseaduse muutmise eelnõu tagasilükkamist laiade töötavate hulkade poolt, asus kodanlus sotside abil veel järsumale peafetungimisele tööliste-

klassi ja talurahva vastu, etniiviisi teed puhastada uueks põhiseaduse muutmise katseks. Tee puhastamise uueks põhiseaduse muutmiseks võttis oma peale Pätsi-Rei-Johanson valitsus. See kogude, keskerakonna ja sotside valitsus, kui fashistilise diktatuuri ettevalmistamise valitsus, süvendas tööpuudust, alandas tööliste ja teenijate palkasid, kõrgendas makse ning elukallidust. Tallinnas ja teistes linnades ning Petserimaal ja piiriäärsetes vöös

nälgivad tuhanded töölised, kehvikud ja nende naised ning lapsed. Pätsi-Rei-Johanson valitsus kõvendas survet ja pealetungimist töölisteklassi vastu, kuna ta samal ajal äldist faschiseerimist läbi viis ning hulgalist faschistlikku liikumist „vabadussõjalaste“ liidu näol soodustas ja õhutas.

Pätsi-Rei-Johanson valitsuse tegelikul algatusel riigikogu poolt esitatud põhiseaduse muutmise kava on sellepärast veel rohkem, kui eelmine, **kodanluse sõjariis-taks faschistlike pealetungimise kõvendamisel töörahva vastu** ning avaliku faschistlike diktatuuri maksmapaneku ettevalmistamisel.

Kavatsetava põhiseaduse muutmisega ja presidendi ameti sisseseadmiselega **valmistab kodanlus ette veel julmimat pealetungimist töötavatele hulkadele**. Laiade volitustega president on kodanlusele selleks tarvilik, et ellu viia igasuguseid töörahva huvide vastu sihitud maksude tõstmise, palkade alandamise, pensioonide ärakaotamise, hallparunitele toetuste ja preemiate jagamise, koolide sulgemise ja teisi seadusi. Täidesaatva võimu koondamisega ühe isiku kätte on kodanlusele kergem ette valmistada ja läbi viia palkadealandamist, otsekoheste ja kaudsete maksude tõstmist ning kogu töörahva paljaksrõõvimist. Presidendil on õigus ilma riigikogu nõusolekuta riigieelarvet maksuma panna ning sel teel töötavatele hulkadele igasuguseid maksusid ja kohustusi peale panna. Põhiseaduse muutmisega valmistab kodanlus ühtlasi ette edaspidist valimistsensuse muutmist, hääleõiguse äravõtmist nooremalt valijatelt ning töötatöolistelt, samuti ka teistelt kehvemalt valijatelt. Põhiseaduse muutmisega valmistab kodanlus ette uut sõjakätku töölisteklassi ja tema organisatsioonide vastu, valmistab ette töölisteorganisatsioonide rüüstamist ning tagaklusamist, sest presidendil on õigus välja anda diktaatorlisi seadusi töölisteklassi vastu. Põhiseaduse muutmise on tähtsamaks lüliks sõja ettevalmistamisel. Põhiseaduse muutmisega valmistab kodanlus ette nõukogudevastast sõda, sest presidendil on õigus riigikogu otsust ootamata mobilisatsiooni välja kuulutada, teiste riikidega igasuguseid nõukogudevastaseid salalepinguid sõlmida, sõjaseisukorda välja kuulutada jne, mille abil võimalik on nõukogudevastase sõja ettevalmistamist kiirendada. Seega on põhiseaduse muutmise tervelt ja täielikult töörahva hulkade huvide vastu sihitud.

Riigikogu poolt esitatud põhiseaduse muutmise eelnõu kõrval on oma eelnõu

esitanud faschistlik „vabadussõjalaste“ liit. Viimane nõuab avaliku faschistlike diktatuuri teostamist järsumalt ja kiiremini, kui seda vanad kodanlised parteid tarvilikuks peavad. Vabadussõjalaste liit kutsub riigikogu poolt esitatud põhiseaduse muutmise eelnõu vastu hääletama, et selle tagasilükkamise puhul oma eelnõu rahvahääletusel läbi viia. Vabadussõjalastest faschistide põhiseaduse muutmise kaval on põhijoontes samad eesmärgid, mis riigikogu omalgi. Kui sotsiaalfaschistid räägivad, et riigikogu ja faschistide kavade vahel on mingisugune põhimõtteline vahe, siis teevad nad seda ainult töörahva hulkade petmiseks. Faschistide kava täien-dab tegelikult riigikogu oma. Tema eesmärgiks on võitlus töörahva vastu, revolutsiooniliste tööliste kaagitamine ja nõukogudevastase sõja ettevalmistamine.

Kuidas peab vastama töörahvas nelle kodanluse plaanidele? Eestimaa Kommunistiline Partei kutsub kogu töörahvast kõige otsustavamale võitlusele põhiseaduse muutmise vastu, tulgu need kust poolt tahes, sest põhiseaduse muutmise kavatsuste taha on peidetud hädaoht kogu töörahvale.

Kutsudes töörahvast võitlusele põhiseaduse muutmise kavatsuste vastu, ei kutsu meie, kommunistid, töölisi kaitsma maksivat kodanlist korda ja põhiseadust. Maksev kodanline kord ja tema põhiseadus on annud töörahvale ainult häda ja viletsust, nälga ja orjust, tööpuudust ja palkadekärpimist, kõrgeid makse ja elukallidust, sunduslikke oksjoneid ja oma eluasemetelt väljakihutamist, poliitilist ja majanduslist survet, tagaklusamist, vangistamisi, terrorit ja mahalaskmisi. Maksev kodanline kord ühes oma „kõige demokraatlikuma põhiseadusega“ on kõige rängemaks ikkeks töörahvale. Sellepärast mitte mingit toetust maksvale kodanlisele korrale. Kuid väljapääs kurnamisest ja näljast ei seisa töörahva jaoks mitte põhiseaduse muutmises!

Väljapääs seisab ainult kodanlise korra kukutamises ning tööliste ja talurahva valitsuse maksmapanemises, mis päästab töörahva kriisist ja kodanluse pealetungimisest, likvideerib nälja ja tööpuuduse, kinnitab kõik linna ja maa töölised tööpuuduse, haiguste ja vanaduse vastu, kaotab kõrgeid maksud, vabastab töötava talurahva riigiparaadi, pankade, liiaku-võtjate ja külakurnajate rõhumise alt, annab põllutööliste ja väikemaapidajatele elamiseks tarvismineva maa, parandab kil-

resti töötavate hulkade kultuurilist ja majanduslist seisukorda, vabastab töörahva igasugusest kurnamisest ja rõhumisest.

Kutsudes töörahvast hääletama kodanliste ja fashistiliste parteide poolt ette pandavate põhiseaduse muutmise kavatsuste vastu, kui kodanluse järjekorralise pealetungimise akti vastu, mis töörahva seisukorda veel hullemaks ja rängemaks ähvardab teha, kui ta seda praegu on, kutsub kommunistiline partei töörahvast ühtlasi võitlusele revolutsioonilise väljapääsu eest kriisist, et sel teel, kodanluse kukutamise ja tööliste ning talurahva valitsuse maksmapanemise teel, vabaneda kriisist, näljast ja kurnamisest. Mingit muud väljapääsuteed töörahval ei ole.

Sellega läheb Eestimaa Kommunistilise Partei seisukoht põhjani lahku sotside partei seisukohast. Sotsiaaldemokraatia ei näita töörahvale seda väljapääsuteed, mida talle näitab EKP. Sotsiaaldemokraatia kaitseb ja kindlustab maksvat kodanlist diktatuuri kui „vähemat pahet“. Sellega võtab sotsiaaldemokraatia vähemteadlikkudelt töölistelt ja talupoegadelt, kes tema järele lähevad, igasugused väljavaated näljast ja kurnamisest pääsemiseks. Niiviisi soodustab sotsiaaldemokraatia tegelikult fashismi demagoogiat. Eesti Sotsialistilise Tööliste Partei seisukoht käesoleva rahvahääletuse puhul on kõige kahepaiksem ja äraandlikum. Pätsi-Rei-Johanson'i valitsus valmistab teed käesolevale rahvahääletusele. Astudes valitsusesse, võtsid sotsiaaldemokraadid oma peale tegeliku kohustuse aidata kindlustada riigikogu poolt hääletusele pandud põhiseaduse muutmise eelnõu läbimineku. Sellepärast ei tee sotsiaaldemokraadid põhiseaduse muutmise vastu mingit kihutustööd. Nad ei ole seni oma seisukohta rahvahääletuse asjus üldse avalikult väljendanud. Mõnede kodanliste lehtede teatel kavatakse sotside partei juhatus kutsuda hääletama riigikogu eelnõu poolt. Sotside partei juhatus ei ole avalikult seda teadet seni ümber lükanud. Oma seisukohta põhjendab sotside partei juhatus „vähema pahe“ teooriaga. Olevat parem, kui rahvahääletusel läheb läbi riigikogu eelnõu, mis olevat „vähem pahe“, kui vabadussõjalaste eelnõu! Kuid Sakasamaal aitas sotsiaaldemokraatia niisuguse „vähema pahe“ teooria abil Hitleri võimule. See teooria aitab ka Eestis avaliku fashistilise diktatuuri maksmapanemiseks teed valmistada. Kogu sotsiaaldemokraatia faktika käesoleval rahvahääletusel on selle poole sihitud, et kindlus-

tada riigikogu poolt esitatud põhiseaduse muutmise eelnõu läbimineku ning takistada töörahva hulkade mobiliseerimist võitluseks kodanluse pealetungimise ja fashismi vastu. See tõendab veel kord, et sotsiaaldemokraatia ei võitle fashismi vastu, vaid kindlustab oma poliitikaga avaliku fashistilise diktatuuri ettevalmistamist. See kinnitab omakorda, et sotsiaaldemokraatia on sotsiaalfashism.

Selles olukorras on rohkem, kui kunagi varem, tarvilik töörahva ühine väerind. Ühenduses Hitleri võimuletulekuga Sakasamaal ning fashismi hädaohu kiire kasvuga Eestis tegi EKP Eesti Sotsialistilisele Tööliste Parteile ja Töölisühingute Keskkliidule ettepaneku töörahva ühise väerinna loomiseks. ESTP ja Keskkliit lükkasid EKP ettepaneku tagasi, näidates seega, et sotsiaaldemokraatia tegelikult mingit ühist väerinda ei taha töörahva huvide eest võitlemiseks ning fashismi pealetungimise tagasilöömiseks.

Kuid ESTP juhtide äraandliku poliitika peale vaatamata peab saama loodud ühine väerind all, töölistehulkades. EKP on alati võidelnud ja jätkab võitlust ühise väerinna eest. EKP kutsub kõiki töölisi, parteilikkuse peale vaatamata, ühist väerinda looma, et nii riigikogu kui ka fashistilise „vabadussõjalaste“ liidu põhiseaduse muutmise eelnõusid rahvahääletusel tagasi lükata ning laialist võitlusväerinda luua fashismi vastu. EKP kutsub kõiki ESTP ja Töölisühingute Keskkliidu kohalisi organisatsioone, kõiki sotsiaaldemokraatlisi ja reformistlisi töölisi üle oma juhtide peade ühes revolutsiooniliste töölistega kõige aktiivsemat võitlust algama hulkade mobiliseerimiseks põhiseaduse muutmise vastu. Hädaoht, mis töölisteklassi ähvardab, on suur. Ükski tööline ei tohi ühisest väerinnast kõrvale jääda.

Meie pöörame ka kõikide nende **tööliste, maatööliste, kehvikute, keskmikkude, alamteenijate, sõdurite ja madruste poole**, kes seni on hääletanud põllumeestekogude, asunikudekoonduse, rahvuslase keskerakonna, yene ja rootsi rahvustlaste poolt. Astuge ühisesse väerinda revolutsiooniliste töölistega, kes alati teie huvide eest valvel seisavad. Ärge laske ennast petta oma vaenlastest. Aidake ühiste jõududega tagasi lüüa kodanluse pealetungimist. Võideldge meiega üheskoos töö ja leiva eest, kurnamise ja fashismi vastu.

Ärge laske ennast petta fashistiliste „vabadussõjalaste“ äraandlikkudest, valelikku-

dest sõnakõlksudest. Veresaun, mida fashist Hitler Saksamaa töolisteklassi kallal toime pani, on ähvardavaks hoiatuseks kõigi maade töölistele. Fashistid lubavad teile tööd ja leiba, kuid tegelikult annavad nad teile nälga ja tina. Kogu töörahas hääletab sama otsustavalt fashistide põhiseaduse eelnõu vastu, nagu riikikogu eelnõu vastu.

Meie kutsume teid põhiseaduse muutmise vastu ühises väerinnas võitlema järgmiste hüüdsõnade alusel:

fashistilise pealetungimise vastu;
palkade alandamise vastu; palkade kõrendamise eest 1930. aasta tasapinnani;
kõikide linna ja maa tööliste kinnitamise eest riigi, omavalitsuste ja ettevõtete kulul tööpuuduse vastu; 25 krooni uuruse ühekordse toetuse eest töötutele; ulgaliste lahtilaskmiste vastu;

töolistelt, töötatöolistelt ja kehvikutelt õetavate isiku-, sissetuleku- ning igasuguste muude maksude vastu;

kehvikute ja keskmikkude võlgade maksumise eest; kehvikutele ja keskmikkudele tehtavate oksjonite vastu; rahast toetust, seemet ja leiba nälgivatele põllutöölistele ja kehvikutele ning keskmikkudele preemiade arvel, mida riik maksub mõisnikkudele ja külakurnajatele, saaduti sõjaväe, politsei ja kaitsepolitsei eelrve te arvel;

mõisnikkudele (Eesti ja teiste riikide

alamatele) tasumaksmise viibimata lõpetamise eest;

Petserimaa ja piiriäärse vöö vene rahva enesemääramise õiguse eest kuni lahku löömiseni Eestimaast;

Nõukogude Liidu kaitseks.

Kogu töörahas nende nõudmiste ümber! Võideldge ühises väerinnas nende hüüdsõnade eest. Sellega võitlete teie oma seisukorra parandamise eest, nälja ja viletsuse vastu!

Kõikide linna ja maa tööliste ning nais-tööliste, popside, saunikute, kehvikute, kehvade asunikude, kalurite ning käsitööliste, keskmikkude, alamteenijate, Petserimaa ja piiriäärse vöö vene tööraha, merimeeste, sõdurite ja madruste hääled 11., 12. ja 13. juunil rahvahääletusel põhiseaduse muutmise vastu.

Maha fashism, mis annab töörahvale veel metsikumad nälga, tina ja võllaseid!

Võitlusele tööliste ja talurahva valitsuse eest. Ainult kodanluse kukutamise ja tööliste ning talurahva valitsuse maksmapanemise kaudu võib töörahas pääseda kriisist, näljast, tööpuudusest ja kurnamisest!

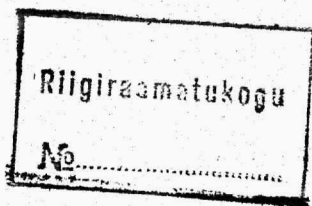
Tööraha ühise väerinna eest!

Mai, 1933. a.

Eestimaa Kommunistilise Partei
(Kommunistilise Internatsionaali
sektiooni) **Keskkomitee.**

Vastutav toimetaja: H. Pöögelmann.

Väljaandja: „Külvaja“ kirjastus.

Ответственный редактор: Г. Пегельман. — Технический редактор: Н. Каротамм.
Издание № 89. Сдано в производство 15/V 1933 г. Подписано к печати 15/VI 1933 г.
Формат 74×105. 6³/₄ печ. лист. Кегль 10. 1 печ. лист 86.688 зн. Всего 585,144 знаков.

Изд. „КЮЛЬВАЯ“, Ленинград 31, ул. 3-го июля 48.

Ленгорт № 14538. — Тир. 1.000. — Типография „Кюльвая“, ул. Дзержинского 49.
Зак. 4140. Изд. „Кюльвая“.

Tellimiste vastuvõtmine kirjanduse,
kunsti ja kriitika ajakirja peale

„LEEGID“

kestab edasi.

===== TELLIMISE HIND: =====

12 kuu peale	10 rbl. — kop.
6 " "	5 " — "
3 " "	2 " 50 "
Üksiknummer	1 " — "

Tellimisi võetakse vastu kõigis postiosakon-
dades, Knigotsentri ja Lookt'a raamatukaup-
lustes, „Külvaja“ volinikkude poolt kohtadel
ja otsekohe kirjastuses:

Ленинград, 31, ул. 3-го Июля 48
Изд-во „Кюльвая“

Журнал „**КЛАССОВАЯ БОРЬБА**“ № 155—156 (на эстонском языке).
Издание ЭКП (Этсекции Коминтерна).
